δ πέρην φρίξαι, ἡ ἐκαλαμήνε
ἡ ἐκτίνε τὴ διανία ὅτι ὁμὲν
θεος ἡμπατῆρ, πρίτη δ λένα
παραν δὲ τὴν πρίσω, δεὸν
με τὸ γὰρ ὁδὲ γὸς πράξι
μὴν πρίνετε ἵνα μὴ πρι
θῆτε μὴ παραδικασθεται.
ἵνα μὴ παραδικασθῆται
ἡ ὁ ἀπόστολος ομίος; μὴ
προκεροῦ τὴ πρίναι εος
ἂν ἔλθη κύριως ὁδὲ αὐτοὶ
αφενίαις το πλέην ἴας ἐαι
δοὺ αμαρτίας πραν τὴν πρ
σιν α απο γὰρ ἡ πρξαντο
πρίνιν ἀλλους; ὁδὲ ἐσανὸς
εξέζη ἐπ ἔθο πδὲ μὴ ἐφρίξ
τὴ δὲ δ κοχμιτίαι

εἰς τ' πλῆτον σου, ἄλλοι σε καταφρονοῦσι μὲ τὸ φρύαγμά σου. τίς ἤσουν; τίς ἦσαι; ἀπὸ ποῖον ὕψος εἰς ποῖον βάθος; ἀπὸ ποίαν εὐτυχίαν, εἰς ποίαν ἀτυχίαν; καὶ πῶς μα-τώνῃς, καὶ τυφλαίνῃς, ὅταν βλέπῃς τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν, τὴν αἰτίαν τῦ χαλα-σμῦ σου; φρονίμευσαι μία φορά, σήκωσε τὰ μάτια σου, ἴδε τὸν οὐρανόν. σώζεσαι εἰ; τὸν Θεὸν, δὸς τῦ τὰ ἐγκάρδιά σου. ὅλη ναὶ λυθῇς, καὶ νὰ σπειχθῇς εἰς τὴν ἀλή-θειαν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔρχονται ὅλα τὰ κα-λὰ, προσκύνησον τὴν ἁγίαν Τριάδα, ἢ σεβάσθητι ἐν παρὸ αὐταρχίῳ, καὶ αὐθαρχῳ, αἰτίῳ δὲ τῶν αἰτιατῶν, ἐν ὑῷ ἐκ παρὸς γνησίῳ, ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἐκ τῦ παρὸς καὶ τῦ ὑῦ ἐκπορευομένῳ ὑσιωδῶς. γέ-νοιτο, γένοιτο, γένοιτο. Ἀμήν.

ἐγὼ τὸ θέλω πεῖσαι, καὶ θέλω σεργθῆ τὴν γνώμην των. ἀμὴ αὐ δὲν ἔχουνε Πατέρας, ὁπὸ νὰ τὰ λένε, ἀμὴ ὅλον τὸ ἐναντίον ἀπ' ἐκεῖνα, ὁπὸ γράφουνε οἱ δογματισταὶ τῆς ἐκπορεύσεως τὸ πνεῦμα ΤΟΥ ΕΚ τὸν υἱοῦ. διατὶ ἔτζη ὑβρίζῃς τὴν μητέρα σου τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ξεκλησιώσῃς δύο ἢ ξεῖς δπκόπους, ἀμαθεῖς, καὶ λαλοὺς χισματικούς. ἔτζη καταλιπάζῃς τόσους ἁγίους Πατέρας, ὁπὸ φανερὰ ἐθεολόγησαν ΕΚ τὸν υἱοῦ, καὶ δι' υἱοῦ, διὰ νὰ μὴν ἀτιμήσῃς, καὶ νὰ ἀναθεματίσῃς ὡς αἱρετικοὺς, καὶ χισματικοὺς ξία αὐθεφπάεια, ὁπὸ ἀκόμη δὲν ἔμαθαν τὶ εἶν δόγμα, μηδὲ ἀπῄκάζουσι, τὶ λέγουσιν οἱ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. ἔτζη ἀφετιμᾷς τὸν χαμὸν τῆς ψυχῆς σου, καὶ καταφρονᾷς τὴν σωτηρίαν σου, διὰ νὰ στερεώσῃς τὸ πεῖσμα, ὁπὸ ἐγλύτησεν ἀσυφαγία, καὶ τύφΘ, καὶ κακὴ συμβουλαὶ τῶν Δαιμόνων. Ἰδὲ πῶς ἐκαταφρονέθης, πῶς ἐσκλαβώθης, πίων δουλεύῃς. ποῦ ἡ Ἐκκλησία σου, πῦ τὰ ἱερά, πῦ ἡ κατάσασις τῆς ἀρχιερωσύνης, πῦ ἡ διωασεία, πῦ ὁ πλοῦτΘ, πῦ τὸ φρύαγμα; ἄλλοι κρατοῦσι Τὸ Βασίλειόν σου, ἄλλοι μθικῶ

εἰς

ὅταν λέγομεν ἐκ τῆς οὐσίας, δηλοῦμεν τὸ ὁμοούσιον, ὅταν λέγομεν ἐκ τῆς ὑποστάσεως δηλοῦμεν τὸ αἰτιατόν. Ὅτι ἡ πνευματικὴ χάρις αἰνίσσεται ὁ Θεὸς, καὶ πνεῦμα ἅγιον. καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἀν ἐκεῖνα, ὁπὸ λέγομεν ἡμεῖς, εἶναι λόγια καὶ δόγματα φανερὰ τῶν Πατέρων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀποδείχνομεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται & ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἐκεῖνα ὁπὸ λέγουσιν οἱ χισματικοὶ εἶναι φαντάσματα, & λεπτολογίαις τῶν χισματικῶν, διὰ νὰ ἀποδείξω, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς. καὶ παρόμοια ῥητὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰσκουσθοῦν εἰς κανένα Ἅγιον, ποίους ἔχομεν νὰ κολαθήσωμεν ἡμεῖς τοὺς Πατέρας, & Διδασκάλους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ τούτοις τοὺς νέους Θεολόγους, οἱ ὁποῖοι μηχανῶνται τέτοια & τέτοια, & δὲν θέλω ἄλλον Διδάσκαλον μόνον τὸν ἐμαυτόν τους; νὰ ὁποῦ ἐβάλθηκεν ἀπαύω αἱ ὑποστάσις, ὁποῦ αὐτοὶ δημοσιεύουσι ζαὶ νάταν δόγματα τῶν Πατέρων, & τῆς Ἐκκλησίας. αἰ ἀναφέρουσιν ἕνα μόνον Πατέρα, ὁπὸ ἕνα, ἢ δύο, ἢ ὅλα νὰ τὰ βεβαιώσῃ, ἢ νὰ τὰ λέγῃ ῥητῶς, καὶ

ἐγὼ

λο μέρος μὲν διείποντας κατένα Πατέρα, ἢ διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας νὰ λέγῃ, καὶ νὰ βεβαιώνῃ ἐκεῖνα, ὁποῦ λέγουσιν οἱ χισματικοὶ διὰ νὰ δποδείξωσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ παιδὸς, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ ὅταν λέγουσιν, ὅτι εἰς τί ποτε δὲν διαφέρει διὰ τοῦ πρώτου, καὶ τὸ πρώτου ἐκ τοῦ πρώτου. Ὅτι τὸ ἐκπορεύεσθαι ἐκ παιδὸς τὸ πνεῦμα λαμβάνει εἰς τὸ τὸ πνεύματος ὕπαρξιν, ἀμὴ τὸ διὰ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, εἰς τιμὴν αἰτίου ἔκφασιν, καὶ ὄχι εἰς τιμὴν πρόοδον εἰς τὸ εἶναι. Ὅτι δὲν δείκνει ποτὲ τὸ πνεῦμα γυμνὸν ἀμέσου; καὶ πρώτου ἀπὸ τὸν πατέρα. Ὅτι ἄλλο γυμνὸν τὸ ἐκ παιδὸς διὰ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἄλλο τὸ ἐκ παιδὸς διὰ υἱοῦ τιμὴν ἐκπόρευσιν, ἤγουν τιμὴν ὕπαρξιν ἔχειν. Ὅτι τὸ πρωτικὸν ὡς τὸ γεννητικὸν τὸ ἔχει μόνον ὁ πατήρ. Ὅτι ἡ οὐσία τοῦ παιδὸς εἶναι ἀνυπόστατον, ὅταν λέγῃ τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ παιδὸς. καὶ ἀνυπόστατον εἶναι τιμὴν οὐσίαν τοῦ υἱοῦ, ὅταν λέγεται ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ υἱοῦ. Ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ ὑπόστασις τοῦ παιδὸς εἰς τὸ αἴτιον ἐκείνου, ὁποῦ εἶναι ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἄλλο ἡ οὐσία, ὅταν λέγεται ἐκ τῆς οὐσίας. ἔστιν δὲ

ὅταν

νε ποιῶαι ωδιασότερον χισματικῶν, καὶ Αἱρετικῶν,

Καὶ βλέπεις πῶς δεῖ νὰ βγάλλεις τὴν ἀπμίαν δύο, ἢ ξιῶν ἀγνωμόνων χισματικῶν, εἰς οἵαν σύγχυσιν βάζεις ὅλην τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν λέγοντας, ὅτι τόσους καὶ τόσους χρόνους ἤτανε λιωμένη, καὶ ἑνωμένα ἐθελοντάκως μὲ αἱρετικούς. ἐπειδὴ ἑνωμένα μὲ τοὺς Λατίνους, τοὺς ὁποίους ἴξεβρεν, ὅτι ὠμολογοῦσι τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦτο τὸ ἐβεβαίωσαν εἰς τοὺς ὅρους τοὺς Συνοδικούς, καὶ εἰς ταῖς ὁμολογίαις τῆς πίστεως, ὁποῦ ἐγράψανε καθενεῦ.

Καὶ δεῖ νὰ συμπεράνωμεν εἰς κοινολογία. ἐγὼ δείχνω εἰς τοὺς Πατέρας μας, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ εἶν' ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ δεῖ νὰ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ εἶν' προβολὴς δεῖ λόγου τοῦ ἁγιοτελικοῦ πνεύματος. Ὅτι τὸ πνεῦμα ἔχει τὴν ὕπαρξιν ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ υἱοῦ φυσικῶς, καὶ ἀσιωπῶς ὑπάρχει. Ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς δεῖ τοῦ υἱοῦ ἔχει τὴν ὕπαρξιν, ἐπειδὴ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἔχει τὴν ἐκπόρευσιν. καὶ παρόμοια εἰς τὴν τοιαύτην ἀόδεσιν πάρεισι λήμματα, καὶ ἀξιώματα. Ὁ δὲ τὸ ἄλ-

τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ ὁ δέχομαι τὸ δόγμα καθολικὸν, εἶναι καθολικοὶ καὶ ἀδελφοὶ, καὶ ἀκολούθως παρέλαβα τὴν καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Φαίνεται ὁ Πέτρος, νὰ καχίζῃ τὴν θεοδήκην. καὶ νὰ μὲν τὴν καχίζῃ τὸ ἀπέδειξαν ἄλλοι πολλὰ καλὰ. καὶ ἐγὼ τὶ γυρεύω τ' ἄλλα ὁ Βελγαείας Θεοφύλακτος, ἐλθὼν τῆς ἐκπορεύσεως καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, συγχωρᾷ τοῖς Ἰταλοῖς νὰ γράφουν καὶ νὰ κηρύττουν ἐτοῦτο τὸ δόγμα εἰς ὅλα των τὰ συγγράμματα, καὶ εἰς ὅλας τὰς συναξαρφὰς των δὲν χρειάζεται καμίαν ἀμφιβολίαν, μόνον νὰ μὴν τὸ βάλλουσιν εἰς τὸ Σύμβολον. τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελε τὸ συγχωρήσῃ, ἐπίσης καὶ δὲν τὸ κεφαλαιώδες ὀρθόν. καὶ Νικήτας ὁ Μαρωνείας, ὁποῦ ἐκάθησε Ἀρχιερεὺς τῆς Θεσσαλονίκης, ἐν ταῖς Διαλέξεσι τοῦ Γραικοῦ καὶ τοῦ Ἰταλοῦ δίδει τὸ δίκαιον τοῦ Ἰταλοῦ, ὁπ καλὰ λέγει, ὁμολογοῦντας τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, μόνον φαίνεται νὰ καχίζῃ τὴν θεοδήκην. Ἀμὴ ἡ θεοδήκη νὰ μὲν βλάπτῃ τὴν εὐσεβειαν, καὶ ναίαι καλὰ καμωμένη, ἂς ἐμίνη καὶ ὡς ἐμίνῃ, τὸ ἀπεδείξαμεν ἀπαίω μὲ μάρτυρας καθολικοὺς Πατέρας, καὶ ἐκεῖ.

νε ἀδελφοὶ ἀκόμη ὕστερα ἀπὸ τὸν Φώτιον, καὶ τὸ χίσμα, αἰκαλὰ καὶ νὰ ὡμολογοῦσι τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῦ Κηρυλαρίυ. Τὸλοιπὸν ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ οἱ Λατῖνοι ἦτανε ἀδελφοὶ, & ἀκολόθως καθολικοὶ, ἢ ὄχι αἱαθεματισμένοι ἀπὸ τὴν θεοδόκην. ἢ αἰ δὲν ἦτανε καθολικοὶ, ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐκοινώνα τοσον καιρὸν μὲ Αἱρετικὺς, καὶ ἐκρέμιε ἀπὸ ἀδελφοὺς τῦ Αἱρετικύς. καὶ αἰ οἱ Λατῖνοι εἰς τὸν καιρὸν τῦ Κηρυλαρίυ ἔλεγαν τὸ Σύμβολον μὲ τέτοιαν θεοδόκην, εἰς τὸν καιρὸν τῦ Κηρυλαρίυ δὲν ἦταν Αἱρετικοὶ, ἀμὴ ἀδελφοὶ, ἀκλυθᾷ, ὅτι ἀκόμη τὴν σήμερον οἱ Λατῖνοι αἰκαλὰ κὴ λέγωσι τὸ Σύμβολον μὲ τῆς θεοδόκης, καὶ κρατῦσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται & ἐκ τῦ υἱοῦ, δὲν εἶν αἱρετικοὶ, ἀμὴ καθολικοὶ, & ἀδελφοὶ, & κρατῦσι δόγμα καθολικὸν, ὁμολογῶντας, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ. & ἐκ τῦ ἐναντίυ ἐκεῖνοι, ὁπῦ ἀρνοῦν τὴν ἐκπόρευσιν καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ & ἀρνοῦν δόγμα ἀληθινὸν & καθολικὸν εἶν αἱρετικοὶ, καὶ ὄχι ἀδελφοὶ, & ἐκεῖνοι, ὁπῦ τὴν δέχοντ ἀπὸ

καὶ τοῦ Υ ἀκόμη ὄχι ἁπλῶς, ἀμὴ αὐ ἤτανε ἐμπρετό. Ἐγὼ γε, λέγει ὁ Πέζιος, ἴνα τὼ ἐμὼ φανερώσω γνώμω, εἰ τὼ ἐν τῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ τοῦ Θεοῦ πατρὸς διορθώσαι θέλω, ἀδὲν ἔπρεπεν ἐπιζήτουν, ἀδιάφορον καταλιπὼν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ περὶ τῆς Ἀζύμων ζήτημα. τὸ δόγμα τοιπὸν τὸ, μὴ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἅγιον ὀρθὸν. ἐπειδὴ ἔγραφεν. Καλὸν πρὸς τὸ καλοθελὲς ὀρθοῦντας ἡμᾶς, ἔμαλλον, εἰ ἔνθαι μὴ Θεὸς, ἡ πίστις τὸ κινδυνεύμενον, νόειν ἀεὶ πρὸς τὸ εἰρηνικόν τε καὶ φιλάδελφον. ἀδελφοὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔσμεν. Βλέπεις καθαρὰ, μὴ τύπτων τὸν Πατριάρχην εἰς ἕτερο τὸ δόγμα δὲν κινδυνεύει μηδὲ Θεὸς, μηδὲ πίστις. ἔκραξεν ἐκεῖ ἀδελφοῖς τοῦ Λατίνους, οἱ ὁποῖοι ἐλέγανε τὸ Σύμβολον μὴ δὲ προσθήκης. ἐκ τοῦ Υἱοῦ; Ἀνέστη ὁ καλὸς Πατριάρχης ἐκεῖνε ἐκεῖ Αἱρετικοὺς τοῦ δόγματος τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος μὴ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἀναθεματίσμένους ἐκείνους, ὅπου βάζουνε κάτι, ἢ ἐγάνανε ἀπὸ τὸ Σύμβολον, δὲν ἤθελε κράξει ποτὲ τοῦ Λατίνους ἀδελφοὺς. διατὶ ἐκεῖνοι, ὅπου εἶν ἔξω ἀπὸ τὴ Ἐκκλησίαν δὲν εἶν ἀδελφοί. ἀμὴ οἱ Λατῖνοι ἤτα-

τοῦ ἁγίου Πνεύματος. σιγ'
λύδικος, Βασίλειος, Ἀντώνιος, Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης, Σισίννιος ὁπὸ ἐπάρχων, Σέργιος, Εὐσάθιος, Ἀλέξιος, καὶ Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος. πρόσχες, ὅτι πάντες ὅσοι χωρὶς τοῦ Κηρουλαρίου κοινωνοὶ εἶχον τοὺς Ἰταλούς. Ϲ ὄχι μόνον ὡς τὸν Κηρουλάριον, ἀμὴ ὡς τὸν ἄλλον Μιχαὴλ τὸν Ἀγχιάλου καὶ εἰς ὃν ἀπεκόπησε νὰ κατακρίνει, ἢ νὰ ἀναθεματίσῃ τοὺς Ἰταλοὺς, ὡς αἱρετικοὺς, ἀναγκαλὲ καὶ οἱ Ἰταλοὶ ὁμολογοῦσι φανερὰ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος Ϲ ἐκ τοῦ υἱοῦ εἰς τὸ Σύμβολον. Καὶ πάλιν ἠκολούθησεν ἡ εἰρήνη, Ϲ ἡ ἕνωσις ἕως τοῦ καιροῦ τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου. εἰς πόσον ὅτι αὐτὸ εἶναι αἱρετικὸν τὸ δόγμα, Ϲ ἡ θεοσθήκη, πάντες ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὡς τοὺς χρόνους τοῦ Κηρουλαρίου ἐκοινώνησε μὲ αἱρετικοὺς, ἐπειδὴ ἐκοινώνησε μὲ τοὺς Ἰταλοὺς, οἱ ὁποῖοι ἦτανε Αἱρετικοὶ, ἐπειδὴ ὡμολογοῦσε τὸ πνεῦμα Ϲ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸ θεσίσθησε εἰς τὸ Σύμβολον, τὸ ὁποῖον ἦτανε αἵρεσις κατ' αὐτοῦ. Ἀμὴ τοῦτο τὸ ἀρνεῖται λοιπὸν ὁ θεόρρητος Πέτρος, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγύρεψεν ἄλλο ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, μόνον νὰ βγάλουν τὴν θεοσθήκην,

ἐτέτο, ὅπερ εἰς ὄνομα ἐλικό του τὸν ἐδημο-
σίευσε, καὶ ἐτύπωσεν ὁ Μαργουνίης, δὲν εἶ
τὲ Μαργουνίη, ἀμὴ ἀλλεντὲ παλαιὲ, κα-
θὼς γνωρίζε) ἀπὸ ἕνα χειρόγραφον, ὁπού
εὗρε) εἰς τὸν Βατικανὸν Βιβλιοθήκην,
τὸ ὁποῖον εἶ γεγραμμένον κοντὰ ὀγδοήκοντα
χρόνες ὁμπρὸς ἀπὸ τὸν σύλληψιν, καὶ τὸν
γένησιν τὲ Μαργουνίη. συνήθεια τὴ νέων
χισματικῶν, οἱ ὁποῖοι μὴ ἔχοντας νὰ εἰποῦν.
σὺν ἄλλο παρ' ἐκεῖνο, ὅπερ εἶπαν οἱ παλαιοὶ,
ξεσκεπάσουσι τὰ παλαιοχρόνια τ' ἀλλωνῶν
καὶ τὰ δημοσιεύουσι ζαὶ νὰ πανε ἐλικά των.
καὶ ἀπάνω ὅταν ξεφανερωθῇ τὸ κλεψίμιο,
ὡσὰν νὰ χύσουσιν ὑπομονὴ ἂν ξεφανερώνε),
καὶ ὑπομένη ὁ κολοὸς κολοιός. Καὶ ὀγδὲ νὰ
γυρίσωμεν εἰς τὸ ὁμολογημένον. εἰς τὸν κα-
ιρὸν τὲ Σεργίε νὰ μὲν ὀξεκόπη ἡ ἀναφορὰ
τὲ Πάπα, φαίνε) φανερὰ, ἐπειδὴ καὶ ὁ Σισίν-
νιος, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Σέργιος ἐκοινώνεσαν
μὲ τοὺς Ἰταλιοὺς, καθὼς τὸ λέγει ἕνας κά-
ποιος Συγγραφεὺς ὁμὲ τὴ μεταθέσεων τ'
Ἐπισκόπων. Μετὰ Φώτιον Ἀντώνιος, εἶτα
Στέφανος, Νικόλαος ὁ Μυστικὸς, Εὐθύ-
μιος, εἶτα ὁ αὐτὸς Νικόλαος πάλιν, εἶτα
Στέφανος, Τρύφων, Θεοφύλακτος, Πο-

λύ-

ἐξεκόπη μνημόσυνον. Ἄλλα λέγει ὁ Μαρ-
γουνίης, καὶ ἄλλα ὁ Πέρσης. νὰ τὰ λέγια τους.
Ἐπὶ τοῦ Τύπου μάρτυς κἀγὼ ἀπαράγραπτος,
καὶ ἄλλοι σωὶ ἐμοὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐλ-
λογίμων πολλοὶ, ὅπ ὅτι τὸ μακαριωτάτου
Πατριάρχου Ἀντιοχείας Κυροῦ Ἰωαίνου ὁ
Πάπας τῆς Ῥώμης, ἀκούων καὶ αὐτὸς Ἰω-
αίνης ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἀνεφέρετο. καὶ
ἐν Κωνσταντινουπόλει ποὸ χρόνων τεσσα-
ράκοντα καὶ πέντε ἀνελθὼν ὅπι τὸ μακαρί
του Πατριάρχου Κυροῦ Σεργίου τὸν Ἡλιοθέν-
τα Πάπαν ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ μὲ τὴν
ἄλλων Πατριαρχῶν ἀναφερόμενον. ὅπως δὲ
ὕστερον ἡ αὐτὴ ἐξεκόπη ἀναφορὰ, καὶ δι' ἣν
αἰτίαν ἀγνοῶ. ὁ Πέρσης λέγει, ὅπ εἰς τὸν
καιρὸν τοῦ Σεργίου ἐμίνοντον ἐν τοῖς διπτύχοις
ἡ ἀναφορὰ τοῦ Πάπα εἰς τὴν ἱερὰν μυσταγω-
γίαν, καὶ ὁ Μαργουνίης γεάφει, ὅπ ὁ Πέρσης
γεάφει, ὅπ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σεργίου ἐξεκό-
πη τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα. Βλέπεις φα-
νερὰ τὰ ψέμματα τῶν ὀρθοδοξικῶν, καὶ τ'
κακευρίσκεις δικαὶ νὰ ξεβάλλουν τοὺς ἀπλο-
στέρους ἀπὸ τὴν ὀρθὴν στράταν, καὶ νὰ τοὺς
ξεκρεμνίσουνε εἰς τὸ βάθος τῆς ἀπωλείας;
Καὶ δικαὶ νὰ μάθῃς καὶ τοῦτο. ὁ Διάλογος

σίας, & εἰς τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν, & εἰς ἄλλας ἐπαρχίας, καθὼς ὁ μάρτυρας Πέτρος Πατριάρχης Ἀντιοχείας, γεάφοντας ἐναντίον τῆς Χαρτοφύλακος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁποῖος εἶχε γράψῃ, ὅτι τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα εἶχε λάψῃ ἀπὸ τὰ δύπτυχα ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἕκτης Συνόδου, λέγοντας, ὅτι αὐτὸς ὁμοῦ μὲ χρόνους τεσσαράκοντα πέντε ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὰς ἱερὰς λατρείας ἤκουε τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα αὐτάμα μὲ τοὺς ἄλλους Πατριάρχας. & τοῦτο ἐγίνετο εἰς τὸν καιρὸν, τὸ ὁποῖον λέγουμε, ὅτι νὰ ξενουργήθη τὸ χίσμα, καὶ ἡ διαφορὰ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, ἀμὴ νὰ ἐκεράτησεν ὀλίγον καιρόν. Καὶ εἰς ἐτοῦτο φαίνεται ἡ κακουργία τοῦ Μαξίμου τοῦ Μαρτυρέως & ἡ αἱρετορησία, ὁποῖος γράφει εἰς τὸ Διάλογον τοῦ Γραικοῦ & τοῦ Λατίνου περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι ἐτέτοιος Σέργιος ἔλαψεν τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα ἀπὸ τὰ δύπτυχα. & τοῦτο τὸ λέγει ὁ Πέτρος ὁ Ἀντιοχείας, Τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ χρόνους διελιλυθέναι γινώσκειν, ἀφ' οὗ τὸ τοῦ Πάπα ὄνο-

συγχωρήσῃ ποτὲ οἱ Ἀνατολικοὶ, ἂν δὲν θέλουν νὰ ὁμολογήσουν, ὅτι καὶ αὐτοὶ εἶχαν σχέσῃ τὸ σέβας τὸ ἀληθινὸν, καὶ ἦτανε καὶ αὐτοὶ αἱρετικοὶ. Τολοιπὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης λέγοντας, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦτο εἰς τὸ Σύμβολον, δὲν ἔλεγεν αἵρεσιν· μηδὲ ἦτανε ἀναθεματισμένη, καὶ τοῦτο ἐκρέμασεν ἕως τὴν χρόνων τοῦ Φωτίου, κοντὰ χρόνους ἑξηὴ ἔξη.

Ὁ Φώτιος πάλιν ἀνανέωσε τὸ ζήτημα, ὁπού εἶχε χυθῇ τόσον κακὸν ὁμωφοῦς, καὶ εἶχε παύσῃ ἀκόμη, ὄχι γιὰ νὰ τονε γνώμης, ὅτι τὸ δόγμα, καὶ ἡ θρησκεία δὲν ἦτανε ὀρθὰ, ἀμὴ διατὶ ὁ Πάπας τῆς Ρώμης βλέποντας τὴν ἀδικίαν, ὁπού εἶχε κάμη εἰς τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον, τὸν ἀφώρισε, καὶ τὸν ἐστέρισε τοῦ θρόνου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ναὶν ἔτζη, τὸ κρέζουν αὐτὰ τὰ θρέγματα, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὸν θάνατον Νικολάου καὶ Ἀδριανοῦ ὁ Πάπας Ἰωάννης δίδοντάς του τὸν θρόνον, ὁ Φώτιος ἐγίνη ὅλου τοῦ εἰρήνης καὶ ὁ Πάπας κατ' αὐτὸν ἀγιώταν καὶ ὀρθοδοξότατος, ἀνακαλὰ καὶ τὸ δόγμα καὶ ἡ θρησκεία εἶχε ἀπομένη ἡ αὐτὴ, καὶ τὸ μνημόσυνον καθὼς καὶ θρῶτα ἐγίνεταν εἰς ταῖς ἀκολου-

θίαις

ὀρθοδοξῶ & θεοσεβὴς τυγχάνουσι, ταύτῃ
προφέρειν θυσίαν τῷ παντοδυνάμῳ Κυρίῳ
προσφοράς, & τὰ λοιπά. Δὲν ἐμπορεῖ νὰ μι-
λήσῃ μήτε ὑψηλότερα, μηδὲ ἀνθενπικώτε-
ρα. αὐτὸς εἶν κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. αὐτὸς
προστάγματα τῷ Κυρίῳ ποιμαίνῃ τὴν Ἐκ-
κλησίαν. αὐτὸς ὁρίζει τὴν ὀρθοδοξίαν.
αὐτὸς σαφηνίζῃ τοὺς αἱρετικούς, καὶ καθα-
δικάζῃ τοὺς, & ἀφορίζῃ τοὺς ἀπὸ τῆς ὀρ-
θοδόξους. καὶ ποῖος; ὁ Ἀδριανὸς ἕνας Πά-
πας τῆς Ῥώμης. καὶ πότε; ὅταν αὐτὰ μόνα εἰς
τὰ ἄλλα ὡμολόγα ἀντάμα μὲ ὅλην τὴν
Ἐκκλησίαν, ἦ ἐκπορεύσιν τὸ πνεύματος
καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὄχι εἰς ταῖς μυστικαῖς, & κρυ-
φαῖς ἀφαλέξῃς, αὐτὴ εἰς τὸ Συμβολικόν του,
καὶ εἰς τὸ Σύμβολον, εἰς τρόπον ὅπου δὲν ἐ-
λαύθανε τοὺς Ἀνατολικούς. καὶ οἱ Ἀνατο-
λικοὶ ἐστέργανε τὴν ἐξουσίαν του, καὶ τοὺς
ὁρισμούς του, ὄχι μοναχὰ ἐκοινωνοῦσε μετ'
ἐκεῖνον, & τοὺς Ἀρχιερεῖς του. Ἀν τὸ δόγμα
τὸ ἐκπορεύεσθαι & ἐκ τοῦ υἱοῦ ἦτανε αἵρεσις,
αὐ ἡ προσθήκη καινή, & ἀναθεματισμένη
ἀπὸ τὴν Συνόδου, μὲ ποίους ἐκοινωνοῦσε οἱ
Ἀνατολικοὶ; φανερὰ μὲ αἱρετικοὺς ἦ ἀνα-
θεματισμένους. ἀμὴ ἔτσι τὸ δὲν θέλουσι τὸ

συ-

τῶ ἁγίω Πνεύματος. σμζ'
Σύνοδον ζαν αἱρετικὸς. δηλέσασαι τὰ γεγράμμενά τω, ὁρίζη, κανονίζη, φανερὰ λέγη, ὅτι καὶ ἔχη νὰ γένη εἰς τὴν Συνόδον. ἔχη τὴν ἀνάβασιν τῆς Ταρσίας εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ἀνκαλὰ ζ τὸ δέχη), ἀφορμὴ τῶν ἱερῶν εἰκόνων. καὶ ἀπαγώ εἰς ὅλα μέρη τὸ ζ' ψηφισθὲν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης εἰς ὅλας ταῖς ἄλλας Ἐκκλησίας. ζ οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου τὸ ἀγαθοῦν, ζ δὲν τὸ ἀναντόνον), ἀμὴ τὸ στέργουσι. ἄκουσαν. Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. ἔ ὁ θρόνος εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ψηφισμάτων δηλαδή, καὶ κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπάρχη. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος Πέτρος ὁ Ἀπόστολος τῶν τοῦ Κυρίου ψηφισμάτων ποιμαίνων τὴν Ἐκκλησίαν οὐδὲν παρελέλοιπεν, ἀλλ' ἐκράτησε παντότε, καὶ κρατεῖ τὴν ἀρχήν. διὰ ἔπερ ἐὰν φρονηθῆ ἡ ὑμετέρα ὁσιότης τῶν ἡμετέρων Ἀποστολικῶν Θρόνων, ὅσις ἔχει κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν αὐτὸν ἱερὸν, ζ ὀρθόδοξον τύπον ἀφθάρτως ζ ἀμολύντως ἐκβάθες καρδίας ζ εἰλικρινοῦς διανοίας φυλάξαι ὑπεσχέθη, ὡς ἀληθῶς

ὀρθό-

σμς. Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως
ἐξῶν γεαμμάτων τῦ ἁγιωτάτυ Πάπα Α-
δριανῦ, Ϛ ὁμολογῦμεν χάειν μεγάλην
τῷ Θεῷ ἐν τύτῳ, ὅτι τοιαύτης ἠξιώμεθα
χαρᾶς Ϛ δόξης. Ϛ οἱ ἄλλοι Α'ρχιε-
ρεῖς, Καθὼς περιέχυσι τὰ γράμματα τῦ ἁ-
γιωτάτυ Πάπα Α'δριανῦ, ἅτως φρονῶ καὶ
ἅτως κρατῶ, Ϛ ἅτως διδάξω, Ϛ μὴ τύ-
τυ μὲν τῦ φρονήματ☉ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι
αἰῶνι ἀπελεύσομαι. Ϛ ἄλλα παρόμοια.
ἀφόντης καὶ ἐπελφώθη ὁ Σωίσδ☉ Ταρά-
σι☉ ὁ Πατριάρχης γράφει τῦ Πάπα. Καὶ
φερηνεχθέντων ἀναγνωσθῆναι πρὸ τῆς ἡμε-
τέρας ἁγιότητ☉ γεαμμάτων, ἤμελλον ἐν
κοινῇ χορείᾳ ἅπαντες τοῖς πνεύματικοῖς
ἑδίσμασιν, ὡς ἐν βασιλικοῖς δείπνοις ἐν-
τρυφῶντες, ἅπερ ὁ Χειστὸς διὰ τῆς σῶν γεαμ-
μάτων διδομένοις διέπεμπε. καὶ ὡς ὀ-
φθαλμὸς τὸ ὅλον σῶμα περιέχει τὴν τῆς ἀ-
ληθείας καὶ ἀληθείας τύπον ὑπεδείκνυες. Ϛ
πάλιν. Ὡμολογεῖτο παρὰ πάντων ἡμῖν
ἡ ὀρθὴ Ϛ ἀδιάβλητ☉ ὁμολογία, ἥτις παρ'
ὑμῖν ἀπεσάλη ἡμῖν.

Καὶ μὴ μοι εἴπῃς, ὅτι ὁ Α'δριανὸς εἰς ἐ-
τύτων τὸν Σωίσδον ἐφάνηκε τιμᾶν, ἵνα μὴ φοβᾶτον, μήπως Ϛ διωχθῇ ὑπὸ τῦ
Σύ-

τὸ ἁγίω Πνεύματος. σμέ
Ἄρχοντες τοῦ Παλατίου. δὲν ἐλίπαινε Ἡγού-
μενοι καὶ Μοναχοὶ. εἰς ἑτοῦτο ὁ λαμπρὸν
συνέδριον ἐπροσκαθίζανε νὰ προσπέσουν
Πέτρου καὶ Πέτρου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιω-
τάτου Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀ-
δριανοῦ. ὁποῦ ἐδιαβάσθησαν τὰ γράμματα τοῦ
Πάπα πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ Ταράσιον τὸν
Πατριάρχην. καὶ ἐρωτηθεῖσα ἡ Συνόδου
αὐτὰ δεχῆ ἀπλογᾶ), Ἐπόμεθα, καὶ δεχό-
μεθα, καὶ προσιέμεθα. καὶ ὁ Πρεσβύτερος, καὶ
πρεσβευτὴς τοῦ Ἀναθολικῆς διοικήσεως λέ-
γει. Ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν. Ἀ-
δριανὸς ὁ ἁγιώτατος Πάπας τῆς πρεσβυ-
τέρας Ῥώμης, καὶ Ταράσιος ὁ μακαριώ-
τατος Πατριάρχης τῆς βασιλευούσης Κων-
σταντινουπόλεως τοὺς ἐν φρονοῦντες, καὶ ὁμολο-
γοῦντες. καὶ ὡδήγησεν. Ἡ φερώνυμος
Εἰρήνη τοῦ ὑπερέπειαν τῆς Ἐκκλησίας πο-
θοῦσα καὶ θέλουσα, γράμμασι χρησαμένη τοῦ
διαφωτίσαντος τοῦ φερώνυμον, τοῦ ἁγιωτά-
του Ἐκκλησίαν Ῥώμης κατεφίλησεν, καὶ
κεκίνηκεν εἰς μέσον παρελθεῖν, καὶ τὴν παρ-
οῦσαν ἁγίαν ὁμήγυριν ὑφαίνειν, καὶ τοῦ
ὀρθόδοξον πίστιν φανερῶσαι. καὶ νῦν χαρᾶ
μεγάλη γέγονεν ὅτι τῇ ἀναγνώσῃ τῶν ἱε-

ρῶν

νοδον ὁ Πάπας Ἀγαθών ἔχῃ τὰ φρονήματα, καὶ οἱ τοποτηρηταί τε φρονοῦσιν, ἐρωτῶσιν, καὶ ὡς ἔξαρχοι τῆς Συνόδου ὁ ἡγοῦνται τῆ Συνόδου. καὶ τέτοια εἰρήνη ἀποκεφαλεῖ ὡς τῆ Ἐπισκοπῆ τῆ Φωτίε. Ὅπου δὲ τοῦ λοιπὸν κεφαλεῖ, καὶ ἐκ τοῦ ἡμῶν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, καὶ μὴ τῆς φραθήκης ἐξέστης δημοσιεύῃ τῆ ἐκθέσιν τῆς πίστεως, δὲν ἔχῃ αἱρετικός, ἂν δὲν θέλομεν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι οἱ ὁδηγοὶ τῆς ἕκτης Συνόδου ἦσαν αἱρετικοὶ, μὲ τοὺς ὁποίους ἐκοινώνησεν ἡ Ἀνατολικὴ, ὄχι τότε μόνον, ἀμὴ καὶ πολλῶ καιρὸν ὕστερον.

Καὶ τί θέλομεν εἰπῆ διὰ τῆ ἑβδόμης Σύνοδον, ἡ ὁποία, δὲν τὸ ἀρνεῖται κανεὶς, ἦλθε Καθολικὴ διὰ τοῦτο ἀνάμεσα εἰς τὰς ἄλλας Συνόδες ταῖς οἰκουμενικαῖς κεφαλεῖ τὸν ἕβδομον τόπον, καὶ δικαίως. ἐκεῖ ἦλθε ὁ Πάπας, ὅλων τῶν οἰκουμένων Ἀρχιερεῖς καὶ πολλοὶ. ἦλθε ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Θωμαῖς Μοναχοὶ Τοποτηρηταὶ τῶν Ἀποστολικῶν Θρόνων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ Ταράσιος ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μὲ τοὺς ὁποίους ἐσυνήδρευαν Πέτρωνας, Θεοφύλακτος, καὶ Ἰωάννης ἐνδοξότατοι, καὶ μεγαλοπρεπέστατοι

Ἀρ-

Μαξίμυ τῦ Ὁμολογητῦ, ὁ Πάπας Μαρτῖνος ἔγραψε τὰ Συνοδικὰ τα εἰς τὸν Ἀνατολικὺς θεόνους, εἰς ἐκεῖνα ἐλέγετο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τῦ υἱῦ. οἶδαν τὸ δόγμα οἱ Ἀνατολικοὶ, καὶ ἐφαίνετο ξένον, ἐπεθύμει καὶ ἐφαίνετον νὰ βαίνῃ δύο ἀρχαῖς καὶ δύο αἴτια εἰς τὴν Τριάδα. ἐσπούδασαν τὸ δόγμα, ἐγύρεψαν τὸ τῦ ἁγίυ Μαξίμυ. καὶ ἰδὲς, ὅτι ἐδῶ εἶναι δύο, τὸ δόγμα, καὶ ἡ θεωθήκη. διὰ τὴν θεωθήκην δὲν λέγουσι τίποτες, μόνον διὰ τὸ δόγμα εἶναι ἡ ζήτησις. ἀπολογᾶται τῶν Ἀνατολικῶν ὁ ἅγιος Μάξιμος, ὅτι ἐλέγασιν οἱ Δυτικοὶ, ὅτι αὐτὰ καλὰ καὶ νὰ ἐλέγανε, καὶ ἐκ τῦ υἱῦ, ἀκολουθοῦντες τὸν Πατέρας των καὶ τὸν ἅγιον Κύριλλον, μὲ ὅλα τῦτα ἐλέγανε ἕνα αἴτιον εἶν τὴν Τριάδα. Βλέποντας τὴν ὀρθὴν γνώμην τῶν Δυτικῶν οἱ Ἀνατολικοὶ, δὲν ἐγύρεψαν ἄλλο. ἰδὲς τὴν Ἐπιστολὴν τῦ ἁγίυ Μαξίμυ πρὸς Μαρῖνον πρεσβύτερον Κύπρου, καὶ θέλεις δ'ρη τὴν ἰσοτίαν. Μὲ τῦτον τὸν ἀπολογίαν ἠκολούθησεν ἡ ἕνωσις, καὶ ἡ κοινωνία αὐάμετα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐρωμένα καὶ ἀναπαμένα, καὶ εἰς τὸν ἕκτον Σύ-

νοδον

ἑαυτῷ ἀνηλείας ἐπιτιμῶτο τὴν εἰρωνίαν τῆς Ἐκκλησίας, & πάντα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς εἶλκον. Πόσον εἶπ τὸ κακὸν, ὅταν ξερατεύσῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. ποῖος ποτὲ ἐλθὼν ἀκατάλλακτος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἠκολούθησε τόσον τὴν Ἀνατολικὴν, καθὼς ἐτέτοιος ὁ χιτματικὸς δηλ. νὰ μὴν θέλῃ νὰ εἰπῇ φανερὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ δόγμα τ Λατίνων, ἦτανε κακοδοξικὸν καὶ ὀρθὸν, & δηλ. τέτοιο τὸ ἐκρατοῦσαν οἱ Ἀνατολικοὶ, καὶ δηλ. τοῦτο ὁμολογοῦσιν εἰρωνίαν ἀνάμεσά των. Τέτοιοι εἶν ὦ Ῥωμαῖε, οἱ νέοι ἐτοῦτοι Διδάσκαλοι, οἱ ὁποῖοι σ' ἐξαπατοῦσι, & σοῦ λένε ἄλλα τὴν ἄλλων, & ὄχι τὴν ἀλήθειαν. καὶ σὺ τοὺς πιστεύεσαι, & τοὺς ἀγαπᾶς; ὦ τῆς αὐταπαθείας, δηλ. νὰ μὴν εἰπῶ τὸ χειρότερον.

Καὶ δηλ. νὰ μὴν μὲ λέγῃς, ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο εἶχετο, καὶ τὸ ἕτερον κρυφὸ, καὶ ἦτανε αἰνίγματον τότε τοῖς Ἀνατολικοῖς, πρᾶγμα ἀδιάφορον, ἐπειδὴ & τὰ συγγράμματα τῶν Δυτικῶν εἰς ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἦτανε ὁλωτῶν κοινὰ, & πολλὰ ἀπ' ἐκεῖνα μεταγλωττισμένα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν. Μάθε & τοῦτο περισσότερον. εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἁγίου

Μα-

τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. σμὰ
δὲ, ἐπειδὴ καὶ δεν ἐπαλαχείνεθ ὑπὸ τοῦ
Ἀνατολικοῦ, κεφάζε τοῦ Ἀνατολικοῦ
τὸ λιγότερον ὑπὸ τῆς ζίτης Σωσόδου, ἕως
τὸν καιρὸν τῷ Φατὶν εἰς τὰ δόγματα τῆς
πίστεως ἀμελεῖς, καὶ δεὰ τ' ἴδιον συμφέ-
ρον τῆς σωτηρίας τῷ ψυχῶν των, καὶ τῷ
δογμάτων τῆς πίστεως καταφρονητὰς.
Ἄκουσε, καὶ φείξε Ἀνατολικὲ, Ἡ μάρτα-
νον ὃ πάντες τιὼ τε τῆς πίστεως ἀλήθειαν,
καὶ τιὼ ἐν αὐτῇ τῆς Ἐκκλησίας εἰρηύλω,
πάρεργον τῆς ἑαυτῷ ὠφελείας ποιούμενοι,
καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἕλκον-
τες. Τὶ Ἐκκλησία εἶ σκήνη, εἰς τιὼ ὁ-
ποῖαν πάντες ἀμαρτάνουσιν. ὦ Ἐκκλησία
βεβλωμένη, καὶ δεαβόλου καθικητήριον.
ὦ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ τὸ λοιπὸν
τῷ Χειστιανῶν ἄθροισμα δεὰ τὸ ἴδιον
συμφέρον πάντες τὰ τῷ Θεοῦ πραγμάτ ὠφε-
λοῦμενοι. καὶ πῶ θέλομεν βάλλῃ τόσους Χει-
στιανοὺς, ὅπῶ θεαρέσως ἀπάμεσα εἰς σκῆνον
τὸν καιρὸν ἐβίωσ; τόσους Ἁγίους, ὅπῶ βί-
χοντας εἰς μίαν γωνίαν τὸ συμφέρον, ἐδό-
ξασ τὸν Θεὸν, καὶ τιὼ σήμερον ὑπὸ τῆς
Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δοξάζον; πῶς
ὅλοι ἑτοῖμοι πάντες ἠμάρτανον, πάρεργον δὲ
ἑαυ-

συμβάσης μισθὸν ἀπέδωκε τ' ἰδία συμφερόντων αὐτῷ, ἵνα κακοῦ τὸ κακὸν μείζονος ὠνήσηται τέλαττον. ἔτω γὰρ δὴ μᾶλλον λέγειν, ἢ ὡς εἴωθε λέγεσθαι. ἡμῖν δὲ πάντες τιμῶ τε τῆς πίστεως ἀληθείαν, καὶ τιμῶ ἐν αὐτῇ τῆς Ἐκκλησίας εἰρηνίλω πάρεργον τῆς ἑαυτῶν ἀκλείας ποιούμενοι, καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἕλκοντες.

Καὶ σημαίνει τινὰ κακουργίαν ἐν τούτοις τὸ χισματικοῦ. δὲν πορεῖ ναφνηθῇ, ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο ἦτανε κοινὸν τῶν Λατίνων, τὸ ὁποῖον φανερὰ τὸ σκήπτειαν, καὶ τόσον ὅπου δὲν ἦτανε ἄγνωστον μηδὲ ἀνάκουστον τοῖς Ἀναβλικοῖς. καὶ οἱ Ἀναβλικοὶ δὲν τὸ καταδικάζανε ζαν' αἱρετικὸν, ἀμὴ μηδὲ ἐγύρευαν, νὰ σωαχθῇ Σωόδου οἰκουμενικῆς, διὰ νὰ ξεφανερωθῇ ἡ ἀλήθεια, ἀμὴ ἦτανε τρόφασις ἐκείνων, ὅπου ἤθελαν νὰ χίσουσι τὴν Ἐκκλησίαν, ἔτω σφίσι συμφέρον ἰδίων αἰτίων ἕνεκα, καθὼς εἰς τὸ τέλος ἐσυνέβη, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Φωτίου, ὁ ὁποῖος χρώματι τῇ διαφορᾷ τῆς δόξης χρησάμενος, τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν συμβάσης μισθὸν ἀπέδωκε τῶν ἰδίων συμφερόντων. διὰ νὰ μιλῶ εἰπῇ φανερὰ, ὅτι τὸ δόγμα ἦτανε ὀρ-

τδυσαμένη, τότε μὴ φεῦγον, ὀλίγα τῶ κοινῶ εἰρήνω ἔβλαπτε. μᾶ ἢ τῶ ἑκτῶ δῆθις Σικόδεν φανερώτερον ἢ πρόδηλον ἐξελείχθῆσα, αὖχὴ φανερῶ πολέμω κατέστη. καίτοι καὶ πρότερον ἐχίζοντό τε πρὸς σκήψεως, καὶ διηλλάττοντο πάλιν, ἅτε μὴ περὶ τῶ πίστιν αὐτῆς γινομένων τῆδ διαφορῶν. ἀλλ' ὕστερον περίφαυτος ἐκ ἄλογον τῶ ἐκκλησίαν τοῖς βουλομένοις χίζειν τῶ Ἑκκλησίων ἢ περὶ τὰ δόγματα καινοτομία Λατίνων. ὅθεν ὑποδυόμενοι τινὲς τῶ ἐν τῆ πίστ διαφορᾶ, ἀληθῆ τε ὄσαν, καὶ πᾶσι γινωσκομένω, τὰς Ἐκκλησίας διέρρηξαν, ἅτε σφίσι συμφέρον ἰδίων αὐτῶν ἕνεκα. ὥσπερ τῆς ἐν τοῖς τοιούτοις δυνάμεως εἰς ἑτέρας τῆ χρόνω μεθισαμένης, οἷς τ' Ἐκκλησίας ἐκκλησίας εἰρήνης ἐμέλησε, μᾶλλον ὅπ τῆ σφετέρω καλῶ, ἢ τῆ βεβαίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ὁμονοίᾳ ἀπολυπραγμόνως τὰ τῆδ Ἐκκλησιῶν διελύοντο σκάνδαλα, μεμφομένης περὶ τῆδ διαφορῶν δίκης γεγενημένης. ταὐτὰ δ' καὶ περὶ Φωτίω τελευταῖον συνέβη. ὃ γὰ αὐτὸς καὶ διελεῖν τὰς Ἐκκλησίας προέχθη χρώματι τῆ διαφορᾶ τῆς δόξης χρισάμενος. καὶ πάλιν τὰς τῆδ Ἐκκλησιῶν

συμ-

Λατίνων, αὐτὰ μεσα εἰς τὺς ἄλλους οἱ πρῶτοι καὶ ἔξαρχοι, Νεῖλος ὁ Καβάσιλας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, & Γεώργιος ὁ Σχολάριος, ὄχι σκέτος, ὅπου ἐσάλπισεν εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ, καὶ αὐτὴ ἐγίνηκε Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, & ἐκεράχθηκε Γεννάδιος, καθὼς φαίνεται καποιωνῶν, ἀμὴ ἄλλος ἕνας μεγάλος λαϊκὸς, ὅπου ποτέ του δὲν ἐπάτησε τὴν Ἰταλίαν, καὶ ὕστερα παγαίνοντας εἰς τὸ ὄρος τὸ Ἄθως, ἐγίνηκεν Μοναχὸς, καὶ ἐμετονομάσθη καὶ αὐτὸς Γεννάδιος. ἐπουτουνοῦ εἶδε τὰ Συντάγματα, ὅπου ἐτυπώθησαν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος κατὰ Λατίνων. Γράφει τοιπὸν ὁ Νεῖλος περὶ τοῦ δόγματος εἰς τὸ βιβλίον περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς Ἑκκλησιαστικῆς διχασάσεως εἰς τὴν ἀρχήν. Ἔτσι τόνιω, ὡς γὰ ἐγὼ νομίζω, τὸ τοῦ δόγματος ὑψηλὸν καὶ τόπον ἐῶν τὸν αὐθεφόπνον νοῦν. & γὰ παύτα τ' ἄλλα τοιαῦτα, ὅσα τῇ Ἑκκλησίᾳ πράγματα παρέχει κατ' καιρούς. ὅτι τόνιω τοῦτο τῆς διχασάσεως αἴτιον. καὶ ὁ Σχολάριος. Ἡ τοιαύτη τόνιω περὶ τοῦ πνεύματος διαφορὰ τῆς Ἑκκλησίας ὅτως ἐμπολι-

τευ-

λάντες, καὶ σωναιρεφόμενοι, καὶ κοινωνοῦντες μὲ τοὺς Δυτικούς, οἱ ὁποῖοι ἔστεργαν αἵρεσιν, καὶ ἐδέχοντο συγγράμματα, ὁποῦ ἐκήρυττον αἵρεσιν. Καὶ ποῖος ἤθελ' ἦτον τόσον λαλός, ὁπού νὰ καταπιῇ νὰ πῇ, ὅπ τόσους ἑκατοντάδες χρόνων εἰρηνικῶς ἡ Ἐκκλησία ἡ Ἀνατολικὴ ἐκοινώνα μὲ αἱρετικούς; ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔφυγε τοὺς αἱρετικοὺς ζαν τλω σια, καὶ ἀπροσωπολήπτως τοὺς ἐκατάδικαζε. λέγε ἐσὺ ἐκοινώνα μετ' ἐκείνους, τοὺς ἠγάπα, τοὺς ἐδέχετον, & τοὺς ἐτίμα σαν ἀδελφούς, & εἰς τ' ἀνάγκης τῆς ἐσωΐξεχνε εἰς ἐκεινες, & μ' τ' βοήθειαν των εἰς τὰς Συνόδους της καὶ τ' σωάξης ὀξερμιώθε τλω ἀληθῆαν, & κατεδίκαζε τοὺς αἱρετικούς, κεφάζοντας τλω διδασκαλίαν των σήλλω τ' ὀρθοδοξίας, δὲν τοὺς ἐλογάριαζε τολοιπὸν αἱρετικούς, ὐδὲ τὸ δόγμα τῦτο, ὁ πνεῦμα κὴ ἐκ τ' ὑῶ αἵρεσιν.

Καὶ τὸ δόγμα τῦτο νὰ μλω ἐσάθηκεν ἀφορμὴ τῆς διαιρέσεως τῦ Ἐκκλησιῶν, τῦ χίσματος, τ' λέγομε οἱ ἀντοὶ χισματικοὶ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔκαμαν ἄλλο εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς των, ωδὲ νὰ γράφουν ἐαυτῶν τὸ δόγμα τῦ καὶ τῦ

ποίων Πατέρων τὰ δόγματα τὰ ἐξέφανε πολλὰ καλὰ οἱ Ἀνατολικοὶ, ἢ δὲν τὰ κατεδικάζανε, ἀμὴ τὰ ἐδέχονταν, & ἔστεργαν, & ἀναθεμάτιζαν ἐκείνους, ὁπὸ δὲν ἐδέχονταν τὰ Συγγράμματά τους. Ἀκολουθοῦμεν ἐν ἅπασι, καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ διδασκάλοις τῆς ἁγίας τῆ Θεοῦ Ἐκκλησίας, Ἀθανασίῳ, Ἱλαρίῳ, Βασιλείῳ, Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, Γρηγορίῳ τῷ Νύσσης, Ἀμβροσίῳ, Αὐγουστίνῳ, Θεοφίλῳ, Κυρίλλῳ, Ἰωάννῃ τῷ Κωνσταντινουπόλεως, Λέοντι, Πέτρῳ, καὶ πάντα τὰ παρ' αὐτῶν συγγραφέντα περὶ τῆς ὀρθῆς Πίστεως, & πρὸς κατάπεισιν τῶν αἱρετικῶν λεγόμενα. ἢ εἰς τὸ Συνοδικὸν, εἰ) τὰ ὅμοια. οἱ Σύνοδες αὖ οἰκουμενικὴ ἐκήρυξαν τὸν ἅγιον Αὐγουστῖνον ἅγιον ἢ ὀρθόδοξον τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλον. & τὶ δὲν ἔπασι δηλ. τὸν Λέοντα τὸν Πάπαν; τουτωνῶν τὰ συγγράμματα διδάσκουσιν πολλὰ φανερά, & ἐξαιρέτως τῆ τὸ τὸ δόγμα, τὸ ὁποῖον αὐ ἤτονε ὄχι ὀρθὸν, ἀμὴ αἵρεσις, ἀδικήσανε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τοῦ Χριστιανοὺς ὅλους, ἀναγκάζοντας τους μὲ αὐ ἀθέμα νὰ δεχθοῦν τὰ αἱρετικὰ συγγράμματα, καὶ πλέον ἀδικήσαι τε τοῦ ἑαυτούς των συνομιλῶν

νετ', ζαὶ ἐκείνη, ὅτω ἐσαφώνησε, ζαὶ ἀπέ-
ξε δόγμα παρὸ πᾶσι δόξαν, ζαθολικόν,
τὸ ὁποῖον ἐξ ἐτῆς φιλονικείας καπνωνῶν
ἐρισικῶν αἰθερόπων ἐφαίνετον ἀμφισβη-
τήσιμον, καθὼς ζαὶ ἦν ἡ τάξις, ηὴ ἡ ὀρθο-
τιὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Περοθήκη τῶν Λατίνων ζαὶ τὼ Ἰσορίαν δὲν ἐσάθηκεν εἰς τὼ Ἐκκλησίαν ἀφορμὴ τῆς διαιρέσεως.

Κεφάλ. λβ'.

ΚΑΙ τῶτο ἀκόμη βεβαιώνε ζαὶ μὲ ἄλ-
λον τρόπον ἀπὸ τῆς Ἱσορίας, εἰς ἑτέ-
τιω τιὼ ὑπόθεσιν ἐμεῖς λογιζόμεθα δὲ τὸ
δόγμα, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε ηὴ
ἐκ τῶ ὑῶ, ζαὶ τὸ ἄλλο τιὼ περοθήκιω ἐν
τῶ Συμβόλω, ζαὶ ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ τῆς πίσεως,
αὐ' ἐγίνηκεν ἐπαινετῶς. τὸ δόγμα ναὶ ὀρ-
θὸ δὲν ἀμφιβάλλεται, ἐπειδὴ ζαὶ ἐξ ἀρχῆς
ἤτανε εἰς τ' Δυτικιὼ Ἐκκλησίαν, ηὴ ἐκη-
ρύτετο φανερὰ, ὡς καθὼς φαίνεται εἰς τὰ
Συγγράμματα τῶν Δυτικῶν Πατέρων, τῶ
Ἱλαρίου, τῶ Ἀμβροσίου, τῶ Αὐγουσίνου, τῶ
Λέοντος Πάπα Ῥώμης, ηὴ ἄλλων, τῶν ὁ

θήκας νὰ καταβάλλον) αἱ αἱρέσεις των, & αἱ ἀτοπίας, & αἱ καινοφωνίας τῶν δογμάτων των, μὴ ἐμποροῦντας νὰ ψέξουν τὴν ἀλήθειαν, ὁπὼς ἐβεβαιώθη εἰς τὴν Συνόδον, συχέχουσιν εἰς παρόμοιας κατηγορίας τῆς θεοθήκης. ἀμὴ ὅταν οἱ αὐτοὶ κάμνουν τὰ ὅμοια, & θεοθέτουσιν εἰς τὰς ὁμολογίας τῆς πίστεως, δὲν καταδικάζουν ταῖς θεοθήκαις, ἀμὴ ταῖς δέχον), & ταῖς ἐπαινοῦν. καὶ διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν ἄλλους, ἡ Συνόδος & ἡ κῦ Βαρλαὰμ & Ἀκινδύνου ἐκαλοῦμεν, ὅτι εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς πίστεως ἐμεταχειρίσθησαν τέτοιας θεοθήκας, ἀπολογᾶται. Ἐπὶ τούτοις ἡ θεία Συνόδος, θεὸς ἰδὲ φατὲ δυχεραίνεν, φησὶ, θεοθήκην, ἢ τις δὲ θεοθήκη αὐ δικαίως καλεῖ), ὡς αὐάπτυξις ὅσα τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἔκτης Συνόδου.

Φαίνε) τοιπὸν, ὅτι ἡ αὐάπτυξις, & ἡ σαφήνεια θεοτιθεμένη ἐν τῷ ὅρῳ τῆς Πίστεως δὲν κωλύε) ὐδὲ ὑπὸ τοῦ Πατέρας, ὐδὲ ὑπὸ τῆς Συνόδων, ὐδὲ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, & σχισματικῶν. κὴ διὰ τοῦτο ἡ θεοθήκη τῶν Λατίνων, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, εἰς τὸν ὅρον τῆς πίστεως δὲν ἐβ) ψεκτὴ, ἀλλ' ἐπαινετὴ

τὸ ἁγίου Πνεύματος. σλὴ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. διὰ τοῦτο γίνεται ἡ προσθήκη εἰς τὸ Σύμβολον, καὶ εἰς τας ὀρθοδόξους τῆς πίστεως, διὰ, νὰ δοθῇ ἀφορμὴ τοῖς λέγουσι τὸ Σύμβολον. νὰ ὁμολογήσῃ μὲ τὸ στόμα ἐκεῖνο, ὅπου πιστεύει εἰς τὴ καρδίαν. ἔλεγε καὶ ὁ Χριστὸς, ὅτι σὺν ὁμολογοῦντας αὐτὸν ἔμαθεν τὴν ἀνθρώπων, θέλει ὁμολογήσῃ καὶ αὐτὸς ἔμπροσθεν τοῦ πατρός τε. ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια. τοιπὸν ὅποιος δὲν ὁμολογᾷ τὴ ἀλήθειαν, καὶ μάλιστα εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ δόγματα, δὲν ὁμολογᾷ τὸν Χριστὸν. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ὁμολογᾷ τὸν Χριστὸν, ἀρνιέται τὸν Χριστὸν. καὶ ἐκεῖνος ὁπου ἀρνιέται τὸν Χριστὸν, δὲν θέλει κληρονομήσῃ βασιλείαν οὐρανῶν. καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰ μυστήρια τῆς Εὐχαριστείας, δὲν λέγει μοναχὰ πιστεύω, ἀμὴν, πιστεύω Κύριε, καὶ ὁμολογῶ. καὶ ἡ πίστις, ὁποῦ δὲν ὁμολογᾶται, δὲν εἶναι πίστις.

Μὴδ' ἐκεῖνο θέλω νὰ τὸ περάσω δίχως κάποιον λογαριασμόν, ἐπειδὴ βλέπω, ὅτι κανένας καθολικὸς ποτὲ δὲν ἐσκανδαλώθηκε, ἢ ἀθέτησε τινὰ τοῦ προσθήκου τῆς Συνόδου τῶν οἰκουμενικῶν, ἀμὴ μόνον οἱ αἱρετικοὶ, οἱ ὁποῖοι γνωρίζοντας μὲ ἐτούτας τὴ προσ-

εφτέον. Τί λείπει τόεα τ' Ἐκκλησίας, εἰ ἔχει τὶ φθειρόπεεον φεφῶα ἀπὸ ἐκεῖνο, ὁπῶ ἔχῃ τόεα; δὲν εἶ ἡ αὐτὴ καὶ μία; δὲν εἶ τὸ πεφάλι της ὁ αὐτὸ Χειστὸς; δὲν εἶ τὸ σέβας της ἡ αὐτὴ Τειάς, ὁ αὐτὸς Θεὸς; τὸ πνεῦμα, ὁπῶ τλω σήμεεον τλὼ ὁδηγᾷ, μὴ νὰ γίνηεν ἀχαμνόπεεον; τὶς τῆς ἔκοψεν τλὼ ὀξυσίαν; τὶς ἔβαλλε ζίμπλας εἰς τὰ μάτιαν της, νὰ μὴ βλέπῃ τλὼ ἀλήθειαν; τὶ τλὼ ἐμποδίζει νὰ μλὼ δῃακείνῃ τὰ δόγματα; ἔχῃ τλὼ αὐτλὼ ὀξυσίαν. ἔχῃ τλὼ αὐτλὼ πίστιν. ἔχῃ τ' αὐτλὼ ὁδηγίαν. ἔχῃ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. καὶ δῃὰ τῶτο ἐμπορεῖ καὶ τλὼ σήμεεον καθὼς ἐμπόειε τ' φεφῶτα, νὰ φανεφόνει, τ' νὰ ξαπλώνῃ τὰ δόγματα. τ' ὄχι δῃὰ τῶτο λέγω νὰ φθαβαίνει, τ' νὰ ἀθετᾷ τοῦ κανόνας. δῃατὶ δὲν φεφβάλλει, μηδὲ φανεφόνει ἑτέεαν πίστιν ἀπὸ ἐκείνλω ὁποῦ ἐφθάδωκαν τὰ ἱεεὰ λόγια, μὴ ὄχι ἐναντίαν ἐκείνης.

Καὶ δῃατὶ δῃὰ σωτηείαν τ' ψυχῆς τῶ δὲν σώνῃ νὰ πιδύῃ κανεὶς, ἀμὴ εἶ ἀναγκη νὰ ὁμολογᾷ μὲ τὸ στόμι ἐκεῖνο, ὁπῶ πιδύῃ εἰς τλὼ καρδίαν. λέγει ὁ Παῦλος, Καρδία πιστεύει εἰς δικαιοσύνλω, στόματι δὲ ὁμο-

τῆς πίστεως, καὶ μᾶλλον ἀναγνωσόμεθα τοῦτο, ἢ ἐξ αὐτοῦ γινομένης ἀσφαλείας ἤδη πεπαυμένης. ὅτε γὰρ Σύμβολον ἔσται λοιπὸν, μὴ πᾶς τὶς ἐν τῇ ψυχῇ πεπηγέναι τοῦ τῆς πίστεως ἄρθρον δόξει ἀναλύπτον, ὅτε τοῦ ἀδυνάτων ὄντι καὶ ψεύδη τινὰς περφρονηκότας λανθάνειν. Ϲ τῇ μὲν ὁμολογίᾳ μόνῃ ἡμᾶς ἱσαθαι, τῇ δὲ πίστει ἀμφικεκείθη, ἅπαξ τούτοις συγχωρηθέντος. Πῶς γὰρ καὶ τῆς πίστεως ἀκείβειαν θεισόμεθα, ἐν τῷ ταύτῃ ὁμολογεῖν παρελήφαμεν σωτηρίαν, αὐτοὶ τῷ Ϲ γλώττῃ κηρύττειν ταύτῃ φειδόμενοι, ἢ τὶς ἡμῖν ἐκ τοῦ ἀναγκαίως πεπαυμένων ἔσται σωτηρίας ἐλπὶς, εἴπερ εἵνεκα μὲν σωτηρίας ὁμολογεῖσθαι τὴν πίστιν ἀκούομεν, αὐτοὶ δ' ὥσπερ αἰχμάλωτον τὴν ἀλήθειαν Ϲ χείλεσιν ὁμολογεῖν νομίζομεν. ὥσπερ γὰρ ἐδὲ πεύδειν χρὴ τὰ ἀρχαῖα, ὁπόσα τοῦ τῆς ἀληθείας κανόνων ἔξω χωρεῖ, ὅτω τοῖς καλῶς πεπαυμένοις, καὶ τὰ ἔξω-θεν ὁμολογίαν ἀνάγκη πᾶσα θεσθεῖναι. ἢ τοίνυν τῇ τοῦ Λατίνων δόξαι δεικτέον τῆς ἀληθείας πόρρω ὡς βάλλας, ἢ τὸ μὴ δυναμένους, ὡς ἀληθῆ πιστεύειν, Ϲ φρονητέον ὅτω, Ϲ τοῦ Συμβόλου τὴν πίστιν φανε-

τεύξῃ, ἄλλο δέ τι λέγοντας ἐπηρεάζῃν αὐτοῖς λείπεται. Ἔπειτα εἰ μὲν Λατίνοις μόνοις, ἢ Γραικοῖς Λατίνων χωρὶς οὐκ ἔξεστι καὶ ὅπουοῦν φρονεῖσθαι, ἀλλ' ἅπερ τῷ οἰκουμενικῷ Συνόδῳ δόξαι τε καὶ τὸ χέρας ἀφελέσθαι δυνήσεται. ἐπεὶ καὶ τὰς ἄλλας Συνόδους φρονήσας παρὰ τὴν ἀληθινὴν ἀναδείξας οὐδαμοῦ πίστιν. εἰ δὲ τὴν φρονήσεως καταψηφιζόμενος ὅρος, ᾧ αὐτοῖς εἷς ὢν, καὶ δόξαν ἰδίαν ἀντιθεσίων ποιήσαιτο, οὐχ ᾧ αὐτὴ Συνόδῳ ὅλῃ βεβαιωθεῖσα φρονεῖναι, ταύτῃ ἐλαύνει. οὐδαμοῦ γὰρ ἐκεῖ Συνόδου γίνεται μνήμη. Ἀλλὰ μηδενὶ φαίνειν ἐξεῖναι, καὶ μὴ ἀκωλύτως δύειν, ταῦτα εἰ φρονεῖται τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως οὐκ ἐᾷ. Ταῦτα δὲ δόξειν ὁπόσα τοῖς ἀληθέσιν ἐναντιοῦται, καὶ τοῖς μὴ πλάναις ἀγῶνας κεκραταιώσιν, ἃ συμφωνεῖ. ἃ ᾗ τις δύειν ἔξεστι, ταῦτα καὶ ὁμολογεῖν συγχωρεῖται. τῷ γὰρ τῷ Συμβόλῳ λύπεσθαι ὁμολογίαν, τὸ μὴ δεῖν λανθάνειν ἐνίους περὶ τὴν πίστιν διεφθαρμένους, ἀναγκαίως πεπόνηκεν. ᾧ ἐφ' ὅσον τοῖς ἀκινδύνως πιστουμένοις συμφωνᾶς ποιεῖταί τις, οὐκ ἂν δικαίως νομίζοιτο παραβλάπτειν. ἄλλως ᾗ μὴ καταψευσόμεθα τῷ Συμβόλῳ

τῆς

Λατίναν ἀπαναίνεσθαι δόξαν, καὶ ἀσεβεῖναι τῷ Συμβόλῳ ταύτῃ ἀπαξιοῦν, ἄλλο δ' ἂν εἴη λέγος, καὶ τῇ τῆς Συνόδου ψήφῳ ἐκείνῃ ὑγιῶς νοοῦντας ἁδεῖς ἀπάσεται. καὶ γὰρ τὰ ὑφαιρέσεσι πιστὴν, καὶ ἀσεβήκασι τῇ πίστιν λυμαινομένων, καὶ νόθον εἰσαγόντων θεολογίαν ἐξενήνεκται τὴν ἀρχὴν, ἢν ἀδουλώτους αὐτούς τε μηδένα τοιοῦτον τολμᾶν, καὶ τοῖς τετολμηκόσι μὴ κοινωνεῖν, φαῖεν ἂν ἅπαντες, ἂν δὲ τοὐναντίον μᾶλλον ἀληθεσάτῃ, καὶ τοῖς τῆς πίστεως θεμελίοις σφόδρα συμβαίνεσι, καὶ τοῖς ἁγίοις, δοκοῦσαν τῇ δόξαν ταύτῃ ἐξ) πειθῶσι, μάταιος ἡ ἀσεβὴς ἐκείνα καταφυγή. ἃ γὰρ λέγουσι τῇ τῆ Πατέρων διαστρέφοντες ψῆφον, ἕως ἂν ἐκεῖνοι τὸ ψεῦδος ἀσεβαιρεσιώτες, καὶ τὰς ἀληθεῖς ἐκβάλλοντες δόξας ταύτῃ ἐξήνεγκαν. τοῖς γὰρ ἄλλῃ πίστιν συγγράφεσιν ἀπαλῶσι, καὶ τοῦτ' ὁποῖα τῆ ὡμολογημένων ἀσεβήκασι πίστιν ἐναντίας, καὶ ὑφαιρέσεσι δολεραῖς αἰσχρέπειν βεβλασφημένας αἰσίζουσιν. ὥστε καθὰ ἀσεβήκασι τῆς ψήφε, ἅτε Λατῖνοι τ' ἀληθὲς; ἀσεβήσαντες, ἐγκαλοῖντ' ἂν δικαίως, καὶ Γραικοὺς συμφωνοῦντας μὴ ἁδὲν ἁμαρ-

σκή Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως
για τ ἁγίω Μαξίμω, τί τὸ κωλύον ἁγίους τοσούτους, μᾶλλον ἢ τὸν ἁπανίαν Χριστιανισμὸν, τοῦτο δὲ κυρίως ὀρθοδόξων Πατέρων ἁγιωτάτη Συνόδῳ, ἐξουσιαστικῶς ταύτην ὀφείλαμεν, καὶ νομοθετεῖν. ὦ Μάξιμε Ἅγιε μίμησε τὴν διδασκαλίας σου.

Ἔχομεν εἰς ἐπύτην τὴν ὑπόθεσιν ὄχι μόνον τοὺς παλαιοὺς ἁγίους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἄλλους Ἀνατολικοὺς Συγγραφέας νεωτέρους, οἱ ὁποῖοι ἐξηγοῦνται τοιαύτην ὑπόθεσιν γράφουσι τὰ ὅμοια διὰ τὴν ὀρθόδοξον. καὶ διὰ νὰ μὴν ἀναφέρω ἄλλους, θέλω ἦναι ἀρκετὸς καὶ μόνος ὁ Σχολάριος Γεώργιος, ὁποῦ ἐρέθηκεν εἰς τὴν Συνόδον τὴν ἐν Φλωρεντία, καὶ ἔξυρεν καλὰ τὰς δυσκολίας τῆς Γραφῶν εἰς ἐπύτο. γράφει τοιοῦτον ἐκεῖνος εἰς τὸν δεύτερον τὸν λόγον περὶ Εἰρήνης. Αὐτήκα τὸς ἠκοῖλε τοὺς θρυλλουμένους περὶ τοῦ μὴ δεῖν μήτε προσθέναι, μητ' ἀφελεῖν τοῦ Συμβόλου διορισμούς, ἐπήρειαν ἄλλως ὄντας, ὡς οἱ λέγοντες αὐτοὺς ἐκλαμβάνουσιν, καὶ χάριν τοῦ συγκαλύπτειν τὴν ἐκ τῆς φιλονεικίας αἰσχύνην ἐξαρνοῦμαι; εἰ μὴ γάρ ὅτι πεῖθον Γραικοὺς τὴν τῆς

Λα-

ἔβαλλε & προσθήκας ἀσεβεστέρας ποιησάμενος τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως οὐδὲν ἦν ἔλαττον εἰς τὸ ἄλλο Σύμβολον, ἢ ἐξέκοψε καὶ ἐφανέρωσε πλέον δόγματα παρὰ τῆς πίστεως ἦν ἐκεῖνο τῶν Νικαίας, & μεθ' ὅλα ταῦτα διὰ τί ἡ πίστις δὲν εἶναι ἑτέρα, μηδὲ ἐναντία τῇ πίστει τῇ Νικαίᾳ, ἔχει τὸ βέβαιον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, & λέγεται καθημερινὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. & σὺ μὲ ἀθετεῖς τὸν προσθήκας, & ἐκ τοῦ υἱοῦ, εἰς τὸ Σύμβολον τῶν Λατίνων, ἢ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου. μάθε ἀπὸ τοὺς Πατέρας, τῶν ὁποίων τὰ ῥητὰ ἂς προεγράψαμεν. Εἰ αἱ προσλαβοῦσαι Σύνοδοι προσιθεῖσαι τὸ μόνον ἐκφοβοῦσιν, καὶ δὲ αἱ μετ' αὐτὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀνομοίως ἔχουσι τὸν κατάγνωσιν. ἢ ἀκριβέστατον τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων, ὅπερ ὁ καιρὸς ἅπαντα προσιθέναι, αὐτῆς τε γένονται ἔργον, & τῶν πραγμάτων διδάσκαλος, & τῆς Ἐκκλησίας ὁρᾶται διὰ παντὸς τοῦτο στέργουσα ἡ προφάσεις. καὶ ἡ ἐκπόρευσις τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, πολλοῖς τῶν πατέρων ὡς θεσπέσιος ἡ φωνὴ & ἀκούεται καὶ αἰνηρεύθη, & μαρτυροῦσιν οἱ προγεγραφέντες λόγοι πᾶσης ὄντως ἀκριβείας ἄξιοι φωτίζεσθαι, καὶ λαμπρύνεσθαι. Εἰ δὲ & μηδὲν λοιπὸν, λο-

τὰ εἰς τοῦτ' ἐρεγνᾷς, & καθεζόμενον ἐκ δε-
ξιῶν τοῦ πατρὸς. & πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δό-
ξης κρίναι ζῶντας & νεκρούς, οὗ τῆς βασι-
λείας οὐκ ἔσται τέλος. ὁ Νικαίας, & εἰς τὸ
ἅγιον πνεῦμα, καὶ τὰ ἑξῆς, ὅπου ἀκολου-
θοῦμεν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν δύεισαι τὸ πο τὸ
εἰς τὸ ὄρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου φθέ-
γῃ, & εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ζωοποιὸν,
καὶ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ συν-
πατρὶ & υἱῷ συμπροσκυνούμενον. καὶ τὰ
ἄλλα ὡς τὸ τέλος τοῦ Συμβόλου. καὶ μὲ
ὅλα τοῦτα ἔλεγεν ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πη-
λουσιώτης εἰς μίαν τοῦ ὑπομνήματος, ὅπου γράφῃ
Εὐδαίμονι πρεσβυτέρῳ. Οὐχὶ τῶν τῆν νο-
σούντων ἐπειδὴ ψήφοις, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὑγιαι-
νόντων κρίσεως λαμβάνῃ τὰς ἀποδείξεις,
καὶ τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τῇ συγκροτηθείσῃ εἰς
Νίκαιαν ἀκολουθεῖν, μήτε προσθέντας μή
τε ἀφαιρέντας. ἐκείνη γὰρ θεόθεν ἐμπνευ-
σθεῖσα τὰ ἀληθῆ ἐδογμάτισεν. Ἦτανε ἡ νο-
μοθέτησις & παράδοσιν τὸ δόγμα, τὸ
μὴ νὰ ἀλλαχθῇ τὸ πο τὸ εἰς τὸ ὄρος τῆς πίστεως,
& μάλιστα τῆς Νικαίας, καθὼς τὸ προείπα-
μεν· καὶ ἡ Συνόδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
ὄχι μόνον ἄλλαξαν συλλαβὰς & ῥήσεις, ἀλλὰ
ἔβαλ-

τῦ ἁγίυ Πνεύματος. σκέ
κὴ ἀοεάτων. ὁ Νικήας, γεννηθέντα ἐκ
τῦ πατρὸς μονογενῆ, τυτέστιν ἐκ τῆς ὐσίας
τ̃ τῦ πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς.
ὁ Κωνσταντινυπόλεως, Χριστὸν τὸν υἱὸν τῦ
Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τῦ πατρὸς γεν-
νηθέντα πρὸ πάντων τ̃ν αἰώνων, φῶς ἐκ
φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῦ. ὁ
Νικήας, δι' ὃ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν
ὐρανῷ & τὰ ἐπὶ γ̃ς. ὁ Κωνσταντινυπό-
λεως ἐσιώπησε, τά τε ἐν ὐρανῷ & ἐπὶ τ̃ γ̃ς.
ὁ Νικήας, καταλθόντα κὴ σαρκωθέντα. ὁ
Κωνσταντινυπόλεως, καταλθόντα ἐκ τ̃ ὐρα-
νῶν, & σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίυ,
& Μαρίας τ̃ Παρθένυ. ὁ Νικήας δὲν ἔχει,
ἐκ πνεύματος ἁγίυ, & Μαρίας τ̃ Παρθέ-
νυ. ὁ Νικήας. ἐνανθρωπήσαντα, παθόν-
τα, κὴ ἀναστάντα. ὁ Κωνσταντινυπόλεως, ἐν-
ανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν
ἐπὶ Ποντίυ Πιλάτυ, κὴ παθόντα, & τα-
φέντα, κὴ ἀναστάντα. ὁ Νικήας, τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ, ἀφ' ὡ̃ν, κὴ τὰς γραφάς. ὅπερ ἔχει ὁ
Κωνσταντινυπόλεως. ὁ Νικήας, & ἀνελθόν-
τα εἰς τὸν ὐρανὸν, & ἐν δεξιᾷ τ̃ πατρὸς κα-
θήμενον, & ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας κὴ
νεκρούς, ὁ Κωνσταντινυπόλεως, & κρῖναι τόν-

τα

τοῦ Πνεύματος λογίζεσθαι. καὶ γὰρ τοῦτο τῇ εὐσεβείᾳ τοῦτο ἐστίν, οὐκ ἄλλο Σύμβολον, ἀλλὰ τὸ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ἁγίων Πατέρων ἐκθεσθαι, καὶ ἀναθεματίσαι. Οὐ λοιπὸν ἀμὴ ἐκεῖνο ὅπερ λέγει ὁ Ἐφραίμιος, οὐκ ἄλλο Σύμβολον, ἀλλὰ τὸ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ἁγίων Πατέρων ἐκθεσθαι καὶ ἀναθεματίσαι. ἐμπορεῖτο ναὶ μὴν παντελῶς τοῦ Φωτίου, ὅλα νὰ δείξῃ, ὅτι αἱ καλαὶ καὶ ἐθνομαθεῖς πολλὰ ἀπὸ τῶν Συνόδων, μὴ ὅλα τὰ ἔχουν εἰς τὸ Σύμβολον δὲν ἔγιναν τεθεῖναι. ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸ Σύμβολον, ὅπου ἡ Ἐκκλησία τόσον ἡ Δυτικὴ, ὅσον ἡ Ἀνατολικὴ λέγει εἰς τὴν ἀκολουθίαν της, καὶ εἰς τὴν μυσταγωγίαν, δὲν εἶναι τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων Πατέρων, ἀμὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὸ ὁποῖον ἔγιναν τεθεῖναι, καὶ ἀφαίρεσις, καὶ ἐναλλαξις. καὶ εἶναι διαφορὰ ἀπὸ τὸ Σύμβολον τῶν Νικαίας. καὶ ὅπου θέλει νὰ ἰδῇ τοῦτα, ἂς τὰ συμβάλλῃ, καὶ θέλει εὕρει ὄχι συλλαβῶν καὶ λέξεων ἀλλαγὰς καὶ τεθεῖναι ἄλλα, ῥητῶν ὅλων. ὁ Νικαίας ὁρθῶς λέγει, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητὴν. ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων

καὶ

τῦ ἁγίου Πνεύματος. σκη-
σίας ὀφθαι τῦτο στέργουσα διὰ παντὸς ἡ
ἀποδόσις. διὸ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν
ὅπου τ' Οἰκουμενικῆς συγκροτηθείσης Συ-
νόδου τῦ ἐν αὐτῇ τῶν Ἱερέων λαμπάδας ὁ
θεοτόκος Κύριλλος ἀθροισάμενος,
καὶ πίστιν διαθέμενος ἔγραφον, τῷ Νεσο-
ρίῳ διεπέμψατο. ὁ ἅγιος Ἐφραίμιος
Πατριάρχης Ἀντιοχείας εἰς τὴν αὐτὴν Βι-
βλιοθήκην τῦ Φωτίου. Πάλιν δὲ ἐπηρεά-
ζουσιν οἱ Αἱρετικοὶ τῷ τετάρτῳ Συνόδου,
λέγοντες, ὡς ἐδογμάτισε μηδενὶ ἐξεῖναι
προφέρειν, ἢ συγγράφειν, ἢ συντιθέναι πίστιν
ἑτέραν, ἢ φρονεῖν, παρ' ἣν ἐξέθετο αὐτή.
καίτοι γε τῦτο ἡ Συνόδος διωρίσατο, κἂν
ἀναμφιλύτως ἕτοιμος καταφαίνηται. ἀλλὰ
τὴν πίστιν, ἣν οἱ διακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ
Πατέρες ἐξέθεντο, πιστώσασθαι καὶ διατί-
ζουσα, τούτῳ ἔφησε μηδενὶ ἐξεῖναι
προφέρειν ἑτέραν πίστιν. καὶ τὰ ὑπόλοιπα.
ἄλλον δέ ὅτιν ἐξ αὐτῶν μάλιστα τὴν Συνο-
δικῶν φωνῶν, ὧν καὶ μόνον ἀναμνησθέν-
μῶν, ἐδεμιᾶς ἄλλης δεῖται κατασκευῆς
ἡ συγκύσεως ὑποδυσχθῆσαι ἡ ἀλήθεια.
καὶ ὀχ ὥρισε μὴν τῦτο, ἔφασκε δὲ ἄλλως,
ἀλλ' ὡς ὥρισεν, ἅπερ παντάχοῦ καὶ διὰ-

παντ-

κεκωλύθαι. καίτοι γε εἰ τῷ τὸν λόγον αὐτῷ ἀπείργει ἡ Συνόδῳ ἕτερον ὅρον μηδόλως προσάψαι, αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς τοῦ τῶν ἄλλων τὸν διηκρίβωκε ἐξωλέστερον φῆφον. ὀφείλει γὰρ αὐτὸ τοῦτο πεπονθέναι, ὃ μηδ' ἑτέρᾳ τῷ προ αὐτῆς διωρίσατο. ἀλλὰ μὴν ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις αὐτῆς ὅτιν ὅρῳ, ὁ ταῖς πρεσβυτέραις τῶν Συνόδων ὑ διώρισαν. καὶ δὴ καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων Πατέρων, ἐξ ὧν αὐτοὶ λέγουσι, πνεῦμα ἐφθέγξατο. τὸν πνευματομάχον γὰρ αὐτὴ καθελοῦσα τῷ κῷ τοῦ Νίκαιαν ἐκφωνηθέντι ὅρῳ, τοῦ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος θεολογίαν προσθεῖσα συνήρμοσεν. Εἰ γὰρ αἱ προλαβοῦσαι προσιθεῖσαι, τὸν μῶμον ἐκφεύγουσιν, οὐδὲ αἱ μετ' αὐτὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις ἔξεστι τοῦ κατάγνωσιν, ἅπαν τὸ ἀσυνέζον πάντα φύρῃ & διαστρέφῃ. καὶ γὰρ ἡ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ, πίστιν μὲν ἑτέραν, ἥς ἐναντία τὰ δόγματα προσ τοῦ ἐν Νικαίᾳ καθέστηκε Συνόδου παντελῶς διεκπίθαζ διεκώλυσεν. ἀκηράτων ἢ τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων, ἅπερ ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ προσιθέναι, αὐτῆς τε γέγονεν ἔργον, & τῶν προείρηται ἡ φύσις διδάσκαλος, & τ' Ἐκκλησίας

σίας

κᾶλύον ἁγίοις Ϛοτύπις, μᾶλλον δὲ τὸν
ἅπαι Ϛα Χεισιανισμὸν, τὸ Ϛ γὸ κυείως ὄξιν
ἡ τῆ ὀρθοδόξων Παπέφν ἁγιωτάτη Σύ-
νοδ Θ, ἐξεπασικῶς ταύτιω φειέως, καὶ
νομοθετεῖν κ τῆς Εὐτυχείς σκαιρέσεως.
καὶ πάλιν. Τίνι λόγῳ, Ϛ πῶς τιω ἐν Χαλ-
κηδόνι ἁγίαν Σινόδον, καὶ π Παζιναῖς
φεσδήλως ἀποζησαμένω φωναῖς αἰτιᾶ-
σθε, κ ὡς ἄλλον πίστεως ὅρον εἰσάγουσ᾽ ὀμ-
λοισορεῖτε, καὶ ὀμοσκώπτετε; μὴ κατ᾽ ὄψιν
κείνητε κ τὸν εἰπόνα Θεὸν, ἀλλὰ τιω δι-
καίαν κείσιν κείνατε. τὶς ἡ ὀπ᾽ τῆς αὐτῆς
Ϛ μιᾶς ὑποθέσεως τῆ ἐν Χαλκηδόνι Πα-
τέφν ἔγκλησις ἡμῖ; καὶ τὶς ἡ τῆ φελα-
βόντων ἀναίρησις; καὶ Ϛα ἑξῆς. Γεάφ Ϛ
Εὐλόγι Θ Παζιαρχης Ἀλεξανδρείας εἰς τὸ
αὐτὸ φεκείμνον, τῦ ὁποίυ τὰ λόγια φρέ-
πῳ πλέον μ χαρεὶς νὰ τὰ ὑποδεχθῶμν,
ἐπῳδὴ Ϛ τὰ ἀναφέρῃ ὁ φεῶτ Θ ἐλθὼς ᾽
φεσθήκη, Φώτ Θ ὁ Παζιαρχης εἰς τ βι-
βλιοθήκιω τυ. τὰ λόγια ἔχ τῦτα. Ἀλλὰ
γὸ τ αἱρέσεως πάλιν ἡ ὁποία τ τεταρτιω
μέμφ Σύνοδον, ὡς ὅρον ἐκθεμένω ὁμο-
νομένω τ τοιαύτιω ὁπιχείρησιν ὑπ᾽ τ κ τ
Ἐφεσον φεῶτης Σινόδου παντελῶς ἀπο-

κε-

ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ὡς ἁμαρτεμπομψίαν τὸν τῆς Νικαέων ὅρον ὠνόμασαν τὴν αὐξηχύσαν πώποτε, κἂν παντὸς ἡ ποικιλώτατος εἰς εὕρεσιν τῆς δολίας ψευδοῦς τὰ μὴ ὄντα, καὶ τ' ἀληθοῦς καὶ ὄντως πλατυνομένων. Εἰ δὲ καὶ ὡς τοῦτον μὲν πεφυκὼς βεβαίως, ὡς δεύτερον δὲ τυχὸν ἐπισάγουσαν ὅρον διαλοιδορεῖτε, καὶ μέμφεσθε, τίς ἐδοξε καθέσηκεν ὁ ὑπ' αὐτῆς εἰσαγόμενος ὅρος; ἡ ὁμολογία, φησὶ, τῆς δύο φύσεων, καὶ, ἐν δυσὶ φύσεσι, φωνῆς. Οὐ γὰρ ἔχει ταύτην ὁ τῆς Νικαέων ὅρος. εἰσήχθη δὲ προδήλως ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Πατέρων, ὑπὸ προτέρων γνωρισθεῖσα, ἢ ὀνομασθεῖσα παρά τινος. Ὅτι μὲν δὲ τοῦτο οἴδατε ψευδησόμενοι δῆλον, πολλοῖς τε γὰρ τῆς παρ' αὐτῆς ἁγίων Πατέρων, ὡς δυσεβὴς ἡ φωνὴ καὶ ἐκείθεν ἀνηγορεύθη, καὶ μαρτυροῦσι τῆς ταύτην κηρυξάντων οἱ λόγοι, πάσης ὄντες ἡλιακῆς ἀκτῖνος φωτοειδέστατοι καὶ λαμπρότεροι. Καὶ ὑμεῖς ἢ ἀγνοεῖτε δι' ἀπαιδευσίαν, ἢ ἀγνοεῖν προσποιεῖσθε διὰ λοιδορίαν, καὶ τῆς δυσεβῶν Πατέρων τε καὶ δογμάτων ἀνόητον ἔζηλώσατε. εἰ δ' ἢ καὶ μηδὲν ἴσως ὁπότε πλεῖσον, ὡς ἔφην, καθέσηκεν, τί

κω-

τῦ ἁγίε Πνεύματος. σιθ'
ἡ ἀφαίρεσις, ἢ ἡ ἄλλαξις εἶ) ἐναντία τῆς
πίστεως, Ϛ ὠλεθρία τῷ ἀληθείαν.

Ποῖα εἶ) ἡ προσθήκη, ἡ ἀφαίρεσις, ἢ ἐν-
άλλαξις ὁπῦ κωλύε) ἀπὸ ταῖς
Συνόδοις, Ϛ τοῦ Πατέρας.
Κεφαλ. λά.

ΚΑΙ τέτοια προσθήκη, ἢ ἀφαίρεσις, ἢ
ἐνάλλαξις νὰ μὴν εἶ) ἔκπωσις τῆς
πίστεως, τὸ ὁμολογεῖτε οἱ Πατέρες σου οἱ
Ἀνατολικοὶ, τῷ ὁποίων τοῖς λόγοις αὐτὰ καλὰ
καὶ νὰ μὴν θέλεις, πρέπει νὰ ὑποταχθῇς.
Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ἐν τῇ Διαλέξει
Μακεδονιανῦ Ϛ Ὀρθοδόξυ. λέγει ὁ Ὀρθό-
δοξος. Κατέγνων τὰ προσθήκης, ἧς προσ-
ετέθηκατε ἐν τῇ ἐκθέσει τῦ Λικινιανῦ. καὶ
ἔγω λέγω, ὅτι προσετέθηκατε ἑαυτὸν αὐτῇ.
ὁ Μακεδονιανός. Ἡμεῖς γὰρ ἐ προσετέθη-
κατε τῇ ἐν Νικαίᾳ. ὁ Ὀρθόδοξος. Ἀλλ'
ἐκ ἑαυτὰ αὐτῇ. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς φανε-
ρώτερα εἰς τὸν σώτομον Ὁμολογίαν διὰ
τὸν Σινόδον τὸν ἐν Χαλκηδόνι. Πῶς οὖν
τὸν ἅγιον ταῦτα σεβασμίως ἅπαν, καὶ ἐξα-
φυσίως δρῶσαν τε, καὶ ἐξαγορεύσα ἁγίαν

ἐν

ψυχῇ, λέγω δὴ τὰ τῆς νοημάτων ἐδαμῶς, διὸ & ὁ Ἅγιος ἐ τὸ ὡδαλελιμμένον, ἀλλὰ τὸ ἐλλιπῶς εἰρημένον τὸ σώματος λέγω δὲ ἀμορφοσίαν, ἤτοι ἐξακειβοσίαν, & διαμορφοσίαν ἐπιζητεῖ. Ἀν δὲν εἶ ἀρκετὸς ὁ Θεολόγος, ἂς ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἡ ἀκρίβεια τῆς δογμάτων. Γεγραφὲ ἑτέρος ὁ θαυμασὸς Ἅγιος εἰς τὸν λόγον περὶ Πίστεως, ὅπου διαβάζει ἀνάμεσα εἰς τὰ Ἀντιρητικά του. Φανερὰ ἔκπτωσις πίστεως, & ὑπερηφανίας κατηγορία, ἡ ἀθετεῖν τὰ τῆς γεγραμμένων, ἢ ἐπροσθέσῃ τὸ μὴ γεγραμμένον. & τότε φέρνει μάρτυρα τὸν Ἀπόστολον, ἀνθρώπε κεκυρωμένων διαθήκων ἐδεὶς ἀθετεῖ, ἢ ἐπιδιατάσσει. Καὶ μὲ ὅλα τοῦτα εἰς τὸν αὐτὸν λόγον κάμνοντας τὴν ὁμολογίαν τ πίστεως, δὲν κάμνει λόγον κανένα περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τ ἁγίου Πνεύματος ἐκ τ πατρὸς, τὴν ἐποίαν φανερὰν τὴν ἔχομεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὴν Κυριακὴν φωνήν. Τὶς θέλει εἰπεῖ διὰ τοῦτο, ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος ἐπαραχάραξε τὴν πίστιν του, καὶ ἠθέτησε; τὶ βλασφημίας ἀνθρωπε; ἔκπτωσις τελειὰ τ πίστεως ὅλων τ θεοσθήνων, &

ξα. ἀμὴ τούτοις φάγοιν) ἀσύμφωνα Γρηγορίυ τῦ Ναζιανζηνῦ ἐκεῖνα εἰς τὴν ὁπτοκλιὴν τοῦ Κλησδονίου. Ἡμεῖς τῆς κ) Νίκαιαν πίστεως τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐκεῖσε συνελθόντων ὅτι καθαιρέσεως ἀφαιρικῆς αἱρέσεως, οὐδὲν ὅτε προεπιμήσαμεν ποτὲ, ὅτε προπμᾶν δυνάμεθα, ἀλλ' ἐκείνης ἐσμὲν τῆς πίστεως σὺν Θεῷ, καὶ ἐσόμεθα, προσδεχόμενοι τὸ ἐλλιπῶς ἐρημένον περὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματος. ὁ Ἀθανάσιος λέγει, μηδὲν αὐτῇ ἐλλείπειν, ἀλλὰ πλήρη καὶ σεβείας εἶναι, καὶ ὅτι μὴ δεῖν ἑτέραν ἐκτίθεσθαι πίστιν, ἵνα μὴ ἡ ἐν Νικαίᾳ γεγραφῆσα, ὡς ἀτελὴς ἔσα νομισθῇ. καὶ βελτίονα καὶ ἀκριβεστέραν εἶναι τῶν ἐν Νικαίᾳ τῶν Πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν, καὶ σὺ ὦ Θεολόγε, προσδεχθεὶς τὸ ἐλλιπῶς εἰρημένον ἐν αὐτῇ; ἔνοχος ἦσας τῷ κανόνι, ἐπειδὴ ἀλλοίπεις καὶ μεταβαίνεις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ ὑπόκεισαι τοῖς μικροῖς ὀπτιμίοις. Δὲν ἀλλοίπει πίστιν ὁ Γρηγόριος, ἀμὴ ξα πλοῦς καὶ φανερόνει ἐκεῖνο, ὅπου ἡ Σιώδ ἐσιώπησεν. ἴδες τί λέγει Ἠλίας ὁ Κρήτης εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν ῥητῶν. Τῷ μὲν γὰρ σώματι τὸν λόγων παρελέλειπτο, τῇ δὲ ψυ-

πρὸς Ἀντιοχεῖς. Ἠξίωσε μὲν γάρ τινες ὡς ἐνδεῶς ἐχούσης τὴν ἐν Νικαίᾳ Συνόδου γράψαι περὶ πίστεως, καὶ ἐπιχείρησε περιττῶς. ἡ δὲ ἁγία Σύνοδος ἡ ἐν Σαρδικῇ συναχθεῖσα ἠναγκάσθη καὶ ὥρισε, μηδὲν ἔτι περὶ πίστεως γράφεσθαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ ἐν Νικαίᾳ τῇ τῶν Πατέρων ὁμολογηθείσῃ πίστει, λέγουσα μηδὲν αὐτῇ ἐλλείπειν, ἀλλὰ πλήρη εἶναι εὐσεβείας, καὶ ὅτι μὴ δεῖν ἑτέραν ἐκτίθεσθαι πίστιν, ἵνα μὴ ἡ ἐν Νικαίᾳ γραφεῖσα, ὡς ἀτελὴς οὖσα νομισθῇ, καὶ πρόφασις δοθῇ τοῖς ἐθέλουσι πολλὰ γράφειν καὶ ὁρίζειν περὶ πίστεως. καὶ πάλιν. Βελτίονα καὶ ἀκριβεστέραν εἶναι τὴν ἐν Νικαίᾳ τῇ τῶν Πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν, καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς ταύτης ἀρκεῖσθαι, καὶ χρῆσθαι ῥήμασιν. καὶ εἰς τὴν Ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀφρικανούς. Οἱ μὲν γὰρ Ἐπίσκοποι ἀληθῶς γνήσιοι δοῦλοι τοῦ Κυρίου, καὶ ὀρθῶς πράττοντες, ὅσαι εἰσὶν ἐξωκόσιοι, ἔγραψαν, ἀρκεῖσθαι τῇ ἐν Νικαίᾳ μόνῃ, καὶ μηδὲν πλέον ἢ ἔλαττον παρ' ἐκείνῃ ζητεῖν, ἢ φρονεῖν. Ταῦτα καὶ Κωνσταντῖνος διεσάφησε πρὸς καὶ τὴν Σύνοδον καλέσαντι γράφειν. καὶ τοῦτα εἶναι λόγια τοῦ Ἀθανασίου καλὰ καὶ ὀρθόδοξα.

τολμητέον εἰπεῖν ὧδε τὰ θεωδῶς ἡμῖν
περὶ τῆ θείων λογίων ἐκφαρμάκια, ἔτε
εἰπεῖν, ἔτε σιγῆσαι. Δὲν ἔξ τολοιπὸν τῦτο
καινότερον ῥῆμα τῆ Πατέρων τ Ἐφέσυ,
καὶ μὲ ὅλα τῦτα ἡ πρώτη Συνόδ☩ ἡ ἐν
Νικαίᾳ, καὶ ἡ δευτέρα ἐν Κωνσταντινυπόλ
ἔβαλλαν εἰς τὸ Σύμβολον καὶ ἐβεβαίωσαν
πολλὰ (καὶ δόγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔξ) μηδὲ
εὑρίσκον) εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, μηδὲ εἰς τ
ἐπιστολὰς τῦ Παύλου. καὶ οἱ ἄλλαι Σύ-
νοδοι, ὁπῦ ἀκολουθῆσ ὕστερα ἀπὸ τῶ
Ἐφεσινῶ ἐκάμαν τὸ ὅμοιο, καὶ κανεὶς δὲν τ
ἐκατάδίκασε, μηδὲ τ ἀνάθεμάτισε. δίχα
τὸ δὲν ἐκάμαν ἄλλῳ πίστιν, μηδὲ ἐναντίαν
ἐκείνης, τῶ ὁποίαν ἔδωκε ὁ Χριστὸς, ἀμὴ
ἐκεῖνα ὁπῦ ἤθελαν σκοτῶσι εἰς τὰ ἱερὰ λόγια
καὶ κρυμμένα τὰ ἐξεφανέρωσ τὰ ἐδη-
μοσίωσ μὲ καινότερα ἐξηγήσις, τ συμ-
φώνως τῆ θείων λογίων. ἀλλοιῶς εἰπές
μου ἐσύ, πῦ ἔξ) τὸ ὁμοούσιον, ἡ θεοτόκ☩, αἱ
δύο ἐνέργιαι, καὶ τόσα ἄλλα, ὁπῦ τῶ σή-
μερον λαμπρῶ τῆ φωνῆ κηρύττον) εἰς τῶ
Ἐκκλησίαν; τ τῦτο νὰ μπορεῖ νὰ γένῃ εἰς
τῶ Ἐκκλησίαν, ἂς ἔξ) ὅλα ὧδε ἀδιάφορα.
λέγ ὁ ἅγι☩ Ἀθανάσι☩ εἰς τὸν τόμον

τοῦτον τὸν καταφρονῆσαι καὶ τὸν κακίζεσιν, ἕως ἔτζι θέλομεν δώσει τέλος τῆς πίστεως μας.

Λέγουσι οἱ ἐναντίοι, ἀνάθεμα καὶ νάτανε ἀληθινὸν τὸ δόγμα τῆς ἐκπορεύσεως, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ βάλλωσι εἰς τὸ Σύμβολον. ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸν ζήτλον Σινόδον αἰαθεμάτιζον ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁπού ἐποποιοῦν τέτοιας προσθήκας, ἢ ἀφαιρέσεις, ἢ ἐναλλαγάς. Κατ' ἐδένα τρόπον σαλεύεται παρά τινων αἱρετικῶν τὸν ὀρθοδόξων πίστιν, ἤτοι τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον, τὸ παραδοθὲν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων τῇ πρώτῃ. ὅτε μὲν ὁμιλοῦμεν ἑαυτοῖς, ἢ ἑτέροις ἢ λέγειν ἀκούομεν τὸν ἐξηγημένον ἐκεῖνον, ἢ μίαν γραφὴν παραβαίνομεν συλλαβὴν, μεμνημένοι τοῦ λέγοντος, μὴ μέταιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες σου. Καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω θεμιτόπερον, ὅπου τὸ ὅμοιον ἐμπόδιον, καὶ κώλυμα τῆς ἄλλης Πίστεως ἤτοι ἀπ' ἀρχῆς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὁποὺ ἐστάθηκε ποτὲ Ἐκκλησία δίχως τέτοιαν διδασκαλίαν ἢ νόμον. κράζει Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, Εἴτις διαγγελίζεται ἄλλο, παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. γράφει Διονύσιος ὁ μαθητής του. ὁ

πολ-

ὄχι ἔννοιας βγαλμένους μὲ συλλογισμοὺς ἀπὸ τὰ ῥητά των, καὶ τὰ λόγια των, τὰ ὁποῖα οἱ ἑαυτοί μὴ ἐμπορέσαντας νὰ τὰ ἐννοήσουν, ἢ τὰ διεφθείραση, ἢ μὲ χίλιους ἀλλοιωμοὺς καὶ παρεξηγήσης τὰ ἀλλασύρνουν, καὶ τὰ ἀλλάσσουν εἰς τρόπον, ὅπου μηδὲ αὐτοὶ τὰ γροικοῦσιν.

Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἡ διδασκαλία δὲν ἔχει λογισμὸν διὰ νὰ τὴν σκοπιάσουσιν, φαντάζονται ἄλλα καὶ ἄλλα, καὶ πέφτουσιν εἰς αἱρέσεις καταδικασμένας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἁγίους Πατέρας. Γίνεται τέρα ἐσὺ κριτὴς τῆς ἀληθείας. διάκρινε τὰ δόγματα καὶ τὴν διδαχήν, μὴ κλίνοντας εἰς μέρος. Καὶ εἰπές με ἀπέκει, ποῖον εἶναι τὸ δόγμα τὸ καθολικόν. ἐδῶ δὲν εἶναι αἰνίγματα, ἀμὴ λέξεις καὶ φωναὶ φανεραί. ἐγὼ θαρρῶ ὅτι κάθε αἵρεσις, αἴ δὲν εἶναι σκηνὴ τοῦ φρονεῖν, ἀμὴ συλλογαριάζεται, καὶ δὲν εἶναι ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας τε, καταδικάζοντας καὶ ἀπόφασιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ, θέλει στέρξει τὴν κατάφασιν, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Τέρα ἐμεῖς εἰς κοντολογίαν θέλομεν εἰπεῖ κάτι διὰ τὴν θεοδόκην, τὴν ὁποίαν

πλὴν τῆς ἀγεννησίας. Ϛ τὸν υἱὸν ναί, ὅλα, ὅσα Ϛ ὁ πατὴρ, πλὴν τοῦ τεκεῖν, καὶ τὸν πατέρα εἶ). καὶ δίδωμι τῷ υἱῷ ὅλα τὰ τοῦ πατρὸς· ἕνα μόνον ἐξαιροῦσι τὸ γεννᾶν. Ϛ σαφεστέρων λέγουσιν, ὅτι ὁ πατὴρ εἶ) αἴτιος, ὁ υἱὸς Ϛ τὸ πνεῦμα εἶ) αἰτιατά. καὶ ἐτοῦτα τὰ αἰτιατὰ διαφέρουν ἀνάμεσά των, ἐπειδὴ Ϛ τὸ ἕνα εἶ) προσεχῶς Ϛ ἀμέσως ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ ἄλλο εἶ) αἰτιατὸν διὰ τοῦ πατρὸς διὰ μέσου ἐκείνου, ὁποῦ εἶ) προσεχῶς διὰ τοῦ πρώτου. Ϛ ὁ υἱὸς διαφορὰν τοῦ πατρὸς, ἐπειδὴ Ϛ ὁ πατὴρ εἶ) ἀρχὴ τοῦ εἶ) τοῦ υἱοῦ, καὶ διαφορὰν τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ὁ υἱὸς. ἀκόμη λέγουσι φανερὰ τὸ πνεῦμα προχεῖσθαι, πηγάζειν, προϊέναι, προφαίνεσθαι ἐκ πατρὸς διὰ υἱοῦ, καὶ ἐξ υἱοῦ, Ϛ ἐξ ἀμφοῖν, Ϛ παρ' ἀμφοῖν, Ϛ ἡ ὕπαρξις τοῦ πνεύματος ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶ) ἐνυπόστατος, ὑποστώδης, Ϛ φυσικὴ, Ϛ ὄχι παρδικὴ ἀπὸ τὸν υἱὸν, Ϛ ξένη, Ϛ ἀλλοτρία τοῦ υἱοῦ. ἀκόμη τὸ πνεῦμα νὰ ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς διὰ υἱοῦ. καὶ νὰ ἐκπορεύε) Ϛ ἐκ τοῦ υἱοῦ. τόσα εἶ) Ϛ ἄλλα πολλὰ, διὰ νὰ μὴν τὰ διατεινάζωμεν ὅλα, βήτα τὴν Πατέρων ἁπλὰ, καθὼς τὰ βλέτεις Ϛ φανερὰ,

ὄχι

των τῆς κτίσεως ξεῖς ἀρχαὶ, ἢ ξεῖς ἀρχικὴ ὑποστάσις, ἢ ξία ἄτομα, ἀμὴ ἕνα, ἐπειδὴ ἡ ἐνέργεια ἐστὶ μία. Καὶ ἑξῆς ἐστὶ διδασκαλία τοῦ Πατέρων, καὶ κοινὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὸ μὲν ἐστὶ διὰ τὴν ἀπόφασιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος διὰ τὴν κατάφασιν ἐστὶ δόγματα τῶν Πατέρων, τὸ πνεῦμα ναὶν ἰδιωτικὸν τοῦ πατρὸς διὰ μέσου τοῦ υἱοῦ, ὁ ὁποῖος λέγεται γλυκασμὸς ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρός. καὶ δὲν εἶπε ποτὲ κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς Θεολόγους, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρός. τὸ πατρὸς δὲν ἐστὶ ὑποστατικὴ ἰδιότης ἡ προβολὴ ἀμὴ μόνον ἡ ἀγεννησία, καὶ διὰ τοῦτο ἡ προβολὴ ἐστὶ κοινὸν τοῦ πατρὶ καὶ τοῦ υἱοῦ. καὶ δὲν ἐστὶ ἀλήθεια, ὅτι τὸ κοινὸν τῶν δύο ὑποστάσεων ναὶν κοινὸν καὶ τῇ τρίτῃ, διατὶ ἐξ τοῦ Ἰσαὰκ δὲν εἶχαμεν ἄλλα κοινὰ τῶν δύο ὑποστάσεων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐστὶ κοινὰ καὶ τῇ τρίτῃ, καθὼς τὸ ἀπατὸν ἐστὶ κοινὸν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, καὶ δὲν ἐστὶ κοινὸν τοῦ πατρός. καὶ ἄλλα παρόμοια, τὰ ὁποῖα τὰ ἀφήνω μὲν ἀπαύω. διδάσκουσιν οἱ Πατέρες ἀπαυτὰ τὸ πατρὸς ναὶν καὶ τοῦ υἱοῦ,

ἐκπορεύσεως τὸ ἅγιον Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ἦν ἡ ἀπόφασις, καὶ ἡ κατάφασις. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται δι' υἱοῦ ἐκ πατρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ κατάφασις, Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ ἀπόφασις. Τὴν ἀπόφασιν ὅτι δὲν ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἢ ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, δὲν τὴν εἶπεν κανεὶς ἀπὸ τοὺς Πατέρας μας καὶ Διδασκάλους. γύρεψε, ξαναγύρεψε τὰ συγγράμματά των, δὲν θέλεις τὸ εὕρῃς ποτὲ, καὶ χάνεις τὴν κόπον σου καὶ δὲν κάμεις. καὶ αἰκαλὰ καὶ εὑρεθῇ καμία φορὰ τὸ μόνος, ὡς τὸ, μόνος αὐτὸς, καὶ μόνη πηγαία θεότης, καὶ τὰ ὅμοια, οἱ Πατέρες σου λέγουσι, ὅτι εἰς τὴν Τριάδα τὸ, μόνος δὲν βάζει συνολικὴν σχέσιν, μηδὲ διάκρισιν εἰς τὰ κοινὰ, ἀμὴ μόνον εἰς τὰς ὑποστατικὰς ἰδιότητες, καὶ ἡ πνευματικὴ δύναμις, καθὼς καὶ ἡ προβολὴ δὲν ἔχῃ ἰδιότητα τοῦ πατρὸς μόνου, ἀμὴ καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ διὰ τοῦτο τόσον ὁ πατὴρ, ὅσον ὁ υἱὸς ἔχῃ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, καὶ ὄχι διὰ τοῦτο ἀκολουθᾷ, νὰ ἔχουσι δύο αἴτια καὶ δύο ἀρχικὰς ὑποστάσεις ἐν τῇ Τριάδι, καθὼς ὅταν συλλέγουσι καὶ αἱ τρεῖς ὑποστάσεις εἰς τὸν κόσμον, δὲν λέγουσι-

ται

σιλωῦ; τὶ ἄλλο διγμάτιζουσιν οἱ Πατέρες, ὅπου καθάρια λέγουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑπάρχειν ἀσιωδῶς καὶ φυσικῶς, καὶ αἰωβλύζει, καὶ πηγάζει, καὶ προχεῖται, καὶ ἐκπορεύεται διὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐξ υἱοῦ. καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μὲ τούτους ὅλους σύμφωνος στέργει τὰ ὅμοια, καὶ μὲ καθαρᾷ τῇ φωνῇ τὰ λέγει, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ὅ ὅτι τὸ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ τὸ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπορευόμενον. Καὶ τοῦτα φαίνονται ἱκανὰ διὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ ῥητοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐκ τοῦ πατρὸς ἤ ἀ λέγομεν τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα μόνος αὐτος ὁ πατήρ.

Ἡ προσθήκη εἰς τὰ προγματα τῆς πίστεως ἐκωλύετον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ζήτησιν Σωσόδου, ἢ μὲ ὅλα τοῦτα ἐγίνηκαν πολλαὶ προσθῆκαι εἰς τὸ Σύμβολον

Κεφάλ. λ'.

ΚΑΙ διὰ νὰ συμπεράνωμεν τὸν λόγον μας εἰς ἐζήτησιν ἢ ὑπόθεσιν περὶ τῆς

τὸ φῶς, καὶ τὴν μεσιτείαν τῆς ἀκτῖνος δη-
λοῦμεν, ἢ τὸ αἴτιον τὸ φωτὸς παριστῶμεν
τὸν ἥλιον. ὅτε ἢ ὅτι τοῦτο λέγοντες δι' υἱοῦ
τὸ πνεῦμα, ζητεῖν ἀφίεμεν τὴν ὅσον αἰ-
τίαν. ἢ τὸ ἐκ ἀρχικῶς ἀποκεκλίκαμεν. ἐ-
μὲν ἢ ὅτι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶπεν τὶς αὖ, τοῦτο
συμβαίνει αὖ. ἴσμεν γὰρ τὸ, ἐκ, τὴν διάφοραν.
καὶ ἐκ ἀνάγκη τῷ ἀκούοντι ἐκ τοῦ λόγου
τούτου ἀναχωρεῖν περαιτέρω, καὶ ζητεῖν τὸ
ἀρχικὸν αἴτιον. Θέλει ὁ Δαμασκηνὸς εἰς
τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος νὰ μὲν σή-
σῃ τὴν ἔννοιαν εἰς τὸν υἱὸν μόνον, τὸ ὁποῖον
φαίνεται, ὅτι νὰ βεβαιώνῃ ἡ ἐκ, καὶ διὰ τοῦτο
λέγει, αἰκαλὰ καὶ νὰ εἶναι ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐκ τοῦ
υἱοῦ δὲ ὁ λέγομεν, ἀμὴ ἔξω ἀπὸ τὸν υἱὸν
νὰ σωζέξῃ ὁ νοῦς σου εἰς τὸ ἀρχικὸν αἴτιον
τὸν πατέρα, τὸ ὁποῖον ὅταν τὸ ἐξηγήσῃς
μὲ τὴν ἐκ, δὲν χρειάζεται ἄλλο τὸ βεβαιό-
τερον, ἀμὴ λέγῃς ἐκ τοῦ πρώτου ἀρχικοῦ αἰ-
τίου ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ
υἱοῦ, ἐμμέσως διὰ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ δὲν
εἶναι ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐπειδὴ ἡ διὰ,
καὶ ἡ ἐξ εἶναι ταυτοσήμαντοι, ἐκπορεύεται
καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐξ ἀμφοῖν. καὶ θέλει
φανερωτέραν ἐξήγησιν τοῦ ῥητοῦ τοῦ Δαμα-

σκηνοῦ;

καὶ ἑαυτὸν τῆς ἐξηγήσεως, καὶ τῆς αἱρέσεως ἐκφαύσεως, τὸ Παρθιάρχου ἔγραψεν τοῦ Ἀναθεματισμοὺς αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐφέσυ πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀνδρόνικον τὸν Γέροντα. Ἃς συμπεραίνωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ λοιπὸν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει τὸ πνεῦμα νὰ μὴ λέγεται ἐκ τῦ υἱῦ, καθὼς τὸ ἔλεγεν ὁ Εὐνόμιος, ὅπου ἤθελεν τὸ πνεῦμα γεννᾶσθαι ἀπὸ τὸν υἱὸν, διακεινοῦντας τὸ πατέρα, ὡς ἐκ πρώτης ἀρχῆς, ἀμὴ γεννᾶσθαι καὶ ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς διὰ υἱῦ, δηλονότι ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ. καὶ ὅποιος λέγει τὸ ἐναντίον, λέγει ἀσύμφωνα τῷ Δαμασκηνῷ, καθὼς λέγει ἀσύμφωνα καὶ τοῖς ἄλλοις πατράσι, καὶ διδασκάλοις. Καὶ ὅτι ἡ διὰ σημαίνει τὸ αἴτιον, καὶ πλέον τὸ ἀρχικὸν αἴτιον, λέγετο καὶ αὐτὸς ὁ Παχυμέρης εἰς ἕνα Σιώταγμα πρὸς τοὺς λέγοντας, Ὅτι διὰ τοῦτο λέγει πνεῦμα υἱοῦ διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἁγίοις. ὥστε τούτε αἰρεθέντος, ζητητέον τὸ αἴτιον, πῶς πνεῦμα υἱοῦ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐδὲ διὰ τολμᾷν κἀνταῦθα, διότι ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ υἱοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα. καὶ ὥσπερ ὅτι τοῦ ἡλίυ λέγοντες, διὰ τῆς ἀκτῖνος ἐκ τοῦ ἡλίυ

πλέον εἰς θεραπείαν, ἢ τὸ φερόμενον ἐν ταύτῃ τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ βασιλέα, ὡς ἐκ υἱοῦ, ἀλλὰ διὰ λόγου τε υἱοῦ ὁ θεολογῶν ἀπεφήνατο. εἶχε δέ πως καὶ ἄλλο εἰς τιμὴν τὸν ἀμφὶ τὸν βέκκον σωτηρίαν τοῖς αὐτὴν πλέουσι σωτηρούμενον, καὶ ὃ πλοῦν αὐτοῖς ἰσχυρὸν, ὃ σωκοπολέσθαι ἀνάγκη λιμῷ, ὠφελιθέντα τῇ κεφαλαίᾳ. φησὶ γὰρ ἐκεῖσε ὁ Δ᾽ μ. ἐκ τοῦ υἱοῦ ἢ τὸ πνεῦμα ἐκλέγομαι. Καὶ τοῦτο δὴν ἃ λέγω ἐγὼ, ἀμὴ ὁ Παχυμέρης, καὶ οἱ προέχοντες ἐκείνης τῆς Συνόδου, οἱ ὁποῖοι δὴν ἐδέχθησαν ἁπλῶς διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ μὴν ἀναγκασθῶσιν ἀκόμη νὰ εἰποῦσιν, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται, τὸ ὁποῖον ἐσημαίνανε ἐκεῖνα τὰ λόγια, καὶ ἔτζι ἀφῆκαν τὴν ἐζήτησιν τοῦ ῥητοῦ τῶν Παζιαρχῶν Γρηγορίου, ὁ ὁποῖος ἐξηγῶντας εἰς τὸν Τόμον τοῦ, ὅτι τὸ, διὰ λόγου προβολὴν, δὴν σημαίνει τὴν πρόοδον τοῦ πνεύματος, ἀμὴ τὴν ἀΐδιον ἔκφασιν, ἐσωπαίχθη ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀρχιερεῖς, μηδὲ ἐκαταδέχθη· καὶ διὰ τοῦτο δὴν ὑπέγραψαν τὸν Τόμον τοῦ, οὐδὲ ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐφέσου, οὐδὲ ὁ Δανιὴλ ὁ Κυζικηνὸς, οὐδὲ ὁ Θεόληπτος τῆς Φιλαδελφείας.

καὶ

Δαμασκηνῦ εἰς ἐκεῖνο τὸ ῥητὸν, ὅπῦ λέγει, καὶ ἡμεῖς τὸ ἀναφέρομεν ἁπανῶ, Περιβολὰς τῦ πνεύματος τῦ ἐκφαντορικῦ δηλ. Λόγου. καὶ ἐσυμφώνησε, καλὲ καὶ ὁ Γεώργιος ὁ Μοχάμπαρ, ἔλεγεν ὅτι τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο, ὅπῦ ἐμπεριέχει τὸ ῥητὸν τ Δαμασκηνῦ, νὰ μὲν εἶχι γνήσιον τ Δαμασκηνῦ, καὶ τὰ λόγια τε ναίχι πολλὰ φανερὰ, καὶ νὰ σημαίνωσι τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος καὶ ἐκ τῦ ἱοῦ, & διὰ τῦτο ἔδωκαν τὴν ἔννοιαν τῦ Πατριάρχη Γρηγορίῳ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Νὰ τὰ λόγια τ Παχυμέρη εἰς τὸ ὄγδοον βιβλίον τ Ἱστορίας. Τὰ μὲν κῦ τ Βέκκον ἔτω τετέλεσο. σφίσι μὲν τοι φερόντις ἰῶ ὐ μικρὰ, ὅπως κατ' ὀρθόδοξον νοῦν τὸ τῦ Δαμασκόθεν παρὸς ῥητὸν ξυμβιβάσῃ, ὡς μή τε κῦ Βέκκον ἐξηγουμένης φερηται, μήτ' ἔξω πάλιν τῦ ὑποκειμένων φέρεσθαι. Τὸ δὲ κῦ τὸν Μοχάμπαρ & αὐτὸν λέγειν, ὡς νόθον δὴ τὸ ῥητὸν, & ὡς ἔν τισι τῦ Βίβλων ὐ φέρεται τὸ κεφάλαιον, ὐ ξυνετὸν ἐδόκει. παρεπίτηδε δὲ ἡ τ ἱερᾶς Ὁπλοθήκης Βίβλος, φέρουσα καὶ τῦτο μὲν τῦ ἄλλων ἀνάγραπτον, καί τε τὸν ζηνήτορα μάρτυρα οὖσα, πλεῖν ὐκ ἔχουσα

αὐτοῦ Βασιλέως. Παρῆν μὲν οὖν ὁ Πατριάρχων Γρηγόριος. παρῆν ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος. συνῆν καὶ πᾶσα τῶν ἀρχιερέων ὁμήγυρις. ἦσαν δὲ καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ Μοναχοὶ πλεῖστοι, καὶ οἱ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι, ἐν οἷς ἐφυλάττετο Βασιλεὺς, καὶ ἐμοὶ αὐτὸν ἦσαν ὅσοι τε τῶν Μεγιστάνων, καὶ ὁ τῆς Συγκλήτου ἅπαν ἐφεστὼς. ἦν δὲ καὶ ὁ μέγας Λογοθέτης, τὰ ἐφόδια τῶν συναλειφόντων συνάμα Πατριάρχῃ ἀναλεξάμενος τὰ τῆς ἁλώσεως. ὅπη τούτοις ὁ τῆς Ἐκκλησίας Ῥήτωρ, ὃς δὴ καὶ τῶν ἁλόντων κατῆρχετο. Θαυμασὴ τοιγαροῦν ἡ Σιωὼδος καὶ πολλὰ ἐφεστὼς, εἰς τοῦτο ὁποῖα ἐσυμφορήθησαν, καὶ Βασιλεὺς, καὶ Μεγιστάνες, καὶ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ, καὶ Μοναχοὶ, καὶ οἱ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι. καὶ δὲν ἔλιπαν ἀπ' ἐκείνου μηδὲ ὁ ἐφόδιος Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Βέκκος, μηδὲ ὁ Μελιτηνιώτης Κωνσταντῖνος, μηδὲ ὁ Γεώργιος ὁ Μεσοχίτης, ἄνδρες λαμπροὶ τοῦτο σοφίαν καὶ τὸν βίον, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ συνήδεσθαι, καὶ ἐκδικηταί. Τὸ τέλος τῆς Σιωόδου ἦτον, τίς ἐξ ἡ ἔννοια Ἰωάννου τοῦ

Δα-

καὶ τῆς ἀκτῖνος. Τὸ φῶς. ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπῦ λέγᾳ, ἐκ τῆς ῥίζης διὰ τῦ κλάδου ὁ καρπός, καὶ ἐκ τῦ ἡλίυ διὰ τῆς ἀκτῖνος τὸ φῶς, ὅχι ζαὶ νὰ μὴν ἤτονε Τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν φυσικὰ ἐκ τῆς ἀκτῖνος, ϛ ἐκ τῦ κλάδου ὁ καρπός, ἀμὴ διότι τὸ φῶς δὲν ἔχᾳ ναύαγ ωεθικαθαρκτικῶς ἐκ τῆς ἀκτῖνος, μηδὲ ὁ καρπὸς ἀπὸ τῦ κλάδου. ἔτζι ὁ ἐκ παζὸς καὶ υἱοῦ λέγων τὸ πνεῦμα, λέγᾳ τ' ἀλήθειαν, ἀμὴ δὲν ἐξηγᾶται τὴν ὁλοκληρίαν τ' ωεάγματος, καθὼς ἐκεῖνος, ὁπῦ λέγᾳ διὰ τῦ υἱοῦ, ὅτι ἔτζι δηλοῖνει τὸ ωεῶτον αἴτιον τὸν πατέρα, ϛ τὴν μεσιτείαν τῦ υἱοῦ εἰς τὴν ὕπαρξιν τῦ πνεύματος. ϛ ἐπύτι εἶναι ἡ χρῆσις τῆς, διὰ, κοντὰ εἰς ἐσᾶς διδασκάλους μας.

Καὶ δὲν νὰ δέξομαι τ' αὐτὸ καὶ ἐξ ἰσοφείας, ὁπῦ δὲν τ' δηγᾶται Γαλὸς, ἢ ἄλλος ὁπῦ νὰ σωζέχᾳ μὲ ἐσᾶς Γαλοὺς, ἀμὴ Ῥωμαῖος, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως καὶ ἐν τῦ υἱῦ ἐχθρὸς ϛ πολέμιος, ἐτᾶτος εἶναι ὁ Γεώργιος ὁ Παχυμέρης εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον τ' ἰσοφείας τυ. Γίνεται Συνόδος μεγάλη εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν εἰς τὸν Ἀλεξιακὸν Τζίκλινον, παρόντος λέγᾳ ὁ Ἰσοφικὸς καὶ

Α'ν ἐκεφάπεν ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ἰσοδυνάμον τῆ προσθέσεων τῆς ἐξ υἱοῦ, διατὶ ἀρνήθηκεν τὸν ἐξ, Ϛ ἐσυγχώρησε τ' διὰ, κ' ἰσοεία ἀκειβὴς περὶ τούτε τε ῥητε.

Κεφάλ. κϑ'.

ΚΑΙ τὶς ἤτονε ἡ ἀνάγκη, νὰ ἀρνηθῆ τὸ, ἐξ υἱοῦ, αὐίσως Ϛ ἐκεφάπεν, ὅτι εἶ τὸ αὐτὸ. ἐξ υἱοῦ καὶ δι' υἱοῦ; ἤτονε καὶ μεγάλη, ἰξυρεν, ὅτι οἱ συγγεαφεῖς, ὁπε γυρεύαν, κ' τὸν αἱπικὸν γλῶσαν, ὅτι ἦ ἐκ προθέσιν τὸν ἐμεταχειρίζοωτον, ὅταν ἐθέλαν νὰ σημάνοσι ἦ αἰτίαν ἐν τοῖς προτοις αἰτίοις, Ϛ τὸν διὰ ἐν τοῖς δευτέροις, κ' δὲν θέλᾳς εὑρῇ τὸν διὰ κοντὰ εἰς ἐκείνους ὁπε ὅτι σημάνω ἐλλιπίζειν, εἰς τὰ προτα αἴτια, μὴ δὲ τὸν ἐκ, αὐίσως Ϛ τὰ δεύτερα αἴτια δὲν αὐξάνονται μεγαλώς, εἰς τὰ δεύτερα. διὰ τέτο οἱ ἅγιοι, ὅπε ἐλλιπίζοσι καὶ κυριολεξοῦσι δὲν λέγουσι τὸ πνεῦμα ἐξ υἱοῦ, ἀλλὰ δι' υἱοῦ. διατὶ δὲν ἐλλιπίζῃ καθαρὰ ἐκεῖνο Ϙ, ὅπε λέγᾳ, ἐκ τῆς ῥίζης καὶ τε κλάδου ὁ καρπὸς, ἢ ἐκ τε ἡλίε

καὶ

πορεύσῃ τῇ πνεοιμένῃ, αὐτάμα καὶ ἡ τὸ τέλφον τῆν αὐτῶν. Λοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς ἀπὸ τὸν πατέρα ἔτζι & ἀπὸ τὸν ὑἱὸν, ὡς αἰτιατὸν ἢ τῶ ἰδίαν αὐτῶ ἀϊδιοσύτικῶ ὕπαρξιν, ἤγοιν τῶ ἀπορρύσιν, δηλονότι. Τί δυσκολένομαι τοιπὸν, νὰ πῶμεν καὶ ἡμεῖς τῶ Δαμασκηνῶ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἐκπόρευμα τῦ πατρὸς, ὅτι ἐξ αὐτῶ ἐκπορεύεται, & τῦ ὑἱοῦ, ὅτι ἐξ αὐτῶ ὁμοίως ἐκπορεύεται, καὶ ὄχι ἐκ μόνυ τῦ πατρὸς; τὸ ὁποῖον ἔλεγε & ὁ Ἀντιοχείας Ἀνασάσιος εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια. Ταύτῃ δ' ὅτι φημὶ & πνεῦμα σόμα τῦ αὐτῶ δηλονότι τῦ Θεῦ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σόμα δὲ τῦ ὄντως μονογενοῦς, καὶ πνεῦμα πάλιν παρ' αὐτῶ ἐκπορεύόμενον & ἀποστελλόμενον, ὐ μόνον παρὰ τῦ πατρὸς, ἀλλὰ & παρὰ τῦ ὑἱοῦ. Ὅταν εἶπεν τοιπὸν, ἐκ τῦ ὑἱοῦ ἢ λέγομεν, εἶχεν ἔννοιαν, ἐκ τῦ ὑἱοῦ τὸ πνεῦμα ὐ λέγεσθαι ὡς ἐξ αἰτίυ ὑποστάσεως. ἐπεὶ δὲ καὶ παπᾶς ἔλεγεν, τὸν ὑἱὸν ὐ λέγομεν αἴτιον, ὐδὲ πατέρα.

μα διαμεείζει) ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀμὴ ἀ-
κόμη ὁ υἱὸς ☩ τὸ πνεῦμα αἰα μεσά των ἀφο-
είζουσ). ☩ ἑτέρ☩ ὁ ἅγι☩ ὁ Δαμασκιωὸς
θεολογᾷ, ὅτι αἰτίζεις ὑποτάσεις κ᾽ τὸ αἴτιον
καὶ αἰτιατὸν, δηλονότι κ᾽ τ᾽ τῆς ἐκφαίσεως
λόγον ἔχουσι τιὼ διαφοραὶ. ☩ τὸ πνεῦμα,
☩ ὁ υἱὸς διαμεείζουσ) αἰα μεσά τους κ᾽ τὸ
αἴτιον ☩ αἰτιατὸν. καὶ πρέπῃ ἀναγκαίως
νὰ συγχωρήσωσιν, ἢ τὸν υἱὸν νοεῖαι αἰτιατὸν
τ῀ πν῀ μα☩, ἢ τὸ πνεῦμα τ῀ υἱοῦ. ἀμὴ
ὁ υἱὸς δὲν εἶ) αἰτιατὸς τ῀ πν῀ μα☩, κα-
θὼς αὐτὸς λέγει εἰς τὸ τέλ☩ τ῀ κεφαλαίυ,
Τὸν υἱὸν δ᾽ λέγομεν τ῀ πν῀ μα☩, ὅτε ἐκ
τ῀ πν῀ μα☩. θέλῃ ἦσυ τοιπὸν τὸ
πνεῦμα αἰτιατὸν τ῀ υἱοῦ, καὶ ὁ υἱὸς αἴτι☩
τ῀ πνεύμα☩, ☩ εἰς ἑτ῀τον τὸν τρόπον διαφέεσυσιν. Τὸ τρίτον, ὅπ῀ μαθένομεν ἀπὸ τὰ
λόγια τ῀ Δαμασκιωὸ εἶ), ὅτι τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον ἰδίως κ᾽ τιὼ ἰδίαν αὐτὸ ἐκπορευ-
τικὴ δηλαδὴ ὕπαρξιν διακείνει) ἀπὸ τὸν
υἱὸν τῷ λόγῳ τῆς αἰτίας. καὶ ὄχι εἰς ἄλλον
τρόπον. ☩ ἔτζι αἰθῆαι τρεῖς ὑποστάσεις διαφέ-
εουσιν αἰα μεσά των, ☩ ἰδίως διακείνουσ) κ᾽
τὸ αἴτιον ☩ αἰτιατὸν μὲ τ᾽ τρεῖς αὐτῶν ἰδιό-
τητας, πατρότητι, λέγω, καὶ υἱότητι, ☩ ἐκ-

πο-

τῇ ὑπονοίᾳ, καθὼς φαίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ἐκφωνήσεως, εἰς ταῖς ὁποίαις αἱ ἰδιότητες εἶναι χωρισμέναι, αἱ ὑποστάσεις συγκεχυμέναι. καὶ διὰ νὰ μὴ λογαριάσῃ κανείς, ὅτι αἱ ἰδιότητες εἶναι ἀϋπόστατοι, λέγοντας ἐν μόναις ταῖς ἕξισιν ἰδιότησιν, ἔσμιξε παρυθὺς ἐς τὸ τέλος τῆς ὑποστάσεως, ἤτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον τὴν διαφορὰν ἐννοεῖ μου. διατί; διὰ τῆς συγκεχυμένης προσφορᾶς τοῦ αὐτοῦ, ὡς ὅταν λέγωμεν, πατὴρ, υἱὸς, καὶ πνεῦμα, σημαίνει αὐτάρκα καὶ τὸ τέλος τῆς ὑποστάσεως, καὶ ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως τοῦ αὐτοῦ. ἀμὴ ὅταν προφέρονται κεχωρισμένως, ὡσὰν ὅταν λέγωμεν, πατρότης, υἱότης, ἐκπόρευσις, ὁ τρόπος τοῦ ὑπάρξεως φανερόνει. διατὶ αἱ αὐταὶ εἶναι ὄχι μόνον ὑποστατικαὶ, καὶ χετικαὶ, καὶ συστατικαὶ, καὶ ἀφοριστικαὶ, ἀμὴ ἀκόμη καὶ χαρακτηριστικαὶ καὶ γνωρισματικαὶ ἰδιότητες. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον, ὁποῦ πρέπει εἰς τὰ λόγια τοῦ Δαμασκηνοῦ. τὸ δεύτερον, ὅτι καθὼς ὁ πατὴρ ἔτζι καὶ ὁ υἱὸς εἶναι ἄτιος τοῦ πνεύματος. καὶ νὰ τὸν δείξῃ. ὄχι μονάχα ὁ Πατέρας ἀφορίζει ἀπὸ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα, ἀμὴ καὶ τὸ ἀνάπαλιν αὐτοὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦ-

μα

καὶ τῆς υἱότητος, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως κατά τε τὸ ἄτιον ⁊ ἀπατὸν, ⁊ τὸ τέλφον τ ὑποστάσεως, ἤτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον τὴν διαφορὰν ἐννοῦμεν. δὲν εἶ τολοιπὸν ἡ προβολὴ ἰδίωμα τοῦ πατρός. τολοιπὸν εἶ τὸ κοινὸν πατρὶ καὶ υἱῷ, ἐπειδὴ δὲν ἐμπορεῖ ναίναι τοῦ πνεύματος. προβάλλει τολοιπὸν καὶ ὁ υἱὸς, καὶ εἰς ἕτερον τὸν τρόπον ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα ἐκ πατρὸς ⁊ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ εἶ προβλημα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. ἀλλιῶς δὲν ἠθελεν ἦσαι ἡ πατρότης ἰδίωμα μειζον τοῦ πατρὸς. λεγὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ ὄρθρου κεφάλαιον. Εἶτα Θεὸν γινώσκομεν ἐν μόναις ταῖς τρισὶν ἰδιότησιν πατρότητι, καὶ υἱότητι, καὶ ἐκπορεύσεως ᾗ τὸ ἄτιον, καὶ ἀπατὸν, ⁊ τὸ τέλφον τ ὑποστάσεως, ἤτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον τὴν διαφορὰν ἐννοῦμεν. πολλὰ μαθένομεν ἀπὸ ἐτούτων τῶν θεολογίαν τοῦ Δαμασκηνοῦ. τὸ πρῶτον ὅτι αἱ καλὰ ⁊ εἰς τὴν Τριάδα εἶ τὸ ἀυτὸ πραγματικῶς ἰδιότης ⁊ ὑπόστασις, καθὼς λεγὶ ⁊ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Θεὸς ᾗ ὅταν εἴπω ἕνι φωτὶ προσαρτῶμαι καὶ τρισὶ, ⁊ τρισὶ μὴ ᾗ τὰς ἰδιότητας, εἴτουν ὑποστάσης. μὲ ὅλα τοῦτα διαφέρουσιν

τῇ

ὑποστάσεως δηλ. τὸ τέλειον καὶ ἀνυπόστατον, καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον ἐστὶ τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς ἀγεννησίας. αὐτίκα καὶ πλὴν τῆς ἀγεννησίας ἐστὶ κατὰ πάντα ὅμοιος τῷ πατρὶ, καὶ ἡ ἀγεννησία δὲν ἐστὶ ἐκπόρευσις, καὶ ὁ Υἱὸς δὲν ἐστὶ ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦν τε, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ ὁ Υἱὸς ἐστὶ κατὰ πάντα ὅμοιος τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, ἢ ἔξω ἀπὸ τ' ἀγεννησίαν ἔχει ἄλλο τι ὁ πατὴρ, τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἔχει ὁ Υἱὸς, καὶ τοῦτο ἐστὶ ἡ ἐκπόρευσις, ἀμὴ ὁ ἅγιος εἶπον πολλὰ καλὰ εἰς τ' νοῦν τε καὶ ἴδωμεν ὅτι καθὼς ἔλεγε, τὰλοιπὸν γράφοντας τέτοια λόγια ἤτονε γνώμης, ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, καὶ γράφοντας, ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ λέγομεν, ἢ ἀθετεῖ τὴν γνώμην τοῦ Εὐνομίου, ὁποῦ ἔλεγε, ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Υἱοῦ μόνου, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἢ ἔβλεπεν εἰς τὸ πρῶτον, καὶ πρωτοκαθαρκτικὸν αἴτιον τ' ἐκπορεύσεως, τὸ ὁποῖον ἤτονε μόνος ὁ πατὴρ. καὶ τί πολλὰ; ὁ Δαμασκηνὸς γνωρίζει τ' παρότητα, ἰδιότητα τ' πατρὸς καὶ ὄχι ἄλλο, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι πατέρες μας. ἕνα γὰρ Θεὸν γινώσκομεν ἐν μόναις ταῖς ἰδιότησι, τῆς τε παρότητος,

καὶ

τὰ πρόσωπα, καὶ μόνους τὸ πρῶτον δεύτερον, καὶ τὸ δεύτερον τρίτον, καὶ συνάγεις τὸν υἱὸν ἀπὸ τὴν μεσιτείαν τοῦ ἐπιδὴ τὸ πνεῦμα δὲν εἶδε ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρός. καὶ ὁ Κύριλλος δίδοντας τὴν δόξαν τοῖς προσώποις τοῦ δόξαν, ἐδήλωσε τοῦ ἀρχὴν καὶ τὸ αἴτιον μόνον, καὶ ὄχι τάξιν τινά. καὶ τοῦτο σώνει εἰς τὴν παρεξήγησίς τῶν θείων ῥητῶν, ὅπου οἱ χισματικοὶ ὠφελιάζουν πίσματικά, δηλαδὴ μὲν ὁμολογοῦσι τοῦ ἀλήθειαν. ἔχομεν τοιπὸν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔννοιαν τοῦ Δαμασκηνοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, ἤγουν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ. Ἀκόμη λέγει ὁ Δαμασκηνὸς εἰς αὐτὸ τὸ τὸ κεφάλαιον, ὅπου γράφει, ὅτι τὸ υἱοῦ δὲν ἀλέγομεν. Διατὸν πατέρα ἔχει ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα πάντα, ὅ ἔχει, τοῦτέστι δηλαδὴ τὸ τὸν πατέρα ἔχειν αὐτά, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, καὶ τῆς γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως. ἐν ταύταις γὰρ μόναις ταῖς ὑποστατικαῖς ἰδιότησι διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ ἅγιαι τρεῖς ὑποστάσεις, ὄχι οὐσίᾳ, τῷ ὃ χαρακτηριστικαὶ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ἀδιαιρέτως διαιροῦμαι. καὶ πάλιν. Τὸς ἢ καὶ χαρακτὴρ τῆς παρξικῆς

ὑπο-

εἰς μέσον ἡμῶν ἡκόντων, ἀπολογησόμενοι τί ποτε ἀρα ☾ ὠφελ αὐτὸ τ παῖδος ἐννοήσομεν; τίνα ἂν εἴη ☾ αὐτ ὑπολημόμθα, ὅταν φαίνη δεχόμενο☉ τὸ δι' ὃ ὠφελῆ τῇ θείᾳ γραφῇ; πιστὸς γάρ φησιν ὁ Θεὸς, δι' ὃ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τ ὑοῦ αὐτ, ἡ Παῦλο☉ Ἀπόστολο☉ Ἰησοῦ Χριστ διὰ θελήματος Θεῦ. καὶ πάλιν ὠφελεῖς τινας ὁ Παῦλο☉ ἐπιστέλλῃ, ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' ὑὸς. εἰ δὲ ὑὸς καὶ κληρονόμο☉ διὰ Θεοῦ. Ταῦτα δὴ σύμπαντα τὴν ἀναφορὰν εἰς τὸ τ Θεῦ ἡ παῖδος ἔχῃ ὠφέλιμον. καὶ ὃ δήπω ὠφελεῖ τὸ τοιοῦτο μανίας ἐλαύνῃ τις, εἰ μὴ τύχοι τοῖς ὠφελημένοις ταὐτὸν φρονῶν, ὡς τὸ τ ὑπερηφανίας ὄνομά τε καὶ ὠφέλημα ☾ αὐτῆς κατηγορεῖσθαι τῆς τ παῖδος δόξης ἀλόγως εἰωθεῖν, ἐπείπερ ἰὼ ἔχθη καὶ ἐπ' αὐτὸ τὸ δι' ὃ. μηδὲ ἐγώ σοῦ λέγω νὰ εἰπῇς διὰ τ παῖδος ἐκ τ ὑοῦ. ἐπειδὴ ☾ ἡ διὰ σημαίνῃ ἀρχὴν καὶ αἴτιον, ἡ διὰ σημαίνῃ μεσιτείαν ☾ ἀρχὴν ☾ αἴτιον, ☾ λέγοντας, ἐσὺ διὰ τ παῖδος ἐκ τ ὑοῦ, οὐκ ἀλλὰ ☾ ἐσήμανες τὸ αἴτιον καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν πατέρα ἡ τὸν ὑὸν, μὲ ὅλα ἐτοῦτα ἐναλλάττῃς τὴν τάξιν τῆς Τριάδ☉, καὶ συγχίζεις

τὰ

σας ποτὲ, διὰ τοῦ παρὸς ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύόμενον; διὰ τί ἤκουσας τοῦ Κυρίλλου δι' ἀμφοῖν, διὰ τοῦ παρὸς καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ; καὶ πάλιν ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τῆς Ἑρμείαν. Τίνα γὰρ τρόπον καταθρήσαιμι αὐτὸν ζωὴν ὄντα κατὰ φύσιν τοῦ υἱὸν; τί δὲ ἐγὼ, μὴ φάσκοντι πρὸς αὐτόν τὸ, ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή; σωφρόνως ἢ καὶ μανιακῶς ἑαυτὸν εἰς λέγων τοῦ ζωοῦ, ἆρ' ἂν ἐξώσειεν αὐτὸν τοῦ εἶναι ζωοῦ τὸν πατέρα καὶ Θεὸν, εἰ μὴ φύσεως μιᾶς ἀμφω τε εἶναι δώσομεν, καὶ δι' ἀμφοῖν εἰς ἡμᾶς ἐν ἴσῳ τὸ χρῆμα ἱέναι, καὶ ὅτι πως δυνῖν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἑνὸς τοῦ τὰ πάντα ζωοποιοῦντος Θεοῦ. καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν αὐτῶν. Ὃ γὰρ ἂν δρῶτο διὰ τοῦ παρὸς τοῦτο δὴ πάντως ἐστὶν ἐνέργημα τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι ἂν λέγοιτο διαπεραίνεσθαι δι' υἱοῦ, τοῦτο δὴ πάντως ἐστὶ κατόρθωμα τοῦ παρὸς. πανταχοῦ γὰρ δι' ἀμφοῖν ἐν ἴσῳ. καὶ δίδει τοίνυν αἰτίαν εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, εἰ γὰρ νομίζοιτο δικαίως τὸ δι' υἱοῦ λεγόμενον ἐφ' υἱοῦ, καταφέρειν αὐτὸ ἀνάγκην τῆς πρὸς τὸν πατέρα ἰσοτιμίας τε, καὶ φυσικῆς ὁμοιότητος, ὡς ὑστερογενὲς εἶναι μᾶλλον, ἢ δημιουργὸν, διασκεπτέον ὡς οἱ πολλοὶ φέρονται, καὶ

εἰς

τῆς ἑτέρας σημασίαν ἀπολαμβάνῃ. Ἐπὶ δὲ θεολογίας τὸ λοιπὸν, καὶ ὅτι τῆ θείων προσώπων ἡ ἕξις καὶ ἡ ἐνέργεια τὸν αὐτὸν σημασίαν κ' τὸν μέγαν Βασίλειον. τί λέγει ὁ θαυμασὸς Κύριλλος ἐν τοῖς περὶ Παλλαδίου; Τρεπτὸν ὄν ἔστι τὸ πνεῦμα ἕξιν, ἢ εἴπερ τὸ ξένευσε νοεῖ ἐπ' αὐτῶ ὁ μωμος τὴν θείαν ἀναμαρμένην φύσιν, εἴπερ ἔστι τῦ Θεῦ & πατρὸς, καὶ μὴν & τῦ υἱοῦ τὸ ἐπιπνεῖσθαι ἐξ ἀμφοῖν, ἵνα ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχέμενον. τί οὖν τὸ ἐξ ἀμφοῖν; ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ. καὶ πάλιν, πάντα δι' ἀμφοῖν ἐν ἴσῳ ἐνεργείας & καταρθώσεως. & διὰ τὴν αἰτίαν. ἀδιαφορεῖν ἔοικε ὅτε περὶ τὰς λέξεις τῶν θείων γραφῶν, μηδὲν ἀδικοῦσας τὸ ὑποκείμενον. Εἶπεν ὁ Κύριλλος. ὅτι τοῖς θείοις προσώποις μίαν φορὰν τὸ ἐξ ἀμφοῖν περὶ τῦ πνεύματος, καὶ πάλιν ἄλλην, δι' ἀμφοῖν. Τὸ λοιπὸν τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ἢ δι' ἀμφοῖν εἴη ἰσοδυναμον. σκέψαι εἰς τὸν λόγον σου, καὶ εἰπὲ ἐξ ἐμῦ μὲ τῦ Λατίνους, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἐκπορευόμενον, ὅπῦ ἔστι, τὸ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπορευόμενον. καὶ πείθε τὸν Βασιλείῳ, καὶ τὸν Κυρίλλῳ. Θέλεις μῦ εἰπῆ, πῶς δὲν ἤκουσες

τῆς ἀσεβείας. ἀμὴ ὑσιωδῶς, καὶ φυσικῶς· διὰ τὸ υἱοῦ σεσιὸν, καὶ ἄλλαξε τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεως, ὡς ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς. λέγει ὁ Φιλαδελφίας εἰς αὐτὸ τὸ τετυπωμένον τοῦ βιβλίον. Ἡμεῖς ἢ εἰς τοῦτο λέγομεν, ὅτι αὐτὴ διὰ σεσέσεως εἶχε τὴν αὐτὴν δύναμιν, καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν ἐν τοῖς θείοις σεσεσώποις, τὴν ὁποῖαν ἔχει καὶ ἡ ἐκ, ἤθελε λέγεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται. ἀλλὰ τοῦτο ὅτε ἐφάνη ποτέ, ὅτε ἠκούσθη, ὅτε σεσὲ τῶν θείων γραφῶν, ὅτε σεσὲ τῶν θείων Πατέρων. διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ διὰ σεσέσεως ἐν τοῖς θείοις δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν, καὶ δύναμιν, ὁποῖαν ἔχει ἡ ἐκ, ἀλλὰ μεγίστην ὄντως ἡ τούτων διαφοράν. Τὸ λοιπὸν αὖ τὸ ἀποδείξομεν τὸ Φιλαδελφίας τὸ ἰσοδύναμον καὶ ὁμοίσημαντον τῆς σεσέσεως τῆς ἐκ, καὶ διὰ, καὶ τὸ μὲ μαρτυρίας τῶν Πατέρων, καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦτο, θέλομεν στερεώσει τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καλὰ. ὁ ἅγιος Βασίλειος λέγει. Οὐ μόνον ὅτι τῆς θεολογίας αἱ χρήσεις τῶν φωνῶν ἀπαλλάττουσι, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ὑπ' ἀλλήλων σημαινόμενα πολλάκις ἀνήλλαξαν, ὅταν ἑτέρα τὴν

τῆς

ρήσεις, ἢ διὰ σημαίνουσι τὸ αὐτό. αὖ δὲν θέλομεν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ὁ Παῦλος ὅσαν ἔγραφεν, δὲν ἐξύρε, τί ἔλεγε. ἀμὴ τέτοια βλασφημία ἂς πέσῃ ἀπάνω τὸ κεφάλι ἐκείνων, ὁποῦ ἀρνοῦνται ἀκόμι ἐκεῖνο, ὁποῦ βλέπουν μὲ μάτια τους.

Ἐνίοτε εἶναι μὰ καὶ ἀλήθεια νὰ ἀναφέρωμεν ἐκεῖνα, ὁποῦ λέγουσι οἱ χισματικοὶ διὰ νὰ φύγωσι τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος. ὁ Παλαμᾶς Γρηγόριος. ὁ λέγων διὰ τοῦ γοῦ καὶ ἐκ τοῦ γοῦ τὸ ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα ἔχει, θελήσεως ἔργον, καὶ κτίσμα ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ὢ θείας φύσεως καρπὸν ὑπάρχει, δυσεβῶς παίζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ φαίνεται νὰ λέγῃ κάτι τί, ὅταν εἶναι ὅλως τῆς κτίσεως, λέγοντας ὁ Δαμασκηνὸς, Ἔργον θείας θελήσεως ἡ κτίσις. ἀμὴ δὲν λογαριάζει τὸν αὐτὸν Δαμασκηνὸν ὁ Ταλαίπωρος, ὅτι εἶναι καὶ τῆς θείας φύσεως ἔργον ἡ θεοποίησις, καὶ αἱ δηλήσεις τε καὶ ἐπόρευσις, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ πνεῦμα εἶναι καρπὸς θείας φύσεως. καὶ ἡμεῖς ἐτοῦτον τὸν τρόπον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἴμεθα διαβατικῶς, καὶ παροδικῶς δι' ἡμᾶς, ὡς διὰ σωλῆνος, μηδὲ ὡς δι' ὀργάνου, ἀπὸ τῆς

μόνον ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ τὸ προσεχῶς ἐκ τοῦ πατρός, διηλονότι τοῦ υἱοῦ, εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ κατὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς προθέσεων τῆς ἐξ, ἀντὶ τῆς διὰ, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ τὶ γυρεύομεν ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ παραδείγματα; ἔχομεν καὶ πάλιν εἰς ἐτοῦτο διάσπαλον, Παῦλον τὸν Ἀπόστολον, ὁποῦ εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ῥωμαίους εἰς τὸ κεφάλαιον ξίτον μιλῶντας διὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὰ ἔθνη, καὶ βεβαιώνοντας, ὁπόσον ὁ Ἰουδαῖος, ὅσον ὁ Ἕλλην, ἢ ὁ ἐθνικὸς σώνει διὰ τὴν πίστιν, λέγει ῥητῶς. Ἐπείπερ εἷς Θεὸς, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. ἡ διὰ, καὶ ἡ ἐκ, εἰς ἐτοῦτον τὸν τόπον ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ δύναμιν. διατὶ εἰς ἕνα ξόπον καὶ μὲ τὴν αὐτὴν πίστιν δικαιώνει ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Ἰουδαῖος. ἀμὴ αὖ πάλι μᾶς ἐδῶ, καὶ θέλει ἄλλην καλὰ ἡ σημασία διὰ ἐκ, καὶ ἄλλη τῆς διὰ; σὲ ἐλέγχει ὁ αὐτὸς Παῦλος μιλῶντας εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολὴν, κεφάλαιον τρίτον. πρόσεξε διὰ τὴν γραφὴν, ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεὸς. ἐκεῖ διὰ πίστεως, ἐδῶ ἐκ πίστεως τὰ ἔθνη δικαιοῖ. τολοιπὸν ἡ

καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς ἐκεῖνα. Ὁ ὢν αὐτός μοι καὶ σοφὸς τῆς Θεὸς φωνῆς, καὶ Κύριος λόγος. ἐπ' ὄνομα τῆς θεοθέσεως, τῆς ἐξ ἧς, καὶ δι' ἧς, & ἐν ᾧ, αἷς σὺ καταχολογεῖς ἡμῖν τὸ θεῖον, τὸ μὲν τῦ πατρὶ δίδους, τὸ δὲ τῦ υἱῦ, τὸ δὲ τῦ ἁγίῳ πνεύματι. τὸ γὰρ αὖ ἐποίησας, παγίως ἐκείνυς τούτων ἐκείνῳ νενεμημένυς, ὅπερ τε πάντων πᾶσι συντεταγμένων, ὡς δῆλον τοῖς φιλοπόνοις, & ταύτῃ σὺ διὰ τούτων εἰσάγῃς καὶ ἀξίας, & τῆς φύσεως ἀνίστησι. Φυλάττε καὶ σὺ αὖ ἀγνοθῆς τὸ τὸ ναὶ μὴ συμπέσῃς με τὸν Εὐνόμιον, ὃ ὁποῖος ἔλεγεν, ὅτι ἐκεῖνα ὁπῦ ἐκφωνοῦνται διαφόρως, εἰ μὴ ἀνόμοιαν διαφορὰν τὴν οὐσίαν. καὶ διὰ τῦτο ἄλλης ναίειν φύσεως τὸν πατέρα, διὰ τὸ δίδειν τὸ, ἐξ ἧς, & ἄλλης τὸν υἱόν, διὰ τὸ δίδειν τὸ, δι' ἧς. Ἀ μὴ ἐκεῖνοι, ὅπῦ κεκτῆσι τὸ ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον αὐτὶ μεταλάττουσιν ἐτούτοις τοῖς φωναῖς, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν & μίαν σημασίαν γνωρίζουσι τὸ ἄπαυον, καὶ ἀπατὸν, τὸ ἄναρχον & ἀγέννητον & ὑπερτὸν ἄπαυον εἰς τὸν πατέρα, τὸ γεννητὸν καὶ ἀπατὸν ἐκ τῦ πατρὸς, δηλονότι τὸν παῖδα, εἰς τὸν υἱόν, & τὸ ἀπατὸν καὶ ἐκπορευτὸν-

πεδήμησεν. Ἃς ὁ ἀποδείξομεν καὶ μείζοσι καὶ πλέον εἰς τὸ ὑπόθεσιν. ὁ ἁγιος Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Παλλάδιον γράφει. ζητοῦν ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα ὄζιν, ἢ εἴπερ τὸ ζέπεσθαι νοσεῖ, ἐπ' αὐτῷ ὁ μῶμος τῷ θείᾳ ἀνδρομεῖ φύσιν, εἴπερ ὄζι τὸ Θεὸς ὁ παῖδος, καὶ μὴν καὶ τὸ γιοῦ ὁ ἀσιωπῶς ἐξ ἀμφοῖν, ἤως ἐκ παῖδος δι' γῆς πορχόμενον πνεῦμα. καὶ θέλεις ἄλλον ἐξηγητὴν καλλίτερον τὸ Κυρίλλου. ὅτι εἷς ἕνα ὁ ὁ αὐτὸ, καὶ δὲν διαφέρουσι τὸ εἰπεῖν, ἀσιωπῶς ἐκ παῖδος ὁ γῆς πορχεῖ τὸ πνεῦμα, καὶ ἐκ παῖδος δι' γῆς πορχεῖται αὐτὸ. ἐπειδὴ ἡ λέγοντας, ἀσιωπῶς ἐξ ἀμφοῖν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ ἰσοδύναμον τῆς πρόθεσεως, παρέβης ἐξήγησε, τὸ εἷς τὸ ἐξ ἀμφοῖν, λέγοντας ἐκ παῖδος δι' γῆς πορχεῖσθαι. Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ μιλῶντας διὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν γιὸν. Πάντα δι' ἀμφοῖν ἐν ἴσῳ ἐνεργεῖσθαι καὶ κατορθοῦσθαι. καὶ πάλιν. Τὸ ζωὸ δι' ἀμφοῖν εἰς ἡμᾶς ἐν ἴσῳ ἔνειμε. καὶ διὰ τὸν αἰτίαν. Ἀδιαφορεῖν ἔοικε ὅτε πρὸς τὰς λέξεις τὸ θείας γραφῆς, μηδὲν ἀδικοῦσ ὁ ὑποκείμενον. καὶ τούτῳ τὸ ἀναλογῷ τῆς πρόθεσεως τὸ βεβαιόνει,

καὶ

εἰ) τὸ τ Κυρίυ σῶμα, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἐκ τῦ αὐθεντικῦ φυράματος ἡ θεοφόρος σαρξ συνεπάγη, τ ἐμφατικωτέραν φωνὴν ἀπεθέτιμησεν. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχὴ τῆς γυναικὸς παιδίνην ἔμελλε τὴν ἔννοιαν τῆς γεννήσεως ὑπεμφαίνειν, τὸ δὲ ἐκ τῆς γυναικὸς ἱκανῶς ἀπεδείκνυτο τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως τῦ τικτομένυ πρὸς τὴν γεννήσασαν, ἐκ ἑαυτῆς τινα μαχόμενον, ἀλλὰ δεικνὺς, ὅτι ῥᾳδίως ἀλλήλως αὐτοπροσαιάζουσιν αἱ φωναὶ. Ἑπόμενα εἰ) λόγια τῦ Βασιλείυ, καὶ λιθοσπαλίαι, καὶ σύ μυ λέγῃς ἄλλυ τῆς ἄλλων; ἔχομεν παίγνια τῦ Δαμασκηνῦ, & πολλά. ἀμὴ ἕνα & ἢ δύο μόνον θέλω μᾶς βγαλλω ἀπὸ τ ἀμφιβολίαν. Ὁ αὐτὸς εἰς τὰ Γενέσια λέγῃ. Θεὸν ἐγέννησας μήτερ ἀγνὴ σεσαρκωμένον ἐκ σῦ θεοπρεπῶς. & πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, Διὰ σοῦ μῆτερ Παρθένε φῶς ἀνέτειλε πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. & πάλιν. Ἐκ σῦ ἠμφιάσατο τὸ φύραμά συ. & πάλιν ἀλλαχοῦ. Θεὸν ἐκ σοῦ σαρκοθέντα ἔγνωμεν. καὶ πάλιν. Ἐκ σῦ τῆς ἁγνῆς προῆλθεν ἀφράστως σαρκωθείς. καὶ πάλιν. Διὰ σῦ Παρθένε Θεὸς ἀνθρώποις ὡμίλησε. καὶ πάλιν, Ὁ λυτρωτὴς ἔλεγε σῦ Παρθένε ἐν-

λαμον τῷ πρὸς Ἀμφιλόχιον, βεβαιώνει τὸ Ὅ ὅμοιον μὲ πολλὰ ῥητὰ τῆς γραφῆς. Οὐ μόνον ἢ ὅτι τῆς θεολογίας αἱ χρήσεις τῶν φωνῶν ἐπαλλάττουσι, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ὑπ' ἀλλήλων σημαινόμενα πολλάκις ἀντιμεθίστανται, ὅταν ἑτέρα ἐπ' ἑτέρας σημασίαν ἀντιλαμβάνῃ, οἷον ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ, φησὶν ὁ Ἀδάμ, ἴσον λέγων τῷ, ἐκ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἑτέρωθι. ὅσα ἐνετείλατο Μωϋσῆς τοῖς Ἰσραὴλ διὰ προστάγματος Κυρίου. καὶ πάλιν. Οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτοῦ ἐστὶν, ὁ Ἰωσὴφ τοῖς ἐν δεσμωτηρίῳ διαλεγόμενος. σαφῶς γὰρ ὁ αὐτὸς αὐτὴ τὴν, ἐκ Θεοῦ εἰπεῖν, διὰ τοῦ Θεοῦ ἑρμηνεῦσαι. καὶ αὖ πάλιν τῇ ἐξ οὗ προθέσει, αὐτὴ τῆς δι' οὗ κέχρηται, ὡς ὅταν λέγῃ Παῦλος, γεγόναμεν ἐκ γυναικός. Τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἑτέρωθι σαφῶς διεσάφησε, τῇ γυναικὶ μὲν προσήκειν λέγων τὸ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς γεγενῆσθαι, ἀνδρὶ δὲ τὸ διὰ γυναικός. ἐν οἷς φησὶν, ὅτι ὥσπερ ἡ γυνὴ ἐξ ἀνδρὸς, οὕτως ἀνὴρ διὰ γυναικός. ἀλλ' ὅμως ἐνταῦθα ὁμοῦ μὲν τὸ διάφορον τῆς χρήσεως ἐνδεικνύμενος, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ σφάλμα πάντων ἐν ταὐτομῇ διορθούμενος, τὴν οἰομένων πνευματικὴν

Τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς ἀμέσως τοῦ υἱοῦ, ὡς ἀπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ ἓν αἴτιον, ἐξ ἑνὸς, ὅτι εἰς σὲ Πατέρας καὶ Διδασκάλους μας ἡ ἐξ, καὶ ἡ ἀϊδιὰ θεότησις ἔχουσιν ἴσην τὴν δύναμιν, καὶ σημαίνουσι τὸ αὐτό. Καὶ τόσον εἶναι εἰπῇ κανεὶς ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ υἱοῦ, ὅσον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, ἢ ἐξ ἀμφοῖν. καὶ τοῦτο λέγει ὁ Δαμασκηνὸς, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριλλος, καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καὶ ὁ Βασίλειος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Πατέρων ἔτζι τὸ ἐδογμάτισαν. ἂν μὴ θέλῃ σοῦ συμπαθήσῃ ὁ Δαμασκηνὸς, αὐτὸ ἐσὺ τοῦ εἰπῇς, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὡς ἐκ θεότητος αἰτίας. μόνος γὰρ θεότητος αἴτιον ὁ πατὴρ ἐν τῇ Τριάδι. Καὶ ἔχομεν εἰς ἐτοῦτο πολλὰ διδάγματα ἐν τῇ γραφῇ. Ἐκτισάμην αὐθεότητον διὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ δεύτερον αἴτιον, λέγει ὁ Χρυσόστομος, τίθησιν ἡ γραφὴ, ἀλλὰ τὸ θεότητον. καὶ ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς εἰς τοὺς λόγους τοὺς Ἀνόμοιον, τὸ, δι' ἑαυτοῦ ὄντι τῶν ὅλων. καὶ φέρνει μαρτυρίαν Ἀποστολικὴν, δι' ἧς πρὸς ὁ Θεὸς ἐκλήθητε εἰς διακονίαν. καὶ διὰ νὰ ἀφήσωμεν τοὺς ἄλλους, ὁ Βασίλειος ὁ μέγας εἰς τὸ πέμπτον κεφά-

μένης τούτῳ & πάντα, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, ἵνα δείξῃ, ὅτι ὁ πατὴρ δι' υἱοῦ δίδωσι ταύτην. διὰ τοῦτο & ἐγὼ ἀκολουθήσας τοῖς διδασκάλοις μου, πιστεύοντας τὴν θείαν ὕπαρξιν ναίειν & ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὁμολογῶ τὸν πατέρα μίαν ἀρχὴν καὶ ἓν αἴτιον, ἔσοντας καὶ ἀναφερὴ πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς πρώτην ἀρχὴν ἡ αἰτία τοῦ πνεύματος. & οὐχὶ διὰ τοῦτο θέλει ἦναι ὕφεσις εἰς τὸ πνεῦμα, αἰσίως & τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἐπεὶ δὲν εἶναι ὕφεσις εἰς τὸν υἱὸν αἰωνίαν καὶ ὁ υἱὸς γεννᾶται ἀπὸ τὸν πατέρα. & διὰ τοῦτο πολλὰ καλὰ εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς κεφάζοντας, μόνον αἴτιον τὸν πατέρα. καὶ περὶ τῆς φωνῆς τῆς, μόνου εἶπαμεν ἐκ τοῦ πολλῶν ὀλίγα ἐξαπαίνω, δηλώντας τὸ ῥητὸν τοῦ Βασιλείου.

Ἰῶν προθέσεων τῆς ἐκ, & τῆς διὰ τὸ ἰσοδύναμον. Κεφάλ. κή.

ΑΡνεῖται τοιπὸν ὁ Δαμασκηνὸς ὡς ἐκ προτῆς ἀρχῆς ἐκπορεύεσθαι τὸ υἱοῦ, καὶ πάλιν ὁμολογᾷ ἐκπορεύεσθαι διὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἓν τὸ αὐτὸ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐπεὶ δὲν

τὸ

τῆς θεότητος, καὶ πάσης τῆς κτίσεως, τῦ υἱοῦ καὶ τῦ πνεύματος φυσικὸν, πάσης δὲ κτίσεως δημιουργικόν. Σάλια εἰ τοιπὸν ἐκείνων ὀπῦ λένυ, ὅτι αἴτιος ὁ πνεῦμα εἰ ἐκ πατρὸς ὁ υἱοῦ, ἤθελεν ἦναι ὁ δύο αἴτια. διατί τέτοιας λογῆς ἠθέλασιν αἰαίρεθῆ ναὶ εἰπῦσι ὁ ξία αἴτια τῆς κτίσεως, καὶ ναὶ δοξάσυσι ξεῖς ἀρχαῖς. τοῦτο γμα ἔξω ἀπὸ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ καλὰ ἀκόμη ὁ τὰ χαρίσματα, ὁπῦ δίδονται τοῖς ἀξίοις, δίδονται ἀπὸ τοῦ ξεῖς, καὶ οἱ πατέρες δογματίζυσιν, ὡς ἕξ ἑνὸς δίδοται. ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ κῆ Ἀρειανῶν τετάρτῳ λόγῳ διατίθε. δίδοντος τῦ πατρὸς χάριν ὁ εἰρήνη, αὐτὴ καὶ ὁ υἱὸς δίδωσι. μία γὰρ ὁ αὐτὴ χάρις ἐστὶ πατρὸς ἐν υἱῷ, ὡς ἔστιν ἓν τὸ φῶς τῦ ἡλίυ, ὁ τῦ ἀπαυγάσματος, καὶ τὸ φωτίζειν τῦ ἡλίυ διὰ τῦ ἀπαυγάσματος γίνε. διὰ τῦτο ὁ Παῦλος πρὸς τοῦ Θεσσαλονικεῖς λέγων. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς, τὴν ἐναντίαν τῦ πατρὸς, ὁ τῦ υἱοῦ ἐφύλαξεν. ὁ γὰρ εἶπε κατευθύναι, ὡς πρὸς δύο διδο-

μον τῆ θεοθέσεων τῆς ἁγίας, καὶ δικῆ. καὶ ἀκόμη πῶς τῆ ποιημάτων αὐτῆ μόνῳ ὁ ὁ πατὴρ εἶ ἀληθινὰ αἴτιος. Καὶ μὴ θαυμάσης ἀνίσως καὶ μιλῶντας περὶ θεότητος αὐταφέρομαι τὰ ῥήματα τῆς κτίσεως. Τὸ μαθαίνομεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν Διάλεξιν Ὀρθοδόξου καὶ Ἀνομοίου συλλογίζεται εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον. Αἰτία ἔστιν ἡ τοῦ Θεοῦ φύσις ἢ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τῆς κτίσεως πάσης, ἀλλὰ τοῦ μὲν υἱοῦ ὡς λόγου, ὃν αἰχμῇ γὰρ ἐν ὁ λόγος, τοῦ δὲ πνεύματος ὡς πνοῆς, πνοὴ γὰρ παντοκράτορος ἡ διδάξασά με, τῆς δὲ κτίσεως ὡς κτισμάτων, ἐξ ὧν ἀναλόγως ὁ ζωγραφικὸς αὐτῆ θεωρεῖται. Ἰδοὺ μίαν αἰτίαν τῆ προσώπων τῆς θεότητος, καὶ τῆς κτίσεως, ἀναλαὶ καὶ παραδεῖς φιλοσόφῳ μεγάλῳ διαφορὰν τῆ θεαρχικῶν προσώπων, καὶ τῆς κτίσεως. Εἰς οἷον τρόπον τὸ λοιπὸν εἶ τὰ ποιήματα ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἢ πάλιν ὁ πατέρας κηρύττει αἴτιος, ἔτζι ἢ τὸ πνεῦμα εἶ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ ὁ πατὴρ εἶ αἴτιος τοῦ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ καὶ εἶ ἕνα αἴτιον ὁ πατὴρ καὶ Θεὸς κῦ τὴν ταυτότητα τῆ Πατέρων καὶ τῆ αἰτιατῆ ὑποστάσεων

τῆς

τῦ ἁγίυ Πνεύματ(ος). ρπὰ
ὁ υἱὸς. ἀλλὰ διὰ τῦ υἱοῦ, ὅτι μὴ πεπτεύκα
φυσικῶς. καὶ τοῦτο τὸ λέγ φανερὰ ποιῆ-
κέ τε εἰς τὸ δέκατον ζ΄ τὸν κεφάλαιον. Αὐ-
τὸς μὲν οὖν ὅτι νοῦς, λόγου ἄβυσσ(ος),
λόγου χωνήτωρ, & διὰ λόγου προβολεὺς
ἐκφαντορικοῦ πνεύματ(ος). καὶ πάλιν. Τὸ
δὲ πνεῦμα ἅγιον ἡ ἐκφαντορικὴ τῆς θεότη-
τ(ος) δύναμις τῦ πατρὸς, ἐκ πατρός ὅτι δι'
υἱῦ ἐκπορευομένη. καὶ εἰς τὰ Γεροπαίδεια τε
φάλλ ἡ Ἐκκλησία. Γ' λεων νέμοις ἡμῖν
πνεῦμα μεταδοτικὸν ἀγαθότητ(ος) ἐκ πα-
τρὸς διὰ σοῦ προερχόμενον. καὶ εἰς τὸ Κανό-
να τ Πεντηκοστῆς. σὺ γὰρ πατρικὸς θεότητος
ἐκ πατρὸς δι' υἱῦ προερχόμενον. Καὶ ἐπὶ-
δὴ τὸ διὰ τῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα, ὡς εἰς
προτέλειαν αἰτίαν ἔχ τὴν ἀναφοράν, ὡς ὁ Γρη-
γόρ ὁ Βασίλ(ος) εἰς τὸ δεύτερον κατ' Εὐνο-
μίυ, τὸ διὰ τῦ υἱοῦ μεμιγμένως λεγόμενον
πρὸς τ προτέλειαν αἰτίαν τ ἀναφορὰν ἔχ. ὥστε
κἂν πάντα εἰς τὸ ἓν παρῆχθαι διὰ τῦ Θεοῦ
λόγου πιστεύωμεν, ἀλλὰ τὸ πάντων ἄρχον
ἓν τ Θεὸν τῶν ὅλων ἐκ ἀφαιρούμεθα.

Διὰ τοῦτο λέγ, ὁ Δαμασκηνὸς, ὅτι
μόν(ος) αἴτι(ος) ὁ πατὴρ τῦ πνεύματ(ος).
καὶ σημαίνε εἰς τ Βασίλειον τὸ ἰσοδύνα-

δὲ Υἱοῦ, καὶ ἐλλὴ πάντως ἀληθῶς θεὸς καὶ ἐκ Θεοῦ. ἀνάγκη καὶ τὸ Πνεῦμα ἀληθῶς εἶναι Χριστοῦ. Τὸν ὅμοιον γὰρ δεῖ λέγειν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ ὁ βλέπων ἐν Εὐνόμιῳ ἐναντίον ἐστὶν ἑαυτῷ. Τὸν γὰρ υἱὸν εἰς σημασίαν ἐκβλέπει, λέγοντας, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὡς ἐκ θεότητος αἰτίου καὶ θεότητα χαριτικοῦ. δεῖ συμβάλλειν τοίνυν πάντας τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῖς χρισματικῶς ὑπὸ δόγματος εἶναι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ Υἱοῦ.

Γνώμη βεβαία τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο βάζει δύο ἄρθρα τοῦ πνεύματος.

Κεφαλ. κζ.

ΠΟίας γνώμης ἐστὶν τοίνυν ὁ θεῖος Δαμασκηνὸς; ὁποίας ἐστὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες οἱ θεηγόροι. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ μόνου ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ὡς ἐξ ἀρχῆς θεότητος. ἐπειδὴ δὲν ἐστὶν ἄναρχος ὁ Υἱὸς

Χεισὸν; τί ἄλλο ἐ☉ ἡ γεννήσασα τὸν Χεισὸν, αὐ δὲν ἐ☉ Χεισοτόκ☉; ἄκυσε τῦ Δαμασκιωῦ, ὅποι☉ καὶ αὐ ἦσαν. ἐγὼ δὲν σοῦ ἀρνιῦμαι, ὅτι ἡ Παρθέν☉ ἐ☉ Χεισοτόκος, ἐπειδὴ καὶ ἀληθινὰ ἐγέννησε τὸν Χεισὸν, ἀμὴ λέγω σου, ὅτι ὐδαμῶς φαμὲν Χεισοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον. Καὶ διατὶ δὲν τὴν λέγεις αὐ ἐ☉; διότι ἐπ' ἀναιρέσει τῆς Θεοτόκ☉ φωνῆς ὁ μιαρὸς καὶ βδελυρὸς ☪ ἱυδαιόφρων Νεσόρι☉, τὸ σκεῦ☉ τῆς ἀτιμίας, καὶ ὅτι ἀτιμία τῆς μόν☉ ὄντ☉ τετιμημένης ὑπὲρ πᾶσ᾽ κτίσιν Θεοτόκυ, καὶ αὐτὸς διαῤῥήγνυ☉ σὺν τῷ παῖδὶ αὐτῦ τῷ Σατανᾷ; ταύτην τὴν θεοσημείαν ἐξέδεξ☉, ὡς ἐπηρεαζομένων. ἄλλαξε καὶ σὺ τὰ λόγια. καὶ ἐρώτησε τὸν Δαμασκιωὸν, διατὶ αὐκαλεῖ καὶ ἀληθινὰ ἐκπορεύε☉ τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ ὑῦ, ἐσὺ μὲ γράφε, ἐκ τῦ ὑός ☉ ὐ λέγομεν; ἄκουσαν τὴν ἀπολογίαν, διότι ἐπ' ἀναιρέσει τῆς ἐκ παῖδὸς φωνῆς ὁ μιαρὸς καὶ βδελυρός; Εὐνόμι☉ ταύτην τὴν θεοσημείαν τὴν, ἐξ ὑῦ ἐξέρχε☉, ὡς ἐπηρεαζομένων. Δὲν λέγω τ☉, Χεισοτόκ☉, φωνὴν, ἐπειδὴ ἐκατάσυρεν εἰς ἀτόπους ἐννοίας τ☉ Χεισὸν ὁ ἀσε-

σεφότη αρχὴ καὶ αἰτία τῦ πνεύματος. διατὶ αρχικὸν αἴτιον ⁊ ποιητικὸν εἰς τὴν Ελισάβετ ἦν ὁ πατὴρ, ⁊ διὰ τῦτο ἔλεγεν, μόνος αὐτὸς ὁ πατὴρ τὸ πνεύματος. ⁊ διὰ νὰ φανῇς καλλίτερα τὸ ῥητὸν τῦ Δαμασκηνῦ. θέλομεν τὸ ξηγήσῃ μὲ ἄλλο παράδειγμα. Ποῖος ἦν ἐκεῖνος, ὁπῦ νὰ ρνιέται, ὅτι ἡ Παρθένος ἐγέννησε τὸν Χριστὸν, ⁊ διὰ τῦτο ἡ Παρθένος δικαίως λέγεται Χριστοτόκος, ἀμὴ ἀφότης καὶ ἐλθεν ὁ Νεστόριος, καὶ ἀρχίνησε νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦτανε Θεὸς ἀληθινὸς, ἀμὴ θεοφόρος Θεὸς, καὶ χάριτι καὶ θέσει Θεὸς, καὶ διὰ τῦτο ἡ Παρθένος δὲν ἔπρεπε νὰ κραχθῇ Θεοτόκος ἀμὴ Χριστοτόκος. διὰ νὰ καταβάλλῃ ἐτούτῳ τῷ αἵρεσιν τῦ Νεστορίου ἡ Σύνοδος ἐδογμάτισε, ὅτι ἡ Παρθένος νὰ λέγεται Θεοτόκος, καὶ Μήτηρ Θεῦ. μὲ ὅλα τῦτα ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ τρίτον βιβλίον εἰς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον γράφει, Χριστοτόκον ἢ ἀδαμῶς φωνῶ τὴν ἁγίαν Παρθένον. Τί λέγεις ὦ Δαμασκηνὲ; πῦ τὸ εὗρες, ἢ ἀπὸ ποῖον τὸ ἔμαθες, ὅπου ἡ Παρθένος δὲν ἐγεννᾷ Χριστοτόκος; δὲν ἐγέννησε τὸν Ἐμμανουὴλ; δὲν ἐγέννησεν τὸν

Χρι-

ώτη τὸ ὅμοιον. ας τὸ ἰδοὺ μῆν. Ἔλεγεν ὁ Εὐνόμιος, καθὼς τὸ αἰαφέρη ὁ Βασίλης εἰς τὸ τέλος τῦ δευτέρου τῶν αἰτιῤῥητικῶν, ἐκ μόνυ τῦ υἱοῦ εἶναι αὐτὸ, δηλονότι εἰς τέτοιον τρόπον ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ υἱῦ, ὅπως νὰ μὴν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα. καὶ αἰτίαν τῦ πνεύματος εἶναι μόνον τὸ υἱὸν, τῦ ὁποίυ εἰς τὴν ὕπαρξιν ὁ πατέρας δὲν συνέξεχεν εἰς τί ποτες. ἐτούτην τὴν αἵρεσιν τὴν Εὐνομίυ ἀναζέποντας ὁ Δαμασκηνὸς, γεφάτη, ἐκ τῦ υἱῦ ἢ ὁ λέγομεν, δηλονότι ἐμεῖς δὲν λέγομεν τὸ πνεῦμα ἔτζη νοήσαι ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὅτι νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα. διατὶ τὸ δόγμα μας εἶναι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὸν υἱὸν. καὶ διὰ τῦτο εἶπεν ἁπλῶς, ἐκ τῦ υἱῦ, καὶ ὄχι βάλλοντας σύνδεσμον τὸ Καὶ εἰς τὸ μέσον. ἁμὴ αὐ ἤθελε τὸ ἐξηγήσῃ μὲ σύνδεσμον, καὶ ἐκ τῦ υἱῦ, ἤθελεν ἔχῃ κάποιαν λόγον ἡ αὐτίθεσις. Διατὶ τότες ἤθελεν ἦναι ἡ ἔννοια ὅτι ἀρνιέται τὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεως τῦ πνεύματος εἰς τὸν υἱὸν, βεβαιώνοντας τὴν εἰς τὸν πατέρα. Καλὰ τὸ λοιπὸν λέγῃ ὁ Δαμασκηνὸς, ἐκ τῦ υἱῦ τὸ πνεῦμα ὁ λέγομεν, διὰ νὰ μὴν λογιάσῃ κανεὶς, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι

πρε-

ἐσυμφώνας, ἀφίωντας τ' ἄλλα τὰ μερικὰ τὰ ἑτερέξια, τύσοι πατέρες ἐσυμφώνας, ἐκ τῦ υἱῦ, ἐδὲ τῦ υἱοῦ ἔχειν τὸ ὑπαρξιν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἕνας Ἰωάνης ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ οἱ παλαιότεροι Αἱρετικοὶ Νεσόριος καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψυεστίας, ἀς ἔλεγε καὶ ὁ Θεοδώρητος ὁ μακαρίτας τὸ αὐτὸ ἐφρόνησαν, καὶ συγκολλᾶται τῷ Δαμασκηνῷ καὶ τοῖς Αἱρετικοῖς, μὴ σκοπόντας τί ποτες τόσων ἄλλων μεγάλων Ἁγίων. καὶ δὲ τῦτο πειρατικὰ φωνάζης, ἐκ τῦ υἱῦ ἢ ὐ λέγομεν; ὡ γνῶσιν, καὶ δὲ κρίνεσιν. ὦ Βασίλειοι, ὦ Γρηγόριοι, ὦ Ἀθανάσιοι, ὦ Κύριλλοι, ὦ Χρυσόσομοι, ὐδὲν ἐς' ἄρα, καταφρονεμένοι ὑπὸ αὐθρώπων αὐοήτων, καὶ κακοβύλων.

Καὶ ποῖον τὸ λέγης, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς κρατεῖ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱῦ; τὰ λόγια τε. ἐκ τῦ υἱῦ δὲν λέγομεν, καὶ μόνον αἴτιον ὁ πατὴρ. Γνωρίζω τὰ λόγια τῦ Δαμασκηνῦ, ἀμὴ τὸν γνωμὸν καὶ τὴν ἔννοιαν, ὁπῦ σὺ λέγης τῦ Δαμασκηνῦ, εἰς ἐτῦτα τὰ λόγια δὲν τὸν γνωρίζω. καὶ αὐ ἐσὺ ἀκόμη αὐτὸ μὲ θελῆς ἐξετάσῃ τὰ λόγια τε, θελῆς βεβαι-

ώσῃ

αἴτιον, υἱὸν δὲ πατέρα, λέγομεν ἢ αὐτὸν ἐκ τ̃ πατρὸς, ἐκ υἱὸν τ̃ πατρὸς. τὸ ἢ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκ τῦ πατρὸς λέγομεν, ἐκ πνεῦμα πατρὸς ὀνομάζομεν. ἐκ τῦ υἱοῦ ἢ τὸ πνεῦμα δὲ λέγομεν, πνεῦμα ἢ υἱοῦ ὀνομάζομεν. ἐκ πάλιν. Καὶ υἱὸς ἢ πνεῦμα δι' ὡς δι' αὐτῦ, ἀλλ' ὡς δι' αὐτῦ ἐκ τῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον. μόνῳ γὰρ αἴτι☩ ὁ πατὴρ. καὶ εἰς τὴν ὑποστολὴν πρὸς Ἱερσαίαν, δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα, δι' ὃ ἐξ υἱῦ, ὡς πνεῦμα σόματ☩ Θεῦ. Καὶ ἐπῦτα λέγῃ ὁ Δαμασκηνὸς. Οὗθεν οἱ πολλοὶ συμπεραίνυσι, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς φρονεῖ, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνυ τ̃ πατρὸς, ἐκ ὄχι ἐκ τῦ υἱῦ. ἐκ εἰ δόξαμεν, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς πάντοτε τέτοιας γνώμης, ἐκ καὶ ἐσεργυνέτζη. Ἀνθρωπ☩ φρόνιμ☩ ἐκ θεοτεβὴς θέλει λογαριασθῆ ἐκεῖν☩, ὁποῖος ἀφρονεῖ καὶ καταφρονᾷ τόσυς ἄλλες ἁγίους Πατέρας ἐκ παλαιοὺς ἐκ θεοσοφωτέρυ ἀξιώματος παρὰ τ̃ δὲν ἦταν ὁ Δαμασκηνὸς, κολλᾷ εἰς ἑνὸς ἐκ μόνυ νεωτέρυ γνώμην; Πολλοὶ Πατέρες μεμαρτύρησαν ἐκ ἔγραψαν κάποια, ὁπῦ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν τὰ κατεδέχθηκεν, ἀμὴ εἰς ἐκεῖνα ὁπῦ ὅλοι, ἢ οἱ θεοσοφώτεροι

ἐσυμ-

καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡ γνώμη, καὶ ἡ ἔννοια δῆλη ἦναι, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται οὐκ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ τοῦτο ὅπου εὑρίσκομεν ἀρνητὰ ἀποδείχουσιν, ναὶν δὲ γραμμὴ καὶ διάστασιν τοῦ Βασιλέως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ οὐκ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, καθὼς ἀναφέρουσιν ναὶν τυπωμένον εἰς βιβλίον Γραικολατινικὸν. αὐκαλὰ καὶ λέγουσιν, ὅτι εἰς τὸν Λατινικὸν μετάφρασιν διαβάζεται, ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεται διχως τὸ, μόνου.

Ῥητὰ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται ναὶ ἀρνιέται τὸν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἡ ἀληθινὴ ἔννοια τῶν ῥητῶν. Κεφάλ. κς'.

Ας ἰδοῦμεν τόρα καὶ τὰ ῥητὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου. λέγει ἐτοῦτος ὁ Ἅγιος εἰς τὸ τρίτον βιβλίον τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως. Χρὴ δὲ γινώσκειν, ὅτι τὸν πατέρα οὐ λέγομεν ἔκ τινος. λέγομεν δὲ αὐτὸν τοῦ υἱοῦ πατέρα. τὸν δὲ υἱὸν οὐ λέγομεν

αὐ-

ὁ υἱὸς ἐν υἱῷ, καὶ ὁ θεὸς, τῷ ἰδιωμάτων αὐτοῦ τὸ ἐξαίρετον, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον φυσικῶς ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ ἡ ἐκπορευτικὴ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ ἰδιότης φυσικὴ ἐνυπάρχει μόνῃ τῇ ὑποστάσει τοῦ. καὶ τοιτὸν λέγει ὁ Φώτιος, ὅτι εἴπερ καὶ αὐτὸ λέγει διὰ τὴν θείων ὑποστάσεων ἡ ὑποστατικόν ἐστι, τὸ ὁποῖον ἐστὶν ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἴδιον, ἢ φυσικόν. διατὶ τοῖς ὑποστατικοῖς δὲν ἀνατίθεται εἰ μὴ μόνον τὸ καινὸν, καὶ ὄχι τὸ φυσικόν. διατὶ εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τόσον τὰ καινὰ, ὅσον τὰ ὑποστατικὰ φυσικὰ ἐνυπάρχουσιν εἰς τὰς ὑποστάσεις, εἰς ταῖς ὁποίαις δὲν λείπει ὁλότελα πότε θετικῶς, ἢ ἀποφατικῶς, ἢ κατὰ συμβεβηκός.

Ἀνίσως τὰ θεμέλια καὶ αἱ βάσεις τῆς ἀπορρημάτων τοῦ Φωτίου διὰ μέσου τῶν ὁποίων, καθὼς τοῦ φαίνεται βέβαια συλλογίζεται, τῶν ἐκπορεύσιν τοῦ πνεύματος καὶ μόνου τοῦ πατρὸς, καὶ ὄχι, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, εἶναι ἐναντίας τῆς γνώμης τῆς ἐννοίας τοῦ Βασιλείου, φανερὰ ὅτι τὰ συμπεράσματα ὁποῦ ἀπ' ἐκεῖνα συλλέγει εἶναι ἐναντία τῆς γνώμης καὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Βασιλείου, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων. καὶ διατὶ τοῦτο τοῦ Βασιλείου

καὶ

λόμενον, ἢ ἑνός ὅτιν ἢ τῷ ζιῶν. εἶπα μὴν καὶ πρὸ τούτε πρόσαὰ εἰς ἑτοῦτο τὸ Ἐγκύκλιον. ἀλλὰ τῆς ὥρας θέλει ἦσαι ἀρκετὸν ἐκεῖνο τῶ Θεολόγου, ἀλλὰ νὰ τὸν ἐλέγξῃ (αὖ κακὸν δόγματισὼ), ἢ ἄπειρον θεολογικῶν ἐννοιῶν. κοινὸν γὰρ υἱῷ ἢ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸ ἐκ τῶ πατρός. αὖ εἶ) κοινὸν υἱῶ καὶ Πνεύματος, τῷ δύο τούτων προσώπων, τὸ ναίαι αἰπατὰ, ἢ εἰς ἑτοῦτο ἀλλοκέκινον) ἀπὸ τὸν πατέρα, ὡς εἶ) ἡ ἀλήθεια τῆς καθολικῆς προτάσεως τῶ Φωτίε, ὅτι εἰς τὼ Τριάδα δὲν εἶ) τί ποτε κοινὸν τῷ δύο προσώπων.

Καὶ πάλιν γράφει. Παῦ τὸ ὅτι τῷ θεαρχικῶν λεγόμενον ὑποστάσεων, ἢ ὑποστατικόν ὅτιν, ἢ φυσικόν. καὶ ποῖος ποτὲ ἀπὸ τοὺς Πατέρας εἶπεν, εἰς τας θεαρχικὰς ὑποστάσης ἄλλο ναίαι τὸ ὑποστατικόν, ἢ ἄλλο τὸ φυσικόν, ὅλα τὰ ὑποστατικὰ ἰδιώματα φυσικὰ συμπαρχουσιν εἰς κάθε πρόσωπον. καὶ ὄχι διατὶ τοῦτο τὸ ὑποστατικὸν ἰδίωμα συμπάρχῃ τῷ πατρὶ, ἢ τῷ υἱῷ, ἢ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, διατὶ τοῦτο δὲν εἶ) φυσικόν. διατὶ φυσικὰ, καὶ ὡς θέσι ὁ πατὴρ εἶ) πατὴρ, τὸ πρῶτον τῶν ἰδιωμάτων τῶ πατρὸς, ἢ φύσι

ὁ υἱὸς

ἐν τῇ ἐκπορεύσῃ τῦ πνεύματ☉ τὸ οἰκεῖον ἐσιώπησεν ὄνομα. καὶ διὰ τῦτο ἐκ μόνυ τῦ παρὸς. ποῖα γὰρ ἂν ἠγνώμη τῦ Βασιλέως ωρὶ τῆς σιωπηθέντων ἐν τῇ Τειάδι ωροσώπων τὸ ἀπεδίξαμην εἰς ἑτῦτο τὸ Ἐ[illegible]ελεύθερον μὲν ῥητὰ τῦ αὐτῦ Βασιλέως, ἕ ἄλλων Ἑτέρων, τὰ ὁποῖα εἴη ὅλα ἐναντία εἰς ὅπ καὶ λέγῃ, ἕ συμπεραίνῃ ὁ Φώτ☉. καθὼς ἐκάμαμεν εἰς ἐκεῖνο τῦ Φωτίυ, ὅπῦ ἔλεγε τὸ ωροχεῖσθαι, τὸ ἐκβλύζειν, τὸ πηγάζειν καὶ τὰ παρόμοια σημαίνυσι τὸ ὁμοούσιον ἕ ὄχι τὸ ὑπάρξιν τῦ πνεύματ☉ διὰ υἱοῦ, ἢ ἐξ υἱῦ. Καὶ τὶς μὲ ὑπομονὴν ἤθελεν ἀκούσῃ ἐκεῖνα τῦ Φωτίυ, ἄλλον τρόπον λέγεσθαι τὸ Χριστῦ ωνεῦμα, ἕ ἄλλον τῦ υἱοῦ; ἀπὸ τῦ τὸ φαίνεσθαι καὶ μὲν ἰξεύρῃ οὐδὲ τὸν τῆς αὐτοδόσεως τρόπον, οὐδὲ τὸ ωροχώρησιν ωρὸς ἄλληλα τῶν δύο φύσεων τῦ Χριστῦ. καὶ τὶ ἤθελεν ἀπλογηθῇ εἰς τὰ λόγια τῦ Νύσσης, εἰς τὰ ὁποῖα λέγοντας, τὸ ωνεῦμα ἐκ τῦ υἱῦ εἶναι ωροσμαρτυρεῖται, τῦτο τὸ καταπολεμᾷ ἀπὸ τὸ ῥητὸν τῦ Ἀποστόλου. εἷς ωνεῦμα, Χριστὸς οὐκ ἔχει, οὐδὲ οὐκ ἔστιν αὐτῦ.

Καὶ τὶς δὲν θέλει γελάσῃ ἐκεῖνο τ' ἄλλο τῦ Φωτίυ; παῦ τὸ ὅτι τῆς Τειάδ☉ λε-

γό-

θεὸς ἐφανερώθη, ὑμᾶς χωρὶς καινοῦ κηρύγματος ἐξεφωνήθη, ζωὴ καὶ ἡ, δι' ἐμοῦ ἀσωμάρθρος, λέγοντας ὁ Σωτὴρ περὶ τοῦ παρακλήτου, ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσῃ, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, δείχνῃ φανερῶς, ὅτι ὁ Παράκλητος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας λαμβάνει ὅμοι δὲ ἀπὸ ἄλλου, ὡς παραλογίζεται Φώτιος. δὲν διαφέρει τοιοῦτον ἡ Εὐαγγελικὴν ἔννοιαν ἡ σωμάρθρος αὐτονομία ἐκ τοῦ ἐμοῦ, λαμβάνει ἀσωμάρθρως, ἐξ ἐμοῦ. καὶ τὰ Εὐαγγελικὰ λόγια. πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. καὶ τοῦτο ἀρκεῖ εἰς χάριν τοῦ Φωτίου, διὰ νὰ ἰδῇ ὅτι οἱ Γαλλοὶ ἀνήκαλα καὶ δὲν ἐπαγγέλλονται τέχνην γραμματικὴν Ἑλληνικὴν, μὲ ὅλα ἐτοῦτα ὅταν εἶναι χρεία, τὴν μεταχειρίζονται πολλὰ καλὰ, καὶ ὑπομνημονεύσωμεν καὶ αὐτὸν τὸν Φώτιον.

Καὶ πάλιν γράφει ὁ Φώτιος. ὁ Κύριος

ἐν

μὲ φυσικὰς ἀποδείξεις, καὶ μὲ ἐπιχειρήματα τῆς γραμματικῆς τέχνης. οἱ παλαιοὶ ποιηταὶ εἶπαν, τὸν ἐμὲ πεφυτεύκασιν. ὁ Καλλίμαχος, ναὶ μὰ τὸν ἐμὲ, καὶ τὸν σὲ Κηφισσίδα. καὶ Μένανδρος, ἐν ὕδατι τὸν ἐμὲ τιθωνόν. φυσικαὶ ἀποδείξεις, ὡς ὅτε εἰπὼν ταῦτα σιωπήσω αὐτοῖς λέξας καὶ ὡς αὐτῷ ἐχρυσῶν ὑποδακτικὰ ἄρθρα συνάσει) αὐταῖς καὶ ὑποδακτικά. ἢ τέμπαλιν, ὡς αὐτῷ ἐχρυσῶν ποδαικτικὰ ἄρθρα συνάσει) αὐταῖς καὶ ὑποδακτικά. ὡς ἐγὼ δὲ ἐτίμησά σε, ἐμὲ δὲ ἐτίμησας, τουτέστιν ἐγὼ ὡς ἐτίμησα σὲ, τὸν ἐμὲ δὲ ἐτίμησας. καὶ τὰ ὀπτιχρήματά τε, ὅταν λέγῃ ἀκολουθῶντας, καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθὲς, δῆλον ἐκ τῆς κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, ὅτι τὸ ἄρθρον, ὡς εἴρηται, τοῦ κτήματος ὄντι καὶ ἐκ τῆς ἀντωνυμίας. ἐν γὰρ τῷ ὁ ἐμὸς δοῦλος, ἀναλύοντες ἐπὶ σύνταξιν εἰς τὸ ποιητότυπον ὁ δοῦλος μου φαμὲν, καὶ ἐν τῷ ὁ ἐμὸς παῖς, ἀναλύοντες, ὁ παῖς μου λέγομεν. ὅτι δὲ τοῦτο σωζόμενον φανερὸν, ὅτι, ἐπειδὴ κἀκεῖνο ποιητότυπος ἀντωνυμία, φανερούμενον αὐτὸν, ὅπερ λέγεται τιθωνὸν, καὶ εἶτα ἐδῶ ἡ ἀντωνυμία ἐκ τοῦ ἐμοῦ σύναρθρος, καὶ ὄχι κτητικὴ ἀλλὰ ποιητότυπος, κα-

θὼς

θῆς εἰς τὰ λόγια μου. διατὶ θέλεις μοῦ εἰπῇ, ὅτι ἐγὼ κεφαλῶνας μὲ τοῦτ' Ἕλληνας, δὲν ἐμπορῶ ναὶ ἐξεύρω περισσότερα ἀπ' ἐκείνους. καὶ τὶ θέλεις εἰπῇ διὰ τὸν Ἀθανάσιον, καὶ τὸν Δαμασκηνὸν, τῶν ὁποίων τὰ λόγια τὰ ἀνάφερα παραπάνω. Ἂς ἰδοῦμεν τοῦτ' τεχνικοὺς τὶ λέγουσιν διὰ ἐτοῦτα, τῶν ὁποίων τοῦτ' κανόνας ἐσὺ, ὡς αὐ καλὸς γραμματικὸς δὲν θέλεις τοῦτ' ἀθετήσεις. αἱ ἀντωνυμίαις κάποιαις εἴ) ἀσυάρθροι, κάποιαις συάρθροι. ἀσυάρθροι, ἐγὼ, σὺ, οἱ. συάρθροι, ὁ ἐμὸς, ὁ σὸς, ὃς. ἀλλέως εἴ) ὁ θεσῆγμα γεάφει ὁ Γεώργιος ὁ τεχνογεάφος. ἀ δὲ γὰ συάρθρους μὲ τὰς κτητικὰς, ἀσυαρθρους ἢ ταὶς θεσποτικοὺς καλεῖν. ἰσὰ γὰ, αἱ μὲ καλοῦμεναι συάρθροι ἀκ εἰσὶν ἄρθρον δεκτικαὶ κ' τὸ δεύτερον θεόστοπον, ἐγὼ ἀ φαμὲ ὁ ἐμὸς κ' ὁ σὸς ἀπολύτως ἀλλ' ὁ ἐμὸς πατὴρ, ὁ σὸς πατὴρ. ὅθεν τὸ ἄρθρον τοῦ κτήματος ἐστὶν, ἀ μὲν τὴ ἀντωνυμίας. αἱ δ καλούμεναι ἀσυάρθροι, ὡς αἱ θεσποτικοὶ δεκτικαὶ εἰσὶν ἄρθρον. ἀπιοὶ γὰ, τὸν ἐμὲ φασὶ. κατ' ὅπ ἐτοῦτο λέγ) καλὰ τὸ ἀποδείχνει ὁ αὐτὸς καὶ μὲ παράδειγμα τῶν παλαιῶν Ποιητῶν, καὶ

μὲ

Ϛ τὸ, ἐκ τ' ἐμῦ. ἀϛ ἰδοὺ μὴν αὖ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Ϛ οἱ ἄλλοι ὅταν ἐμιλήσαϛ Ϛ ἐγράφαν, Ϛ ἐθεολόγησαϛ, ἐξεύρασιν ἐκεῖνα ὁπῦ ἐξεύρεσιν τὰ μικρὰ παιδία. ἐτῦτο ὁ Ἅγιος ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τῦ Χριστῦ συμπεραίνει τὴν ὕπαρξιν τῦ πνεύματος καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ Χριστὸς, γράφει, ἐκ τῦ πατρὸς πιστεύεϛ, Θεὸς ἐκ Θεῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ Χριστῦ, ἢ παρ' ἀμφοτέρων, ὡς φησὶν ὁ Χριστὸς, καὶ, ἐκ τῦ ἐμῦ λήψεται. ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν κανόνα εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ψάλλοντας πρὸς τὸν υἱὸν καὶ Θεὸν λόγον γράφει. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πατρὸς ἀναρχου ἐκπορευόμενον, καὶ ἐκ σοῦ ἀμερίστως λαμβανόμενον, μονογενὲς λόγε Θεῦ τοῖς Ἀποστόλοις κραυγάζειν ἀπήγγελες. Πόση εἶ ἡ πεισμονὴ καὶ τὸ φίλεργον. ὁ Φώτιος αὖ θερμὸς, μετὰ τὴν ἀληθείαν σοφὸς καὶ λόγιος, καὶ εἰς τὰ γραμματικὰ καὶ ῥητορικὰ πολλὰ ἔμπειρος, φαίνεϛ καὶ εἰς ἑτέρα, ὁπῦ καὶ ἀναφέρῃ τῦ Ἕλλησι, ναὶ μὰ αὐτὸς πολλὰ αὐξύρης. δὲν ἐξεύρασιν οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνα ὁπῦ ἐξεύρωσι τὰ παιδία τὰ μικρά. ἀϛ ἰδοὺ μὴν αὖ τὰ ἐξεύρῃς ἐσύ. καὶ δὲν θέλω, ἃ γρα-

φῇς.

ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ εἰς τὸν πατέρα, ἐπειδὴ δὲν λέγει ἐξ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐμοῦ. καὶ ποῖον ἄλλο πρόσωπον ἤθελε ἤσαι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου λαμβάνει, αὐτὸν δὲν εἶναι ὁ πατήρ; λέγει ἐκ τοῦ ἐμοῦ, δηλονότι τοῦ ἐμοῦ παιδὸς. ἀμὴ τὸ γράφει ὁ Ἀθανάσιος· Ὁ μὲν υἱὸς, φησὶν, ἂ ἤκουσα παρὰ τοῦ παιδὸς, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ τοῦ υἱοῦ λαμβάνει. ἐκ τοῦ ἐμοῦ γὰρ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ὁ Ἅγιος ἐδῶ ἀπὸ τὸ Εὐαγγελικὸν ῥητὸν τὸ, ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται παραγράφει, ὅτι ἐκ τοῦ υἱοῦ λαμβάνει, καὶ ὁ Φώτιος τὸ ἀναφέρει εἰς τὸν πατέρα. Εἰπὲ μοῦ ἐσὺ ὅποιος καὶ αὐτὸς ἤσαι τὶς εἶναι ἀξιοπρεπέστερος ἐξηγητὴς τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Φώτιος, ἢ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος; ἄφησε τὸ πεῖσμα. καὶ κράξε τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δόγμα, ὁποῦ διδάσκει ὁ Ἀθανάσιος, καὶ ὄχι ὁ Φώτιος. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Φώτιος εἰς ἐδῶ παραπαίζει τοῦ Γαλοῦς, ὁποῦ ἐξηγοῦνται τὸ ῥητὸν καθὼς τὸ ἐξηγᾶται καὶ ὁ Ἀθανάσιος, καὶ κράζει τοὺς ἀμαθεῖς ζωὴ ἐκεῖνα τὰ παιδία, ὁποῦ ἀρχίζουν νὰ μαθένουν εἰς τὰ σχολειὰ, τὰ ὁποῖα δὲν ἠξεύρουν πῶς ἀλφαβὴτ εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὸ ἐξ ἐμοῦ,

τίας τὴν Πατέρων. αὐ καλὰ ☪ οἱ νέοι Θεολόγοι λέγως καμίαν διαφορὰν τοῖς ἀκολουθῦσι, ἀν νεύμα δόγματα τ Ἐκκλησίας. Καὶ ωερὶ τοῦ μεταχειρίζε) τὰ λόγια ὅπε εἶ) εἰς τὸ βάπτισμα τ Χριςε. εἶδε τὸ ωνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ ωερισερὰν, ☪ μεῖνον ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ ωνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνε τῦ παρὸς, ἐπειδὴ καταβαίνει ἐκ παρὸς εἰς τ ὑὸν. καὶ διὰ τὸν Ἀθανάσιον, ὅπε λέγει. ἐξ αὐτε ουῦ εἰς αὐτὸν κατιέι, ἐκ τῆς θεότητ@ αὐτε εἰς τὸ ἀνθρωπότης αὐτε. αὐ ἡ κάθοδ@ ἐκ παρὸς εἰς τὸν ὑὸν τὸ ωνεύματ@ εἶ) ἡ ἐκπόρευσις ἐκ μόνε τὸ παρὸς κὴ τὸν Ἀθανάσιον, ὦ Φώτι, βλοιπὸν ☪ ἡ κάθοδ@ ἐκ τῆς θεότητ@ τὸ ὑοῦ ὅτι τὸν ὑὸν τὸ πνεύματ@ θέλει ἦσαι κὴ τὸν Ἀθανάσιον ἡ ἐκπόρευσις τὸ πνεύματ@ καὶ ἐκ τὸ ὑοῦ. καὶ φυλάτου νὰ μὴ βάλλῃς κὴ ἐλῶ ☪ μόνε διὰ κελλοσυνήν σου, καθὼς ☪ ἔβαλλες καὶ εἰς τὸν πατέρα, ☪ ὁποῖον δὲν εἶ) εἰς τὰ λόγια τὸ Εὐαγγελίε.

Διατὶ ἤθελε γελάσῃ ὁ Εὐνόμιος εὐθὺς ἀπὸ τὰς τοιαύτας σωφροσύνας εἰς τὴν αἵρεσίν του. λέγει, ὅτι ἐκείνη ἡ Εὐαγγελικὴ φωνὴ, ἐκ τὸ

ρξδ' .. Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως

οἰκεῖον τῷ παρεῖ, ὅμως ἐκπορεύεσθαι ἀπὸ τοῦ πατρὸς, οἰκεῖον ἢ τῷ υἱῷ, διότι ἐστὶ πνεῦμα Χριστοῦ, πῶς εἶπεν ἡ πλανωμένη ἀμφοῖν ἀπὸ τὸν Φώτιον τῶν φωνῶν ἐβύπτων. Καὶ πάλιν ὁ Βασίλειος, Οὐδὲν γὰρ ἔλαττον τὸ μέλλομεν ἔξειν εἰς τὸ γινώσκειν τὸ πνεῦμα ὑπάρχειν ἐκ Θεοῦ, πνεῦμα τοῦ σώματος αὐτοῦ ἀκούοντες αὐτοῦ, ἀλλ' ἱκανὸν ἐστὶ τοῦτο τὸ ὄνομα τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ δηλῶσαι, τὴν ἐκ Θεοῦ. καὶ ὁ Φώτιος λέγει. Ἕτερον εἶναι φανερῶς τὸ ἐκπορεύεσθαι ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα, καὶ ἕτερον, ὅταν τις λέγῃ τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Πάλιν ὁ Φώτιος λέγει. ἕτερον ἐστὶ φανερῶς τὸ ἐκπορεύεσθαι ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα, καὶ ἄλλο, ἢ ἐκ Θεοῦ λέγουσα φωνή.

Καὶ ἀφιόντας τὸν Βασίλειον εἰς τὰ ῥητὰ τοῦ ὁποίου εἰς ὑπόθεσιν δογμάτων τόσον ἀλλαίξοπα ἐναντίωται ὁ Φώτιος, ἂς ἰδοῦμεν, πῶς μεταχειρίζεται τὰς διδασκαλίας τῶν ἀλλοτρίων Πατέρων. Ἀπὸ τούτου μόνον θέλει δειχθῆ φανερὰ, τὰ συμπεράσματά τε εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος ναίαν ἀσυλλόγιστα, ἐπειδὴ καὶ αἱ ψευτάσεις ἀπὸ ταῖς ὁποίαις τὰ συμπεραίνει εἶναι ἐναν-

πάσις

Περὶ τοῦ Φωτὸς ἐναντίας τοῖς ῥηθεῖς τοῦ Βασιλείου, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων. Κεφάλ. κέ.

ΚΑΙ διὰ τοῦτο ὁ Φώτιος ἀναφέρει κάτωθεν τὰς τοιαύτας, καὶ ἀξιώματα, ἀναιρεῖ τὰ ὁποῖα, καθὼς τοῦ φαίνεται, καθ' ὑπόθεσιν τοῦ συλλογισμοῦ τὰ ἐναντίον· ἤγουν ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, θέλομεν ἐδῶ ἀναφέρει κάτωθεν, ὅπως φανερὰ ἐναντιόνονται τοῦ Βασιλείου, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων. Λέγει ὁ Φώτιος, πνεῦμα υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ὅτι ὁμοιάσιον υἱῷ, καὶ ὅτι ἐπ' αὐτὸν μένει, καὶ ἐν αὐτῷ. καὶ ὁ Βασίλειος τὰ ἐναντία, πνεῦμα υἱοῦ εἶναι τὸ πνεῦμα, ὅτι διὰ τοῦ υἱοῦ ἔστιν ἐκ πατρός. καὶ μηδὲν τὴν διαφέρειν τὴν θεολογίαν τὴν ἐκείνην διὰ. Πάλιν λέγει Φώτιος, ἄλλο σημαίνειν τοῦτο, πνεῦμα Θεοῦ, ἢ πατρός, ἢ υἱοῦ λόγους φωνεῖν, καὶ ἕτερον τοῦτο ἐκπορεύεσθαι ἀπὸ λόγους ἐκ πατρός. Καὶ ὁ Βασίλειος, τοῦτο μένει πρὸς τὸν πατέρα νοεῖν οἰκειότητα, ἐπειδὴ πρέπει τὸ πατρὸς ἐκπορεύεται, τοῦτο πρὸς υἱὸν δέ, ἐπειδὴ εἶπε πνεῦμα Χριστοῦ ἂν ἔχῃ τοῦτο ἂν ἔστιν αὐτοῦ. τοιγαροῦν αἴτιος τὸ πνεῦμα εἶναι

καὶ ἀκαταδύτες) καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὅμοιον καὶ τὰ κοινὰ τῶν δύο ἓν) κοινὰ καὶ τὸ ζῆτε, ἔσον-τας καὶ ὁ πατὴρ ☩ τὸ πνεῦμα ναὶ ἀγλύνη-τα ἤτοι ἦσαν ☩ ὁ υἱὸς ἀγλύντῳ. ἔσοντας ☩ ὁ πατὴρ, ☩ ὁ υἱὸς ἓν) αὐτοκατάδυτα, ἤτοι ἦσαν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοκατάδυτον. ἔσοντας μὴ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἓν) αἰτιατὰ ☩ ἀρχικὰ ἔχοντα, ἤτοι ἦσαν ☩ ὁ πατὴρ αἰτιατὸς μὴ ἀρχικὸν ἔχων. καὶ εἰς ἑτέρων δὲ ζόπον ἔσοντας καὶ ἓν) κοινὰ τοῦ παρὸς ☩ τοῦ υἱοῦ ἡ πνευστικὴ δύναμις, ὀνομάζοντας δὲ πατέρα ἀγενήτου καὶ τὸν υἱὸν, καὶ ὅμοιον τὸ πνεῦμα, ἐπειδὴ ἡ πνευστικὴ ἑαυτῆ δύναμις δὲν ἓν) κοινὰ καὶ τὰ πνεύματα. καὶ λέγοντας ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον περὶ τῶν πνευμάτων, ὁποῦ τὸ παρὸς ἐκπορεύ-ε), αὐτὰ καλὰ ☩ σιωπᾷ τὸν ἑαυτόν του, μὲ ὅλα τὰ ἀκούσιόν. ☩ ἑτέρα ὅλα ἓν) διδασκαλία τοῦ Βασιλείου, καθὼς αὐτὸς συν-ἐμπρεῖς καὶ τ' ἀπεκρότης ἀπὸ τὰ ῥητὰ, ὁποῦ ἀναφέρομεν.

πνεύματος. ἐτσι ἐῆ ἴδια καὶ ἡ κοινά. διὰ τῦτο λέγομεν, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἔχει καὶ ὁ υἱός, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, τῦ τεκεῖν, τῦ εἶναι πατὴρ, καὶ ἄλλα παρόμοια. πάντα ὅσα ἔχει ὁ υἱός, ἔχει & τὸ πνεῦμα πλὴν τῆς ἐκπορεύσεως. ἀλλέως ἤθελεν ἦναι σύγχυσις, καὶ ὁ πατὴρ ἤθελεν ἦναι γεννητὸς & ἐκπορευτὸς, ὁ υἱὸς ἄναρχος & ἀναίτιος καὶ ἐκπορευτὸς, τὸ πνεῦμα γεννητὸν & ἄναρχον. ἀμὴ ἔσοντας & εἰς τὴν Τριάδα, καὶ τῦτο ἀκόμη τὸ ἐδιάζον μὴν ἀπαίνω, εἶναι κάποια κοινὰ τῶν δύο προσώπων, καὶ ὄχι κοινὰ τῦ ἕνὸς, καὶ διὰ τῦτο κράζονται κοινὰ, καὶ ἴδια, ὡσὰν εἶναι ἡ πνευσικὴ δύναμις. διὰ τῦτο ἡ κοινὴ ἑτούτη ἰδιότης τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱῦ, ὀνομάζομεν τῦ ἑνὸς προσώπυ, ἀκούεται & τὸ ἄλλο, τῦ ὁποίυ εἶναι κοινὴ, καὶ δὲν ἀκούεται τὸ ἕνα. Λέγοντας τολοιπὸν ὁ υἱὸς ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τῦ πατρὸς διὰ τὴν κοινότητα ἑτούτης τῆς πνευσικῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία εἶναι ἀκόμη εἰς τὸν υἱὸν, ὡσὰν εἶναι καὶ εἰς τὸν πατέρα, ὅταν λέγῃ, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τῦ πατρὸς, δὲν καλὰ καὶ νὰ μὴν ὀνομάζῃ, μηδὲ νὰ ἐκφωνεῖται ὁ υἱὸς, ἀκούεται μὲ ὅλα τὰ

Εὐνομίε. Πάντα τὰ κοινὰ παρά τε τῷ υἱῷ, καὶ τῷ πνεύματι κοινά. Λέγε καὶ σὺ τῷ παρὶ καὶ τῷ υἱῷ ἡ ἐκπόρευσις τὸ πνεύματος κοινή, θέλε ἢ ἧσσον τῷ πνεύματι κοινή. ἀμὴ ἢ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶν κοινὴ τῷ πνεύματι ἡ πνευσικὴ δυνάμις, δὲν θέλει ἧσσον τὸ λοιπὸν, ὐδὲ κοινὴ τῷ παρὶ καὶ τῷ υἱῷ. καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα δὲν ἐκπορεύε καὶ ἀπὸ τὸ υἱοῦ. Δὲν ἀπφκάζεις, ὦ φιλεε σὺ, καὶ φιλόνφκε, τὴν ἔννοιαν τὸ Βασιλέε, καὶ δὲν ποῖα κοινὰ εἶν ὁ λόγος τε. καὶ πάλιν πολλὰ φανερὰ ἀτός τε ἐξηγᾶ εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον ξεκαθαρίζοντας, ποῖα κοινὰ τῷ παρὶ καὶ τῷ υἱῷ εἶν κοινὰ καὶ τῷ πνεύματι. ἀς τὰ ἰδοῦμεν. Μόνῳ τὰ θεότητα τῷ παρὶ ὡς Θεῷ, καὶ ὐχ ὡς παρὶ, καὶ τῷ υἱῷ ὡς Θεῷ, καὶ ὐχ ὡς υἱῷ, ταῦτα μόνῳ θεότησι καὶ τῷ πνεύματι. Ἔξαιρέ μου τὰς χέσφς. καθεὶς; Τὸ ἐξεύρε. ὅτι πάντα τὰ ὅτι Θεοῦ λεγόμενα κοινῶς καὶ ἀδιαλλάκτως τοῖς θεοπρόποις ἀποδίδου, ὅτι κωλύει τῆς αἰτίας ἡ αὐτίθεσις. Καὶ πῶς εἶν ἡ αὐτίθεσις τῆς αἰτίας, ἰδοὺ τὸ ἀδιαπαύω. ἀγέννησία τὸ παρὸς, γέννησις τὸ υἱοῦ, ἐκπόρευσις τὸ

πνεύ

τῶ ἁγίω Πνεύματος. ἐξὸν
γενέσθαι ὁ Χριστὸς σὺν τῶ πνεύματι, ὃ
σοφὸν τῶ πατρὸς ἐκπορεύεται, ὄχι δὲ τοῦτο ὁ
υἱὸς σιωπᾷ μόνον· δὲν ἔχει τόπον εἰς τὸν ἐκ-
πορευτὸν, ἀμὴ μὲ τὸ ὄνομα τῶ πατρὸς σημαίνει καὶ ὁ υἱός. καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα κὴ
τούτου τοῦ διδασκαλίαν τῶ Βασιλείου ἐκ-
πορευόμενον ἐκ πατρὸς, ἀὐκαλὰ νὰ σιω-
πᾷ ὁ υἱὸς, ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ ἰδὲ
πῶς λύει τοὺς ἐρωτῶντας, τοὺς ὁποίους τοὺς
κεράζει δυσαπάντητους οἱ ἁγιοι, ὁ μέγας
Βασίλειος.

Τολοιπὸν θέλει εἰπῆ κανεὶς, αὐ ὅταν ὀνο-
μάζεται ἓν πρόσωπον ἐν τῆ Τριάδι, αὐκαλὰ
καὶ τὰ ἄλλα σιωπᾶν, μὲ ὅλα τοῦτα τὸ
ὀνόματι τοῦ ἀκφωνουμένου δηλοῦν καὶ τὰ
μὴ ἀκφωνούμενα εἰς τὸν ἐκπόρευσιν τῶ
πνεύματος ὀνομάζεται μόνον ὁ πατὴρ, καὶ
κὴ τὸν Βασίλειον δηλοῖ καὶ τὰ ἄλλα ἁ-
σιωπώμενα πρόσωπα. τολοιπὸν κὴ τὸν μέ-
γαν Βασίλειον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπο-
ρεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκ τοῦ ἁγίου
πνεύματος. ἔτζι ἐχάσαμὲν τὸν Τριά-
δα, ἔχοντας δύο πνεύματα, καὶ ἄλλα καὶ
ἄλλα εἰς ἄπειρον. τόσον πλειοτέρον, ὅπου
ὁ ἁγιος Βασίλειος λέγει εἰς τὸ πέμπτον κατ'

ἐν πνεύματι ἁγίῳ γεγενῆσθαι, ἢ χωρὶς τοῦ λόγου πνεῦμα ἀδιάγνωστον εἰς τὸ τοῦ βρέφους ὑπόστασιν ὑπολαμβάνομεν. καθὼ λέγουσι Ἰωάννης, ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ τῷ λόγῳ τῆς σαρκώσεως ὑπερεφωνοῦμεν. Τελείαν γὰρ ἡ τῶν ἁγίων ὀνομάτων ἀδιάλειπτος ἀριθμεῖ, καὶ τῆς Τριάδος ἔχει τὴν ἕνωσιν, εἰ μὴ καθ' ἓν ὄνομα δήλωσις, ὡς τὸ ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ τὰ πάντα, συνῆγεν εἰς ἓν ὄνομα τό τε πατρὸς ἰδίωμα καὶ τὸ υἱοῦ καὶ τὸ πνεύματος. Εἷς γὰρ Θεὸς, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, ἓν δὲ πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. καὶ τὰ ἑξῆς.

Θαυμαστὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Βασιλείου, θαυμαστὴ ἡ ἐξήγησις, ἡ σιωπὴ τῶν ὑποστάσεων καὶ τῶν προσώπων ἐν τῇ Τριάδι, καὶ ἀφορίζει τὴν ὑπόστασιν τοῦ μὴ ὀνομαζομένου προσώπου, ἀμὴ τοιοῦτόν ἐστι, καὶ δηλοῖ τὸ πρόσωπον τὸ ἀχώριστον. καὶ ὁ ὀνομάζων υἱὸν χωρὶς τοῦ πατρὸς παραδηλοῖ ἐσήμανε καὶ τὸν πατέρα, καὶ ὁ ὀνομάζων πατέρα, δηλῶς νὰ κάμῃ μνήμην τοῦ υἱοῦ, ἐσήμανε καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ πνεῦμα. Τοιγαροῦν λέ-

γον-

Ϲ τῦ υἱῦ, ἀμὴ Ϭ ἐσιώπησεν; Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέφ☩ Ϲ ἡ ἐφόπισις ϖερὶ τῆς ἐκπορ ύσεως τῦ πνεύματος. Ἀπηλογᾶ) ὁ Βασίλ☩. Οὐκ ἀφορίζων τὸ πνεῦμα τ̃ δυά☩, ὡς ϕησι, δύο ὀνομάζ☩, ἀλλὰ τοιῶν τίον ἑνῶν, Ϲ δηλῶν ἐν παζρὶ καὶ υἱῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἀχώρισον. ἐπεὶ καὶ ὅτε ϕησὶ Παῦλ☩, Ὅσοι εἰς Χρισὸν ἐβαπτίσθητε, Χρισὸν ἐνεδύσασθε, ὁ δήπυ Ϲ χωρὶς τ̃ παζρὸς τὸν ἁγιασμὸν ἐπηγήσατο, ἀλλ' ἐν υἱῷ Ϲ τ̃ πατέρα δεδήλωκεν ὅτε δὲ ϕησιν. Τ̃μῖν γὰ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς διὰ τῦ πνεύματ☩ αὐτῦ, ἐκ ὑφεῤῥήνησε τ̃ υἱὸν τ̃ λέγονζα, ὁδὲ τ̃ πατέρα τὶς ἐπιγινώσκ☩, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψ☩. Εἰ ἢ κὴ μὴ ὀνομάζων πατέρα δηλοῖ αὐτὸν ἐν τῷ υἱῦ ὀνόματι, δηλοῖ τε μ☩ τῦ παζρῴυ ὀνόματ☩, Ϲ τ̃ ἰεχθυηκῴυ, ὅτω Ϲ ἔνθα τὸ πνεῦμα ἐκ ὀνομάζε☩ ἐν τῷ χρηζομένῳ αὐτὸ Ϲ μεταδίδο☩ Ϲ νοεῖ☩. ἢ Ϲ ὅτε ϕασὶν οἱ Ἀπόσολοι. Τάδε λέγ☩ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μόνον ὠφελη☩όμεθα τὸ ωνεῦμα νομοθετεῖν ἡμῖν, καὶ ϖροαγορεύ☩ τὰ μέλλονζα, Ϲ μὴ ἐκ παζρὸς διὰ υἱῦ τὴν νομοθεσίαν Ϲ ϖροφητείαν κατέρχεσθαι. Ϲ ὅτε λέγε☩ τὸ παράκλητον ἅγιον

τὸν κόσμον. φανερὸν, ὅτι τὸ δόγμα δὲν τὸ ἔφερνε, μηδὲ τὸ πνεῦμα ἦτονε ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς. διατὶ αὐ ἤθελεν ἦσαι ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς δὲν ἤθελαν τὸ σιωπήσῃ τόσον, ἀμὴ καμίαν φορὰν ἤθελαν τὸ σημειώσῃ, & φανερὰ ἤθελαν τὸ κηρύξῃ.

Καὶ τὶ θέλομεν ἀπολογηθῆ εἰς ἐκεῖνο τὸ πολυθρύλλητον ἐρώτημα τῶν χισματικῶν, Ἀνίσως & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε) καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, διατὶ ὁ Χριστὸς μιλῶντας διὰ ἐτούτων τῶν ἐκπορεύσιν, αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα δὲν ὠνόμασε καὶ τὸν ἑμαυτόν του λέγοντας, & ἐξ ἐμοῦ; τὸ ἐπώπητε. δὲν ἐκπορεύε) τοιπὸν; ἀλλέως ἤθελε μᾶς δώσῃ ἕνα δόγμα ἀτελὲς, καὶ μίαν διδασκαλίαν σρεβλὴ. Πολλοὶ πολλὰ λέγουσιν εἰς ἐτοῦτο, & πολλὰ καλὰ. ἐγὼ καὶ εἰς τοῦτο μὲ ἀφιώνοντας τὰς διδασκαλίας τοῦ Βασιλείου, θέλω ἀπολογηθῆ μετ' αὐτὸν. Εἰς τὸ πέμπτον καὶ Εὐνομιν ἐρωτοῦσι τὸν Βασίλειον, διατὶ λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν, & ὃν ἀπέσταλας Ἰησοῦν Χριστὸν, δὲν προσέθηκε μηδὲ ὠνόμασε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τοῦ ὁποίου τὸ σέβας ἦτονε τὸ αὐτὸ, ὁποῦ ἦτονε τοῦ πατρὸς

ζεύοις εἰς τὸν λόγον δεύτερον περὶ υἱοῦ. Μονογενὴς γὰρ ὅτι μόνος ἐκ μόνου καὶ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ μονοτρόπως. καὶ ὁ Μάξιμος διαλεγόμενος μὲ τὸν Ἀνόμοιον, Ἐπῴδησε μόνος ἐκ μόνου. καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός. Εἷς Θεὸς πατὴρ λόγου, καὶ υἱοῦ Κύριος μόνος ἐκ μόνου. καὶ ὁ Δαμασκηνὸς. Πιστεύομεν ἐπιγαρεῖν, ὅτι μόνος ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς μόνος ἐγεννήθη. καὶ ἄλλα λόγια παρόμοια θέλεις εὑρεῖν εἰς τοὺς Πατέρας. Ἂν μὴ μιλῶντας διὰ τὸ πνεῦμα τοῦτο τὸ μόνος ἐλάθησαν. καὶ ἂν δὲν εἶσαι εἰς κανένα ἀπ' αὐτοὺς, μόνον ὅταν περιπέσῃς ἀπὸ τοὺς χισματικοὺς, οἱ ὁποῖοι διὰ καλοσύνην των, ὅταν οἱ Πατέρες λέγουσιν, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς, κολλοῦσι τὸ, μόνος, καὶ θέλουν νὰ ἀληθεύσῃς, πλέον καὶ παρὰ ἀμαθῶν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς μόνου, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Πρᾶγμα θαυμάσιον, ὅτι οἱ Πατέρες τόσας φορὰς καὶ μὲ τόσους τρόπους ἐπολλυσιπλασίασε τοῦτο τὸ, μόνος εἰς τὸν υἱὸν, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἁγιον τόσον, ὅπου φαίνεται νὰ μιλῶ ἔξυφλον αὐτοῦτο τὸ, μόνος δεύσκοντας εἰς

ἔλεγεν, ὅτι Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ υἱοῦ, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ πατρὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι βλάσφημον, ἢ ἐσὺ μὲ τούτας ταῖς λεπτολογίαις σου δὲν συμπεραίνεις πότες, ἀνίκαλα καὶ νὰ λέγῃ ὁ Βασίλειος, ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα. ἢ δός μου ἐσὺ ἄλλην ἀπολογίαν, καὶ ἐγὼ θέλω τὴν στερχθῆ. ἀλλ' ὄχι αὐ ἔχῃς. Λέγε τοιπὸν μᾶς καὶ μὲ τοὺς ἄλλους πατέρας, ὅπου, μόνον ὅτι τοῦ πατρὸς εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος δὲν ὑπεξαιρεῖται ὁ υἱὸν, ἀμὴ σημαίνει μοναχὰ τὸ θεοκαρκτικὸν ἄτοπον καὶ τὴν θεότην ἀρχήν.

Καὶ μὲ τὴν ἀφορμὴν ἐτούτης τῆς λέξεως τῆς, μόνον διὰ πλέον βεβαίωσιν τοῦ δόγματος, σημαδεύω ἀπόμη ἐκεῖνο, ὁποῦ κάμνει πολλὰ εἰς τὸ θεκείμενόν μας. Ὁ υἱὸς γεννᾶται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς. καὶ τοῦτο εἶναι καθολικὴ ἀλήθεια, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι γεμάτα ὅλα τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων ὄχι κρυφὰ, ἀμὴ μὲ φανερὰν αὐάπτυξιν τὸ, μόνον ὅτι τοῦ πατρὸς, ὅταν μιλοῦσι διὰ τὸν υἱὸν. ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς Ἀντιρρητικοῖς. Μονογενὴς ὁ υἱὸς, διὰ τὸ μόνον ἐκ μόνου γεννᾶσθαι. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς

πρεσβύτερον θέλει ἀγορασθῆναι ἐκεῖ, ὅπου ὀνομάζεται ὁ πατὴρ λέγων ἐκεῖνο τὸ, μόνος; Ἀ μὴ ἐπειδὴ καὶ τόσο σὲ πειράζῃ ἡ, μόνη φωνὴ λεγομένη ἐπὶ τῦ παιδὸς εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος, τί θέλῃς μοῦ εἰπῇ, αὐ τ' ἀκούσῃς τὴν αὐτὴν ὁμοίαν ὅτι τῦ υἱοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος; Ἀγαλλιᾶσθαι καὶ σοῦ φαίνεται ὡς πρέπον, μὲ ὅλα τὰ ἄκυρά. ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ λέγει δὲν εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ἀμὴ μέγας κῆρυξ τῆς ἀληθείας, καὶ εἰς κορυφαῖος ἐκεῖνος ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος εἰς τὸν λόγον τῦ Ἀρείων ὡς πρῶτον. Ὁ ὁποῦ Σωτὴρ τὸ ἔμπαλιν Θεὸς ὢν, καὶ τῇ βασιλείᾳ τῦ παιδὸς ἀεὶ βασιλεύων, τῦ τε Πνεύματος τῦ ἁγίυ αὐτὸς ὢν χορηγὸς μόνος. Ἀκούεις; ὁ υἱὸς τῦ πνεύματος χορηγὸς μόνος. καὶ πῶς εἶναι ὁ πατέρας, ἡ ἀρχὴ καὶ πρώτη αἰτία τῆς ἐκπορεύσεως τῦ πνεύματος; πῶς εἶναι τὸ ἱερὸν λόγιον τῦ Χριστῦ, ὁποῦ τῦ παιδὸς ἐκπορεύεται. αὐτίστως καὶ τὸ, μόνος διακρίνει μίαν ὑπόστασιν ἀπὸ τὴν ἄλλην, καὶ ὑπεξαιρεῖ τὸν υἱὸν ἀπὸ τὸν πατέρα, ἢ τὸν πατέρα ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἐδῶ ἢ κατωτέρω τὴν αἵρεσιν τῦ Εὐνομίυ, ὅπου

ἔλε-

θεφόποις ἀποδεικνύοντ@ εἰρῆσθαι νομίζομεν. καὶ πάλιν. Παρασιωπήσας τοίνυν ὡς ὁμολογούμενον τὸ ἐκ τοῦ πρόσωπον ὁ Κύριος, εἰδέναι τὸν πατέρα μόνον, φησὶν, τὸν τοῦ παιδὸς γνῶσιν καὶ τὸ σιωπώμενον καὶ ἑαυτῷ εἰπὼν λέγων. συμπέραινε δὲ σὺ τὸν λόγον μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Βασιλείου. ὁ Βασιλ@ ἐκ μόνου τοῦ παιδὸς, οὐ τὸ λέγει χιόλως, ἀμὴ δὲν τὸ λέγει, μὴ δὲ εἶπεν το ποτὲ, μηδὲ τὸ ὀνειδίσθηκεν, καὶ τὸ, μόν@ ὁ ἀποστέλλει, ἀδὲ ὑπεξαιρεῖ τὸν υἱὸν, μόνον σημαίνει τὴν αἰτίαν, τὸ λοιπὸν ὁ μέγας Βασίλ@ δὲν ὑπεξαιρεῖ τὸν υἱὸν ἀπὸ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματ@, ἀμὴ λέγοντας, ὅτι ἐκπορεύε) ἐκ μόνου τοῦ παιδὸς, λέγει κατ' ἀκολουθίαν τῶν λόγων του, ὅτι ἐκπορεύε) δὲ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ οὐ εἶ) ἐτζηετῶτα, καθὼς δὲ εἶ) ἀλήθεια, ἐπειδὴ τὰ δογματίζει Βασίλ@, δὲν εἶ) φανερὰ λαλιὰ ἐκείνων καὶ τῶν Φωτίου σαφεστέρα, ὁ ὁποῖ@ συλλογίζε) τὸ πνεῦμα να μὴν ἐκπορεύε) καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, διατὶ εἰς τέτοιαν ἐκπόρευσιν ἀπεσιωπήθη τὸ ὄνομά του. οὐ ἐκεῖ ὅπου εἶ) τὸ μόν@ εἰς τὸν πατέρα, καὶ δὲν εἶ) μνήμη καμία τοῦ υἱοῦ, ἀγροικᾶται δὲ ὁ υἱὸς, πόσον πε-

ἐκπόρευσιν ψεφῶτ ὁ πατὴρ, ὄχι μόνον· καὶ ἓν τὸ αὐτὸ, ἐκ μόνε τὲ παζρὸς, καὶ ἐκ ψεφότης αἰτίας τὲ παζρός. καθὼς ὅταν λέγομλυ, μόνῳ ἀγαθὸς ὁ πατὴρ, ἀλεθινοῦ μλυ ψεφῶτον ἀγαθὸν τὸν πατέρα. μόνῳ οἶδε τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ, ὅτι ψεφῶτ ἴδε τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ. καὶ τὸ πνεῦμα αὖ ἴδε τὸν υἱὸν αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα, ἀμὴ δζατὶ ψεφῶτον ἴδε τὸν πατέρα, δζὰ τὲτο ἴδε καὶ τὸν υἱὸν. μόνῳ οἶδε τλὼ ἡμέραν ὁ πατὴρ, ὅτι ψεφῶτ εἶδεν ἀυτλὼ ὁ πατὴρ. δζατὶ αὖ καλὰ καὶ ὁ υἱὸς τλὼ ἰζεύρη αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα, μὲ ὅλα τὲτα τλὼ ἰζεύρει, δζατὶ τλὼ ἰζεύρῃ ψεφῶτ ὁ πατὴρ. Ϲ δζὰ νὰ μλὼ γυρεύονζας ἐδῶ καὶ κεῖ κοπιάζονζας ἀλλωνῶν Πατέρων μάρτυρίης, αὐ ϛαθοῦ μλυ μετ' αὐτὸν τὸν Βασίλῃον. εἰς μίαν ὑπόλλω ψεὶς Ἀμφιλόχιον λέγῃ. Οὐδεὶς οἶδε τὸν υἱὸν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ, ἀδὲ γὰ ἐκεῖ ἄγνοιαν τὲ πνεύματ κατηγορεῖ ὁ υἱὸς, ἀλλὰ ψεφότῳ καὶ παζὶ ἐυπαρχὴν τλὼ γνῶσιν τῆς ἑαυτῆ φύσεως μάρτυρεῖ. ἢ πάλιν. Οὐδεὶς οἶδε τλὼ ψεφότλω εἴδησιν τῆ τε ὄντων καὶ τῆ ἐπομλύων ὅτι τὸν πατέρα ἀνάγονΓ, καὶ δζὰ πάντων τλὼ ψεφότλω αἰτίαν ζῆς αὐ-

θεφό.

αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα, & δὲν ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὸν πατέρα, αὐκαλὰ καὶ μὲ κεῖνον δὲν αὐαφέρει εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν τοῦτο ῥητὸν, λέγ. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἀγαθὸν ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ συνυπακουμένου τοῦ πρώτου, τὸ δεύτερον εἰρῆσθαι πιστεύομεν. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἐξηγήσεως τοῦ μεγάλου Βασιλείου καταλαμβάνομεν τὸ, μόνος λεγόμενον περὶ τοῦ πατρὸς, νὰ μὴ φέρνει ἐξαίρεσιν & ἀγανολιὼ τοῦ υἱοῦ, ὅταν εὑρεθῇ εἰς κάποια ῥητὰ θεολογικά. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς, καὶ νὰ ἀφήκῃς κάθε ἀμφιβολίαν, ὅπου τὸ, μὴ εἷς ὁ Θεὸς, τὸ ἔβαλεν, αὐτὶ τοῦ, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεὸς, ἰδὲς τὸν ἀπολογητικὸν αὐτοῦ ὁποῦ ἔγραψε πρὸς τοὺς Καισαρεῖς, ὁποῦ γράφ. Καὶ γὰρ ὅπου τῆς θείας φύσεως εἰρημένα νοοῦμεν τὸ, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, & μόνῳ σοφῷ Θεῷ, καὶ τὸ, Οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, τὸ γὰρ εἷς ἐνταῦθα τοῦ μόνος ταυτὸν δηλοῖ. Βλέπεις τὸ εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, αὐτὶ τοῦ, μόνος; αὐτὸς ὁ Βασίλειος τὸ λέγ. τοιοῦτον αὐκαλὰ καὶ νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸν Βασίλειον ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, δὲν λέγ ἄλλο μόνον εἰς δήλωσιν τοῦ πρώτου, καὶ λαμβάνει εἰς τὴν ἐκ-

ἐκπόρευσιν ποιοῦτον ὁ πατὴρ, ὅτι μόνον καὶ ἓν τὸ αὐτὸ, ἐκ μόνε τε παῖδος, καὶ ἐκ ποιότητος αἰτίας τε παῖδος. καθὼς ὅταν λέγομεν, μόνον ἀγαθὸς ὁ πατὴρ, ἀϊδιότητι μὴν ποιοῦτον ἀγαθὸν τὸν πατέρα. μόνον εἶδε τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ, ὅτι ποιοῦτον ἴδε τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ. καὶ τὸ πνεῦμα αὖ ἴδε τὸν υἱὸν αὐτό μα μὲ τὸν πατέρα, ἀμὴ διατὶ ποιοῦτον ἴδε τὸν πατέρα, διὰ τὸτο ἴδε καὶ τὸν υἱόν. μόνον οἶδε τὴν ἡμέραν ὁ πατὴρ, ὅτι ποιοῦτον εἶδεν αὐτὴν ὁ πατὴρ. διατὶ αὖ καλὰ καὶ ὁ υἱὸς τὴν ἐξεύρη αὐτό μα μὲ τὸν πατέρα, μὲ ὅλα τὰ ἄτα τὴν ἐξεύρει, διατὶ τὴν ἐξεύρε ποιοῦτον ὁ πατὴρ. Ϲ διὰ νὰ μὴν γυρεύονται ἐδῶ καὶ κεῖ κοπιάζοντας ἀλλωνῶν Πατέρων μάρτυρίας, εἰς ταυτὸν μὲ αὐτὸν τὸν Βασίλειον. εἰς μίαν ὁπου λὴν ποὺ Ἀμφιλόχιον λέγει. Οὐδεὶς οἶδε τὸν υἱὸν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ, οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ ἄγνοιαν τὸ πνεύματος κατηγορεῖ ὁ υἱὸς, ἀλλὰ ποιότητα καὶ παῖδι ἐνυπάρχειν τὴν γνῶσιν τῆς ἑαυτὲ φύσεως μάρτυρεῖ. ἢ πάλιν. Οὐδεὶς οἶδε τὴν ποιότητα εἴδησιν τῆς τε ὄντων καὶ τῆς ἐπουκίων ὅτι τὸν πατέρα ἀνάγνη, καὶ διὰ πάντων τὴν ποιότητα αἰτίαν ζῆς ἀν-

θεό-

αὐτὰ μὲ τὸν πατέρα, ἢ δὲν ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὸν πατέρα, αἰκαλὰ καὶ μ' αὐτὸν δὲν ἀναφέρει εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν τοῦτο ῥητὸν, λέγ. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ παράκλητον ἀγαθὸν ὁ πατὴρ τὸ ἐθέλησε συνυπακουούμενον τῷ παρόντι, τὸ δεύτερον εἰρῆσθαι πιστεύομεν. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἐξηγήσεως τοῦ μεγάλου Βασιλείου καταλαμβάνομεν τὸ, μόνον λεγόμενον περὶ τοῦ παρόντος, νὰ μὴ φέρνει ἐξαίρεσιν ἢ διαφορὰν τοῦ υἱοῦ, ὅταν εὑρεθῇ εἰς ἄλλα ῥητὰ θεολογικά. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς, καὶ νὰ ἀφήκῃς κάθε ἀμφιβολίαν, ὅπου τὸ, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, τὸ ἔβαλεν, αἰτίαν τοῦ, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεὸς, ἰδές τινὰ ἀπολογητικὰ αὐτοῦ ὁπού λέγει πρὸς τοὺς Καισαρεῖς, ὁπού γράφ. Καὶ γὰρ ὅτι τῆς θείας φύσεως εἰρημένα νοοῦμεν τὸ, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, καὶ μόνῳ σοφῷ Θεῷ, καὶ τὸ, Οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, τὸ γὰρ εἷς ἐκεῖθεν τοῦ μόνος ταυτὸν δηλοῖ. Βλέπεις τὸ εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, αὐτὸ τοῦ, μόνος; αὐτὸς ὁ Βασίλειος τὸ λέγ. τοιγαροῦν αἰκαλὰ καὶ νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸν Βασίλειον ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, δὲν λέγ ἄλλο μόνον εἰς λύσιν τοῦ παρόντος, καὶ λαμβάνει εἰς τινὰ ἐκ-

λα, ἡ φωνὴ τῦ, μόνον δὲν εἰσάγ☉ πρόσωπον ἑξαίρεσιν, καὶ τι ἀποδείχνυν ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τῦ Χριστῦ. ὁ μέγας Ἀθανάσι☉ εἰς τὸν λόγον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας. Οὔτε τὸ μόν☉, Ϲ τὸ εἷς ὅτι θεότητ☉ λαμβανόμενον, Ϲ πατέρα Ϲ υἱόν, Ϲ ἅγιον πνεῦμα λέγ☉. ἀλλὰ εἰς τὰ πράγματα τῦ Βασιλείυ τίνα ἄλλον ἐξηγητὴν καλλίτερον γυρεύομεν παρ' αὐτὸν τ Βασίλειον; ἂς τ ἀκούσωμεν. γράφ☉ εἰς τὴν ὑποκρισιν πρὸς Ἀμφιλόχιον. Τὸ, ὑδὲ καθολικὸν μὲν εἶναι δοκεῖ ῥῆμα, ὡς μηδὲν ἐν προσώπου δηλοῦν τῆς φωνῆς ταύτης; ὑπεξαιρεῖσθαι. ἔστι γὰρ οὐχ ὅτω πρὸς τὴν γραφὴν ἀναφερόμενον, ὡς τετηρήκαμεν ὅτι τῦ, ὑδὲις ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός. ὑδὲ γὰρ ἐκεῖ ἑαυτὸν ἀξιοῖ πίστεις τῆς τῦ ἀγαθοῦ φύσεως ὁ υἱὸς ταῦτα λέγ☉, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἀγαθὸν ὁ πατὴρ, τῷ, ὑδεὶς συνυπακουομένυ τῷ πρώτῳ τὸ δεύτερον εἰρῆσθαι πιστεύομεν. Ἰδὲς πῶς φέρηται τῦ ἀνδρὸς Ϲ τὴν σοφίαν. πρὸς τὸν παῖδα εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, ἐπειδὴ καὶ λέγ☉, ὅτι ὁ υἱὸς μὴ ἐκβάλλοντας τ ἑαυτὸν τῦ ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα λέγ☉ ταῦτα. Ϲ ὕστερον ἐξηγῶντας, πῶς ὁ υἱὸς ἐμπορεῖ καὶ νοηθῆ

αὐ-

μοῦ. ἔχει διὰ τὸ υἱοῦ ὅσα ὁ αὐ ἔχει, καὶ αὐτῷ τῷ ἀσιώδη, καὶ φυσικῷ ὑπαρξιν. βάλλε μου τῆς διὰ τῆς ἐξ τοῦ αὐτοῦ ὁμοίαν σημασίαν καὶ τὸν αὐτὸν Βασίλειον. τοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τὸν αὐτὸν Βασίλειον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἄλλα παρόμοια ἔχομεν πολλὰ εἰς τὸν Βασίλειον. δὲν εἶπεν τοιπὸν, μηδὲ ἔλεγεν ὁ Βασίλειος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνου τοῦ πατρός.

Ἀλλ' ὁ Βασίλειος, καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν, ἠθέλε λέγει, ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ ἔτζι ἀρνιοῦτονε τὸν ἐκπορεύσιν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.

Κεφάλ. κδ.

Ἀλλὰ ἂς τοῦ δώσωμεν, ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος νὰ ἔλεγεν, ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τάχα ἀκολουθᾷ ἀναμφισβητήτως, ὅτι ἐκεῖνο δὲν ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ κατ' αὐτὸν τὸν μέγαν Βασίλειον; ἐναντίον εἶναι τοῦτο τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων. ἐπειδὴ καὶ φανερὰ διδάσκουν, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν Τριά-

δα

δρύσι καὶ αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν. ἐνῶ δὲν ἔχουσι
τόπον τὰ χαρίσματα, ἀλλὰ εἶναι αὐτὸ τὸ
πνεῦμα, τὸ συμπληρωτικὸν τῆς Τελειότητος,
ὅπως ἐξεφάνη. καὶ ἡ ἀγάπη δὲν σημαίνει ἄλ-
λο ἀγάπη τὴν ἐξ. Ἤθελεν εἶναι πωθῆ τὸ-
λοιπὸν τὸ ἑαυτό του ὁ Βασίλειος, αὐ ἤθελε
γράψει τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου
τοῦ πατρὸς, ἐπειδὴ εἶχε γνώμης, ὡς τὸ ἀπο-
δείξαμεν ἐκ πολλῶν, ὅτι ἐκπορεύε-
ται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἔχομεν καὶ ἄλλα τοῦ Βασι-
λείου. εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον κεφάλαιον πρὸς
Ἀμφιλόχιον λέγει, Ἡ φυσικὴ ἁγιαστὸς,
ὁ κατὰ φύσιν ἁγιασμὸς, καὶ τὸ βασιλικὸν
ἀξίωμα ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ μονογενοῦς ὅπου
τὸ πνεῦμα διήκει. ἀκολούθησέ τον ὁ Κύ-
ριλλος εἰς τὸν Θησαυρὸς, ἐν τῷ γὰρ
φυσικῶς τε καὶ ἀπαθῶς διῆκον πρὸς πατρὸς
τὸ πνεῦμα. πρῶτον ἡ φυσικὴ ἁγιαστὸς,
καὶ ὁ κατὰ φύσιν ἁγιασμὸς, καὶ τὸ βασιλικὸν
ἀξίωμα δὲν εἶναι δῶρα καὶ χαρίσματα τοῦ
πνεύματος, ἀμὴ αὐτὴ ἡ οὐσία καὶ ἡ ὑπό-
στασις τοῦ πνεύματος. τοῦτο τὸ, διήκει, δὲν
εἶναι παρθενικὸν, καὶ ξένον, ἢ ἀλλότριον, ἀμὴ
οὐσιῶδες καὶ φυσικόν. τὸλοιπὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς,
εἰς ὃν πάντα ἀναφέρει τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύ-
μα-

Χριστῦ. τὸ συμπέρασμα εἶν βέβαιον. κ᾽ τοῦτ᾽ ἄλλους Πατέρας, κ᾽ μάλιστα κ᾽ τὸν Βασίλειον, ὅταν τὸ τί ἔκ τινος φέρηται σωφρόνως, & ἐδὲν ἐπίκτητον ἔχον, ἔχῃ τὸ αἴτιον, ἐξ οὗ πέφυκε ζωὴ πηγὴ καὶ βρύσις τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου χωρούμενον, & εἶν & αὐτὸ πηγὴ, τῶν ἀγαθῶν, καὶ χωρούμενον & προχεόμενον ἀπ᾽ ἐκείνου εἶν ἐνυπόστατον. ἀλλὰ νὰ μοῦ εἰπῆτε, ὅτι τὸ πνεῦμα χρείζῃ ἄλλο πνεῦμα ἐνυπόσταθον, & ἔτζι εἶν δύο πρόσωπα. ἐτοῦτη εἶν πρόπασις τοῦ Βασιλείου, καθὼς τὸ βλέπεις. ἀς ἰδοῦμεν ἐλάτονα. ἀμὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ τῆς υἱοθεσίας χάρισμα, ὁ ἀῤῥαβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας, ἡ ἀπαρχὴ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἡ ζωοποιὸς δύναμις, ἡ πηγὴ τ᾽ ἁγιασμοῦ ἐξεφάνη ἀπὸ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ ζῶντος λόγου, τῆς πρὸ αἰώνων σοφίας, ζωῆς, ἁγιασμοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀκολουθῶ τολοιπὸν ἀναλόγως κ᾽ τὸν μέγαν Βασίλειον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ πεφηνὸς ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, νὰ ἔχῃ τὸ ὑπάρξειν, καὶ τ᾽ ὑπόστασιν, & τὸ εἶν, ἐπειδὴ δὲν ἐξεφάνη ἀνυπόστατον ἀπὸ τὸν υἱὸν, ἀλλὰ πηγὴ καὶ

βρύ-

μα, τὸ ἐξ ἧ κυρίως ἔχων, ☾ φυσικῶς ὡς Θεὸς. τὰ δ' ἄλλα ποιήματα καταχρηστικώτερον, ὡς ἐκ ποιητῦ καὶ δημιουργῦ πεφηνότα, τὰ ἐξ ἧ λεγόμενα. ὥστε σημαντικὸν ὑπαρξεως ἀϊδήλως τὸ πεφηνέναι. τῆς γραφῆς ἢ διαγορεύσης ἔτω περὶ τῦ πνεύματ☉. ὡς οὖν ὁ δημιουργὸς λόγ☉ ἐστερέωσε τὸν ὐρανὸν, ἔτω καὶ τὸ πνεῦμα τῦ Θεοῦ, ὃ καὶ τὰ παντὸς ἐκπορεύε). καὶ πάλιν, Οὔτε ἀλλότριον τῆς τῦ Θεοῦ δόξης τὸ πνεῦμα τ̄ ἀῤῥήτυ σόματ☉ ἀῤῥήτως πεφηνὸς. Βλέπῃς φανερὰ εἰς ☉ πνεῦμα τὸ πεφηνέναι καὶ τὸ ἐκπορεύεσθ πῶς ἓν τὸ αὐτὸ, καὶ πῶς διαγορεύομεν ἄλλοις ἐξηγηταῖς; ἃς ἐξηγήσῃ αὐτὸς τὸν ἑαυτόν τε ὁ Βασίλει☉. λέγῃ εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ Πνεύμα☉. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐδὲν ἐν ἑαυτῷ ὀπίκτητον ἔχον ὄντ, ἀλλ' ἀϊδίως πάντα ἔχον ὡς πνεῦμα Θεοῦ, ☾ ἐξ αὐτῦ πεφηνὸς, αἴτιον αὐτὸν ἔχον, ὡς πηγὴν ἑαυτῦ κἀκεῖθεν πηγάζον. πηγὴ ἢ αὐτὸ τῶν ὠφελημένων ἀγαθῶν, ἀλλ' αὐτὸ μὲν ἐκ Θεοῦ πηγάζον, ἐνυπόστατόν ὄντ. τὰ ἢ ἐξ αὐτῦ πηγάζοντα ἐνέργειαί εἰσιν. τῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ

Χρι-

τ῀, ἀμὴ αὐτὴ ἡ ὕπαρξις καὶ ὑπόστασις φανεεῖν. Διατὶ ποῖος ποτὲ ἐκάλεσε τὰ χάεισμαζα τὸ πνεύματ῀, ἀληθείας πνεῦμα, υἱοθεσίας χάεισμα, ἀῤῥαβῶνα τῆς μελλούσης κληεονομίας, ἀπαεχὴ τῆ αἰωνίων ἀγαθῶν, ζωοποιὸν δύναμιν, πηγὴ ἁγιασμῦ, καὶ τὰ ἄλλα. Ἴδης τὴ ἀλήθειαν, καὶ μὴ ψευδαλογιαθῆς. ἐτύτη ἡ φανέεωσις εἰ ὑποώδης ἐ φυσικὴ ὕπαρξις. νὰ παεόμοια τῦ αὐτῦ Βασιλείυ ωεὶ τῦ πνεύματ῀, Οὐδὲν ἔχον ἑαυτῷ ὑπίκτητον, ἀλλ' αἰδίως πάντα ἔχον, ὡς πνεῦμα Θεοῦ καὶ ἐξ αὐτῦ πεφηνὸς, θέλῃς μῦ εἰπεῖ, ὅτι τὰ χαείσματα δὲν ἔχουσι τί ποτε ὑπίκτητον, ἀμὴ εἰ πάντα αἴδια; καὶ ὁ Κύειλλ῀ ὁ σοφὸς ωεὶ τῦ Χειστῦ. Τὸν Θεοῦ μοίτιν ἢ αὐθεφόπων ἢ τὰς γεαφὰς συλλεῖῳ φαμὲν, ἔκ τε τῆς καθ' ἡμᾶς αὐθεφοπότη῀, τελείως ἐχούσης ἢ τὸν ἴδιον λόγον, ἐ ἐκ τῦ πεφηνότ῀ ἐκ τῦ Θεοῦ ἢ φύσιν ὑοῦ, τυτέστι τῦ μονογενῦς. καὶ πάλιν. Ἴδιόν ἐστι τὸ πνεῦμα τῦ ὑοῦ, ἴσως που μόνον ἡ λόγ῀ ἐστὶ πεφηνῶς ἐκ πατρὸς, ἀλλ' εἰ ἐ νοεῖτο καθ' ἡμᾶς αὐθεφοπ῀ γεγονὼς. ωεὶ δήλων δήπουθεν, ὡς Θεὸς μὲν τὸ πνεῦ-

μα

τὸ ἁγίου Πνεύματος ἐμοῦ
δύναμις, ἡ πηγὴ τοῦ ἁγιασμοῦ. καὶ τὰ λοιπά. Ἂν ἔχῃς ἐσὺ ἄλλο καθαρώτερον, εἰπέτο, παρ' ἐμοῦ, λόγου ζῶντος, Θεοῦ ἀληθινοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξερεύγη. Εἰδὼ δὲν εἶχε ἀνάλαξις προθέσεων τὸ ἐμὸν & τῆς ἐξ. τῆς πρὸ καὶ τῆς ἐξ τὸ ἰσοδυάμον, & ταυτοσήμαντον ὅλοι τὸ ὁμολογοῦσιν. & δὲν ἔχουσι τόπον ἐδὼ τῶν γραμματικῶν οἱ λεπτολογίαις, καὶ τὰ σοφίσματα. καὶ μὲ νὰ μή σε γελάσουσι τὰ παιδία, ὁπού τόρα πρῶτον ἀρχίνᾳ τὰ στοιχεῖα τῆς γραμματικῆς, παρ' ἐφανή, ἐξ ἐφανή. ἐφανή ἀπὸ τὸν υἱὸν Θεὸν λόγον, ὡς ἐξ οἰκείας φωτὸς κατ' ἰδίαν ὑπαρξιν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Εἰπρέπη ἦτο ἀδυνάτον ὡς ἀπὸ φῶς ἀπό τινα νὰ φανῇ τι, καὶ νὰ μὴν ἦτο ἀπ' ἐκεῖνα φυσικῶς, καὶ ἀμεσίτως, & ἀνεξαρτήτως προχεόμενον, ἐκβλύζον, πρῶτον, πηγάζον, & νάμα ἄχρονον, & νάχῃ τὴν ὑπαρξιν ἀπ' ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐφανή, καὶ ἐφανερώθη. καὶ ἐσὺ τὸ ψάλλῃς εἰς τὰ ζωοπάσματα. Ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, τὸ ἀναβρύζον φῶς, ὁ πηγάζων ζωὴν ἐξ οἰκείας φωτὸς, παντοδύναμε Σωτὴρ ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἐδὼ νὰ μὴν ἀγροικοῦσι τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος

συκοφαντία τῷ τυπογράφων, αἴσω; Ϛ ἔῃ τέτοιας λογῆς τυπωμένον.

Καὶ πῶς δὲν ἔῃ θαῦμα μεγάλο, ὅτι ἕνας Ρ'ωμαῖος Χεισιανὸς, καὶ μάλιστα αὐ ἔῃ καὶ ἱερέας, Ϛ ἀκούσῃ, ἢ διαβάζῃ τὴν λειτουργίαν τὴ μεγάλε Βασιλείε, ὁπὸ τόσους βολοὺς τὸν χρόνον λέγῃ εἰς ἀκέραση ὁλονῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν μαθαίνῃ τὸ πνεῦμα Ϛ ἅγιον ναύαγα, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ὑπαρξιν ὡδὲ τὸ γοῦ, καὶ ἀκολούθως καὶ ἐν τῷ γοῦ, διὰ Ϛ ἀδελφοφόνον τὴν θεοδέσεων τῆς ὡδῆς, καὶ τῆς ὀξ. Ἐ'τέτοιος ὁ μέγας Βασιλεὺς λέγει εἰς μίαν Εὐχὴν αὐτὲ μυστικὴν. Ἄναρχε, ἀόρατε, ἀκατάληπτε, ὁ πατὴρ τῷ Κυρίε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ μεγάλου Θεοῦ Ϛ Σωτῆρος τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ὃς ὢν εἰκὼν τῆς σῆς ἀγαθότητος, σφραγὶς ἰσότυπος, ἐν ἑαυτῷ, δεικνύς σε τὸν πατέρα, λόγος ζῶν, Θεὸς ἀληθινὸς, σοφὶ ἀϊδίων σοφία, ζωὴ, ἁγιασμὸς, δύναμις, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, παρ' ὃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξεφάνη, τὸ τῆς ἀληθείας πνεῦμα, τὸ τῆς υἱοθεσίας χάρισμα, ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας, ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἀϊδίων ἀγαθῶν, ἡ ζωοποιὸς

δυ-

τὴν ὄγκων θεότητα λέγει. ἔτε ουσίᾳ τὸν ὄγκον, ἔτε μετὰ πλεονασμὸν δυνάμεως, ἔτε κατὰ ὑπεροχὴν ἀξιώματος. Ὁ μεῖζον εἰναῦθα ῥηθήσεται. ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῦ πατρὸς ἡ ἀρχὴ τῦ υἱοῦ, διὰ τῦτο μείζων ὁ πατὴρ, ὡς αἴτιος καὶ ἀρχή. Ὁ γοῦν ἀυτὸς ἀδελφὸς εἰς τὴν σοφίαν καὶ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν ὁ Νύσσης, εἰς τὸν θεολόγον λόγον κατὰ Εὐνομίυ. Ὡς συναπτεῖ τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς, καὶ τὸ ἐξ ἀυτῦ εἶναι ἔχων, ἀκ ὑστερίζει κατὰ τὴν ὕπαρξιν. ἔτα πάλιν καὶ τῦ μονογενοῦς ἔχει. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπερ οἰκ μόνῃ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον θεολογεῖται μᾶλλον τῦ πνεύματος ὑποστάσεως. ἀλλὰ ἄλλα λέγει ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. Εἰ γὰρ λέγομεν τὸν πατέρα ἀρχὴν εἶναι τῦ υἱοῦ, καὶ μείζονα, ὑποτερεῖσθαι ἀυτὸν τῦ υἱῦ χρόνῳ, ἢ φύσει ὑποφαίνομεν. διὰ ἀυτῦ γὰρ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ἀλλ' ἕτερόν τι, εἰ μὴ κατὰ τὸ αἴτιον. τοῦτέστιν ὅτι ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ἐγεννήθη, καὶ ἀχ ὁ πατὴρ ἐκ τῦ υἱοῦ. καὶ ὅτι ὁ πατὴρ αἴτιός ἐστι τῦ υἱοῦ φυσικῶς. Ἀδιάστατον εἶναι τοιγαροῦν ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος, ὅπου κάμνει αἴτιον τὸν υἱὸν τῦ πνεύματος, νὰ γνῶσι ὅτι ἐκπορεύεται ἐκ μόνε τῦ πατρὸς. καὶ τῦτο εἶναι λάθος

τὴν θεότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν δεικνὺς ἑαυτῷ, οὐκέτι ἐλάττονα ἑαυτὸν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ μείζονα καὶ ἴσον ὄντα σημαίνων, ἐδίδου μοὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἔλεγεν, ἐγὼ αὐτὸ ἀποστέλλω, καθὼς ἐμὲ δοξάσῃ, καὶ ὅσα ἀκούσῃ λαλήσῃ. Μείζων τοίνυν ἐστὶν ὁ μέγας Ἀθανάσιον ὁ υἱὸς τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸ μεῖζον ἐδείξατο μοὶ αὐτοτέρως μὲ τόσα ῥητὰ τοῦ Πατέρων, ὅτι δὲν σημαίνῃ οὐσίαν, ἀμὴ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν, ὃ μεῖζον ὄντι. τοίνυν ὁ υἱὸς ἔχῃ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ πνεῦμα ἀκολούθως ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καὶ ναὶ μείζων ὁ υἱὸς ἐστὶν τὸν μέγαν Βασίλειον, φανερόν. εἰ γὰρ δὲν ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, τὸ ὁποῖον λέγῃ ὁ Νύσσης υἱοποιεῖται. ἄρα μείζων ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος, ἐπειδὴ καὶ ὁ υἱὸς δωτεροῦντας τοῦ πατρὸς, ἢ υἱοποιοῦντας, γνωρίζῃ τὸν πατέρα μείζονα, ὄχι τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ φύσῃ, ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι. ἂς τὸ εἰπῇ ὁ αὐτὸς Βασίλειος εἰς τὸ ἀντίθετον τοῦ Ἀνομοίων καὶ Εὐνομίου. Ἐκεῖνο ἢ τίνι τῷ πάντων ἄδηλον, ὅτι τὸ μεῖζον ἢ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς αἰτίας λόγον, ἢ κατὰ τὸν τῆς δυνάμεως πλεονασμὸν, ἢ κατὰ τὸ ἀξιώματι χωροῦσι, ἢ κατὰ

τὴν

σα. καὶ ἐπούτη ἡ Θεολογία ἐστὶν ἀληθινή. Ἀς ἐστὶ λέγῃ ὁ Πνευματομάχος. ἐγὼ δὲ ἐμεῖς τὸ ἀρνέμθα, ὅτι ὁ πατέρας ἐστὶ μέγας καὶ ἄπιστον τῦ υἱοῦ ὡς ἀν ἠμπορῇ, ἀμὴ αὐτὸ βάλλῃ ὁ Θεοφύλακτος, καὶ ἀπορεῖ. Πῶς σοι τῦτο ἐξεύρῃ, μείζονα τὸν υἱὸν τῦ πνεύματος λέγεσθαι; Ἂν τὸ λέγομεν τῦτο, ἔχομεν τὸν Θεοφύλακτον μετ' ἐμᾶς, καὶ ὁμολογᾷ τὴν ἀπορίαν καὶ ὅτι τῦ υἱοῦ. νὰ τὰ λόγια του. Εἰ μείζων ὁ πατὴρ τῦ υἱοῦ τῷ εἶπεν, εἶπερ καὶ ὁ υἱὸς ὅτι τῦ πνεύματος αὐτός, ἔσται καὶ οὗτος μείζων αὐτῶν. καὶ ὁ Γαλὸς παραδηλοῖ τῦ βάζῃ ὁμοφρονεῖ δ' ῥήσεως μάρτυρα ἀξιόπιστον Ἀθανάσιον τὸν μέγαν, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν κζ' Ἀρειανῶν φερῶτον λόγον ἔχει ἐτσὶ ῥητῶς. Ὁ τῦ πνεύματος δυνὴρ ὃν πνεύματι λέγῃ, νοῦ ὃν βάλλῃ τὰ Δαιμόνια. τῦτο ἦν ἀκόμη ἄλλως εἰρημένον, ἢ ἐγὼ τὴν ζάρκα. ὡς γὰρ τῆς ἀνθρώπων φύσεως ἀκ ἔστης ἱκανῆς ἀφ' ἑαυτῆς ἐκβάλλῃ τὲς Δαίμονας, εἰ μὴ δυνάμῃ τῦ πνεύματος, ἔλεγε τῦτο ὡς ἄνθρωπος ἔλεγεν, εἰ ἦ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ Δαιμόνια. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὡς ἄνθρωπος τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγεν ὁ Κύριος, τοῖς δὲ μαθηταῖς

θεωῦ κ᾽ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ὑπάρχων ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, καὶ ὁμοι᾽ κ᾽ πάντα, μείζονα αὐτὸν φησιν ὡς ἄναρχον, ἔχων ἀρχὴν κ᾽ μόνον τὸ ἐξ ἐ, εἰ καὶ συνάδρομον αὐτῷ τὸ ὑπαρξιν ἔχῃ. καὶ πάλιν, Λέγε᾽ ὁ μείζων ὡς ἀρχὴ τῆ συναϊδίε γεννήματ᾽. καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ Τριάδ᾽. Ὅτε συν᾽ ἀκούσομεν ἀρχὴν, καὶ μείζονα τὸ υἱοῦ τὸν πατέρα, τὸ αἴτιον νοήσωμεν. Καὶ ἀφήνοντας ὅλους τοὺς ἄλλους αὖ ἰδοῦμεν τί λέγει ὁ Βασίλει᾽ ἐν τῷ πρώτῳ κατ᾽ Εὐνομίου, κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον τὸ μεῖζον λέγεσθαι. ¶ πάλιν, Ὁ Πατήρ μου μείζων μου ἐστὶ, καθὸ πατὴρ δηλονότι. Τί γὰρ πατὴρ τί ἄλλο σημαίνει, ἢ ἀρχὴ τὸ αἰτία εἶ᾽, ¶ ἀρχὴ τῆ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντ᾽; ὅλως γὰρ οὐσία οὐσίας κ᾽ ἢ μετέραν σοφίαν μείζων ¶ ἐλάττων οὐ λέγε᾽. τὸ μεῖζον ὅτι τοῦ πατρὸς ἐν τῇ Τριάδι κ᾽ τοῦ ἄλλους πατέρας καὶ τὸ μέγαν Βασίλειον οὐ λέγε᾽ κατ᾽ οὐσίαν, ἐπεὶ δὴ οὐσία οὐσίας οὐκ ἔστι μείζων. ¶ ἔτζι ὁ πατὴρ ¶ ὁ υἱὸς εἶ᾽ ἴσοι, ἀμὴ κ᾽ τὸ αἴτιον, ¶ ἀρχὴν, ¶ τότε λέγε᾽ ὁ Πατέρας μείζων τοῦ υἱοῦ, ὅτι εἶ᾽ ἀρχὴ ¶ αἰτία τοῦ υἱοῦ, ¶ τὸ εἶ᾽ τοῦ υἱοῦ ἔχῃ ἀρχὴν ¶ αἴτιον τοῦ πατέ-

ρος

τῦ ἁγίυ Πνεύματος. ἐλλ' οὐκοινῶς ἐστι μειζόνως τὴν ἀναθεματίζει. πῶς οὖν λοιπὸν εἶπε μείζων τῦ υἱοῦ ὁ πατὴρ κατὰ τὴν θεότητα, ἀφ' ἧς τὸ μανθάνομεν ἀπ' αὐτοῦ. ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ Ἀρειανῶν. Μείζων εἶπεν οὐ μεγέθει τινὶ, οὐδὲ χρόνῳ, ἀλλὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ τῦ πατρὸς γνώσιν. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὸν λόγον περὶ τῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ λεγόντων ἡμῶν, ὅτι πρὸς αἰτίαν μείζων ὁ πατὴρ τῦ υἱοῦ, περιλαβόντες, τὴν δ' αἰτίον φύσει θέσιν, εἶτα τὸ μεῖζον τῇ φύσει συνάγουσιν, οὐκ οἶδα πότερον ἑαυτοῦς παραλογίζονται, ἢ τοὺς περὶ ἡμᾶς λόγους. καὶ εἰς τὸν λόγον τὸν δεύτερον περὶ τῦ υἱοῦ. Τὸ μεῖζον μία ἐστὶ τῆς αἰτίας, τὸ δὲ ἴσον τῆς φύσεως. καὶ ἀλλαχοῦ. Οὐ γὰρ κατὰ τὴν φύσιν τὸ μεῖζον, τὴν αἰτίαν δέ. οὐδὲν γὰρ τῇ ὁμοουσίων τῇ οὐσίᾳ μεῖζον, ἢ ἔλαττον. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης εἰς τὴν ἀποστολὴν τλδ'. τῆς πρώτης βιβλίου. Ὅτι τὸ μεῖζον ἴσασι, ἢ γινώσκουσι, καὶ τὸ ἴσον καὶ τὸ ὁμοούσιον. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον Ὁμιλίᾳ οε. Εἰ δὲ λέγῃ τὶς μείζονα εἶναι τὸν πατέρα, καὶ τὸ αἴτιον τῦ υἱοῦ, οὐδὲ τοῦτο ἀντεροῦμεν. ὁ Κύριλλος ἐν τοῖς Θησαυροῖς. Ἴσος ἐστὶ τῷ πα-

Τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον ὅτι τῇ θεότητι ἐκφωνούμενον ἀπὸ τοῦ Πατέρας φανερὰ συμπεραίνει τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφά. κζ'.

ΚΑΙ δὴ καὶ ἰσθμῷ καλλίτερα τῷ γνώμῃ καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ Βασιλείου. βάζει ὁ Βασίλειος ἐν τῇ Τειάδι, φησὶν, ὁ μὲν πατὴρ, καὶ ἀκολούθως τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον, καὶ δὲν ἀρνεῖται τὸ ἴσον. Τὸ αὐτὸ τὸ λέγουσι καὶ ἄλλοι Πατέρες, καὶ ὄχι κατὰ τὴν οἰκονομίαν, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν θεότητα. καὶ ἔτζι μείζονα ἐκάλεσε τὸν πατέρα, ἔλαττονα δὲ τὸν υἱὸν, ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας πρὸς Ἀλέξανδρον Κωνσταντινουπόλεως, Υἱόν τε ἐμφερῆ τῷ πατρὶ μεμαθηκαμὲν, μόνον τῷ ἀγεννήτῳ λείπόμενον εἶναι. ἡ Σωσθένης ὁ ἐν Σαρδικῇ, Οὐδέτις ἀρνεῖται ποτὲ τὸν πατέρα μείζονα τοῦ υἱοῦ. καὶ τέτο τὸ ὁμολογοῦσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες εἰς τὸν πατέρα, ὅτι μείζων τοῦ υἱοῦ ἐστὶ. ναὶ εἰπῇς, ὅτι οἱ Πατέρες ἀφανίζουσι, βλασφημᾷς. ἐπειδὴ τέτοιαν αἵρεσιν καὶ

κοι-

τῆ φύσεων ἑτερότητ☉ συνδιακρινῶ ἐν τ τῆς τάξεως ἀκολουθίαν ὁρίζε). καὶ ἐτᾶ δὲν ἐν λεπτολογίαις τ Δυτικῶν, ἐπεὶ καλὰ τὰ ἐγνωρίσασιν οἱ αὐτοὶ χισματικοί. νὰ τ Εὐθύμιον ἐν τῇ Πανοπλίᾳ εἰς τ δωδέκατον Τίτλον. Ὥσπερ ὁ υἱὸς τάξει μὲν δεύτερ☉ τῦ πατρὸς. ἀριθμεῖται γὰρ ὁ πατὴρ ἐν τῇ συναριθμήσει. βαπτίζοντες γὰρ φησὶν αὐτῦ εἰς τ ὄνομα τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ καὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. ἔτι γ καὶ ἀξιώματι ἐν τῦ πατρὸς γὰρ ὁ υἱὸς, οὐκ ἐν τῦ υἱοῦ ὁ πατὴρ, φύσει γ ἴσος. ἐγὼ γάρ φησι ☪ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμὲν, ἅπερ καὶ τ πνεῦμα τ ἅγιον τάξει μὲν δεύτερον τ υἱοῦ, καθὼς ἐν τῇ συναριθμήσει δεδήλωται. ναὶ μὰ ☪ ἀξιώματι. πνεῦμα γὰρ υἱοῦ λέγε) ὡς διὰ τῦ υἱοῦ χορηγούμενον. ☪ τὰ ἑξῆς, αἰτίως ☪ τ δευτερεύειν ἀξιώματι πνὸς ἐν τ ἐκ πν☉ ἐν, ἀρα τ δευτερεύειν τῦ υἱοῦ, δὲν ἐν ἄλλῳ ἢ διὰ τ ἔχειν τ ἐν ἐκ τῦ υἱοῦ. Καὶ ἔτζι τ πνεῦμα ἐκπορεύε) ☪ ἐκ τῦ υἱοῦ κ τὸν μέγαν Βασίλειον, καθὼς τὸν ἐξηγᾶ Εὐθύμι☉ ὁ χισματικὸς.

τὴν ἰδιότης, καὶ τάξις, καὶ φύσις, καὶ ἑνότης τὸ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα δὲν ἔτι ἄλλο καὶ τὸν Βασίλειον μόνον ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ αἴτιον τὸ γεννᾶν ἀπὸ τὸν πατέρα. λείπει λοιπὸν, αὐτὸ εἶναι ἡ αὐτὴ, ὅμοια εἶναι, τὸ υἱοῦ πρὸς τὸ πατέρα τὸ πνεύματος πρὸς τὸν υἱόν, εἰ ὁ υἱὸς ἔτι ἀρχὴ καὶ αἴτιον τὸ ἔτι τὸ πνεύματος, ἔσονται αἱ τούτη ἡ τάξις καὶ ἡ ἰδιότης δὲν διδάσκει φύσεων διαφοράν. διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Νύσσης εἰς τὸ πρῶτον κατ' Εὐνομίου. Πᾶς ὁ τὸν καθ' ἡμᾶς διδασκάλων συμπλεκεὶς λόγος ἔκ τε τῆς ἀνωτάτω καὶ κυριωτάτης οὐσίας, καὶ ἐκ δι' ἐκείνου μὲν ὄντος, μετ' ἐκείνου δὲ πάντων τὸν ἄλλων προτεύσης, καὶ ζώσης γε τῆς μακαρίας μὲν τούτων συναπομιμήσης. ἀλλὰ τῇ μὲν διὰ τοῦ αἰτίου, τῇ δὲ διὰ τοῦ ἐνεργοῦντος, καθ' ὃ γέγονεν ὑπαπομιμήσης. καὶ πάλιν φέρονται τοῦ ἔννοιαν τὸ Εὐνομίου. Ἀλλ' ὁρᾶτε καὶ νῦν ταύτης ἀκριβῆ μὲν τὸν σοφίαν, ἢ τὸ διδάσκειν καὶ ζῆτον ἐκ τινὸς ἀκολουθίας λεγόμενον εἰς τοῦ ὑπολείπων καὶ ἀποδεῖξιν τάξιν, ὅπερ οὐδὲ βλέπει τοῦ τῆς διδασκάλου τὸν πρόσωπον ἀκολουθίαν ἀξιωμάτων καὶ φύσεων ὑπαρχάς τε καὶ ἐλαττώσης καὶ ἀποδυάζων ἀνδρικῶς. τὸ γὰρ

τὸν

ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῦ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν, καθὼς καὶ ὁ υἱὸς λέγεται δεύτερος ἀπὸ τῦ πατέρα, διατὶ γνωρίζῃ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῦ εἶναι αὐτὸ τὸν πατέρα. τὸ αὐτὸ τὸ γνωρίσασι καὶ οἱ χισματικοὶ, καὶ ἐκεῖνοι, ὁπῦ ἀρνήθηκαν τὴν ἐκπόρευσιν καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ. ἀνάμεσα δὲν ἄλλους ὁ Παχυμέρης εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον τῆς Ἱστορίας ἀναφέρῃ τέτο τὸ ῥητὸν ζαὶ νάτον ἴδιον τῦ Βασιλέως. Δευτερεύῃ μὴν ὁ υἱὸς τῦ πατρὸς τῦ αἰτίῳ, δευτερεύῃ ὂν καὶ τὸ πνεῦμα τῦ υἱοῦ καὶ τὸν δ' αἰτίας λόγον. καὶ εἰς ἐτῦτον τὸν τρόπον ἐμεῖς δὲν λέγομεν τέτοιαν φύσιν καὶ ἰδιότητα νάχῃ τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν υἱὸν, ὁποίαν ἔχῃ ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὄχι ἀλλέως. ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Σεραπίωνα. Τοιαύτην ἢ τάξιν καὶ φύσιν ἔχοντος τῦ πνεύματος πρὸς τὸν υἱὸν, οἵαν ὁ υἱὸς ἔχῃ πρὸς τὸν πατέρα. καὶ πάλιν. Διατὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ πρὸς τὸν υἱὸν τὸν αὐτὸν ἔχον ἑνότητα, τὸν αὐτὸν ἔχῃ πρὸς τὸν πατέρα, κτίσμα λέγουσιν; καὶ εἰς τὸν ἄλλον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν αὐτὸν Σεραπίωνα, Οἵαν γὰρ ἔγνωμεν ἰδιότητα τῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα, τοιαύτην ἔχειν πρὸς τὸν υἱὸν εὑρήσομεν τὸ πνεῦμα. Ἐ τοῦ-

ἑκατέρῳ μία, ὅτω δηλονότι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ συνεβέβηκε τὸν υἱὸν τῇ τε τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι, ὑπὲρ αἰτίου, καὶ ἀλλοτρίας ὑπάρχον φύσεως. Ἃς ξεδιαλύσωμεν ἡμεῖς τὰ λόγια, ὅπερ ἐσιώπησεν ὁ Βασίλειος, καὶ τὰ ἄφησεν, δηλαδὴ ἀναγκαίως ἀγροικοῦντα ὑπὸ τὸν φόβημον ἀναγνώστην. λέγει ὁ Βασίλειος. ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τῇ τάξει μὲν δεύτερος τοῦ πατρὸς, ὅτι ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτὸν ὁ πατὴρ, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ προόδος καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα. Φύσει δὲ οὐκέτι δεύτερος, διότι ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. ὅτω δηλονότι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰ καὶ συνέβη τὸν υἱὸν τῇ τάξει, ὅτι ἀπ' ἐκείνου, καὶ τῷ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτὸν ὁ υἱὸς, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ προόδος καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν πατέρα, φύσει δὲ οὐκέτι δεύτερον, ἐπεὶ ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. Ἀκούεις τί εἶπεν ἐν τῇ Τελάδι τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον, καὶ προελθόντερον τὸ πνεῦμα ναὶ δεύτερον ἀπὸ τὸν υἱὸν, καὶ ἀποκοτᾷς νὰ εἴπῃς ὅτι τὸ πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν υἱὸν καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον, καὶ τὸν ὁποῖον τὸ πνεῦμα ἔχει

ἀφ-

δεύτερον ἔστιν τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι, εἰς λόγια τοῦ Βασιλείου· μιᾷ τινὶ τῇ αἰτίων πρὸς τὰ ἐξ αὐτοῦ σχέσιν προτετάχθαι τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα φαμὲν, καὶ ἤ τινὶ τῇ φύσεως διαφορᾷ ἀνέπι, ἢ δὲ καὶ τινὶ τοῦ χρόνου ὑποχωρῶ. κατ' ἀδένα ἄλλον λόγον λέγεις ἐν τῇ τελευταίᾳ προτον καὶ δεύτερον καὶ ἔσχατον, ἢ μὴ μόνον τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. ἐστὶν ἢ ἡ τάξις καὶ τὸ ἀξίωμα δὲν εἰς ἄλλο ἢ μὴ ἡ σχέσις ἡ τῶν αἰτίων πρὸς τὰ ἐξ αὐτοῦ. τὸ λοιπὸν τὸ δεύτερον ἔχει τινὶ σχέσιν ἢ τοῦ αἰτίου πρὸς τὸ προτον, καὶ τὸ ἔσχατον πρὸς τὸ δεύτερον. τὸ προτον τὸ λοιπὸν εἰς αἴτιον τοῦ δευτέρου, καὶ τὸ δεύτερον τοῦ ἐσχάτου. γοῦν εἰς τὸ λοιπὸν τὸ δεύτερον ἀπὸ τὸ προτον, ὡς ἀπὸ ἰδίου αἰτίου, καὶ τὸ ἔσχατον ἀπὸ τὸ δεύτερον καὶ τὸ προτον, ὡς ἀπὸ ἰδίου αἰτίου ἐκπορεύεται. καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καὶ ἰδοὺ τινὶ παραμίωσιν τοῦ Βασιλείου. Ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τῇ τάξει μὲν δευτέρου τοῦ πατρὸς, ὅτι ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι αἰτίᾳ καὶ αἰτία τοῦ εἰς αὐτοῦ ὁ πατὴρ, καὶ, ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ προόδου καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, φύσει ἢ ἀνέπι δευτέρου, διότι ἡ θεότης ἐν

ρλ΄ Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως

πίστεως ἀρνησις, ὅμοια ἔσονται, καὶ ἡ τάξις εἰς τὸ εἶναι τὸ ὑπάρξιν, ἡ καινοτομία τῆς τάξεως εἰς τῆς ὑπάρξεως ἀθετησις. ἀλλέως θέλει ἦναι ἡ καινοτομία τῆς τάξεως καὶ τὸ ἀπαείθμησιν, ἀθέτησις τὸ πίστεως, τὸ ὁποῖον εἰς βλάσφημον, ὡς ἀπεδείχθη.

Ἀπὸ τὰ λόγια τ Βασιλείε τὰ δηλοθημένα συμπεραίνε τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεθαι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.

Κεφάλ. κβ΄.

Ας λείπωμε τοίνυν ἐκεῖνα τὰ λόγια ἀπὸ τὸ ῥῆσιν τ Βασιλείε, παρ' αὐτὸ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ παρ' αὐτὸ λαμβάνον, καὶ ἀναγέλλον ἡμῖν, καὶ ὅλως ἐκείνης τ αἰτίας ἐξημμένον, καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τί συμπεραίνε ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα τ ῥητ. Τὸ πνεῦμα εἶναι ζῶν τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι, καὶ ἔχει τὸ δεύτερον ἀπὸ τὸν υἱὸν, τοίνυν ἐκπορεύε καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ τ μέγαν Βασίλειον. καὶ τὸ ἀποδείχομεν. καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον, τὸ δεύτερον ἐν τῇ τάξει, ἢ ζῶν δὲν εἶναι ζῶν καὶ δεύτερον τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. καὶ τὸ ναὶ δεύ-

προσώπυ ἤγουν τῦ υἱοῦ. ἐπειδὴ ☪ εἷς πρόσωπον τό παῖδὸς ὁ υἱὸς. καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις προτάττει τὸν ἑαυτόν τε τῷ παιδί. Ὁ ἑωρακώς ἐμέ, ἑώρακε καὶ τὸν πατέρα. αὖ φέγη ὁ Βασίλειος τῷ ἀλλαγῇ τῆ προσώπων ☪ τ' ἀναείθμησιν, φέγει καὶ ☪ δικάζει τὸν Παῦλον, καὶ τὸν Δαυὶδ, ☪ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οἱ ὁποῖοι ἀριθμῶσι τὰ πρόσωπα ἀλλαξαν τῷ θέσιν των ☪ τῷ τάξιν. ☪ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἢ ὁ μέγας Βασίλειος δὲν ἴξυρε, μηδὲ ἐξέβασε ἐπούτας ταῖς ῥήσις, ὅπου καθημερινὰ ἔλεγε εἰπῶ ἕτζι ἔλαβάζον) εἰς τῷ Ἐκκλησίαν ☪ εἰς ἀκρόασιν ὁλωνῶν. ἢ ἴδεν τας καὶ καλὰ ταῖς ἐσοχάσηκε, καὶ ἐναντιώμου☉ ἐκείνας ἔγραφεν ἐκεῖνα, ὅπερ ἡμεῖς ἀπαύω αὐαφέρομεν, ☪ ἔτζι ὁ Παῦλος, ☪ ὁ Δαυὶδ, ☪ ὁ Χριστὸς αὐτὸς, τῆς αὐοχῆς σου Χριστὲ, ἀθετεῖ) ☪ καταδικάζει) ὑπὸ τῦ Βασιλείυ. ἀμὴ τῦτο εἶ) ψεῦδος ☪ βλασφημον. ψεῦδος τολοιπὸν εἶ) ☪ βλάσφημον, ὅπ ὁ Βασίλειος δογματίζει τῷ τάξιν ναύαι τ'ῷ θέσιν ☪ ἐναείθμησιν, καὶ ἡ ἄλλαξις τῆ προσώπων τ'ῷ ἐναείθμησιν ναύαι τῆς

πίστεως

πνευματος. Τόσα λέγει ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τῆς τάξεως τῆς ἐν τῇ Τριάδι.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ τάξις ναίει καὶ τὴν ὑπαρξιν, καὶ οὐχὶ καὶ τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀρίθμησιν τῶν ὀνομάτων, ἔχω τὸ λεγόμενον ἀπὸ τὸν αὐτὸν Βασίλειον, ὅπου λέγει, ἡ τῆς τάξεως καινοτομία αὐτῆς τὴν ὑπάρξεως ἀθέτησιν ἔχει, καὶ ὅλης τῆς πίστεως ἐστὶν ἄρνησις. Σχεδὸν πῶς ἤθελεν εἶναι ἡ τῆς τάξεως καινοτομία ἀθέτησις τῆς ὑπάρξεως, εἰ δὲν ἦτανε ἡ τάξις καὶ τὴν ὑπαρξιν. Ἔχομεν τὸν Παῦλον τὸν μέγαν κήρυκα τῆς Εὐαγγελίου, ὅπου εἰς τὴν θέσιν καὶ ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων καινοτομεῖ. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. καὶ πάλιν. Διαιρέσεις χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα, καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶ, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος, καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεὸς, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι. Ἐκεῖ μὲν τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς, ἐδῶ δὲ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸν υἱὸν αὖτε τοῦ πατρὸς. καὶ ὁ Δαυὶδ, Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σε ποῦ φύγω; ποτὲ μὲν τὸ πνεῦμα τοῦ

προ-

τὸ ἁγίου Πνεύματος. ρκζ'
πνεῦμα τοῦ υἱοῦ σωτέραν, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ πατρὸς, ⁊ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς δηλονότι. ⁊ εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦς τοιούτους. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πατρὶ μὲν καὶ υἱῷ συναριθμεῖται, διότι ἐκ τῆς οὐσίας ἐστίν. τέταρτον δέ, ὡς ἐν Εὐαγγελίῳ δεδιδάγμεθα παρὰ τοῦ Κυρίου εἰπόντος, πορευθέντες βαπτίζετε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ὁ δὲ μετανοήσας τοῦ υἱοῦ, ἢ πρεσβύτερον λέγων πατρὸς, οὐκ ἀναίτιος μὲν τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς, ἀλλότριος δὲ ὑπάρχει τῆς ὑμνημένης πίστεως, μὴ ἔχων παρέλαβε τρόπον δοξολογίας φυλάττων, ἀλλ' ἑαυτοῦ καινοφωνίαν εἰς ἀρέσκειαν ἀνθρώπων ὑπάρχων. ⁊ πάλιν. Ὥστε ἡ μὲν τάξιν καινοτομίαν αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως ἀθέτησιν ἔχει, καὶ ὅλης δὲ πίστεως ἐστὶν ἄρνησις. ὁμοίως νεῶ ἐστὶν ἀσεβὲς, καὶ ἐκ τοῦ κτίσιν καταγαγεῖν. καὶ ἐκ τοῦ πάθος αὐτὸ ἢ υἱοῦ, ἢ πατρὸς, ἢ κτίσμα, ἢ κτίσιν. καὶ εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦς Εὐσεβίου. Ὅτι φύσει δὲ καὶ θεότητι ἀκολουθεῖν, ἃ παρέδωκεν ἡμῖν ὁ Κύριος ἐναμείβοντας, ὡς φανερῶς μαχομένους τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ υἱὸν ποιήσαντας τοῦ πατρὸς, υἱοῦ δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον

ποιη-

ἐνυπαρχούσης ἀκολουθίας. Τίνι δὴ οὖν ἕνεκεν ἀθετεῖ τὴν τάξιν ὅτι Θεοῦ λαμβάνεσθαι ἡγεῖται εἰ ὑπεδείκνυε μηδαμῶς ἄλλως τὸ πρότερον ὅτι Θεὸς νοεῖσθαι, λειπόμενον ἔξεστιν κατ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν τὴν ὑπερoχὴν ὑπεδείκνυσθαι. ἡμεῖς δὲ καὶ μὴ τὴν τῶν αἰτίων πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν σχέσιν προτετάχθαι τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα φαμὲν, καὶ ὃ τὴν τῆς φύσεως διαφορὰν ἀκέπι, οὐδὲ καὶ τὴν τοῦ χρόνου ὑπεροχὴν, ἢ ὅτω γε καὶ αὐτὸ τὸ, πατέρα εἶναι τὸν Θεὸν ἀθετήσομεν, τῆς καὶ τὴν οὐσίαν ἀλλοιότητι τὸ φυσικὴν συναφείαν ἀθετούσης. ὁ αὐτὸς εἰς τὴν Ἐπιστολὴν πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀδελφόν. Ὁ τὸ πνεῦμα νοήσας αὐτό τε ἐφ' ἑαυτοῦ ἐνόησε, καὶ τὸν υἱὸν τῇ διανοίᾳ συμπαρεδέξατο, ὁ δὲ τοῦτο λαβὼν τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα οὐ κατεμέρισεν, ἀλλ' ἀκολούθως μὲν καὶ τὴν τάξιν, σωματικῶς δὲ καὶ τὴν φύσιν τῶν ζώων καὶ ἑαυτὸν συγκεκραμένῳ ἐν ἑαυτῷ τὴν πίστιν ἀνετυπώσατο. καὶ εἰς τὸ ἕβδομον πρὸς Ἀμφιλόχιον Κεφαλαίων. Ὡς τοίνυν ἔχει ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα, οὕτω πρὸς τὸν υἱὸν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐν τῷ Βαπτίσματι παραδεδομένην τοῦ λόγου συνάξιν. εἰ δὲ τὸ

πνεῦ

φυσικήτης δέξιν, ἢ ἢ κατ' ὀπτικήν δύσιν. φυσικὴ μὲν ὡς ἡ τῶ κτισμάτων καὶ σοῦ δημιουργικοὺς λόγους ταχθεῖσα, καὶ ὡς ἡ τῶ αἰῶνος θέσις, καὶ ἡ τῶν αἰτίων πρὸς τὰ αἰτιατὰ σχέσις. ἐκείνω προσδιομολογημένω τῶ καὶ τῆς φύσεως αὐτῶν ποιητὴν εἶναι, καὶ δημιουργὸν τὸν Θεόν. Ἐπιτεταγμένη ἢ καὶ τεχνικὴ, ὡς ἡ ἐν τοῖς καταστεύασμασι, καὶ μαθήμασι καὶ ἀξιώμασι καὶ ἀριθμοῖς καὶ τοῖς τοιούτοις. Τούτων τοίνυν τὸ πρότερον ἀποκρυφάμενος ὁ Εὐνόμιος, τῶ δευτέρου εἴδους τὴν τάξεως ἐπεμνήσθη, καὶ φησὶ μὴ, λέγειν ὅτι Θεοῦ τάξιν, ἐπείπερ ἡ τάξις δευτέρα τῶν πάντων. ἐκεῖνο ἦν ἡ ὠφέλησεν, ἢ ἐκὼν ἀπεκρύψατο, ὅτι δεῖ τὶ τάξεως εἶδος ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν θέσεως σωίζεσθαι. ἀλλ' αὐτῇ τῇ κτίσει φύσιν ἀκολουθίαν συμβαίνον, ὡς τὸ πρεσβύτερος τὸ φῶς δεῖ τὸ ἐξ αὐτοῦ: ἐν τούτοις γὰρ πρότερον τὸ αἴτιον λέγομεν, δεύτερον ἢ τὸ αὐτοῦ, ἃ σημαίνοντες χωρίζοντες ἀπ' ἀλλήλων ταῦτα, ἀλλὰ τῶ λογισμῶ, τῶ αἰτιατὸν προεπινοοῦντες τὸ αἴτιον. Πῶς οὖν ἄλογον ἀρνεῖσθαι τὴν τάξιν ἐφ' ὧν δεῖ πρότερον καὶ δεύτερον, ἀ κτίσει τὴν ἡμετέραν θέσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς κτίσεν αὐτῆς

εἰν-

Α'βεδαὰμ, Θὲς τὴν χεῖρα σου ὅπὶ τὸν μηρόν μκ, λέγει γὰρ μὴ ἔχῃ τάξιν ἡ Τεία, ὀχ ὡς ἄτακτος ἦσα ἀλλ' ὡς τάξιν ὑποβαίνουσα. Α'μὴ ἔφερε, ναί μὴν τελειώσῃς ἐδῶ τὴν ἀπάγωσιν, ἀμὴν ἀκολουθήσῃς, καὶ ἔτζι ἠθελες ἰδῇ τὸ Χρυσοστόμου τὸ νόημα καὶ ποίαν τάξιν ἀρνεῖται εἰς τὴν Τειάδα, διατὶ ὁ αὐτὸς λέγει πλέον κάτω. Οὐκοῦν ἡ μὲν τῶν θείων ὑποστάσεων διακεκριμένη τάξις τοῖς ἀξίοις καθέστηκε γνώρισμα, ἡ δὲ τῶν φύσεων διακεκριμένη ἐπὶ τῆς ἁγίας Τειάδος ἀπόβλητος. Δὲν εἶναι τοιπὸν τάξις τῶν φύσεων διακεκριμένη εἰς τὴν Τειάδα, ἀμὴ διακεκριμένη τῶν ὑποστάσεων, ἐπειδὴ μία ἡ φύσις τῶν τριῶν, τὴν ὁποίαν βεβαιοῖ καὶ ὁ Ναζιανζηνὸς γράφει ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Εἰρηνικῶν. Οὕτω φρονοῦμεν καὶ ὅτας ἔχομεν, ὥστε ὅπως μὴν ἔχῃ τοὺς ἄλληλα ταῦτα σχέσεως τε καὶ τάξεως αὐτῇ μόνῃ τῇ Τειάδι συγχωρεῖν εἰδέναι, καὶ οἷς αὐ ἡ Τριὰς ἀποκαλύψῃ κεκαθαρμένοις ἢ νοῦ, ἢ ὕστερον. Καὶ τὶ γυρεύομεν ἄλλον διὰ καινότητα τῶν λόγων τὸ Βασιλείου παρ' αὐτὸν τὸν Βασίλειον; ἐτοῦτο ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Α'ντιρρητικῶν κατ' Εὐνομίου. Α'λλὰ τάξις ἡ μὲν

φυ-

τῦ ἁγίε Πνεύματ☉. ρκγ
δὲ ὁμοία τῶν δοξαζομένων, ὅπω δηλονότι
καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀξιώματι μὴ ὑπο-
βέβηκε καὶ τάξει. παρέληφαμεν γὰρ αὐτὸ
ἕπτον ἀπὸ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀριθμούμενον,
αὐτῷ τῷ Κυρίε ἐν τῇ τῶν ἁγιάτων τῦ Σωτη-
ρίε βαπτίσματ☉ τῶν ἁγιάτων δωκοτ☉ τὴν
τάξιν. εἰς φύσιν δέ τινα ἕπτην ἀπὸ υἱοῦ
καὶ πατρὸς ἐμβαλλόμενον ἐδαμῶν μεμα-
θήκαμεν. ἤθελεν ἦναι πλέον ἄκολον τῇ
Βασιλείε νὰ ἀρνηθῇ ἑαυτὴν τὴν τάξιν ☉
τὸ ἀξίωμα, τῶν μὲ τόσα λόγια ☉ ἀπο-
δείξῃς νὰ τὰ σεριώσῃ. καὶ νὰ τὰ τῶν βάλλει
ἀμφιβόλως, καὶ μὴ τῶν θεοθήκης τ̄ διδακτι-
κῶν, ἴσως. τῦτο τὸ, ἴσως, τὸ λοιπὸν, καὶ τὸ,
ἵνα καὶ συγχωρέσωμεν, εἴ τι ξένα καὶ νόθα,
καὶ ὄχι τῦ μεγάλου Βασιλείου.

Εἰς τὴν Τριάδα ἡ τάξις διαφερτικὴ τῶν
προσώπων καὶ τῶν ὑποστάσεων, ὄχι
τῶν φύσεων, ἀλλὰ κατὰ θέσιν.
Κεφάλ. κά.

ΚΑΙ μὴ μοῦ εἰπῇς, ὅτι εἰς τὴν Τριάδα
δὲν ἡ τάξις, ἐπειδὴ λέγει ὁ Χρυσό-
στομ☉ εἰς μίαν Ὁμιλίαν τε εἰς τὸ ῥητὸν τῦ

Α' β-

ἀμφίβολα. Πῶς ὁ μέγας Βασίλειος εἰς ἐκεῖνο, ὅπου λέγει νάναι τὴν πίστιν δύσεβίας συμπλέκει τὸ, ἴσως. ὅπου εἶπεν τὴν πίστιν εὐσεβείας τὸ ῥῆμα, τὶς ἡ χρεία τοῦ, ἴσως; ἢ ὅταν ἐσὺ μὴ τοῦ, ἴσως θεολογῇς καὶ δογματίζῃς, πῶς μὲ καλεῖς τὸν λόγον σου εὐσεβείας τὴν πίστιν; ὅπου εἶπεν βέβαιον τὸ δόγμα καὶ ἀληθινὴ ἡ πίστις, δὲν ἔχει τόπον τὸ δισταγμα, καὶ τὸ, ἴσως, καὶ τὸ, ἵνα καὶ συγχωρήσωμεν. Διὰ τοῦτο εἶπε ὅτι ἐδῶτο, ἴσως, καὶ τὸ, ἵνα καὶ συγχωρήσωμεν, εἶναι πρόσωπα κακογνωμόνων ἀνθρώπων. Καὶ δικαίως νὰ δέξῃ ὁ Ἅγιος τὸ δίκαιον τοῦ πνεύματος ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἰς πίστωσιν ἐτούτης τῆς ἐννοίας πλατύνει τόσα λόγια περὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἀξιώματος, εἰς τόσον ὅπου μεγαλύνεται ὄχι μοναχὰ τὸ δίκαιον τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα, ἀμὴ ἀκόμη τὸ ὁμοφυὲς τῶν Ἀγγέλων, καὶ πολλὰ περὶ τῶν ἀξιωμάτων ἀπὸ τῶν Ἀγγέλων διηγᾶται, μόνον διὰ νὰ συμπεράνῃ, ὁ παῦλος ὅπου τὴν πάξῃ, καὶ τὸ ἀξιώματι δίκαιον ὅτι καὶ ἄριστον, τοῦτο καὶ τὴν φύσιν ἑτέραν ἔχει. Ἐπαρ' ὀλίγον. Ὥσπερ πολλαὶ μοναὶ εἶναι τῶν πνευματικῶν ἀξιωμάτων διαφοραὶ, οὕτως

τῷ ἁγίῳ Πνεύματος. ρκέ
δεύτερος ὁ υἱὸς, ἕτερον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
& τοῦτο τὸ νάνα δεύτερον & ἕτερον δὲν φέρνῃ
διαφορὰν φύσεως, ἀμὴ τάξεως & ἀξιώμα-
τος. καὶ μὲ ὅποιον τρόπον ἀναφέρεται ὁ
υἱὸς πρὸς τὸ πατέρα, ὄντας δεύτερος, τὸν
αὐτὸν τρόπον ἀναφέρεται ὁ Παράκλητος
πρὸς τὸν υἱὸν, ὄντας τρίτος. διατὶ ἐξη-
γοῦντας τὸ δεύτερεῖον τῶν προσώπων εἴπα-
κάτω λέγω. Οὕτω δὴ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον, εἰ & ὑποβέβηκε τὸν υἱὸν τῇ τε τάξει
& τῷ ἀξιώματι, διότ' ἂν εἰκότως & ἀλλο-
τρίας ὑπάρχον φύσεως. Εἶναι τοιγαροῦν τάξις
ἢ ἀξίωμα τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱὸν & τοῦ υἱοῦ
πρὸς τὸ πνεῦμα, & διὰ τοῦτο ὁ πατὴρ εἷς
ἐστι & ὁ υἱὸς δεύτερος & τὸ πνεῦμα
τρίτον ἐ φύσει ἀλλὰ τάξει & ἀξιώματι. καὶ
τοῦτο εἷς ἀναμφίβολον ἔχει τὸν Βασίλειον καὶ
ἄλλους Πατέρας. εὑρήκαμεν τοιγαροῦν ἐμισο-
λέβηκας οἱ σχισματικοὶ τὸ διδακτικὸν ἐπίρ-
ρημα, ἴσως, & τὸ ἄλλο, ἵνα μὴ συγχωρή-
σωμεν. & ποῖον ἔχοντας νοῦν & διάκεισιν.
δικαιότατον ἴσως νὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ Βασίλειος
καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες διδάσκοντας & δόν-
τας δόγματα τῆς πίστεως τοῖς Χριστιανοῖς
ἐχρήσαντο διδακτικὸν ἐπίρρημα, ἢ λόγῳ

ἀμ-

γόνιον περὶ διαφορᾶς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφ' ἧς πᾶσα ὅπη τῶν κτίσιν ἡμῖν ἀγαθῶν χρηία πηγάζει, τῷ μὲν υἱοῦ ἤρτηται, ὡς ἀδιαστάτως καταλαμβάνεται, τῆς δὲ τοῦ πατρὸς αἰτίας ἐξημμένον ἔχει τὸ εἶναι, ὅθεν καὶ ἐκπορεύεται. καὶ κάποτε Νικήτας Μαρωνείας ὁπτὸς ἦλθε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου, καὶ ἀκόμη παλαιότερος, γράφοντας καὶ Λατίνων ἀναφέρει τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῦ Βασιλείου ὁλόκληρον, καὶ τὸ ἀποδέχεται ὡς γνήσιον τοῦ Βασιλείου.

Ἃς τὸ δώσωμεν καὶ τοῦτο ἐσωμένον ὁ Βασίλειος, καθὼς οἱ χισματικοὶ λέγουσι, ὅτι δὲ τοῦτο συμπεραίνεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴ ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀμὴ ὅλον τὸ ἐναντίον. ἔλεγεν ὁ Εὐνόμιος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ξένον τῇ φύσει, ἐπειδὴ εἶναι ξένον τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. ὁ μέγας Βασίλειος ἀρνεῖται τὸ συμπέρασμα, δηλονότι ἐκεῖνο νάναι ξένον τῇ φύσει, ἀμὴ τοῦ συγχωρᾷ, τὸ ξένον νάναι τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ προηγούμενα, καὶ ἑπόμενα τῆς συλλογαφῆς. ἐπειδὴ ἐν τῇ τελευτῇ εἶναι πρῶτος ὁ πατήρ.

δεύ-

τοιαῦτα προσφέρῃ, ἐν δεχομένῳ τὸ λόγου καὶ ἀλλως ἔχῃ. Α᾽μὴ τὰ αὐτίγραφα ἐτοῖα ἢ ναὶ τὰ ἔφθειραν οἱ Δυτικοὶ, ἢ οἱ χισματικοὶ, θέλομεν ἀφήκει τ᾽ ἔρευναν ἀλλωνῶν. Η᾽μεῖς βλέπομεν καθὼς πολλοὶ σημειώνεν, ὅτι ἡ σωέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ τοῦ λόγου φορά σις λίαν σύμφωνός ἐστι, & σωᾴδουσα τῇ τοῦ διδασκάλου ἐπαγγελίᾳ, καὶ ὅτι ἡ παραφθορὰ δὲν εἶ) τοῦ Βέκκου τοῦ Παρισιήου, καθὼς πολλοὶ τὸν συκοφαντοῦσι, ἐπειδὴ & τὰ αὐτίγραφα εἶ) πολλὰ παλαιότερα ἀπὸ τὸν Βέκκον. καὶ τὸ ῥητὸν ἔχῃ τόσον κάλλος, καθὼς καὶ ἀποσημειῶται ἄλλος Διδάσκαλος, καὶ μ᾽ ὅλαύτης ἀϋλωσίας καὶ σρογγυλότητος ἐπαγγελμοῦον & χάεστος ἀπίκης, ὡς μὴ Λατῖνος μόνον μὴ δύναθαί ποτε τοιοῦτος γράψαι, καὶ μ᾽ ὅλαύτης χάριτος Ἑλληνικῆς τι συγγράψαι ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἑλλήνων οὐδενὶ, πλὴν αὐτοῦ Βασιλείου. Ἐκείνου γὰρ ἡ εἰκών. Ἐκείνου τ᾽ γραφῆς τοῦτο τὸ εἶδος. εἴπερ δεινὸς λόγων κρίνειν ἰδέας, οἶδεν ὃ λέγω. & τί κρύζω κρατῶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀνθρωπον; ναὶ τὰ ὅμοια λόγια τοῦ Βασιλείου, & ἡ αὐτὴ λέξις εἰς τὸν ὁπλοῦν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γρη-

λαβεῖν τὸ ἀδήλιον τε ἀπολέσθαι αὐτό. τὸ
δὲ τῆς ἀληθείας πνεῦμα οὐκ ἠθέλησε τοῦ
ψεύδεσθαι, ἵνα μὴ σβεσθῇ ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ
πνεῦμα εἶεν, ὃ δὲ ἀνέῳξε τὸ φύλλον τοῦ τὸ
ῥητὸν ἔχον, καὶ ἕτερον ἴσησιν, ἐκείνος τῇ αὐτο-
δῇ ἐκκόπῃ ἕτερον αὖθ' ἑτέρου. Λαβὼν
οὖν τὸ βιβλίον, καὶ αὐτοδιδάκτως ἐν τῇ Σωσό-
δῳ ἐλθὼν, ἤρξετο μετὰ θύρσους τοὺς Λατίνους
νικᾶσαι. ἀνοίξας δὲ τὸ βιβλίον ὁ πατὴρ αὐτοῦ,
καὶ ἰδὼν ἐπὶ τὸ ῥητὸν υἱοὺς ὑπάρχον, τρεβλῷ
τῷ ὀφθαλμῷ τῷ Ὑποδακτικῷ ἐμβλέψας
ἐδείκνυσιν, ὡς μετὰ δίκης ἐβόησε, εἰς τοὺς δι-
κούς σου Κύριε ἔκοψα αὐτὸ, πῶς δὲ καὶ
πάλιν ὑγιὲς ἔστιν ὅπερ. ἔτως οὖν τὸ ῥητὸν
ὑγιοῦς διερθέντος ἀνεχωρήσατε. Καὶ τὸ
ναὸν πολλὰ ἀνάθεμα ἃ ὁποῖα ἔχουσι τοὺς
ῥῆσιν ὁλόκληρον, καθὼς τοὺς προεγράψα-
μεν, δὲν τ' ἀφανοῦς δὲ αὐτοὶ οἱ σχισματι-
κοὶ, ἀνάμεσα εἰς σοῦ ὁποίους δὲν εἶδ ὕστε-
ρος ὁ Νεῖλος εἰς τοὺς λύσιν τῶν δεκάτε τε-
ταρτε Κεφαλαίε. νὰ τὰ λάμα τε. Ὅπε
καὶ τὸν ἀνάθεμα ἡμῖν τε καθολικοῖς
ὄντων ἐξ ἴσου, καὶ τὸν μὲν τοὺς ῥῆσιν, ὡς αὐ-
αὐτοὶ φασιν, ἔχοντων, τὸν δὲ, ὡς ἡμεῖς ἀξιῶ-
μεν, ἐκ αὐ ἦσι δίκαιοι ὡς ἀναγκαῖα τοὺ

Τοι-

ὧν αὖτε τῆς συλλαβῶν ἡμίσεις ἐπιφαινόμεναι τό τε πλημμελὲς σκεπτε ἐλέγχουσι, τῶ τε ἀληθείαν οὐδὲν ἧττον σαφῶς παρίστασι. καὶ ἡ τῦ ἑτέρου βιβλίυ μέλαν ὀπὴ χέας ἐκάλυψε τῦτο τὸ μέρος τῦ ῥητῦ πᾶν, ὃ φησι, παρ' αὐτῦ τὸ εἶδος ἔχον, καὶ ὅλως σκέπης τῆς αἰτίας ἐξημμένον. ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον τῦ σοφῦ Κυδώνη σκέπτε τῶ βίβλον εἰς χεῖρας λαβόντος, τὸ ῥητὸν πάλιν ὑγιὲς ἀπεδόθη. αὐτὸς γὰρ οἰκείᾳ χειρὶ, τό τε ῥητὸν ἐν τῷ βιβλίῳ ὁλόκληρον παρατάξασθαι, ὑβρεσί τε ἀξίως ἔπληξε τὸν τῦτο τετολμηκότα.

Πολλὰ γελοῖον εἶδος σκέπτε ὅπῃ λογᾶται Ἰωσὴφ ὁ Μεθώνης ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ τε πρὸς τῶ ὀπτολίῳ Μάρκε τῦ Ἐφέσου. Ὅτε γὰρ τὴν ἰωβηλαϊκὴν τῦ Νικομηδέως ἀπεσείλατε, τὸ βιβλίον κομίσας τῦ ἱερῦ Βασιλείυ τὸ τῶ ῥῆσιν ἔχον ζητεῖς, τίς γὰρ αὐάγνη, καὶ τὰ ἑξῆς, κἀκεῖνος οὐδὲ τῇ κακίᾳ κινούμενος, ἢ καὶ παρ' ὑμῶν κινηθεὶς ἠθελήθη τῶ ἀληθείαν κρύψαι. καὶ λαβὼν αὖθις χεῖρας τὸ βιβλίον, καὶ ἐλθὼν ὅπῃ τὸ θυείδιον, ὡκονόμησε τὸ ῥητὸν ἀποξέσας, καὶ σήσας τὸ φύλλον, ὃ τὸ ῥητὸν εἶχεν, ἀπῆλθε

σιν, ὡς ἐγὼ τῶν ἐξέθηκα, δηλαδὴ, παρ' αὐτοῦ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ ἐκείνης τῆς αἰτίας, ἤγουν τοῦ, ἐξ οὗ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγοντα. τὸ γὰρ ἓν μόνον τὸ τοῦ Πατρὸς διαφόρου δηλαδὴ εἶχεν ἑτέρους, τινὸς ὠφελείας τοῦ ῥητοῦ, καὶ τὰ μὲν παραθέντος, τὰ δὲ ἀφελόντος. καὶ κατωτέρω. Μετὰ τοὺς ἄλλων εὗρον, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Παντεπόπτου δύο βιβλία τοῦ ζητμάκαρος Βασιλείου, τὸ μὲν μεμβρανον παλαιότατον ἔχοντα τῆς ὄψεως, ὅσου γε γρόνου οὐκ οἶδα, διὰ τὸ μὴ γεγράφθαι τὸ ἔτος ἐκεῖ. τὸ δὲ λέγε βαμβάκινον περὶ χρόνων γεγραμμένον ζιακοσίων. ἐνεγέγραπτο γὰρ ἐν τέλει χρόνος, ἀφ' οὗ τοῦτο ῥᾴστα συλλογίσασθαι ἔνεστι. καὶ τὰ βιβλία μένουσιν ἔτι, εἰ μή τι μὴ τὸ παρ' ἐμοῦ ἀνάδειξιν ὑφαίσῃ πρὸς τὴν παύτα ῥᾳδίως τῆς ἑαυτοῦ στοπείας μηχανωμένων. Ταῦτα καὶ ἄμφω ὡς ἡμεῖς ἐξετέμεθα, τοῦ τοῦ Διδασκάλου ῥῆσιν εἶχον ἐγγεγραμμένον. αἰδὼς δέ τις, ὀλιγοψυχίας μὴ ψυχῆς, χρεὼς ἦν τολμηροτέρας τῆς μὴ τοῦ μεμβραίου σιδήρου χρησάμενον ἀπέξεσε τοῦ ἀλήθειαν. Οὐδὲν δ' ὅμως αὐτοῦ παρέργου ἀπολώτησεν. ὅτε γὰρ τόσος κενὸς

ἂν

ἐκεῖνα ὅπως προσέθηκαν ἢ σημαδεμένα μὲ ἄλλης λογῆς γράμματα. πολλὰ ἀπὸ τοῦτα εἶδεν ὁ Μανουὴλ ὁ Καλέκας, καὶ διὰ τοῦτο γράφει. Εἰ δὲ τοῦτο προσθήκην τις ἐῶν φησι, συγκαταθησόμεθα. πρῶτον μὲν ἐν τοῖς παλαιοτάταις βιβλίοις ἅπασι λείπεται, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς τὸ χίασμα πᾶς τις ἂν εἴποι γελάσεται. ὧν τινα καὶ ἀπελλήλεγμένα ὁρᾶται, τινῶν τινὰ τοῦ Διδασκάλου φάσιν ὡς τόδον διαβαλλόντων, διὰ τοῦτο σιδήρῳ καὶ τῇ γραμμάτων χρησαμένων πρὸς τὴν αἵρεσιν. Βασιλείων ὁ Καρδιωσάλις πρὸς Ἀλέξιον Λάσκαριν τὸν Φιλανθρωπηνὸν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πρῶτον μὲν ἐν τῇ Σιωόδῳ τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ πέντε βιβλίων εὑρεθέντων, μᾶλλον δὲ ἓξ, τὰ μὲν πεντάριον μεμβρανέων, καὶ παλαιοτάτων, τὴν δὲ δύο βαμβακίνων, ὧν τὰ μὲν ξέα τοῦ Μιτυλήνης Ἀρχιεπισκόπου ἦσαν, τὸ δὲ τέταρτον τὴν Λατίνων, τὴν δὲ ἀπὸ βαμβακίνων, τὸ μὲν ἐν τῷ κρατεῖ Βασιλέως ἦμεν, τὸ δ' ἄλλο τοῦ ἱερεῦ Παρισίου, ὃ ἐκ τῆς μονῆς τῆς Ξανθοπέλων λαβὼν ἐπηγάγετο. Τέτων οὖν τὴν ἓξ τὰ πέντε ἔτως ἔχον τινὰ ῥῆ-

σίλειος. Πῶς τοίνυν ἀφιώνας τὸν πατροπαράδοτον εὐσέβειαν ἤθελε ποτὲ εἰπῇ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνε τοῦ πατρὸς; βλασφημᾷς εἰς τὸν Βασίλειον αὐθεφτε, ὅταν ἀποκοτᾷς καὶ μωραίνῃς εἰς τοῦτον τὸν τρόπον κῇ τὸ Βασιλείου.

Ἀπὸ τοῦτο τὸ ῥητὸν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἐκπορεύσεως ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐξάλειψαν κάποια λόγια, καὶ προσέθηκαν ἄλλα, καὶ ἔτζι τὸ ἔφθειραν, λογαριάζοντας ὅτι μὲ τέτοιαν κολόβωσιν νὰ μὴ μπορῇ νὰ πισωθῇ ἡ ἐκπόρευσις καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. τὰ λόγια ὁπού ἔβγαλαν εἶ), παρ' αὐτοῦ τὸ εἶ) ἔχον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνον, καὶ αὐαγγέλλον ἡμῖν, καὶ ὅλως ἐκείνης τῆς αἰτίας ἐξημμένον. ἐκεῖνα ὁπού προσέθηκαν εἶ), ἴσως, καὶ, ἵν' ὅλως καὶ συγχωρήσωμεν. καὶ τοῦτο νὰ τὸ ἔφθειραν οἱ χισματικοὶ καὶ ὄχι οἱ Δυτικοὶ, φαίνε) πολλὰ καλὰ ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρυσόγραμμα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅπου τὸ ῥητὸν εἶ) ἀκέραιον, εἶ) γραμμένον καθὼς ἐμεῖς τὸ ἐγράψαμεν ἐπανώ, καὶ εἰς ἄλλα φαίνε) τὸ αὐτὸ, ἀμὴ τὰ λόγια ὁπού δὲν ἀρέσκουν τοὺς χισματικοὺς εἶ) λυομένα, καὶ

ἐκεῖ-

βαίνει ἐκ τῦ υἱῦ, καὶ ἀναγγέλλει ἡμῖν, ὅλης ἐκείνης τῆς αἰτίας ἐξημμένον, καὶ τῦτο τὸ ῥῆμα δίδωσιν ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος. ὅτι τὸν Βασίλειον τολμητὸν τὸ πνεῦμα ἔχει, καὶ λαμβάνει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν, ἐν γνωρίζει αἰτίαν ἑαυτῷ τὸν υἱόν. Δὲν εἶπε τολμητὸν ἐκ μόνε τῦ πατρὸς. ἀλλὰ καὶ ἅπαξ, ἐκ μόνε τῦ πατρὸς, δὲν ἤθελε ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν, μὴ ἐγνώριζε τὸν υἱὸν αἰτίαν του, καὶ τῦτο συμπεραίνεται φανερὰ, ἐπειδὴ καὶ εἶναι δεύτερον ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἐκεῖνο ὅπε εἶναι δεύτερον εἰς τὸν Πατέρα ἔχει τὴν αἰτίαν τε ἀπ' ἐκείνε, ἀπὸ τὸ ὁποῖο λογαριάζεται δεύτερον. καὶ αὖ καλὰ καὶ φαίνεται ἕνας κάποιος ὑποβιβασμὸς εἰς τὸ δεύτερον, μὲ ὅλα τῦτα ἐκεῖνος ὁ ὑποβιβασμὸς, δὲν φέρνει ὑποβιβασμὸν ὐσίας, ἀμὴ τάξεως καὶ ἀξιώματος, τὰ ὁποῖα δὲν σημαίνεσιν πλέον μηδὲ ὐσίαν, ἀμὴ τάξιν, ἀρχὴν, καὶ αἰτίαν, ἔσοντας καὶ τὸ πρῶτον εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία τῦ δευτέρου, καὶ διὰ τῦτο λέγεται δεύτερον, διατὶ γνωρίζει τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τε ἀπὸ τὸ πρῶτον. καὶ ἔτζι τὴ διδασκαλία εἶναι παρόμοιαν, καὶ λόγος καὶ δόγμα τῆς εὐσεβείας, τὴν ὁποῖαν στέργει καὶ φρονεῖ ὁ μέγας Βα-

βαλλομὴν ταῖς ῥήσεσι τε, φανερὰ, ὅτι ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ οὐχὶ ἐκ μόνου τοῦ πατρός. Διὰ τὴν τῆς λέξεως ἰδιότητα τοῦ μὴ μάπα σου. εἰς τὸ εἶπον τῶν αὐτηρητικῶν τις Εὐνομίου λέγει ὁ Βασίλειος. Τίς γὰρ ἀνάγκη ἐπὶ τῶν ἀξιωμάτων ἐν τῇ τάξει εἶπον ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα, εἶπον εἰ μὴ καὶ τῇ φύσει; ἀξιώματι μὲν γὰρ δευτερεύειν τοῦ υἱοῦ, παρ' αὐτοῦ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνον καὶ ἀναγγέλλον ἡμῖν, καὶ ὅλως ἐκείνης τὰς αἰτίας ἐξημμένον παραδιδόναι ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος, φύσει δὲ τῇ ἴσῃ χρῆναι, ὅτε ἐπὶ τῶν ἁγίων γραφῶν διεδιδάγμεθα, ὅτι ἐκ τοῦ θεοπνεύστου καὶ τὸ ἀκόλουθον δύνατον συλλογίσασθαι. ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τῇ τάξει μὲν δεύτερος τοῦ πατρός, ὅτι ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ, καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτῷ ὁ πατὴρ, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ πρόοδος καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ πατέρα. φύσει δὲ ἴσος πρώτου δεύτερος. διότι ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. οὕτω δηλονότι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰ καὶ ὑποβέβηκε τὸν υἱὸν τῇ τε τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. ἴσον δ' ἂν εἰκότως, καὶ ἀλλοτρίας ὑπάρχον φύσεως. Ἐπειδὴ ὁ Βασίλειος λέγει, ὅτι τὸ πνεῦμα οὐδαμοῦ τοῦ υἱοῦ τὸ εἶναι ἔχει, καὶ λαμβά-

Ἐκκλησίας, αἰ εἰσὶ ὅποι☉ ☪ αἱ εἰσὶ, δὲν εἶπε ποτὲ, καὶ σημάδεψαν καλὰ τὰ λόγια, ὅτι ἐκ μόνυ τῦ παιδὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἢ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε☉ ἐκ τῦ παιδὸς, καὶ ὄχι ἐκ τῦ πατρὸς, ἢ ὄχι ἐκπορεύε☉ ἐκ τ̃ πατρός. αἱ κακιὰς δὲν τὸ εἶπε, φανερὰ μὴ ἦ τὸ εἶπεν ὁ Βασίλειος. ☪ αἱ καλὰ ☪ εὐαίσθε☉ εἰς ἐκείνους. ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύε☉ ἐκ τῦ παιδὸς διχως μνήμιω τῦ πατρὸς, καθὰ καὶ ψυχρὰ συμπεραίνε☉, τὸ ἐκ τῦ παιδὸς μόνυ καθὼς τὸ ἀπεδείξαμεν εἰς τὸν ἀρχὸν τῦ Ἐγχειριδίυ, καὶ ἐκεῖνο τὸ, μόνυ, εἰς τέτοιον τρόπον εἰς τὸν ἐκπορεύσιν τῦ Πνεύματ☉ βαλμένον εἶναι ἀσύστατον, ☪ ἀσυλλόγιστον.

Ἡ γνώμη τῦ Βασιλείυ εἶναι, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, αἱ καλὰ καὶ οἱ ἐναντίοι ἔφθαραν τὸ ῥητόν. Κεφάλ. κ'.

ΠΟΙΑ Σ γνώμης εἶναι τὸ λοιπὸν ὁ Βασίλει☉, καὶ τί φρονεῖ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉; αἱ λογαριάζομεν καλὰ τὰ λόγια τυ, καὶ αἱ συμ-

ὅπως ἐσημείζοζαν & ἐξηγήσασιν, ὅλας ταῖς ῥήσις τῶν Πατέρων, ἀπὸ ταῖς ὁποίαις σὺν ἐφαίνετον νὰ μπορεῖ νὰ συμπεραν θῇ, ὅτι ἐκ τοῦ πατρὸς μόνου ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, καν εἰς ποτὲ δὲν ἐσημείωσε τέτοιαν ῥῆσιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς καὶ ἤθελαν τὴν εὕρη εἰς καμένα τρόπον δὲν ἤθελαν τὴν ἀπαρνάσθ ἀσημείωτον. ἰδὲς τὸν Καματηρὸν Ἀνδρόνικον εἰς ταῖς Ἐπιστολαῖς τε, τ Καβάσιλαν Νεῖλον, τὸν Παλαμᾶν Γρηγόριον, καὶ ἄλλους, τῶν ῥητῶν τῶν Πατρικῶν ἀκριβῶς ἐξεταστὰς, ποτὲ τοιοῦτον δὲν ἐσημείωσε εἰς τὰ ῥητὰ τοῦ Βασιλείου. καὶ οἱ ἐκ τῆς ἐναντίας μείρας Καθολικοὶ, ὅπου μὲ σφιλοσόφειαν ἀσφάλειαν & ἀκρίβειαν ἔκαμαν τὸ αὐτὸ, ἐξηγῶντας εἴ π & αὐ ἦτονε αἰκαλὰ & μικρὸν τῶν Πατέρων, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο νὰ εἶν ἐναντίον τῆς ἐκπορεύσεως & ἐκ τοῦ υἱοῦ, ποτὲ δὲν ἀνάφεραν τοιοῦτον τοῦ Βασιλείου ῥητὸν. Φανερὸν ὅτι δὲν ἦτονε. & αὐτὸς & τὸν σημειωμένον δείσηε νὰ πάτοτε, τοῦτο εἶν δόλῳ & σοφιστικῶς τῶν χριστιανικῶν. Καὶ νὰ ἐγὼ ὅπου λέγω τὶ σφιλοσόφειαν, καὶ μὴ σφιλοξενιοθῇς, ὅτι ὄχι μοναχὰ ὁ Βασίλειος, ἀμὴ ὅλοι ἄλλοι τῶν Πατέρων τῆς Ἀνατολικῆς

Ἐκ-

& ἡ δουλεία περνᾷ ἀλλέως, & πόσον ὁ Δαμασκηνὸς, ὅσον ὁ Βασίλειος, ἢ ὁ Ἀθανάσιος; δὲν λέγουσι πότοπ ἀπὸ τῦτο, ἀμὴ ὅλο τ' ἐναντίον, ἐγὼ ἀφίνοντας ἐτῦτα τὰ σοφίσματα, δέξε νὰ μοῦ εἰπῶ ψέμματα, ἀκολεθῶ, καὶ δέχομαι τὴν γνώμην τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, καὶ θαῤῥῶ εἰς τ' Θεόν, ὅτι θέλουσι τὴν ἀκολυθήσῃ & τὴν δεχθῆ, ὅσοι ἀγαπῶν τὴν σωτηρίαν τους. καὶ δέξε νὰ μοῦ εἰποῦν, ὅτι ἐμεῖς λέγομεν ἄλλα καὶ ἄλλα, καθὰς & μᾶς ὁδηγᾷ ἡ προαίρεσις καὶ τὸ ἐθελόβελον τῆς γνώμης, θέλομεν χράψῃ ἀυτὰ τὰ ῥητὰ τῶν Ἁγίων, & ἐκεῖνα συμβαλλονταῖς & μὴ ἄλλα τῶν ῥητὰ, θέλομεν εὕρη τὴν ὀρθὴν & ἀληθινὴν ἔννοιαν τ' γνώμης των, τὴν ὁποίαν ἀπέκει θέλομεν τὴν στέρξῃ αἰώνιος καὶ ὁμολογῦμεν Χειστιανισμὸν & ὀρθοδοξίαν. & αὖ ἔχει τ' πρῶτον τόπον ὁ Βασίλειος ζαν & παλαιότερος.

Ὁ Βασίλειος λέγει, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνε τῦ πατρὸς, τῦτο εἶναι φανερὸν ψέμμα. διατὶ ὁ Βασίλειος εἰς ὅλα τε ἐκεῖνα τὰ συγγράμματα, ὁπῦ ἐμεῖς ἔχομεν & τὰ διαβάζομεν, δὲν εἶπε ποτὲ τέτοιαν πρᾶγμαν. καὶ οἱ χισματικοὶ αὐτοὶ

σι, τὶς μόνον ναίαι Χριστιανὸς καὶ παιδὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, δὲν θέλῃ καλλίτερα νὰ σφάλῃ μὲ τὸν Βασίλειον, καὶ τ' Ἀθανάσιον, παρὰ νὰ ὀρθὰ φρονεῖν μὲ χίλιους ἄλλους; καὶ περιασότερα λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον ὁ ἔπαινον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ἀνατολικὴν, καὶ τὴν Δυτικὴν, εἰς τὰ δόγματα ὀρθοδοξότατον, ὅπου καλὰ εἶδε, καὶ ἐσοχάσθηκεν ὅλα ἐτοῦτα τὰ ῥητὰ τ' Πατέρων, καὶ τὰ ἐπροξέβαλεν ἀναμεσάτων δογματίζει, Ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἢ ἐλέγομεν, καὶ, μόνον ἀπὸ ὁ πατήρ. πῶς θέλουσιν οἱ Δυτικοὶ νὰ εἰποῦμεν ἐμεῖς ἐκεῖνο, ὅπου κατὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰωάννου τ' Δαμασκηνοῦ, δὲν τὸ εἶπαν ποτὲ, μὴ ἢ εἰς τὴν καιρόντα τὸ ἔλεγαν, ὅπ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. αὐτοὶ δὲν θέλουν ναίαι σοφώτεροι τ' Δαμασκηνοῦ, μὴ δὲ νὰ ξεύρουν τι πλειότερα περὶ τῆς Γραφῆς παρ' ἀπ' ἐκεῖνο, ὅπου θεολογᾷ ὁ Δαμασκηνὸς.

Καὶ ἐγὼ ἀπάνω εἰς ἐτοῦτο λέγω πῶς ἔχουν δίκαιον, καὶ ἐγὼ αὐτὸς μου ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην αὐτοῦς καὶ τὸ θεῶμα σέβομαι καθὼς αὐτοὶ τὸ θεωροῦσιν, ἀμὴ αὐτοῦς

Τὸ ῥητὸν τῦ Βασιλείυ, ὁπῦ αὐαφέρυσι οἱ ἑναντίοι ναὶ λέγῃ, Τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνυ τῦ πατρὸς, ἀλλ' εἶναι καὶ τῦ Βασιλείυ.

Κεφάλ. ιθ'.

Μοι γράφυσιν ἀκόμη, ὅτι ἀείσκον) πολλοὶ καλοὶ αὐθεντοι, φοβέμενοι τ' Θεὸν, καὶ ὀπιμῶμενοι τὴς σωτήριας τῆ ψυχῶν τῶ, οἱ ὁποῖοι λέγον) κὴ στέργουσι τὰ ῥητὰ τῦ Πατέρων, καὶ ὁμολογοῦσιν τὴν δύναμιν τ' ὀπτήρημάτων, & γνωρίζυσιν ὅτι ἀληθινὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε) καὶ ἐκ τῦ ὑῦ, & ἀλλ' ἐμπορεῖ ναὶν ἀλλοιῶς. ἀμὴ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῦ φαίνε) ὠφελίζυσιν, & ἀλλ' ἐμποροῦσι ναὶ πικράσουσιν, πῶς ἐτύτη εἶναι ἀλήθεια, ἔσυντας καὶ τῦ λέγουσι κάποιοι ἀπὸ τὸ ὁρίσμα βιβλίον τυπωμένον ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ, ἄλλοι λέγουσι ναὶν τὸ Βασιλείυ, ἄλλοι τῦ Ἀθανασίυ, εἰς τὸ ὁποῖον φαίνε) φανερὰ, & ἀμβάζε), τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ναὶν ἐκ μόνυ τῦ πατρὸς. αἰ τὸ λέγῃ τῦτο ὁ Βασίλης, ἢ αἰ εἶναι ὁ Ἀθανά-

βλύζῃ ἀπὸ τὸν πατέρα.

Καὶ καθὼς δὲν εἶναι ἰδίωμα τοῦ παιδὸς τὸ προφέρειν ἐξ αὐτοῦ καὶ προβάλλειν, εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον λέγομεν, ὅτι αἱ καλαὶ προσευχαὶ, καὶ ἐκβλύζῃ, καὶ πηγάζῃ τὸ πνεῦμα ὁ υἱὸς ὄχι διὰ τοῦτο λέγεται θεοπάτωρ ὁ υἱὸς, καὶ πάλιν λέγεται θεοπάτωρ ὁ πατήρ. καὶ τοῦτο δείχνει φανερὰ. τὸ πνεῦμα προηγουμένως ἐκχεῖται καὶ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν παιδὸς, καὶ ὄχι διὰ τοῦτο λέγεται θεοπάτωρ ὁ πατήρ. ἀμὴ λέγεται θεοπάτωρ μόνον διὰ τὴ μονογενῆ υἱὸν, ὁποῦ γεννᾷ ἐξ αὐτοῦ. διατὶ αὐτὸς καὶ λέγεται θεοπάτωρ ὁ πατήρ, ἐπειδὴ ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, νὰ καὶ τοῦτο τὸ πνεῦμα διαφέρον θεοπάτωρ Θεοῦ. καὶ πόθεν θέλῃ κληθῇ μονογενὴς ὁ υἱὸς, ἔχοντας καὶ αὐτὸν θεοπάτωρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀμὴ δὲν λέγεται κἂν τοῦτον τὸν νοῦν, καὶ πλανοῦνται τὰ ὅμοια λέγοντες. διατὶ ὅτι θεοπάτωρ ὁ πατήρ, διατὶ γεννᾷ τὸν υἱὸν, καὶ ὄχι διατὶ ἔχει τὸ ὑπάρξιν ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ἔτζι ὁ υἱὸς δὲν λέγεται θεοπάτωρ, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχει υἱὸν, καὶ τὸ αὐτὸ λέγεται καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου. καὶ τοῦτο ὅτι ἴδιον τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποστάσεως κατ' ἐξαίρεσιν.

Τὸ

γέννητος ἐξ αὐτῆς ὅτε ἀμέσως, ὡς ὁ υἱός, ἀμὴ εἴη ἐξ αὐτῆς διὰ τῦ υἱοῦ κατ' ἄλλον τρόπον ὑπάρξεως. καὶ λέγε) διὰ τῦτο ὁ πατὴρ πηγαία θεότης, εἰς τόσον ὅτι ἐ τὸ ἁπλῶς προάγειν καὶ τὸ προβάλλειν ἔξι παρικὸν [illegible]μα ἐν τῇ θεοτόκῳ θεότητι. διατὶ αὐτίσως τὸ πνεῦμα ἤθελε ἦναι προσεχῶς ἀμέσως ὡς ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς, ἐδὲ εἰς τὴν Πατέρων ποτὲ ἠθέλησε τολμήσῃ νὰ θεολογήσῃ καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ υἱοῦ. ἀμὴ διατὶ οἱ Πατέρες δογματίζουσι τὸν υἱὸν προσεχῶς καὶ ἀμέσως εἶναι ἐκ τῦ πατρὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῦ υἱοῦ ἐκ τῦ πατρὸς, λέγουσι νὰ ἐκπορεύε) καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα εἰς πολλά των συγχώρησα. καὶ εἰ) τὸ πνεῦμα ἦν ἐκ θεοτόκυ ἀρχῆς τῦ πατρὸς καὶ ἦν ἀπὸ πηγὴν καὶ βρύσιν τὸν υἱὸν, ἀμὴ ὄχι ἰδίαν καὶ μοναδικὴν πηγὴν καὶ βρύσιν ἔξω ἀπὸ τὸν πατέρα. διατὶ ἀκόμη ὁ πατὴρ εἶναι πηγὴ τῦ πνεύματος, καὶ ὁ υἱὸς εἶναι πηγὴ τῦ πνεύματος, ἀμὴ ὁ πατὴρ εἶναι καὶ λέγε) πηγὴ τ πνεύματος ἦν πηγαία θεότης καὶ αἴτιον ἄπον. ὁ υἱὸς πηγὴ ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν ἐμαυτόν του φυσικὰ καὶ ἀσιωπήτως προχέει τὸ πνεῦμα, ὁπῦ αἰωνα-

βλύ-

Τὸ προβάλλειν καὶ προάγειν τὸ πνεῦμα ἐκ ἔστι παρικὸν ἰδίωμα.
Κεφάλ. ιή.

Ἀπὸ ἐτέρα ὅλα φαίνεται φανερὰ ὁ παραλογισμὸς ἐκείνων, ὁπὲ λέγουσι τὸ προβάλλειν, καὶ προάγειν ἐξ αὐτὲ ναίειν ἰδίωμα τὲ παρὸς, καὶ διὰ τὲτο ὁ Πατέρας ναίειν μόνον προβολὴς τὲ πνεύματος, ἐπειδὴ δὲν ἐμπορεῖ νὰ κοινωνήσῃ τῷ υἱῷ ἐκεῖνο ὁπὲ εἶναι ἴδιον αὐτέ. οἱ Θεολόγοι ἀρνοῦνται τὸ προάγειν ἐξ αὐτέ, καὶ τὸ προβάλλειν ναίειν ἴδιον τὲ παρὸς, διατὶ αὐτὸ εἰπῆς ἁπλῶς τὸ προάγειν ἰδίωμα Παρικὸν, ἤθελ' εἶναι καὶ τὸ πνεῦμα υἱὸς, ἐπειδὴ προβάλλει καὶ προάγει ἐκ παρὸς. ἀληθινὸν εἶναι ἰδίωμα τὲ παρὸς εἶναι τὸ γεννητῶς προάγειν, διατὶ ἐκεῖνο ὁπὲ προάγει, ὡς υἱὸς, προάγει ὡς ἐκ παρὸς. ἀμὴ ὡς ἐκ Θεὲ τῆς πηγαίας θεότητος προέρχονται καὶ πηγάζουσι διαφόρως ὁ υἱὸς, καὶ τὸ πνεῦμα, ὁ υἱὸς γεννητῶς καὶ ἀμέσως. διὰ τὲτο καὶ πατὴρ καὶ θεόγονος θεότης ἡ πηγαία θεότης λέγεται ἐν τῇ γεν. ἰσῃ τὲ υἱὲ. τὸ πνεῦμα ὅτε

γεν-

πέρας ἐβουτλωῆς τῆς ωεφόδου, διὰ νὰ μὴ ἐῖ πνεῦμα ὁ ἕνας τῦ ἄλλου. καὶ τὸ ωεβάλλεσθαι νοεῖ καὶ τῶν δυωνῶν. διατὶ καὶ οἱ δύο, καθὼς λέγει ὁ Νύασης Γρηγόριος νοοῦσι ὁμωεδὸς ἀπὸ τῆς τῦ πνεύματος ὑποστάσεως. καὶ διὰ τῦτο λέγει ἐξ ἀμφοῖν τὸ πνεῦμα. διατὶ αὐ δὲν ἦτον ἐξ ἀμφοῖν ἐτῦτοι οἱ δύο δὲν ἤθελαν νοηθῆ ωεφῶτα ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τῦ πνεύματος, ἀμὴ νοοῦνται, βλοιπὸν τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Ἄκουε τὸν Νύασης ὁπῦ διδάσκει τὰ ὅμοια εἰς τὸν λόγον τῶν Μακεδονιανῶν. Ἐφ' ὧν γὰρ ἡ τῶν τὸ ἀγαθὸν ἐνέργεια εὐδεμίαν ἐλάττωσιν ἢ ωδιαλλαγὴν ἔχει, πῶς ἔξιν ἄλογον τὴν τῶν ἀριθμὸν τάξιν ἐλαττώσεως τῆς τῶν φύσιν ωδιαλλαγῆ; οἰεσθε σημεῖον εἶῆ. ὥσπερ αὐ εἴπις ἐν ἥλιοι λαμπάσι διηρεμοῦν βλέπων τὴν φλόγα, αἰτίαν ἂν τῦ ἥλιου φωτὸς ὑποθώμεθα εἶῆ τὴν ωεφύτην φλόγα ἐκ διαδόσεως διὰ τῦ μέσου τὸ ἄκρον ἐξάψαι, ἔπειτα καταπαύζειν ἐν τῇ ωεφύτῃ φλογὶ τὴν θερμασίαν, τῇ ἂν ἐφεξῆς ὑποβεβηκέναι, καὶ ωρὸς ἔλαττον ἔχειν τὴν ωδιαλλαγὴν, τὴν ἂν ἥλιου μηδὲ πῦρ ἔτι λέγεσθαι, κἂν ωδιαπλησίως καῇ, καὶ φάνῃ, καὶ πάντα τὰ πυρὸς ἐργάζηται.

Τὸ

βλημα, μήτε ὁ υἱὸς ἀλλάττει εἰς πατέρα, μὴ ἢ τὸ πνεῦμα ἀγνοῇ ἀπὸ τὰ ἴδιά του. Τὸ προβάλλειν τολμᾶν, ἐπειδὴ δὲν φέρει σύγχυσιν, ἀμὴ ὅλον τὸ ἐναντίον, αἰσως καὶ δοθῇ τῷ υἱῷ, καὶ σώζει τὴν τάξιν, & τὴν χέσιν τὴν διάφορον τῆς Τειάδος, θέλῃ κοινωνήσῃ τῷ υἱῷ ὁ πατέρας, καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα θέλῃ ἦναι πνεῦμα καὶ τὸ υἱοῦ. & τὸ πνεῦμα δὲν θέλῃ ἦναι ἐλλιπὲς, μὴ προβάλλοντας, καθὼς & ὁ υἱὸς μὴ γεννῶντας. ὅπου αὐ ἤθελε προβάλλῃ ἤθελε ἦναι ἐλλιπὲς. διατὶ ἢ ἤθελε προβάλλῃ τὸν ἑμαυτόν του, ἢ ἄλλο πνεῦμα. καὶ ἔτζι ἤθελε πάλιν ἡ προβολὴ εἰς ἄπειρον. τὴν ὁποίαν ἐδὲ σὺ θέλῃς τὴν καλέσῃς τελειότητα. Μὴ ἢ λέγω ὅτι τὸ προβάλλειν προϋποθέτει τῆς τοῦ υἱοῦ ὑποστάσεως, ἐπειδὴ αἴτιατὸς ὁ υἱὸς, καὶ διατοῦτο ὁ πατέρας δὲν θέλῃ τὸ κοινωνήσῃ τῷ υἱῷ. διατὶ ὁ πατὴρ προϋποθέτεται τοῦ υἱοῦ τῷ αἰτίῳ ἀ κατ' ἐκπόρευσιν, ἐπειδὴ & ἐτέρου εἴη ἄλλου τρόπου ὑπάρξεως, ἄλλα τῷ αἰτίῳ τῷ κατ' ἐκπόρευσιν κὴ προβολὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ υἱὸς δὲν νοεῖται μηδὲ ὁμοιοῦται, μηδὲ ὁπίπτει τοῦ υἱοῦ. διατὶ κανένας ἀπὸ τούτους δὲν δύναται εἴη, ὡσὰν ἀρχὴ & πά-

ἡ γέννησις ὡς ἀρχὴ νοεμένη, καθὸ εἶναι εἰς τὸν πατέρα, νοεῖται ὁμοφυὲς ἀπὸ τὸ τέλος της, καὶ διὰ τῦτο νοεμένη ὁμοφυὲς ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τῦ υἱοῦ, δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὑπομείνῃ εἰς τὸν υἱόν. διατὶ ὅπ ἂν εἶναι εἰς τὰ πρόσωπα τῆς θείας Τριάδος δὲν νοεῖται πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι. διὰ νὰ μὴ συμβῇ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ νὰ νοεῖται ὁμοφυὲς ὕστερα τὸ αὐτὸ πρᾶγμα αὐτάμμα, ἢ νὰ ἔχωμεν πλῆθος υἱῶν. δὲν γεννᾷ πολοιπὸν ὁ υἱός, ἀμὴ προβάλλει καὶ τὸ ἁγιόλουθον. προβάλλει ὁ Πατέρας τὸ πνεῦμα, καὶ εἰς τὸ προβάλλειν τῇ κοινωνᾷ, ὅσα δὲν νοοῦνται πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν αὐτῦ, καὶ διὰ τῦτο δὲν ἐμπορεῖ νὰ τῇ κοινωνήσῃ, μηδὲ τὸ προβάλλειν, μὴ ἢ τὸ γεννᾷν, ὃν ἔοπον μηδὲ τῦ υἱοῦ τὸ γεννᾷν. διατὶ ἐπειδὴ νοοῦνται ὁμοφυὲς, εἰς τὸν πατέρα. ἀμὴ μηδὲ τὸ γεννᾶσθαι θέλει ἦναι εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο τέλος τῆς γεννήσεως. διατὶ πρᾶγμα νοεῖται ἡ ὑπόστασις τῦ υἱῦ, πρᾶγμα τῦ Πνεύματος. ἀμὴ τὸ προβάλλειν ἔσονας κὴ δὲν νοεῖται ὁμοφυὲς ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τῦ υἱοῦ, ἐδὲ συναπτῦται τῇ ὑποστάσει. διατὶ λοιπὸν μηδὲ ὁ πατέρας λέγεται υἱὸς ἢ προ-

βλη-

ἄτοπον ἀπορεῖς λέγοντας, πῶς ἔσται τὸ κοινὸν ἰδιότης; ἔχεις τύπον διδάσκαλον τὸν Νύσσης. καὶ σὺ ξέχεις εἰς Φώτιον & εἰς σὺν ὁμοίους.

Γεννᾷ ὁ Πατέρας τὸν υἱὸν ἀληθινά, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν γέννησιν τὸ ἁγίου ὅλα ἐκεῖνα, ὁπὸ δὲν κέμνουν σύγχυσιν, μηδὲ ἐναντιώτητα τῆς ὑποστάσεως. καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν παιδικὴν ὑπόστασιν ἡ θεία φύσις ἔχει τὸ ἄναρχον, ἤτονε ἀδύνατο νὰ τὸ κοινωνήσῃ τοῦτο τὸ υἱοῦ, ἐπειδὴ κῆ τὴν ὀπίνοιαν τὴν ἐδικήμας τὸ νοῦμεν πρῶτα καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τοῦ υἱοῦ. διατὶ ὁ υἱὸς ἔχει ἀρχήν, δὲν λέγω χρονικὴν, ἀλλὰ παιδικὴν. μηδὲ ἐμπορεῖ νὰ τὸ δώσῃ τὸ νὰ γεννᾷ. Ἵνα μὴ, καθὼς λέγει ὁ Βασίλειος, πλῆθος ἄπειρον ἀποκάσῃ ἡμῖν ἡ Τριάς, υἱοὺς ἐξ υἱῶν γεννῶσα. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ αἰτία. διότι ἡ γέννησις αὐτάμα μὲ τ' ἀρχὴν ἀποκτᾷ & τὸ τέλος. & λέγω τέλος ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖο τελειόνει ἡ πρόοδος, ἀρχὴν ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀρχινίζει, ὄχι διὰ μέσου τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους, χρονικὴν ἀμὴ ὑπόνοιαν, καὶ μόνη ὑπόθεσιν συμβόλου, ἡ ὁποῖα εἰς τὴν γεννῶσαν εἶναι ἀρχὴ, εἰς τ' γεννηθέντα τέλος, τὸλοιπὸν

ὅτι δὲν ἔστι κοινὸν τῦ πνεύματος. καὶ ὅτι δὲν ἔστι ἑνὸς ἀπὸ δύο προσώπων, τῦτο λέγεται κοινὸν τῶν δύο προσώπων, ἀλλὰ ἰδίως εὐρίσκεται εἰς αὐτά, καὶ λέγεται ἰδιότης αὐτῶν. καὶ αὖ δὲν πιστεύῃς τῶν ἁλλωνῶν, πίστευσον εἰς τὰ λόγια Γρηγορίυ τῦ Νύσσης, ὁ ὁποῖος ξεκαθαρίζει τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἴδιον τῶν δυῶν ὑποστάσεων, καὶ τὸ ἀνήκειν εἰς τὸν Υἱὸν, εἰς τὸν ὁμιλίαν εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν. Ὅτε γὰρ ὁ Υἱὸς ἐκ τῦ Πατρὸς ἐξῆλθε, καθὼς φησὶν ἡ Γραφὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐκπορεύεται. ἀλλ' ὥσπερ τὸ αἴτιος εἶναι μόνυ τῦ Πατρὸς ὄν, τῶν Υἱῶν καὶ τῶν πνεύματα ἐφαρμοδίων ἐ δύναται, οὕτω τὸ ἔμπαλιν ἐξ αἴτιας εἶναι· ὅπερ ἴδιόν ἐστι τῦ Υἱοῦ καὶ τῦ πνεύματος, τῶν παρὶ ὅπιθεωρηθῶναι φύσιν ἐκ ἔχει. Κοινοῦ ἢ ὄντος τῶν Υἱῶν καὶ τῶν πνεύματα τῦ μὴ ἀγεννήτως εἶναι πάλιν ἐστὶν ἄμικτον τῷ ἐν τοῖς ἰδιώμασιν αὐτῶν διαφορὰν ἐξευρεῖν. Ἴδες πῶς ἰδιότης τῶν δύο προσώπων ἐκάλεσε τὸ ἐξ αἰτίας εἶναι αὐτά. καὶ πῶς ἀπεδείξεν εἶναι κοινὸν τοῖς αὐτοῖς δυσὶ προσώποις τὸ μὴ ἀγεννήτως εἶναι, πῦ δὲν εἶναι ἄλλο πλὴν τὸ ἐξ αἰτίας εἶναι αὐτά; καὶ σὺ ζαὶ ναὶ κάμε τὸ

αὐτό.

ἂν τὸ καταλάβῃς κ᾽ αὐτίθεσιν, τὸ ἕνα μέρος τῆς αὐτιθέσεως παύτοτε λέγε᾽ εἰς τὰ δύο. εἰ ἐζοῦτον τὸν ζόπον τὸ γλυπτὸν, καὶ τὸ ἀγλύπτον, καὶ τὸ ἐκπορευτὸν, ϛ αὐκπόρευτον ἔ᾽ κοινὸν τῶ δυῶν. διατὶ ἔσονται καὶ ὁ Θεὸς ἔ᾽ ἀληθινὰ τελαὶ, αὐίσως ϛ εἰς καινένα πρᾶγμα μία ὑπόςασις ἀπὸ τῶ δύο διακείνε᾽, ἐκεῖνο ἀγροικῶντας τὸ κ᾽ αὐτίθεσιν αὐαγκαίως θέλῃ ἦσαι κοινὸν τῶ δυῶν. διατὶ ἐκβάλλοντας τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ ζία, αὐαγκαίως ἀφείνει τὰ δύο. καὶ ἰδὲς ἀκεί βῆαν. τὸ ναίαι δίχως γλύπτοιν, ἢ δίχως ἀρχὴν διακείνῃ τὸν πατέρα ἀπὸ τὸν υἱὸν καὶ ἀπὸ τὸ πνεῦμα. ϛ διὰ τοῦτο τὸ ναίαι γλυπτῶς ἤτοι ἐξ ἀρχῆς ἔ᾽ κοινὸν τῶ υἱοῦ ϛ τῶ πνεύματος. τὸ ναίαι γλυπτῶς συσκίνει τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ καὶ τὸ διακείνῃ ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο. ϛ ἔτζι τὸ ἐναντίον ἔ᾽ κοινὸν τῶ παζὸς καὶ τῶ πνεύματος. τὸν αὐτὸν ζόπον τὸ ναίαι κατ᾽ ἐκπόρευσιν διακείνῃ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν υἱὸν ϛ πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ κατ᾽ ἐκπόρευσιν ἔ᾽, ὅπου ἔ᾽ τὸ ἐναντίον, ἔ᾽ κοινὸν ἐξ αὐάγκης τῶ υἱοῦ καὶ τῶ παζὸς. καὶ διὰ νὰ συμπεράνομεν. ἔ᾽ κοινὸν τῶ παζὸς ϛ τῶ υἱοῦ,

ὅτι

ια ἔχᾳ τὸ εἶναι λόγως ἐκπόρευσιν, καὶ τὸν δεύτερον τρόπον εἶναι κοινὸν τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ. διατὶ κανένα ἀπὸ τᾶν ἔχᾳ τὸ εἶναι εἰς ἐτοῦτον τὸν τρόπον. Πῶς τοιπὸν λέγᾳς, ὅτι τὰ κοινὰ τῆς δύο, εἶναι κοινὰ καὶ τῆς τριῶν; αὐ μιλεῖς διὰ τὰ φυσικά, ἤγουν τὸν ἁγιασμόν, τιὼ δυύαμιν, καὶ τὰ ἄλλα, δὲν ἀμφιβάλλομεν. ἀμὴ αὐ ἀγροικᾶς τὰ διακριτικὰ τῆς ὑποστάσεων, ψεύδεσαι. διατὶ ἔσοντας καὶ νὰ τὰ φιλοσοφᾶμεν εἰς δύο τρόπους κὴ ἀρχιὼ & τέλος, τὸ πρᾶτον αὐ τὸ περὶ κανεὶς κοινά, κατὰ τᾶτο τὰ δύο εἶναι κοινὰ τῆς δυῶν, κὴ τιὼ ἀρχιὼ δηλονότι καὶ τὸ τέλος. ἀμὴ πέρνοντας πλέον κοινὸν κὴ τιὼ διάκρισιν, καὶ ὡς καθόλου τὸ κατ' αἰτίαν, ἐκεῖνο πρὸς τιὼ ἀρχιὼ λέγομεν αἴτιον, πρὸς ὃ τὸ τέλος λέγομεν αἰτιατόν. καὶ καθὼς δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ αἰτιατὸν νὰ ναι κοινὸν τῆς δύο πρωτοτύπων, ἀμὴ ἀληθινὰ εἶναι τᾶ υἱοῦ κὴ τᾶ πνεύματος, ἔτζι δὲν εἶναι ἄτοπον, ἀμὴ πρεπότερα αὐ ἀληθὲς τὸ αἴτιον ναι τῆς δυῶν. διὰ νὰ εἶναι τὸ μέσον τᾶ πνεύματος μέσον, καὶ ἕνας συνδεσμος ἀληθινὸς νὰ συνδέᾳ τὰ ἄκρα, ἔσοντας ναι αἰτιατὸν καὶ αἴτιον. καὶ πάλιν

αὐτὸ

τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι καὶ εἰπῇς πνεῦμα τοῦ θεοῦ πνεῦμα, ὁμολογᾷς δύο πνεύματα, καὶ τὸ ἓν πνεῦμα θέλῃ εἶναι πνεῦμα τὸ ἐμαυτοῦ του.

Μάθε φιλαδελφότερον εἰς τὴν Τριάδα εἴτε δύο συζυγασμοὶ, ἢ ἂν θέλῃς συζυγίαι. καὶ εἰς ἑτοῦτα τὰ ζῶα δείσεται κάτι τὸ κοινὸν τῶν δύο προσώπων καὶ ἕνωσιν, τὸ ὁποῖον δὲν εἴτε ἕνωσιν, μήτε εὐείσεται εἰς τὸ ζῆτον. τὸ ἀγέννητον λέγω εἰς δύο ζῶντας, εἰς ἕναν, ὅταν σημαίνῃ πρόσωπον λέγω ἀρχὴν καθὼς λέγομεν τὸν πατέρα ἀγέννητον, εἰς ἄλλον, ὅταν τὸ πρόσωπον δὲν εἴτε γέννημαν καθὼς ὁ υἱὸς, καὶ ἔτζι λέγομεν τὸ πνεῦμα ἀγέννητον. τὸν αὐτὸν ζῶντα καὶ τὸ γέννητον, ὅταν σημαίνῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχῃ ἀρχὴν, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχῃ τὸ εἴτε φυσικῶς, ἀμὴ κατ' ἐκπόρευσιν, καὶ τὸ ἐναντίον ἐκεῖνο, ὁποῦ δὲν ἔχῃ ἀρχὴν, μὴ γὲ ἔχῃ τὸ εἴτε κατ' ἐκπόρευσιν, ἀπὸ τοῦτα τὸ ἀγέννητον καὶ τὸ δεύτερον σημαινόμενον εἴτε κοινὸν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πνεύματος ὅτι ἀπὸ τοῦτα τὰ δύο δὲν ἔχῃ τὴν γέννησιν εἰς τὸ εἴτε. τὸ γέννητον εἰς τὸ δεύτερον σημαινόμενον εἴτε κοινὸν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος. ὅτι καὶ τὰ δύο εἴτε ὄξω αἰτίαν. τὸ

που συλλογίζεσθαι. οὐδ' ἐξάρει, τὶ ἐστὶ Τριάς. οὐδὲ τὶ κοινὸν καὶ ἴδιον ἐν ταῖς θεοσώποις τῆς Τριάδος. ἀς τὸ ἰδοῦμεν. Εἶναι κοινὸν ἡ θεοβολὴ, τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱῦ, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι ἴδιον, καὶ μὴ ὄντας ἴδιον ἑνὸς θεοσώπυ, ἀνάγκη ναῖαι καὶ τῆς τριῶν, καὶ ἔτζι θέλει ἦναι κοινὸν, καὶ ἀκολούθως τὸ πνεῦμα ἀκόμη θέλει τεθεοβάλλεσθαι. ἀμὴ τῦτο εἶναι βλάσφημον, καὶ λοιδὸν ἀπόφθεγμα. Ἀς με εἰπῦσιν οἱ σοφοὶ ἑπεῦτοι, ποῖος ἀπὸ τῦ Πατέρας εἶπε ποτὲ, ὅτι τὰ κοινὰ τῆς δυῶν, εἶναι κοιναὶ καὶ τῆς τριῶν; δὲν θέλω τὸ εὕρη ποτὲ. καὶ ὅταν λέγῃ ὁ θεῖος Γρηγόριος, τὰ τῆς παρῖ καὶ υἱῦ τεθεσύσια, τῆς πνεύματι ἐνεῖναι, ἀς μάθουμε, ὅτι ὁ ἅγιος Πατέρας μιλῶντας κατὰ τὰ πνευματομάχων, ὁπῦ ἀρνοῦνταν τὴν θεότητα, ὄχι τὴν διάκρισιν τῆς θεοσώπων ἔλεγε, ὅσα εἶναι εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸν υἱὸν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀσίας ἴδια, εἶναι καὶ εἰς τὸ πνεῦμα. καὶ ὅτι ἑπεύτη εἶναι ἡ ἀλήθεια, μάθετο ἀπὸ τὸν Κύριλλον ὁπῦ κράζει τὸ πνεῦμα κοινὸν παρῖ καὶ υἱῦ. εἰς γὰρ τὸ πνεῦμα κοινὸν, ἔστω πάντως καὶ τὰ τῆς ἀσίας ἀδιαίρετα. διατὶ λέγει παρῖς πνεῦμα καὶ υἱῦ πνεῦμα, ἀμὴ δὲν λέγει

πνεῦ-

τῶν μηδὲ κομιδῇ τι ζητᾶν, καὶ ὡς πολὺ τῆς ἀξίας ἐνδεέστερα. πάντα γὰρ, καθὼς ὁ αὐτὸς Κύριλλος λέγει, ἐκφέρει Θεός.

Ἐν τῷ Τριάδι δείκνυται κοινὰ τὰ δύο πρόσωπα, ὅπερ δὲν εἶναι κοινὰ τὸ ἕν. καὶ ἔτζι εἶναι κοινὰ καὶ ἴδια τὰ δύο πρόσωπα.

Κεφάλ. ιζ'.

Λέγουσι πάλιν ἄλλοι. αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ ἐκπόρευσις ἑαυτῆς ἡ ἐνεργητικὴ, ἢ αὐθέλητος ἡ προβολὴ εἶναι κοινὴ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἶναι ἰδιότης αὐτῶν. καὶ ἔτζι θέλει ἦναι τὸ κοινὸν ἰδιότης. ἂν μὴ αὐτὰ δὲν εἶναι κοινὰ, πῶς ἐσύ μου λέγεις, ὅτι ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ; δηλαδὴ ἕνα χαλᾷ τὸ ἄλλο. Ἂν εἰπῇς ὅτι μέρος τοῦ πνεύματος ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ μέρος ἐκ τοῦ υἱοῦ, τοιουτοτρόπως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σύγκειται ἐξ αὐτῶν μερῶν καὶ ἐκ διαφόρων αἰτίων. ἄλλο γὰρ ὁ πατὴρ καὶ ἄλλο ὁ υἱός. Τίς δὲν γελᾷ τὴν λεπτολογίαν; παίζει μὲ τὴν ἀλήθειαν ὅστις εἰς τοῦτον τὸν τρό-

πον

που συλλογίζῃ. ἀλλ' ἴδε, τί ἐστι Τριας. ἀδὲ τὶ κοινὸν καὶ ἴδιον ἐν ταῖς τρισὶ προσώποις τῆ Τριάδος. ἀς τὸ ἰδοῦμεν. Εἶναι κοινὸν ἡ προβολὴ, τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱῦ, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι ἴδιον, καὶ μὴ ὄντως ἴδιον ἑνὸς προσώπυ, ἀναγκη ναίναι καὶ τῆ τριῶν, καὶ ἔτζι θέλει ἦναι κοινὸν, καὶ ἀκολούθως τὸ πνεῦμα ἀκόμη θέλει προβάλλῃ. ἀμὴ τῦτο εἶναι βλάσφημον, καὶ λοιδὸν ἀπόφθεγμα. Ἀς μὲ εἰπῆσιν οἱ σοφοὶ ἑαυτοὶ, ποῖος ἀπὸ τῦ Πατέρας εἶπε ποτὲ, ὅτι τὰ κοινὰ τῆ δυῶν, εἶναι κοινὰ καὶ τῆ τριῶν; δὲν θέλω τὸ εὕρη ποτὲ. καὶ ὅταν λέγῃ ὁ θεῖος Γρηγόριος, τὰ τῆ πατρὶ καὶ υἱῆ προσόντα, τῆ πνεύματι ἐναίναι, ἀς μάθωμε, ὅπ ὁ ἅγιος Πατέρας μιλῶντας κὴ τ πνευματομάχων, ὁπῦ ἀρνοῦνταν τὴν θεότητα, ὄχι τὴν διάκρισιν τῆ προσώπων ἔλεγε, ὅσα εἶναι εἰς τὸν πατέρα κὴ εἰς τὸν υἱὸν τῆς θεότητος καὶ τῆς οὐσίας ἴδια, εἶναι καὶ εἰς τὸ πνεῦμα. καὶ ὅτι ἐτούτη εἶναι ἡ ἀλήθια, μάθετο ἀπὸ τὸν Κύριλλον ὁπῦ κράζῃ τὸ πνεῦμα κοινὸν πατρὶ καὶ υἱῆ. οἷς γὰρ τὸ πνεῦμα κοινὸν, ἔσται πάντως καὶ τὰ τῆς οὐσίας ἀδιαίρετα. διατὶ λέγει πατρὸς πνεῦμα καὶ υἱοῦ πνεῦμα, ἀμὴ ὄχι λέγει

πνεῦ-

τῶν μηδὲ κομιδῇ τὰ ἔσχατα, καὶ πολὺ τῆς ἀξίας ἐνδεέστερα. πάντα γὰρ, καθὼς ὁ αὐτὸς Κύριλλος λέγει, ὑφέξει Θεός.

Ἐν τῷ Τριάδι δείκνυται κοινὰ τὰ δύο πρόσωπα, ὅπου δὲν εἶναι κοινὰ τὰ ἄλλα. καὶ ἔτζι εἶναι κοινὰ καὶ ἴδια τὰ δύο πρόσωπα.

Κεφάλ. ιζ'.

Λέγουσι πάλιν ἄλλοι. αὐτὸ ὅπου καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ ἐκπόρευσις ἐτούτη ἡ ἐνεργητικὴ, ἢ αὐθέλητος ἡ προβολὴ εἶναι κοινὴ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἶναι ἰδιότης αὐτοῦ. καὶ ἔτζι θέλει ἦναι τὸ κοινὸν ἰδιότης. ἂν μὴ αὐτὸ δὲν εἶναι κοινὸν, πῶς ἐσύ μου λέγεις, ὅτι ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ; διατὶ ἕνα χαλᾷ τὸ ἄλλο. Ἂν εἰπῇς ὅτι μέρος τοῦ πνεύματος ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ μέρος ἐκ τοῦ υἱοῦ, τοιοῦτον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σύγκειται ἐξ ἀνίσων μερῶν καὶ ἐκ διαφόρων αἰτίων. ἄλλο γὰρ ὁ πατὴρ καὶ ἄλλο ὁ υἱός. Τίς δὲν γελᾷ τὴν λεπτολογίαν; παίζει μὲ τὴν ἀλήθειαν ὅστις εἰς τοῦτον τὸν τρόπον

σαι τῷ ὅλῳ σώματι παίτα ἐνεργῶν, ὅσα περ αὐ δόξῃ τῇ διανοίᾳ, καταχρίῳ δὲ συνήθως τῷ δακτύλῳ τοῖς τῦτο πεχρημένοις. ὅτα τὸν μὲν τῦ Θεοῦ λόγον ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ φυσικῶς ἡρμοσμένον, ἵν' ὅτως εἴπω καὶ ἐμπεφυκότα λογιζόμεθα. ἐν ᾧ τῷ υἱῷ φυσικῶς τε καὶ ἀσωλῶς διήκειν ὡς ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα, δι' ὃ τὰ παίτα χρίων ἁγιάζοι. ἀκοιῦν ἂν ἀλλότριον, ἢ δὲ ἀπεξενωμένον τῆς θείας ἀσίας φαίνοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ☪ ἐν αὐτῇ φυσικῶς, ὥσπερ οὖν ☪ ὁ τῦ σώματ☉ δάκτυλ☉ ἐν τῇ χειρὶ, ὁμοφυὴς ὢν αὐτῇ, ☪ ἡ χεὶρ οὖν πάλιν ἐν τῷ σώματι ἐκ ἑτερόσυ☉ τοῖς αὐτὸ τυγχάνουσα. καὶ εἰς ἄλλον τόπον ὁ αὐτὸς καλεῖ τὸν πατέρα ῥόδον, ἢ υἱὸν ἄνθ☉, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὀσμήν. συμπεραίνομαι καὶ ἐμοῖς, ὡς αὖ ὁ δάκτυλ☉ κρέμεται ἀπὸ τῦ κορμῦ διὰ τῆς χειρὸς, καὶ ἀπὸ τῦ ῥόδου διὰ τῦ ἄνθους ἐκχεῖται ἡ μυροθήκη, ἔτζι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῦ πατρὸς διὰ τῦ μονογενοῦς. καὶ τῦτα ἆρ' εἰς ὑπόδειγμα φαιεροῦ ἀποδείκνυσι τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματ☉ καὶ ἐκ τῦ υἱῦ. κἂν εἰ σφόδρα, καὶ τὰ ὦδε τέ-

πλὼ ὑσίαν, ἀναφέρονΤας, πῦρ Ϲ φλόγα Ϲ φῶς. καὶ ὁ Κύριλλος, ῥίζαν καὶ κλάδον Ϲ καρπόν. εἰς οἷον ξόπον ὁλοιπόν, διὰ νὰ μὴ μάκρυνθεῖ, διὰ Τὸ πυρὸς ἐκ τὸ φλογὸς ἐκλάμπῃ τὸ φῶς, Ϲ ὁ καρπὸς ἐκ τῆς ῥίζης διὰ τ̃ κλάδε, τ̃ αὐτὸν ἐκ τ̃ παῤῥὸς διὰ τὸ ὑοῦ τὸ πνεῦμα πέμπῃ, καὶ αβλύζῃ καὶ ἐκπορεύῃ. Ἄλλοι πάλιν ὠνόμαϛαν τὸν ὑὸν χέρι, δάκτυλον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πέρνοντας ταῖς ἀφορμαῖς ἀπὸ τὴν θείαν Ϛραφήν. καὶ τέϛοι ἐξηγήθεισεν ὁ Κύριλλος ἐν Τοῖς Θησαυροῖς, λέγοντας. φησί που Χριϛὸς Ἰουδαίοις πρὸϛ διαλεγόμενος. Εἰ ἐγὼ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ Δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τ̃ Θεοῦ, καὶ δάκτυλον ἐνθάδε φησὶ τὸ πνεῦμα Τὸ ἅγιον, ξόπον τινὰ τῆς θείας ὑσίας ἐκπεφυκὸς, Ϲ φυσικῶς αὐτῆς ἐκπορευόμενον, ὥσπερ καὶ ὁ δάκτυλος ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης χερὸς βραχίονα μὲν γὰρ Ϲ δεξιὰν Θεοῦ τὸν ὑὸν ἀποκαλοῦσιν αἱ θεῖαι Ϛραφαὶ κ' τὸ, ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτ̃ καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγιος αὐτ̃. Ϲ πάλιν. Κύριε ὑψηλός σου ὁ βραχίων, Ϲ ἐκ ἴϛη δι' ἡμᾶς, γνόντες ἢ αἰσχυνθήσονται. ὥσπερ οὖν ὁ βραχίων φυσικῶς ἐπέμο-

τὸν υἱὸν τῇ πηγῇ, & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τῦ ποταμῦ. & αὖ καλὰ δὲν τὰ στέργῃ εἰς ὅλα, διὰ νὰ μὴν ὑποπέσωμεν καμίαν ῥύσιν διότι, ὅπε νὰ μὴν ἔχῃ βάσιν σάπιον μηδὲ σαθερὰν, καὶ τὴν Τελάδα ἕνα τῦ ἀεὶ θυμῦ καθὼς εἶ) ἐκεῖνα, μὲ ὅλα τοῦτα εἰς τὰ ἄλλα ὅλα δέχε) τὴν παρομοίωσιν. ἐπούτην τὴν εἰκόνα στέργοντας τὴν καὶ ἐγὼ ἐπιχερῶ εἰς ἐτοῦτον τ' τρόπον. Καθὼς χύνεται ὁ ποταμὸς ἐκ τε ὀφθαλμε διὰ τῆς πηγῆς, ἔτζι & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀναβλύζῃ, & χυνέ) ἐκ τε παρὸς διὰ τε υἱοῦ. Ὁ αὐτὸς Γρηγόριος εἰς τὸν αὐτὸν λόγον, ἥλιον ἐνεθυμήθην καὶ ἀκτῖνα & φῶς. ἀμὴ μηδὲ τοῦτο εἰς ὅλα τὸ ἐπαγῶ, φοβέμην νὰ μὴν ὑπονοηθῇ συνήθεσις εἰς τὴν ἀσωμάτον φύσιν, καὶ μόνον νοήσωμεν τὸν πατέρα ἐνυπόσαζον & τὰ ἄλλα πρόσωπα ἀνυπόσαζα. βγάζοντας ἐποῦτα εἰς τὰ ἄλλα ὅλα δέχεται τὴν ὁμοίωσιν, καὶ ἐγὼ ἀκόμη στέργοντας τὸ αὐτὸ λέγω. Καθὼς ἐκ τε ἡλίε ἔχῃ τ' ἀκτῖνα ἀνατέλλῃ τὸ φῶς, ἔτζι & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τε παρὸς διὰ τ' ἀκτῖνα τ' υἱῦ ἔχῃ τὴν ὕπαρξιν. ἄλλοι Πατέρες μὲ ἄλλας εἰκόνας κπροχῆς ἐσήμαναν τὴν ἄϋλον ἐκεί-

ἀναγράφομεν τὰς χρήσεις καὶ τὰς μαρτυρίας τῶν Πατέρων, τὰς ὁποίας οἱ αἱρετικοὶ τὰς διέφθειραν, καὶ ὑπάλλαξαν, διατὶ φανερὰ ἐκεῖ ἐβδιαμετίζετο ἡ ἐκπόρευσις τοῦ πνεύματος ἐκ τοῦ υἱοῦ, θέλουσαι ἦσαι αἱρετικαὶ διὰ τ' ὠφελείας τὰ ὀλίγα, ὅσα ἐγραψαν.

Ἀπὸ τὰς παρομοιώσεις ὁποῦ ἐσυνήθισαν οἱ Πατέρες εἰς ἐτούτην τὴν ὑπόθεσιν ἀποδείκνυσι, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται δι' υἱοῦ.

Κεφάλ. ις'.

ΤΑ κτίσματα καὶ γεννήματα δὲν πορεύονται νὰ παρομοιάσουν τὰ ἄκτιστα καὶ τὰ ἀίδια, ἀμὴ ἐπαιδεύθησαν καὶ οἱ Πατέρες μας εἰς τέτοιας ὑποθέσεις τὰ ἐκαταχρειάσθησαν, δὲν μὲ φαίνεται μηδὲ ἐμπόρεσα τῆς ὥρας νὰ τὰ ἀφήσω ἀνεξέταστα, ἐπειδὴ, καὶ οἱ ἄλλοι δὲν ἔλαβαν νὰ τὰ συνηθίσουσιν καὶ εἰς τὴν ἄλλην ὑπόθεσιν. λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ Πνεύματος, ὀφθαλμόν τινα καὶ πηγὴν καὶ ποταμὸν ἐνόησα. καὶ παρομοιάζει τὸν πατέρα τῷ ὀφθαλμῷ,

τὸν

Ϛ τ σίχου θεὶς ἄνωθεν, ὡς Ϛ μακρόθεν ὁ χαρακτὴρ τ γραμμάτων ὑπέφαινεν, ἄλλως ὢν ὡς ἀρχαῖον Ϛ παλαιὸν, καί τι φανερὸς καὶ ἀπόζων νεότητος, Ϛ λεχθὲν ὕπνος ἔγραψε δ', θαρσέως καὶ τολμηρῶς. εἶτα καὶ ἀπόστροφον εἰς Ϛ, αὐτὸ διεχάραξεν, ὥστε μὴ κῦ τὸ ἐμπεφθαι θεῖον τὸ, ἐκπορεύομενον αὐτό, Ϛ ὃ, ἐκπορεύομενον δ' αὐτό τοῦτο ἀναγινώσκεσθαι. Τῷ τοιούτῳ Μεταφραστικῷ Βίβλον συ' ἐμοὶ καὶ τῷ ἐκκείτων ἐθαύμαζον τῆς Ἐκκλησίας πολλοὶ, τοῦ παύτων ὃ καὶ μὴ παύτων ὁ κανὼν τῷ δογμάτων, ὁποῖος τὸς θεοῦ ἡμῶν Παρεισέχης ἐώρακεν. Μέγα μὰ τὸ ἀλήθειαν εἶ τὸ κακὸ, Ϛ αἰσχρὸν ἡ τύφλωσις, νὰ μὴ θέλῃς νὰ εἰδῇς τὸ ἀλήθειαν. καὶ τὸ χεῖρον, νὰ τὸ κρύπτῃς καὶ νὰ τὸ ἐξαλείφῃς, ὅπερ ἀσφαλῶς φανερὸν, καθὼς ἐμεῖς οἴδαμεν εἰς τ μαρτυρίαν τῷ Πατέρων, ἀπὸ ταῖς ὁποίαις πολλαὶς ἔχω ἀπὸ ταῖς παραβάσαις οἱ νέοι Θεολόγοι λέγουσιν, τὰ παραθέντας λόγια Ϛ ῥήσεις ἐλλιπεῖς τοις, τὰ ξύοντας τῷ Πατέρων τὰ γνήσια Ϛ ἐξαλείφοντας. καὶ διατὶ ἐμεῖς ἐσυνθέσαμεν βιβλίον μεγάλον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀριθμὰ μὲν καὶ ῥητὰς,

βίον τῷ μάκαρι Διονυσίῳ καινῶς τιὼ σήμερον ἐπ' Ἐκκλησίας ἀνεμνώσκομεν, τὸν νοῦν ὄρεξάς, πῶς ἔχει οἶδα καὶ αὐτὸς τῷ δηλωθέντι ῥητῷ, Τὸ βιβλίον τοῦ θυμοῦ ζέσαντος πυκνῶς ἐμβαδοῦσαι βεβούλημαι, καὶ τάχα ἂν ὡς ὑπηγόρευεν ὁ θυμὸς διεφθαρμένων, καὶ εἰς ἔργον τέλεον ἐξέβη τὰ τῆς βουλῆς, εἰ μὴ πλήρη τῷ κατ' αὐτὸ βίβλων τελεῖν ἐπιτάμιον τιὼ καθ' ὑμᾶς οἰκουμένῳ πρὸς γῆν καὶ πρὸς θάλατταν. Ταῦτα τῷ φήσαντι ποίαν ἄγνοιαν ὑπομαρτυρεῖ; ποίας ἢ πάλιν ἐμβολιὼ κακίας ἀπέλιπεν; εἶδον ἐγὼ καὶ βίβλον τινὰ τῶν ἀρχαίων καὶ παλαιῶν, πολλαχόθεν, ὡς τὸ εἰκός, πλυθοῦσαν τὸ ἐξιόπυον, ἢ τις ἐν μιᾷ ἅπαντα τετεῖ τῷ λόγῳ, καθὼς δῆτα κἀν τοῖς λοιποῖς, οὐδὲ κεραίαν χεδὸν ἐξεστιμένου μή τοι γε στοιχεῖον ἓν ἔχουσα. κῆ μόνον ἢ τὸ πολλάκις παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα διαλιφθὲν ἀδιάβλητον πᾶσι ῥητὸν ἐξεστιμένον ἔφερέ τι χωρίον μεταξὺ τὸ ἐμπορδούμενον. καὶ τ' αὐτὰ λέξεως ἐν ᾧπερ ἐγέγραπτο δι', τὸ τ' ἢ παύτως τοιόθεσις. καὶ γὰρ τιὼ τελευταίαν τοῦ ἐμπορδούμενον συλλαβιὼ δηλονότι τὸν, νῦν, τοιότερον κἀμοῦ αὐτὰ ξέζας τὴς ὕστερον,

καὶ

θέλο μὴ τὶ γράψῃ ἐδὲν, ἀλὰ νὰ γνωρισθῇ ἡ πανουργία τῦ ἐθελομάχου, καὶ νὰ σπλωθῇ, ποσον δύναται εἰς τ' ψυχὰς τῦ ἀνθρώπων ἡ ἔρις, καὶ ☉ πεῖσμα. Καὶ ἵνα μὴ λογισμοῖς δόξαιμι πλάττειν κατ' ἐμαυτὸν, ὅπερ αὐτῶν πν☉ ἐπιθέμενο ὐκ ἀποκρύψομαι. Περὶ τὶ ἀρχὶ ἐπ τῆς ἐξετάσεως τῦ θείυ καὶ σεπ☉ τῦ τούτου δόγματ☉ ἦλθ ἡμῖν ἡμεῖς, ἐν τοσούτῳ δ'' ἔφθασεν ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ λόγ☉ ὁ ῥητὸν ἔχων αἰαγνώσκε). καὶ πρὸ τῦτο δέλαθεῖν σὺν πάντας ὐκ ἐᾷ, ὐδὲ δέλαδραύαι κατ' αὐτὸ τὶ αἰάγνωσιν, τοῖς τῦ ἄλλων ὀπτικωτέροις τὶ διάνοιαν εὑρεθὲν, ὡς δῶρον τὶ τῷ θεομεγαλωύτῳ Βασιλεῖ προσενεώχθαι. καὶ ταύτῃ ἢ τὶ ἡμέραν καὶ πρός τινα Μοναχὸν τῆς συμμορίας αὐτῶν ἔτυχε ποιήσασθαι λόγον ὁ θεόσοφον ἡμῶν Αὐτοκράτορα. σὺν ἑτέροις ὐκ ὀλίγοις πλείοσι κομιδῇ, καὶ ☉ τοιῦτον ῥητὸν εἰπόντ☉ τὸ θεόφρον☉ Αὐσονάρχου, καὶ ὑμᾶς δείξαντ☉, ὀκεῖν☉ μηδὲν μελήσας μηδ' ὁπωσοῦν ἐξεκάλυψεν αὐτὸ τὸ ἀπόῤῥητον, ☪ δι' ὅρκυ πιστούμεν☉ τὸν λόγον αὐτὸ, μὰ τὴν σωτηρίαν μὲ κατ' ἔθ☉ τῦ Μοναχῶν εἴρηκεν, ὡς τὸν

ξιξ ηνώσῃς τ ῥητᾶ, τ ὁποίας ἀσωύετα σεβ-
βάλλουσι, μόνον ὅλα νὰ φύγωσιν τὴν ὁμολο-
γίαν ἐξύτης τ ἀληθείας. ὅλατὶ ποῖ ὃν
θέλῃ γελάσῃ ἀκούοντας, τὸ ἐκπορεύόμενον
αὐτὸ πνεῦμα, δηλαδὴ τὸ θεόνε τὸ πα-
τρικοῦ. Δὲν φοβοῦνται νὰ δογματίζωσι τὸ
πνεῦμα, ὅπου εἶ ἀπὸ τῆς ὐσίας τὸ πατρὸς,
πνεῦμα ἀπὸ τ θεόνον τὸ πατρὸς, ὅλα νὰ
ἀφήσω ἄλλους παραλογισμούς, ὃ ψυχρᾶς
φαντασίας, μὲ τ ὁποίους βλάπτουν τὸν ἐ-
μαυτόν τους, ὃ θανατώνουν τῶν πλησίων
τὰς ψυχάς; ἐτὸτ ὁ σοφὸς, ὃ ὅσιος αὐ-
θεντ ὁ Μεγαρεασὴς ἔζησεν, ὅταν ἀρχίνι-
σε τὸ χίσμα εἰς τὸν καιρὸν κοντὰ τὸ Φωτίου.
αὐ δὲν ἤπρεπε τόσας γνώμης, ἤθελε δώσῃ
τὴν ἐκπόρευσιν τὸ πατρὸς καὶ ὄχι τὸ υἱὸ, λέ-
γοντας τὸ ἐκπορεύόμενον ἐκ πατρὸς, ὃ ἔτζι
ἤθελε φύγῃ πᾶς ὑπόληψιν. ἀμὴ ἀπὸ τὴν
συύθεσιν τῶν λόγων του δὲχως καμίαν ἀμφι-
βολίαν, ὅπ δὲν ἠθέλησε νὰ σημαίνῃ ἄλλο,
μόνον τὸ ἐκπορεύόμενον ἐκ τὸ υἱοῦ. ὅλὰ τὸ-
το τὸ ῥητὸν διηγᾶται ὁ Κωνσταντῖν ὁ Με-
λιτηνιώτης εἰς τὸν δεύτερον λόγον περὶ τῆς
ἐκπορεύσεως τὸ ἁγίε Πνεύματ μίαν
ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν μὲ ὁμοιά του λόγια

θέλο-

θέλο μὴ τὶ γράφῃ ἐδῶ, ἀλὰ νὰ γνωρισθῇ ἡ παυργία τῦ ἐθελομάχων, καὶ νὰ σπλωθῇ, πόσον διάσταση εἰς τ' ψυχὰς τῦ ἀνθρώπων ἡ ἔρις, καὶ ὁ πεῖσμα. Καὶ ἵνα μὴ λογισμοῖς δόξαμι πλάτ[illegible]ν κατ' ἐμαυτὸν, ὅπερ αὐτῶν τιν☉ ἐπυθέμην ὐκ ἀποκρύφομαι. Περὶ τὶ ἀρχὶ ἐπ τῆς ἐξετάσεως τῦ θείυ καὶ σεπ☉ τῦ τούτου δόγματ☉ ἦμὴ ἡμεῖς, ἐν τοσούτῳ δ'' ἔφθασεν ἡ ἡμέρα καθ' ἰὼ ὁ λόγ☉ ὁ σ'' ῥητὸν ἔχων αἰαγνώσκε). καὶ πάλὶ τῦτο ἀγαλαθεῖν δὸν πάντας ὐκ ἰῶ, ὐδὲ ἀγαθραίαν κατ' ἀυτὶ τὶ αἰάγνωσιν, τοῖς τῦ ἄλλων ὀπισαπκοτέρις τὶ ἀγάνοιαν εὑρεθὴν, ὡς δῶρον τὶ τῷ θεομεγαλιώτῳ Βασιλεῖ προσενιώκαμ. κ' ταύτὶ ἢ τὶ ἡμέραν κὶ πρός τινα Μοναχὸν τῆς συμμορίας αὐτῶν ἔτυχε ποιήσαθαι λόγον τ' θεόσοφον ἡμῖν Αὐτοκράτορα. σὺν ἑτέροις ὀκοιῶ πλείσοις κομιδῇ, καὶ ὁ τοιῦτον ῥητὸν εἰπόντ☉ τῦ θεόφρον☉ Αὐσονάρχου, καὶ ὑμᾶς δείξαντ☉, ἐκεῖν☉ μηδὲν μελήσας μηδ' ὁπωσοῦν ἐξεκάλυψεν αὐτῦ τὸ ἀπόῤῥητον, ἐ δ' ὅρκυ πιστωσάμεν☉ τὸν λόγον αὐτῦ, μὰ τὶ σωτηρίαν με κατ' ἐν☉ τῷ Μοναχῶν εἴρηκεν, ὡς τὸν

ἐξ ἡνώσῃς τ ῥητᾶ, τ ὁποίαις ἀσωύετα σοφ-
βάλλουσι, μόνον ὅλα νὰ φύγωσιν τὴν ὁμολο-
γίαν ἐζούτης τ ἀληθείας. ὅλατὶ ποῖ ὃν
θέλ ἡ γελάσῃ ἀκούοντας, τὸ ἐκπορευόμενον
αὐτὰ πνεῦμα, ὅηλαδὴ τὰ θεόνα τὰ πα-
τρικοῦ. Δὲν φοβοῦνται νὰ δογματίζωσι τὸ
πνεῦμα, ὅπᾶ ἔβ) ἀπὸ τῆς ὐσίας τᾶ πατρὸς,
πνεῦμα ἀπὸ τ θεόνον τᾶ πατρὸς, ὅλα νὰ
ἀφήσω ἄλλους σοφαλογισμούς, ἐ ψυχρᾶς
φανταζίας, μὲ τ ὁποίαις βλάπτουν τὸν ἐ-
μαυτόν τους, ἐ θανατώνουν τὴν πλησίων
τας ψυχάς; ἐτᾶτο ὁ σοφὸς, ἐ ὅσιος ἀν-
θρωπο ὁ Μεγαφρασὴς ἔζηεν, ὅταν ἀρχίνι-
σε τὸ χίσμα εἰς τὸν καιρὸν κοντὰ τᾶ Φωτίᾳ.
αὐ ὅλον ἤπονε τέτοιας γνώμης, ἤθελε ὅλως
τὴν ἐκπόρευσιν τᾶ πατρὸς καὶ ὄχι τᾶ υἱᾶ, λέ-
γοντας τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ πατρὸς, ἐ ἔτζη
ἤθελε φύγη πᾶς ὑπόληψιν. ἀμὴ ἀπὸ τὴν
συνάθεσιν τ λόγων του ὅλως καμίαν ἀμφι-
βολίαν, ὅτι ὅλον ἠθέλησε νὰ σημαίνῃ ἄλλο,
μόνον τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τᾶ υἱᾶ. ὅλα τᾶ-
το τὸ ῥητὸν διηγᾶται ὁ Κωνσταντῖνο ὁ Με-
λιτηνιώτης εἰς τὸν δεύτερον λόγον περὶ τῆς
ἐκπορεύσεως τᾶ ἁγίᾳ Πνεύματο μίαν
ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν μὲ ὁμοιά του λόγια

θέλο-

Ἐκκλησίας δογμάτων λέγῃ, Καὶ πνεῦμα πάλιν ἐξ αὐτῦ ἐκπορευόμενον, καὶ ἀποστελλόμενον ὑ μόνον ἐκ τῦ παρὸς ἀλλὰ καὶ ἐκ τῦ ὑ͞ῦ. Θέλωμεν ἄλλοι εἰς ἔτι τὸ ῥητὸν ἀλλάξαι ταῖς συγμαῖς, καὶ θέλωμεν τὸ δογματίσαι διηρημένως. ἵνα ἡ ἀποστολὴ μόνον δοθῇ τῷ παρὶ καὶ τῷ ὑ͞ῷ, ἀμὴ τύτοις θέλει ἔτι ἐλέγξῃ τὰ ἀκόλυθα τῷ ῥητῷ, ὅπῶ λέγομεν, Καὶ μὲν ὁ Κύριος ἐξ ἑαυτῦ δηλονὶ ἄυτὸ ὑπάρχον, ἐμφυσῶν τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον. Συμεὼν ὁ Μεταφρασὴς εἰς τὸν ἀρχὸν τῦ μάρτυρίυ τῦ Ἀρεοπαγίτυ Διονυσίυ. Καὶ εἰς ἀγγέλους ὁ ἐμὸς Χριστὸς ἀναφέρει, ὡς πρὸς τὸν παρικὸν ἐπανῆσι θεόν, ὡ τὸ ἐκπορευόμενον αὐτῦ πνεῦμα ὅτι τῇ τῦ ἀπίστων ἐθνῶν καταπέμπῃ τοῖς μαθηταῖς ὁδηγίαν. Τὸ γὰ ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα ὡ ἐκ τῦ ὑ͞ῦ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κάθε χρόνον δογματίζοντας εἰς ἀκρόασιν πάντων τὸ μάρτυριον τῦ Ἀρεοπαγίτυ Διονυσίυ, ὡς βέλτιον καὶ δόγμα καθολικὸν ὅλων τῶν Χριστιανῶν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορευόμενον ὡ ἐκ τῦ ὑ͞ῦ. τί ἄλλο ἐμπορεῖ γὰ πῇ ἀσεβεστότερον καὶ φανερώτερον; καὶ σιωπῶ τὰς παρεξη-

Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως
ἰδιότητα τοῦ παρόν; ἐπειδὴ ὅτι καὶ αὐ ἔχῃ
ἴδιον ὁ πατὴρ δὲν τὸ ἔχῃ δια τοῦ υἱοῦ, & ὅτι &
αὐ ἔχῃ δια τοῦ υἱοῦ, ἐτοῦτο δὲν τὸ ἔχῃ ἰδίως. καὶ
ἐτούτη εἶν ἡ οἰκεία & ἐξένη τῶν δογμάτων
ἀλήθεια, & ἡ ἀκεραία ἔννοια. λέγε καὶ
σὺ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος,
αὐ καλὰ & ναίαι αὐτος ὁ Πατέρας καὶ αὐ-
τος ὁ υἱὸς, διατὶ ἡ πνεῦσις εἶν & ἡ προβολὴ
τοῦ πνεύματος μία. διὰ τοῦτο λέγομεν &
μίαν ἀρχὴν & ἓν αἴτιον. καὶ τὸ ἡνωμένον
τῆς προβολῆς παίσαν.

Ὅτι φανερὰ & δίχως καμία ἀμφιβολία οἱ
Πατέρες λέγουσιν ἐκπορεύεσθαι τὸ
πνεῦμα & ἐκ τοῦ υἱοῦ.
Κεφά. ιέ.

ΚΑΙ διὰ νὰ ξεφανερωθῇ καλλίτερα ἡ
ἀλήθεια, θέλομεν ἐδῶ ἀναφέρει κά-
ποιες ἄλλαις μάρτυριαις τῶν Ἁγίων, οἱ ὁ-
ποῖοι ὄχι με ξένα λόγια, ἀμὴ μετ' αὐτὰ
τὰ λέξιν τῆς ἐκπορεύσεως καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ
βεβαιώνουσι τοῦτο τὴν ἀλήθειαν. Ἀναστάσιος
ὁ Σιναΐτης εἰς τὸν λόγον περὶ τῶν ὀρθῶν τῆς

Ἐκ-

πάλιν ὁ αὐτὸς Ἀθανάσιος εἰς τὸν τέταρτον λόγον κατὰ Ἀρειανῶν. Διδόντος τῦ παιδὸς χάριν καὶ εἰρήνην, αὐτὴν ὁ υἱὸς δίδωσι. μία γὰρ ἡ αὐτὴ χάρις ἐστὶ παντὸς τῦ παιδὸς ἐν υἱῷ, ὡς ἔστιν ἓν τὸ φῶς τῦ ἡλίε καὶ τῦ ἀπαυγάσματος, καὶ τὸ φωτίζειν τῦ ἡλίε διὰ τῦ ἀπαυγάσματος γίνεται. Διὰ τῦτο καὶ Παῦλος πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς λέγων, αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς. τὴν ἑνότητα τῦ παιδὸς καὶ τῦ υἱοῦ ἐφύλαξεν. εἰ γὰρ εἶπε κατευθύναιεν, ὡς πρὸς δύο διδομένης πρὸς τοῦτον καὶ τοῦτον, ἀλλὰ κατευθύναι, ἵνα δείξῃ, ὅτι ὁ πατὴρ δι' υἱοῦ δίδωσι ταύτην. Ἀπὸ τῆς δι' υἱοῦ φωνῆς ὁ θαυμασὸς τοῦ Πατρὸς, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ οἱ ἄλλοι φανερόν ἐστι τὴν ἑνότητα τῶν προσώπων. Ὅσα τοιγαροῦν ὅπου λέγονται ἐκ παιδὸς διὰ υἱοῦ ἀρχικοῦ καὶ δηλωτικοῦ τὴν ἑνότητα τῦ παιδὸς καὶ τῦ υἱοῦ. Ἀνίσως καὶ τοιγαροῦν ὁ πατὴρ ἐστὶ προβολεὺς τῦ πνεύματος διὰ τῦ υἱοῦ, καθὼς καὶ ἀληθινὰ ἔστι, πῶς ἐμπορεῖ τὸ προβάλλειν καὶ τὸ ἐκπορεύειν καὶ τὰ ὅμοια νὰ συγχωρηθοῦσιν εἰς ὑποστατικὴν

δύο ἀρχὰς ἀντιπαρεξάγων ἀλλήλαις ταῦτα φησὶ, μὴ Μανιχάιε καὶ Μαρκίων συμβιβάσῃ. εἰ γὰρ μιᾶς ἐξαπλᾶ ὄντα, τὸ πνεῦμα τὸ ἁγιον γεγεννῆσθαι λεγόμενον πρὸς τὸν υἱὸν αἰτίαν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. ὥστε κἂν πάντα εἰς τὸ εἶναι παρῆχθαι διὰ τοῦ Θεοῦ λόγου πιστεύομεν, ἀλλὰ τὸ πανάγιον πνεῦμα εἶναι τὸν Θεὸν τῶν ὅλων οὐκ ἀφαιρούμεθα. καὶ πάλιν εἰς τὸν Ἐπιστολὴν πεντηκοστὴν ἕκτην. Ἀλλά τις ἐστὶ δύναμις ἀγέννητος, καὶ ἀνάρχως ὑφεστῶσα, ἢ τίς ἐστιν αἰτία τῆς ἁπάντων τῶν ὄντων αἰτίας. καὶ ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῇ Διαλέξει Ὀρθοδόξου καὶ Ἀνομοίου. Αἰτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ φύσις καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς κτίσεως. Εἰς τὴν κτίσιν συμβέβηκε τὰ ἕξ πρόσωπα μὲν ὅλα τοῦτα ἡ Πατέρες λέγουσιν μίαν ἀρχὴν, καὶ οὐ δύο, διατὶ ἡ ἐνέργεια τῶν ἕξ ἐστὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ ὅπερ διὰ τοῦτο ἡ ἐνέργεια τοῦ πατρὸς λέγεται ἀτελὴς, οὐδὲ τοῦ υἱοῦ, οὐδὲ τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ ἐστὶ τελεία καὶ τοῦ πατρὸς, τελεία καὶ τοῦ υἱοῦ, τελεία καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μὲ ὅλα ἑνοῦται δὲν εἶναι τρεῖς τέλειαι ἐνέργειαι, ἀλλὰ μία, καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ τοῦτο διὰ τὸ ἀδιαίρετον τοῦ θελήματος. καὶ

πάλιν

ξιῶν. Ἄκουσε τί λέγει ὁ Βασίλειος εἰς τὸ ὅρ-
δοον κεφάλαιον περὶς Ἀμφιλόχιον περὶ τῦ
πνεύματος τῦ ἁγίυ. Τὸ μὲν τῦ υἱοῦ δη-
μιυργὸν τὸν πατέρα, ὅτε ἀπελῆ τὸ παρὸς
τλὼ δημιυργίαν σωίσησιν, ὅτε ἄποιον τ υἱὸν
δηλοῖ τλὼ ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὸ λόγω μόνον τῦ
θελήματος παείσησιν, ὥστε ἡ δι' υἱοῦ φω-
νὴ τ προσκαιρικῶς αἰτίας ὁμολογίαν ἔχει,
ἐκ ὅτι καταμοιρία τ παιητικοῦ αἰτίυ ὑπολα-
μβάνει. καὶ εἰς τὸ δέκατον ἔκτον κε-
φαλαιον. Ἐν ᾗ τῇ τύπων κτίσις ἐννόησόν
μοι τλὼ προσκαιρικλὼ αἰτίαν τῦ λόγο-
μόνου τὸν πατέρα, τλὼ δημιυργικλὼ τ υἱὸν,
τλὼ τελειωτικλὼ δ πνεῦμα, ὥστε βελήματι
μὲν τῦ παρὸς τὰ λειτουργικὰ πνεύματα
ὑπάρχειν, ἐνεργείᾳ δὲ τῦ υἱοῦ εἰς τὸ εἶναι παρά-
γεσθαι, παρουσίᾳ δὲ τῦ πνεύματος τελειῦ-
σθαι. παλαιόσης δὲ Ἀγγέλων ἁγιασμὸς καὶ ἡ
ἐν τούτῳ διαμονή. Ϲ μηδείς οἰέσθω με, ἢ
ἔξεστ εἶναι λέγειν ἀρχικὰς ὑποστάσεις ἢ ἀπελῆ
φάσκειν τῦ υἱοῦ τλὼ ἐνέργειαν. ἀρχὴ γὰρ τῦ
ὄντως μία δι' υἱοῦ δημιυργοῦσα, Ϲ τελειῦ-
σα ἐν πνεύματι. καὶ παλιν εἰς τὸ δέκατον
κατ' Εὐνομίυ, ὁ ὁποῖος ἔβαζε δύο ἀρχὰς
εἰς τλὼ Τειάδα, κ τὸ τέλος. Εἰ μὲν οὖν

δύο

καθώς φησιν, ἡ γραφὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ παιδὸς ἐκπορεύεται. ἀλλ' ὥσπερ τὸ αὐτὸ αἰτίας ἐστὶ μόνου τοῦ παιδὸς ὁ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ἐφαρμοθῆναι ἡδυνάτου. Ϛ τὰ ἑξῆς. Καὶ ἀνίσως καὶ δικαίως τὸ πνεῦμα ἐστὶν ἐκ τοῦ παιδὸς, ἐστὶν ὑποστατικὸν ἰδίωμα τοῦ παιδὸς, θέλει ἦναι Ϛ ὑποστατικὸν ἰδίωμα τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα. ἡ βλασφημία ἀκόμη τῶν δύο ἀρχῶν καὶ τῶν δύο αἰτίων πέφτει εἰς τὸν Πατέρα, ὅτου δὲν δικαιοῦται τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, Ϛ συνοφαντᾶται ἀπὸ τὸν ἄλλων ὁ Νύασης, ὁ ὁποῖος καθὼς ἐπαίνω τὸ ἀποδείξαμεν πολλὰ φιλοσοφικὰ λέγει τὸ πνεῦμα ὡς αἰτιατὸν διαφέρειν ἀπὸ τὸ ἄλλο αἰτιατὸν, ὅπου ἐκ τοῦ ἀϊδίου αἰτίου τοῦ ἐκ τοῦ ἀϊδίου ἔχει τὸ εἶναι. Λέγομεν τοιαυτὸν παραδείγματος χάριν, Ϛ ἀρχικὸν εἶναι αἴτιον τοῦ πνεύματος τὸν πατέρα διὰ τοῦ υἱοῦ. Ϛ μὲ ὅλα τοῦτα ἀριθμοῦμεν ἐτούτου τὴν διάδοσιν τῶν αἰτιῶν, ὡς τὴν ἀριθμοῦμεν καὶ ὅπου τὴν κτίσεως, εἰς τοιαῦτα ὁποῖα εἶναι αἴτια συνεχόμενα Ϛ τὰ ἴδια ἀποτελέσματα. καὶ ὅμως διὰ τοῦτο λέγομεν ξεῖς ἀρχὰς, ἢ ἴδια αἴτια τὴν κτίσεως, πρώτη Ϛ ἡ ἑνέργεια εἶναι μία τῶν

ἴδιων

ὑπαρκτικὸν αὐτῦ εἶναι ἔχει ἐκ τῦ πατρὸς αἷμα καὶ τῦ υἱοῦ. καὶ ὡς ἀμφοτέρων αἰδίως ὡς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, καὶ μοναδικῆς προβολῆς ἐκπορεύεται. Ἄλλα τοιγαροῦν τιμῶ συκοφαντᾶς, λέγοντας πῶς ἄφηκεν τὸν ὀρθὸν τῆς πίστιν ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία, καὶ βλασφημᾶ, βεβαιώνοντας δύο ἀρχαῖς, καὶ δύο αἴτια, ὅταν λέγῃ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ τῦ πατρὸς καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ.

Μαρτυρίαις τῶν ἁγίων Πατέρων, ὅτι δὲν εἶναι δύο αἴτια, αἱ καθὰ καὶ ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ.

Κεφάλ. ιθ'.

ΚΑΙ ψεύδονται ἐκεῖνοι ὁπῦ λέγουσιν σὰν εἶναι ὁ Φωτεινὸς καὶ ἄλλοι, ναίαι ὑποστατικὸν ἰδίωμα τῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα ναίαι ἐκ τῦ πατρὸς. λόγια αἱρετικῶν καὶ λογομαχισμοὶ αἱρετικὸ λουθοι, καὶ τῆς κοιλίας, ἐπειδὴ οἱ τῦ πνεύματος Πατέρες ἄλλα θεολογοῦσι. Γρηγόριος ὁ Νύσσης δὲν γνωρίζει ἄλλο ἰδίωμα τῦ πατρὸς παρὰ τὸ εἶναι αἴτιας εἰς τὸν Ὁμιλίαν εἰς Ὁ Πάτερ ἡμῶν. Οὔτε γὰρ ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ἐξῆλθε;

κα-

κατ' αὐτὰς τολμῶν τὸ προϊέναι δι' αὐτοῦ δύο μὴν ἔχῃ τὴν ἐκπόρευσιν. Ἔτζη ἐκεράτησεν εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία, καὶ δὲν ἐκατεδικάζετο ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡσὰν μὲ τέτοιαν ἐκπόρευσιν νὰ ἔφερε δύο ἀρχαῖς εἰς τὴν Θεότητα. καὶ τὸν σήμερον λέγοντας τὰ ὅμοια, ἐσὺ ὑπόδασὲ τὸν κατεδικάζεις, καὶ τὸν κατακρίνεις, καὶ λέγεις ὅτι δὲν ὀρθὰ φρονεῖ; Ἂς τὸν ἀκούσωμεν οἷα δογματίζει εἰς τὴν Συνόδον τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ. Οἱ δὲ Λατῖνοι διεβεβαιώσαντο, μὴ καὶ ταύτην τὴν δήλωσιν σφᾶς αὐτοῦ λέγειν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, ὡς ἀποκλείειν τὸν πατέρα τὸ εἶναι πηγὴν καὶ ἀρχὴν τῆς ὅλης θεότητος, καὶ υἱοῦ δηλονότι καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἢ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ υἱὸς οὐκ ἔχει ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ἢ ὅτι δύο πάσιν εἶναι ἀρχαὶ ἢ δύο πνεύσεις, ἀλλ' ἵνα μίαν μόνην δηλώσωσιν εἶναι ἀρχὴν, καὶ μοναδικὴν προβολὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς μέχρι τοῦδε διϊσχυρίσαντο. καὶ κατωτέρω. Ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἀϊδίως ἐστὶ, καὶ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν, καὶ τὸ

ὑπαρ-

λῆς πρὸς Μαξῖνον Πρεσβύτερον Κύριε.
Τῶν τε νῦν ἀγιωτάτω Πάπα Σιωνιτικῶν
ὐκ ἐν τοσούτοις, ὅσοις ὑμεῖς γεγράφατε
κεφαλαίοις οἱ τῆς Βασιλίδος τὴν πόλεων
ἐπελαβοντο, δυσὶ ἢ μόνοις. ὧν τὸ μὲν ὑ-
πάρχει περὶ Θεολογίας, ὅτι τε φασὶν; εἶπεν,
ἐκπορεύεσθαι καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον. τὸ ἢ ἄλλο περὶ τῆς θείας σαρκώ-
σεως, ὅτι περ γέγραφε δι' ἁγγέλου τὸν Κύριον εἰς
τῆς θεοπατορικῆς ἀμφίας, ὡς ἀνθρωπον. καὶ τὸ μὲν πρώτω συμφέρουσι παρήγαγον χρήσεις τοῦ Γ' ἁγιωτάτου Πατέρων;
ἔτι γε μὴν καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἐκ
τῆς πρὸς θεσιν αὐτοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν
ἅγιον Ἰωάννην ἱερᾶς θεσματείας, ἐξ
ὧν ὐκ αἰτίαν τὸν υἱὸν ποιοῦντες τοῦ πνεύ-
ματος σφᾶς ἑαυτοὺς ἀπέδειξαν, μίαν γὰρ
ἴσασιν υἱοῦ καὶ πνεύματος τὸν πατέρα αἰ-
τίαν τοῦ μὲν κατὰ γέννησιν, τοῦ ἢ κατὰ
πρόοδον ἐκπόρευσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ
θεολογίαν δηλώσωσι, καὶ ταύτη τὸ συμφυὲς
τῆς οὐσίας καὶ ἀπαράλλακτον ἀποδείκνυσιν.
καὶ τὰ λοιπά. Σημάδεμα, ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ
θεολογίαν δηλώσωσι, καὶ ταύτη τὸ συμφυὲς
τῆς οὐσίας καὶ ἀπαράλλακτον ἀποδείκνυσιν.

κατ'

τ' κρατεῖ, & τὰ διδάσκει φανερὰ εἰς ὅλα τὰς συγγράμματα. εἰς τὸν κῦρ τὸν Πάπα Μαρτῖνον & Μαξίμου τ ὁμολογητῶν, γράφει ὁ Πάπας τὰ Σωσθησάτω εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς Πατριάρχας & ἄλλους Χριστιανούς, εἰς τὰ ὁποῖα ὡμολόγα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς & υἱοῦ. αὐάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους ἐσκανδαλίσθησαν οἱ Βυζαντιοι, πῶς ὁ Πάπας λέγοντας τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς & ἐκ τ υἱοῦ, ἔλεγον ἀκολούθως δύο ἀρχὰς εἶς τὴν Τριάδα. ἐπρόβαλλε τὴν δυσκολίαν καὶ τὴν σύγχυσιν τ Βυζαντίων τοῖς Λατίνοις ὁ Μάξιμος. δὲν τὸ ἀρνήθησαν οἱ Λατῖνοι, ἀμὴ ὡμολόγησαν κ παλαιὸν ἔθος τῆς Ἐκκλησίας των & Διδασκαλίαν τ Πατέρων Γραικῶν καὶ Λατίνων, ὅτι λέγουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς & ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἀμὴ ὄχι διὰ τοῦτο λέγουσι δύο ἀρχάς. καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Ἀνατολικοὶ ἀνεπαύθησαν. δὲν ἀκολουθᾷ τοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς & ἐκ τοῦ υἱοῦ, τοιπὸν ὅσις ἔτζι τὸ λέγῃ, λέγῃ δύο ἀρχὰς εἰς τὴν Τριάδα. Ἀ ἰδοὺ μὴν τὰ λόγια τοῦ Μαξίμου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς

ἦσαν πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα υἱός. καὶ θέλη γένηται σωσαλοιφὴ τῶν πρόσωπων. εἶτα τελειότατον αἴτιον ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, αἴτιον ὁ πατὴρ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος.

Ἂν καλὰ καὶ τοῦ Πνεύματος νὰναι αἴτιος ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, διὰ ἀκολουθᾷ νὰναι δύο αἴτια ἐν τῇ Τριάδι, καὶ δύο αἴτια τοῦ Πνεύματος.

Κεφάλ. ιγ΄.

Εἶναι τελειότατον θέλεις μοῦ εἰπῇ ἐσὺ ὁ συλλογισμὸς δύο αἴτια, καὶ δύο ἀρχαὶ τοῦ πνεύματος; συμπεραίνεις τὸ ἐσὺ καὶ πολλοὶ ἀπόκοσα. ἀμὴ ἡ Ἐκκλησία τῶν Λατίνων, ἀκολουθοῦσα τοὺς Πατέρας τοὺς ἰδίους καὶ τοὺς Γραικούς, ἀναθεματίζει ἐκείνους ὅλους ὁπού ὁμολογοῦσι δύο ἀρχὰς καὶ δύο αἴτια εἰς τὴν Τριάδα, καὶ λέγει τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐσιωπὸς ἐκπορεύεται. τὸ γὰρ διὰ τοῦ υἱοῦ λεγόμενον εἶναι, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν πρὸς Εὐνόμιον, ὅτι τὸν πρῶτον αἰτίαν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. καὶ τοῦτο ἐκρέπτισεν ἀπὸ παλαιοῦ, καὶ εἰς ἑτοῖον τὸν καιρὸν

τὸ εἶ υἱόν; εἰ μὴ γὰρ λεῖπον τι ἦν, υἱὸς ἂν ἦν, ἀπολογᾶται, Οὐ λεῖπον φαμέν, ἀλλὰ ἐλλιπὴς ὁ Θεός. τὸ δὲ ἐκφαίσεως, ἢ ἔστως εἶπω, ἢ τὸ πρὸς ἄλληλα σχέσεως διαφορὰν, διαφορὰν καὶ τὴν κλῆσιν αὐτῶν ποιοῦσιν. Ἐρωτᾷ ὁ Ἅγιος, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ὅλος ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, πατὴρ δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς, καὶ ὅσον εἰς ἑαυτὸ εἶ ἴσα καὶ ἀδιάφορα ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα, διατὶ ὁ υἱὸς λέγεται υἱὸς καὶ οὐ πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα πνεῦμα καὶ οὐχὶ υἱός. τί λείπει τῷ πνεύματι, καὶ τί ἔχει πλέον τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν υἱὸν, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν λέγεται υἱὸς; ἀπολογᾶται καὶ σοφά. ὅτι δὲν λείπει τί ποτε τῷ πνεύματι, ἐπειδὴ ἔστι Θεὸς, καὶ τοῦ Θεοῦ δὲν λείπει τί ποτε. ἀμὴ τί ἔφασες, λέγε σὺ αἰτίαν ἡ ἔκβλυσις, ἡ ἔκχυσις, ὁ πηγασμὸς καὶ ἡ σχέσις ὁπού εἶ αἰτία ἀπὸ μεταξὺ τῶν εἶ αἰτία, ὅτι ὁ υἱὸς εἶ υἱὸς καὶ οὐ πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα εἶ πνεῦμα καὶ οὐχὶ υἱός. ἐπούτη ἡ σχέσις πρὸς ἄλληλα δὲν εἶ, μὴ γὰρ ἐμπορεῖ ναὶ ἦναι ἄλλη, μόνον τὸ αἰτιατὸν τοῦ υἱοῦ ἐκ πατρὸς, καὶ τοῦ πνεύματος ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἰς ἑαυτὸ διακείνονται ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα. καὶ αὖ δὲν τὸ ἐλέχθη τοῦτο, ὁ υἱὸς θέλει

ἴσα

τὸ ἅγιον Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, οὐ
νὰ, φωτοδοτα, φωτεινὸν τὸν ἐνέργειαν ἔ-
χοντα. Διατὶ δὲν εἶναι δύο υἱοὶ ἐν τῇ Τριάδι
ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα, αὐίσως καὶ τὰ δύο εἶναι
ἐκ τοῦ πατρὸς; διατὶ λέγει ὁ Ἅγιος δὲν εἶναι
ὁμοία ἡ φύσις καὶ τῶν δύο. ἐπειδὴ καὶ ὁ
υἱὸς γεννᾶται, καὶ ἔχει τὸ εἶναι ἐκ μόνου τοῦ πα-
τρὸς. τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται, καὶ ἔχει τὸ εἶναι
ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τρίας λο-
γῆς δὲν εἶναι δύο υἱοὶ, ἐπειδὴ καὶ ὁ τρόπος
τοῦ ὑπάρχειν εἶναι διάφορος. τὸ αὐτὸ λέγει καὶ
ὁ Νίσσης ἐν τῷ φερομένῳ κατ' Εὐνομίου. Ἐξ
ἀγχιστα ἡλίου, ἄλλον ἥλιον τὸν υἱὸν νοῶ-
μεν ὁμοῦ τῇ τοῦ φέροντος ὑπονοίᾳ γεννητῶς
αὐτῷ συνεκλάμποντα, καὶ κατὰ πάντα ὡσ-
αύτως ἔχοντα. καὶ πάλιν ἕτερον τοιοῦτο
φῶς· τὸ πνεῦμα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς γεν-
νητῷ τινι διαθήματι τοῦ γεννητοῦ φωτὸς ἐπο-
τεμνόμενον, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ μὲν ἐκλάμπον,
τὸν δὲ ὑποστάσεως αἰτίαν ἔχον ἐκ τοῦ φερο-
ντύπου φωτὸς, φῶς μέντοι καὶ αὐτὸ κατὰ
ὁμοιότητα τοῦ φερεπωνύμου λάμπον τε
καὶ φωτίζον. καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζη-
νὸς ἐν τῷ αὐτοπροσώπῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος, ὡς ἐναυπόμενος φερβάλλων,
Τί οὖν ὁ λείπει, λέγει, τῷ πνεύματι πρὸς

τὸ

τοῦτον ὑπεδέχετο ὡς ἀνθρωπος. ὃς ἁγιὸν οὐ κατέχει ἐκ τῆς θεότητος ἁγιὸν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἁγιόν. Ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ λόγῳ εἰς τὴν ἐναντρόπησιν τοῦ Κυρίου. Ἦλθε Χριστὸς πρὸς ἡμᾶς. ἔδωκεν ἡμῖν τὸ ἐξ ἁγιου πνεῦμα, καὶ ἀνελάβετο τὸ ἡμέτερον σῶμα. ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ Ἀγκυρωτῷ. Πνεῦμα ἅγιον οὐ συναδελφον, οὐ παράδελφον, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ μονογενὴς λέγει, τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, ἵνα μὴ ἀλλότριον νομισθείη πατρὸς, μηδὲ υἱοῦ. καὶ πάλιν. Ἀμφότερα κατοικεῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ δικαίῳ ὁ Χριστὸς καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται θεὸς ἐκ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἢ παρ' ἀμφοτέρων, ὡς φησιν ὁ Χριστὸς, ὃ φησὶ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ δίδοται ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται. καὶ πάλιν. Ἀλλ' ἐρεῖ τις. Οὐκοῦν φαμὲν δύο εἶναι υἱούς, καὶ πῶς μονογενὴς; μὴ φαμὲν γε σὺ τις εἶ ὁ ἀνθρωπίζων τῷ Θεῷ; εἰ γὰρ τὸν υἱὸν καλεῖ τὸν ἐξ αὐτοῦ, τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα τὸ παρ' ἀμφοτέρων. ἁμοῦ πίστις νοήματα ὑπὸ τῶν ἁγίων, φωτει-

νὰ

τὸ ὑποδήγμα. πάντα γὰρ ἐφρέχε Θεὸς. ἔχε τι φελασότερον φῶς τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ εἰς τλὼ φοβλυσιν τὲ πνεύματ☉, ἢ τὸ φύσημα τὲ ἀνθρωπέε σώματ☉ ἔχε τι ἀλλοῖον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, τὸ ὁποίω εἶ φύσημα; Καὶ φανερότερον εἰς τὸ ῥητὸν ☉ κῆ Ἰωαννλω, Κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα. Τῶν γὰρ τὲ Θεοῦ καὶ παῖος φυσικῶν ἀγαθῶν ἀσιωδῶς ὑπάρχων ὁ υἱὸς κοινωνὸς, ἔχε τὸ πνεῦμα κῆ τὸν τρόπον, καθ' ὃν περ αὐ νοοῖτο ☉ ὁ πατὴρ, ἀκ ἐπακτὸν, ἀδὲ ἔξωθεν. Εὐήθες γὰρ, μᾶλλον ἢ μανικὸν τὸ ἕτερον φρονεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ☉ ἡμῶν ἕκαστοι τὸ ἴδιον ἐν ἑαυτῷ πνεῦμα σωέχε, κῆ ἐκ τῆς ἐνδοτάτω αὐλαίγων, εἰς τὸ ἔξω φερχέει. Διὰ γάρτοι τῦτο καὶ σωματικῶς ἑαυτὸ ἐνεφύσησεν ὁ Χριστὸς, δεικνὺς ὅτι καθὼς περ ἐκ σώματ☉ τὲ αἰθερωτέε φέρετ☉ τὸ πνεῦμα σωματικῶς, ὕτω κῆ ἐκ τῆς θείας ἀσίας θεοπρεπῶς φερχέεται τὸ ἅγιον αὐτῆς. Δὲν ἰξεύρω τι ἐμπόδιεν νὰ εἴπωμεν φανερότερον εἰς πίστιν τὲ τοιάτε δόγματ☉.

Ὁ μέγας Ἀθανάσι☉ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν σάρκι οἰκονομίας Θεῦ. Αὐτὸς γὰρ ἑαυτὸ ἀγίωσεν ἵνα μέτοχοι ὡς Θεὸς, ☉ αὐτὸς ἑαυτὸ κέ-

τω

ἢ θέλει ἦσαι; αὐ θέλῃς ὅτι τὸ πνεῦμα νεύει ἐν ὑποστάσει ἰδικῇ, καὶ πνεῦμα ℭ ἐχ υἱὸς. Τὸ αὐτὸ λέγε καὶ εἰς τὸν ἐξήγησιν εἰς τὸν Περφήτην Ἰωὴλ. εἰς τὸ ῥητὸν, Τὸ, Ἐκχεῶ ἀπὸ τὸ πνεύματός μου. Ἡ μὲν γὰρ ὄντι Θεὸς, ℭ ἐκ Θεοῦ κὴ φύσιν ὁ υἱὸς, γεννᾶται δὲ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, ἴδιον αὐτοῦ τι καὶ ἐν αὐτῷ ℭ ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα ὄντι, καθάπερ ἀμέλει ℭ ἐξ αὐτοῦ νοεῖται τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς. Ἀκούεις ὁ υἱὸς γεννᾶται ἐκ πατρὸς φυσικῶς, ℭ τὸ πνεῦμα εἶναι ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὃν τρόπον ὄντι ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς, ὄχι τρόπῳ ὑπάρξεως. ἄλλο γὰρ ἡ γέννησις, καὶ ἄλλο ἡ ἐκπόρευσις, ἀλλὰ τῷ αἰτίῳ, ἵνα γένηται διαφορὰ ὑποστάσεων, ὁ μὲν υἱὸς ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. διὰ τὰ μὲν γέννησις σύγχυσις τὴν αἰτίαν. ὁ αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ τὴν Θησαυρῶν. Οὕτω τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἡμῖν γνώμενον συμμόρφως ἡμᾶς ἀποδείκνυσι Θεοῦ, φορεῖσι δὲ ἐκ πατρὸς ℭ υἱοῦ, φανερὸν ὅτι τῆς θείας ὄντι οὐσίας ὑποστατῶς ἐν αὐτῇ ℭ ἐξ αὐτῆς προϊὸν, καθάπερ οὖν ἀμέλει ℭ ἐξ αὐθεντικοῦ σώματος ἔκχυσιν ἐμφύσημα, εἰ καὶ μικρὸν, καὶ οὐκ ἄξιον τοῦ λόγου

τὸ

ὅπως ἐκ μόνου ἐκ τῦ πατρός, δηλονότι
ὁ υἱός. Ἐτέρα τὸ αἰτιατὸν ἐκ μόνου
τῦ πατρός ἔχει ἀναμφίβολον τὸ μονογενὲς,
καὶ ἐκ υἱός, καὶ τὸ ἀπατὸν διάφορον, διὰ τῦ
μόνου τὸ μὲν ἀπατῦ ἔχει τὸ ἐκ,
μόνῳ ἐμποδίζοντος τὴ μεσιτείᾳ τῦ υἱοῦ τὸν
φυσικὸν χέσιν πρὸς τὸν πατέρα.

Ἔχομεν καὶ ἄλλους Πατέρας ὅπως βε-
βαιῶσι τὸ αὐτό. ὁ θαυμασὸς Κύριλλος ἐν
τῷ λόγῳ πρὸς Νεσόριον. Εἰ καὶ ἔστιν ἐν
ἰδιοσάσῃ τὸ πνεῦμα ἰδικὴ, καὶ δὴ καὶ νοεῖ
καθ' ἑαυτὸ καθὸ πνεῦμα ὂν καὶ οὐχ υἱός,
ἀλλ' ἐν ᾧ ὄντι οὐκ ἀλλότριον αὐτῦ. πνεῦμα
γὰρ ἀληθείας ὠνόμασεν, ἔστι Χριστὸς ἡ
ἀλήθεια, καὶ προχεῖται παρ' αὐτῦ καθάπερ
ἀμέλει καὶ ἐκ τῦ πατρός. Τὸ πνεῦμα
ἐκ ἡνωμένον μὲ τὸν υἱόν, διατὶ δὲν ἐκ ἀλ-
λότριον αὐτῦ, ἀμὴ ἐκ ἐδικόντου, ἔσονται καὶ
προχεῖ παρ' αὐτῦ ἐκεῖνον τὸν ὅμοιον τρό-
πον, ὅπως προχεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα. ἀμὴ
ἀπὸ τὸν πατέρα προχεῖται, ὡς ἀπ' αἰτίυ
αἰτιατόν. τοιοῦτον προχεῖται καὶ ἀπὸ τὸν
υἱόν, ὡς ἀπ' αἰτίυ αἰτιατόν. ἀλλέως ἡ προ-
χυσις δὲν ἠθελεν ἦσαι ὅμοια τῆς προχύσεως
τῆς πατρικῆς, ἀλλὰ διάφορος. καὶ ποία

ὐκ ἀρνεῖται. ἐν ᾧ μόνῳ διακρίνεται τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου καταλαμβανόμενον, τοῦ, τὸ μὲν ἄπιον πατέρων εἶναι, τὸ δὲ ἐκ τοῦ αἰτίου, καὶ τοῦ ἐξ αἰτίας ὄντος. ἄλλως πάλιν διαφορὰν ἐννοοῦμεν, τὸ μὲν τοῦ ἀϊδίου ἐκ τοῦ ἀϊδίου, τὸ δὲ διὰ τοῦ ἀϊδίου ἐκ τοῦ ἀϊδίου. ὥστε καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον ὅτι τοῦ υἱοῦ μόνου, καὶ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι τὸ πνεῦμα μὴ ἀμφιβάλλειν δὲ τοῦ υἱοῦ μεσιτείας, καὶ ἑαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης, καὶ τὸ πνεῦμα δὲ φυσικῆς πρὸς τὸ πατέρα σχέσεως μὴ ἀπειργούσης. Θαυμαστέ, ὦ Γρηγόριε. Ἐμοὶ σὺ ὁ ἔνδοξος ὁμολογεῖς μὲν ἐν τῇ Τριάδι ξένης ὑπαρξάσης, καὶ ξένα πρόσωπα, ὁμοφυῆ, ὁμούσια, ὁμότιμα, ὁμόδοξα, ἴσα, καὶ ἀϊδιότητα. καὶ ἔτζι δὲν εἶναι ξένα ἀλλὰ ἕνα. καὶ πάλιν ὁμολογεῖς μὲν τὰ αὐτὰ, ὅπου εἶναι ἕνα ξένα. πῶς εἶναι ἡ διαφορὰ αὐτά τῶν, καὶ ποῖον εἶναι τὸ διακριτικὸν αὐτά; εἶναι τὸ ἄπιον καὶ αἰτιατόν. διατὶ τὸ μὲν ἕνα νὰ εἰπῇ ἄπιον, δηλονότι τὸν πατέρα, καὶ τὰ ἄλλα δύο αἰτιατά, δηλονότι τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα· πάλιν ἐτάτα τὰ δύο αἰτιατὰ διακρίνονται, ὅπου τὸ ἕνα εἶναι ἀμέσως ἐκ τοῦ πρώτου αἰτίου, τοῦ πατρὸς δηλαδὴ, τὸ ἄλλο τὸ πνεῦμα δηλαδὴ εἶναι ἀκόμη διὰ ἐκεῖνο

τ☉, ☪ τὸ πνεῦμα ἔχει τὸ εἶ) ἀπὸ τὸν υἱόν. Εὕρες μὲ ἐσὺ κ) τὸν μέγαν τῦ Πατέρα διαφορὰν ἀλλὰ διὰ τὴν ὁποίαν νὰ διακείνε) τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν υἱόν, ἀμὴ δὲν τὴν διείσιες. Αἴπ☉ ὁ πατὴρ υἱῦ ☪ πνεύματ☉. καλά. διακείνονται ἑαυτῶν ὁ πατὴρ ☪ ὁ υἱὸς ☪ τὸ πνεῦμα. ὁ πατὴρ ὡς ἄπον ὁ υἱὸς ☪ τὸ πνεῦμα ὡς ἀπατά. τ' ἀπατ☉ τὶς ἡ διάκρισις, ☪ ἡ διαφορά; ὁ ἅγι☉ λέγ) ὅτι δὲν εἶ) ἄλλο πλὴ διὰ τὸ ἄπον. Τὸ λοιπὸν αἴπ☉ ὁ υἱὸς τῦ Πνεύματ☉, ☪ τὸ πνεῦμα ἔχει τὸ εἶ) ἀπὸ τὸν υἱὸν ὡς ἀπατὸν τῦ υἱοῦ. ἀλλέως συγχύσις ἂν δύο τέτα πρόσωπα, ☪ σὺ τ' ἀναφέρις μόνον πρὸς τὸν πατέρα ὡς ἄπον, θέλω σ' εἰπῶ κ) τὰ δύο, ἡ γίνεται ἡ ἐκπόρευσις, κ) ἤθελε γένεσθαι συναλοιφὴ υἱῦ κ) πνεύματ☉. διατὶ λέγ) ὁ Ἅγι☉ τῦ λόγου τ' αἰτίας ὑπάρχειν μίαν ἐν μονάδι τὴν ἁγίαν Τριάδα πρὸς ἑαυτὴν ἀσυμφώνως ἔχειν. Βλέπεις, ὅτι ἐτσ τ☉ ὁ μέγας Πατὴρ εἰς ἑαυτὸν τὴν διάκρισιν εἶ) τ' αὐτὸ τὰ πάντοτε σύμφων☉;

Καὶ πάλιν ἐν τῷ πρὸς Ἀγλαβίαν λόγῳ. Τὸ ἀπροδιάλλακτον τ' φύσεως ὁμολογοῦντες, τὴν κ) τὸ ἄπον ☪ ἀπατὸν διαφορὰν

ἐπινοίᾳ μόνῃ, ἐπειδὴ καὶ ὁ νοῦς λογιάζοντας πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, δὲν ἐμπορεῖ ἄλλο τινὰ ἀχαμνότητά τε, νὰ τὰ νοήσῃ καὶ τὰ τρία αὐτάμα, ἀμὴ πρῶτον νοεῖ τὸν πατέρα, δεύτερον τὸν υἱόν, τρίτον τὸ πνεῦμα, καὶ αἰ ὑποστάσες θεωροῦν μία ὀπίσω τὴν ἄλλην, καὶ μὲ ὅλα τὰ τρία σώνει ἡ αὐθεντότης τοῦ προσώπου, ἐπειδὴ καὶ ταύτης τῆς προθεωρείας ἕνοῦ ἀπὸ τὰ ἄλλα δὲν εἶν' ἄλλο παρὰ ὁ λόγος τῆς αἰτίας. Καὶ ἔτζη προθεωρεῖται ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, καὶ ὁ υἱὸς ἔχει τὸ εἶν' ἀπὸ τὸν πατέρα. Καὶ ὅμως ἔχει σχέσιν ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα τ' αὐτὴν ἔχει τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν υἱόν, καὶ ὡς συναπτεται ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον συναπτεται τὸ πνεῦμα τῷ υἱῷ, καὶ τὸν τῆς αἰτίας λόγον δηλαδὴ, καὶ ὑστερείζει τοῦ υἱοῦ. εἰς τόσον ὅπ αὐ ἐκβάλῃς τὸν λόγον τῆς αἰτίας εἶν' ἀσύμφωνα ἐν μηδενὶ. Συμπέραινε καὶ σὺ καὶ τὸν σοφὸν τοῦτον Γρηγόριον. Ὁ υἱὸς ὑστερείζει ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ὅπ τοῦ υἱοῦ αὐτὰ ὁ πατὴρ, καὶ ὁ υἱὸς ἀπὸ τὸν πατέρα ἔχει τὸ εἶν', καὶ τὸ πνεῦμα ὑστερείζει τοῦ υἱοῦ, ὄχι δι' ἄλλο ἢ μὴ διὰ λόγον αἰτίας. Τέλειπον αὐτὰ ὁ υἱὸς τοῦ πνεύμα-

τος

λοιπὸν ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ τῷ περὶ Εὐνόμιον Ἀνομοίων, ὅπερ ἀρχή. Οὐκ ἴδιον ὡς ἔοικε τὸ πάντας ἐξελέγχειν. Εἰ μήν τινα χρονικὴν ἔμφασιν ὑπερτίθη τῆς τῦ μονογενοῦς ὑποστάσεως, ὁ τὸν πατέρα τῦ υἱῦ μείζω τῷ τῆς αἰτίας λόγῳ θεωρεῖν, εἰκότως ἂν ὁ τὴν αἰδιότητ☉ ἡμῶν περὶ τῦ υἱῦ λόγ☉ ἐκπεπωκώς. καὶ πάλιν, ἀφόντης ἔφην, ὅτι μείζω τῷ τῆς αἰτίας λόγῳ θεωρεῖται τῦ υἱῦ ὁ πατήρ. Ὁ δὲ αὐτὸς ἡμῖν καὶ περὶ τῦ πνεύματ☉ λόγ☉, ἐν μόνῃ τῇ τάξει τὴν διαφορὰν ἔχων. ὡς γὰρ συναπτεται τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς, καὶ τὸ ἐξ αὐτῦ εἶναι ἔχων, οὐχ ὑστερίζει τῇ τῦ ὑπάρξαι, ἵνα πάλιν καὶ τῦ μονογενοῦς ἔχῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὑπονοίᾳ μόνῃ τῇ τὸν τῆς αἰτίας λόγον θεωρουμένυ τῆς τῦ πνεύματ☉ ὑποστάσεως. αἱ δὲ χρονικαὶ ἐπιβολαὶ οὐδαπόθεν ἂν ἔχοιεν ἐπὶ τῆς θεοπαρξίας ζωῆς. ὥστε τῦ λόγου τὴν αἰτίας ὑπερξηρημένυ, ἐν μηδενὶ τῦ ἁγίαν Τριάδα πρὸς ἑαυτὴν ἀσυμφώνως ἔχειν. Βλέπῃς δὲ ἐνταῦθα. εἶναι τάξις ἐν τῇ Τριάδι, καὶ νοεῖται εἰς ἐκεῖνα πρῶτον δεύτερον καὶ τρίτον. ἀμὴ μὲν ὅλα τὰ τρία ἕνα δεῖν ὑστερίζει διὰ τὸ ἄλλο χρονικῇ διαστάσει, ἀλλ'

φανερὸν ὄν, & τὸ ἀξιόπιστον ἀπὸ πολλῶν τῆ τῆς Βίβλου πλατυτῶ, τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔλεγχον ἀπαλείφειν ἔγνω, ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις μαχόμενον, καὶ χρῆται σοφίσματι, καὶ ὑποζύγιον τὸ ἐκ μὴ ὑπολογισάμενον ὡς καὶ ἕτεραι Βίβλοι εἰς τὸ αὐτὸ προῆλθαν. κἀκεῖναι ὕπτιος εἶχον, καὶ τὸ ἐκ ἐπλάτυνεν, καὶ τὸ αὐόθυλον ὑπερέβαλον. Εἰς τόσον ὅτι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπου ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἕναν καιρὸν, μὲ τὸ ξύσμα τοῦτο καὶ τὴν ἐκβολὴν τῆς ἐκ, δὲν ἐκπορεύεται πλέον. & ταῦτα ἀγέλως καὶ χλευασμὸς; Ἀμὴ ἐπειδὴ ἡμεῖς εἰς βιβλίον μεγάλον, τόσον τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῦ Νύσσης, ὅσον τῆ ἄλλων πατέρων πλατύτερον, καὶ τὴν νόθευσιν, καὶ τὴν ἔννοιαν τὴν ἐξηγήσαμεν, & σαφεστέραν ἀπεδείξαμεν, ὅτι ἀκόμη ἔτζι διεφθαρμένα ἔχουσι καὶ φυλάττουσι τὸν αὐτὸν νοῦν, δὲν μὲ φαίνεται ἀνάγκη νὰ τὰ διατρέσωμεν ἐδῶ.

Μόλα ταῦτα ὅμως φανερωτέραν εἰδησιν θέλομεν ἀναφέρει ἐδῶ ἄλλο ἕνα ῥητὸν τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου, τὸ ὁποῖον σαφέστερα τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ αὐτὸ δόγμα, καὶ μὲ τὸ ὁποῖον ἐμπορεῖ τὸ ῥητὸν τὸ σκοτεινὸν. λέγει

τοῦ-

σωτηρίαν τ ψυχῆς σου. ὅρα τί αὐ καλὰ καὶ τὸ ἔξυσες ἀπὸ ἕνα Ϲ δύο, αὐ ἐκ Ϲ ξία βιβλία, φωνάζει τὴν κακογνωμοσύνην συ πόσα ἄλλα ἀκίρεια, εἰς τὰ ὁποῖα ἐγράφη τὸ ῥητὸν, καθὼς ἡμεῖς τὸ ἐζεράψαμεν.

Καὶ ὅπως ἐνοθεύθη τοῦτο τὸ ῥητὸν τῦ Νύσης ἐμπορεῖς νὰ τὸ μάθης πολλὰ καλὰ ἀπὸ τὸ Σημείωμα τὸ συνοδικὸν, ὁποῦ ἐγράφη εἰς ταῖς ξεῖς τῦ Μαΐυ, ἡμέρᾳ παρασκευῇ, ἰνδικτιῶνι ὀγδόῃ, ἐπὶ καθημερίυ τῦ Παζιάρχου ἐν τοῖς κῆ τὸν ἅγιον Θεοφύλακτον κελλίοις αὐτῦ, Ϲ συνεδριαζόντων Νικολάυ Χαλκηδόνος, Μελετίυ Ἀθηνῶν, Νικάνδρυ Λαρίσσης, Λέοντος Σερρῶν, Θεοδώρυ Χερσῶνος, Θεοδώρυ Σωζοπόλεως, Νικολάυ Περγαμηνοῦ, Λέοντος Βερροίας, καὶ ἄλλων, Ϲ ἀπετέθη ἐν τῷ Παζιαρχικῷ Χαρτοφυλακείῳ, εἰς ἀσφάλειαν, Ϲ ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν. Ἐκεῖ ἐπιέχεται, πῶς ἕνας κάποιος Ῥαψαρεντινάκιος, τὸ ὄνομα Ἐπαμμανουήλ, ἀπὸ μίαν παλαιοτάτην Βίβλον, ὅπου ἦτον γεγραμμένη Ὁμιλία στὴν κῆ τὸ ῥητὸν, καθὼς ἡμεῖς τὸ ἐζεράψαμεν, οἰκείαις ὀφθαλμοῖς τοῦτο ἰδών, κ' μὴ ἔχων ὅπου κ' δράσῃ πρὸς τοῦτο

νέα θυσιαστήρια, μηχανήσασθε ἄλλα μυστήρια, & τέλος πάντων τὸν λόγον τεχνεργήσασθε εἶναι θεὸν, ὡς (καὶ φαίνεται), & σκέπτον σοφισταῖς καὶ σέβεσθε. ἀμὴ αὐ δὲν εἶμι ἐθελόβουλος, μόνον σπείρομαι & ἑδραιώμομαι εἰς τὸ λόγιον τοῦ Χριστοῦ & τῶν Πατέρων, & ἔξω ἀπ' ἐκείνων δὲν εἶμι ἄλλη πίστις ἀλλ' ἀνάθεμα. εἴπερ εὐαγγελίζεται ἄλλο παρ' ὃ παρελάβετε ἀνάθεμα ἔστω, λέγει ὁ Παῦλος. & ὁ μαθητὴς ἐκείνου ἱερὸς Διονύσιος ἀποφαίνεται, Οὐ τολμητέον εἰπεῖν πλέον τὰ θεολόγως ἡμῖν περὶ τῶν θείων λογίων ἐκπεφασμένα ἢ τε εἰπεῖν, ἢ τε νοῆσαι. καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ περὶ Πίστεως λόγῳ, Φανερὰ ἔκπτωσις πίστεως, καὶ ὑπερηφανίας κατηγορία, ἢ ἀθετεῖν τι τῶν γεγραμμένων, ἢ ἐπεισάγειν τὸ μὴ γεγραμμένον, τίς ἡ χρεία τοῦ στίχου; τίς ὁ πλάγιος γραφεὺς ὁ κόπος; ἡ ζύσις δὲν σ' ὠφελᾷ, τὸ ἐσκοτισμένον μελανὸν τυφλώνει τὰ μάτια σου. τέτοια βουλὴ εἶμι καταδίκη, & ἡ τόλμη κρημνὸς εἰς τὴν γέενναν. Ἄφισον τοιπὸν τὰ πάρα πολλὰ λόγια, καθὼς τὰ εἶπες εἰς τὰ βιβλία, & ἀπ' ἐκείνων μάθανε τὴν ὀρθὴν πίστιν, καὶ ἀγάπησε τὴν

σω.

τον τὸν τρόπον ἐξοικίζει ἡ σύγχυσις ἀπὸ τοῦ Τειάδα, καὶ καθ' ἑαυτὸν πρόσωπον διακεκριμένον ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔχει τὸ ἴδιον αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ ὢν, ὅτε εἶπε ὅτε λέγεται τὸ πνεύματος. ἐδὲ ἀντιστρέφει ἡ χειρὶ αὐτὴ ἀκολουθία.

Κάποιοι βλέποντας τὸ ῥητὸν τοῦτο τοῦ Νύσσης πολλὰ φανερὸν διὰ τοῦ ἐκπορεύσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ μὴ δυέποντας κακουργίαν καὶ τρόπον νὰ τὸ ἀποσαλεύσῃ, ἐτόλμησε μὲ βοήθειαν τοῦ σιδήρου νὰ τὸ ἀποφθείρουσιν, καὶ ἔτζι ἔξυσαν τοῦ ἐκ πορεύεσθαι, καὶ ἄφησαν νὰ διαβάζει, τὸ ὃ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς λέγει, καὶ τοῦ υἱοῦ εἶναι μαρτυρεῖται. θέλω τοις ἐρωτήσει ἐγὼ. ὦ καλοὶ Χειστιανοὶ, ἡ πίστις ὅπου ἔχουν σᾶς σώσει, εἶναι ἡ ἐθελόβουλος ἡ ἐδική σας, ἡ ἐκείνη ὅπου ἔδωκεν ὁ Χειστὸς, καὶ τοῦ ἐκήρυξαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας; ἂν εἶναι ἡ ἐθελόβουλη, καὶ οἵα καθενὸς τοῦ ἀρέσκει, καὶ οἵαν καθένας τοῦ φαντάζει, ῥίξετε τὸ Εὐαγγέλιον, κόψετε τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων, κλείσετε τὰς Ἐκκλησίας σας. ἀνοίξετε καινούργιους ναοὺς, στήσετε νέαις ξάπεζας, καὶ

λέγει καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶναι προσωπικῶς. εἰ γάρ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, φησὶν, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. Οὕτω τοίνυν τὸ μὲν πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ Χριστοῦ πνεῦμα ἐστὶν, ὁ δὲ υἱὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ ὢν, ἔχει καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο ὅπερ ἐστὶν, ὅπερ λέγει. ἀλλὰ αἱ περὶ φύσεως ἀκολουθίαι αὗται. Σοφώτατα δὲ ἀληθέστατα, ὦ Γρηγόριε. δύο θεωρεῖται ἐν τῇ Τριάδι κοινὸν καὶ ἴδιον. τὸ κοινὸν εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὰ ἕτερα πρόσωπα, οὐδὲ ἕτερα, οὐδὲ βούλεσθαι διαφέρειν. τὸ ἴδιον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου διακρίνεται τοσοῦτος, καὶ δὲν εἶναι ἕνα εἰς τὰς ἕξεις. καὶ τοῦτο τὸ ἴδιον εἶναι τὰ πρόσωπα διαφορὰ τὸ ἄπαρον καὶ τὸ ἀπατον. τὸ ἄπαρον εἶναι τοῦ πατρὸς, καὶ διακρίνει τὸν πατέρα ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο πρόσωπα τὰ ἀπατα, τὸν υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα. ἢ ἔτι ὁ πατὴρ ἀναίτιος εἶναι ἄπαρος τῶν ἄλλων δύο προσώπων, τὰ ὁποῖα γεννῶνται ἀπατα. καὶ διατί μὴ γένῃ σύγχυσις εἰς τὰ δύο τοῦτα τὰ ἀπατα πρόσωπα, εἶναι τὸ ἀπατον ἄλλη διαφορὰ, διατὶ μέσου τῶν ὁποίων τὸ ἕνα νοεῖται υἱὸς μονογενὴς, γεννείζοντας ἄπαρον μόνον τὸν πατέρα, τὸ ἄλλο πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν πατέρα γεννείζει ἄπαρον καὶ τὸν υἱόν. καὶ εἰς ἑτοῦ-

τον

μαρτυρίας τῦ Πατέρων, εἰς ταῦς ὁποίας
λέγω; καμία δυσκολία μηρύπει ἡ ἐκπό-
ρευσις τῦ ἁγίυ πνεύματ☉ καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ,
ἕως νὰ ἐνέγκωσιν μίαν φορὰν ☪ νὰ φανέ-
ξουν τὰ σώματά πως οἱ ἐναντίοι. ὁ Νύσσης
Γρηγόριθ. ἐν τῇ Ὁμιλίᾳ εἰς τὸ, Πάτερ
ἡμῶν, ὅπῦ ἀρχινίζει. Ὁ τελῶ σκιαν τῶν
μελλόντων ὠδιέχων νόμ☉, λέγει. Ὅτε γὰρ
ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ἐξῆλθε, καθὼς φησιν
ἡ γραφὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ Θεῦ, καὶ
ὡς μὲ τῦ πατρὸς ἐκπορεύει. ἀλλ' ὥσπερ τὸ
αὐτὸ αἰτίας ἔχει μόνυ τῦ πατρὸς ὂν, τῷ υἱῷ
καὶ τῷ πνεύματι ἐφαρμοσθῆναι δύναται,
οὕτω καὶ ἔμπαλιν τὸ ἐξ αἰτίας εἶναι, ὅπερ
ἴδιόν ἐστι τῦ υἱῦ ☪ τῦ πνεύματ☉, τῷ πα-
τρὶ ὑπιδεωρηθῆναι φύσιν οὐκ ἔχει. καινῦ δὲ
ὄντ☉ τῷ υἱῷ καὶ πνεύματι τῷ μὴ ἀγεν-
νήτως εἶναι, ὡς αὖ μήτις σύγχυσις ὠδὲ τὸ κοι-
νὸν θεωρηθείη, πάλιν ἐστὶν ἄμικτον ἢ
ἐν τοῖς ἰδιώμασιν αὐτῶν διαφορὰν ἐξευ-
ρεῖν, ὡς αὖ ☪ τὸ κοινὸν φυλαχθείη καὶ τὸ
ἴδιον μὴ συγχυθείη. Ὁ γὰρ μονογενὴς υἱὸς
ἐκ τῦ πατρὸς ὡδὲ ὁ ἁγίας γραφῆς ὀνομά-
ζει, καὶ μέχρι τούτυ ἴσμεν ἀμφὶ τὸ ἰδίω-
μα, τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ πατρὸς

λιν. Ὡς γὰρ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας ὑπάρχον τὸ τῷ χορηγοῦντι τοῖς ἁγίοις χαρισμᾶ δηλαδὴ, καὶ πάλιν. Ἀνάγκη λοιπὸν ἐκ τῆς οὐσίας ὑπάρχειν ὁμολογεῖν αὐτὸ τὸ τοῦ Θεοῦ, πᾶς αὐτοῦ τοίνυν τε δύναμιν καὶ τοίνυν ἐνέργειαν ἔχον, καὶ πάλιν. Οὐδεμίαν ἄρα φύσεως οἶδεν ὁ Παῦλος διαφορὰν τοῦ τε ἁγίου Πνεύματος. ἀλλ' ὡς ἴδιον αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ φυσικῶς ὑπάρχον τῷ τῆς κυριότητος ὀνόματι καλεῖ. Καὶ πάλιν. Οὐκοῦν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα. Καὶ εἰς τὸ ῥητόν. Οὐ γὰρ λαλήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ. Διὰ γάρτοι τοῦτο προσέθηκεν, ὅτι τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ἡμῖν. ὅτι δὴ πάντως ἐκ τῆς ἐμῆς οὐσίας τὸ πνεῦμα ἔσται, καὶ οἷον ἐμὸς ἔστι νοῦς, τῷ ἐρεῖν αὐτὸν τὰ ἐμά, ὥσπερ ἐγώ.

Οἱ Πατέρες διδάσκουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καὶ διαφθορὰ ὑπὸ τῶν ἐναντίων τοῦ ῥητοῦ τοῦ Νύσσης.

Κεφάλ. ιϛ'.

ΔΕΝ ἤθελα νάμαι βαρετὸς. ἀλλ' ἐόντας καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι πολλὰ χρήζειν μῶν θέλω ἀναφέρειν ἄλλαις ὀλίγαις μό-

αὐτὸ πηγάζον, ἀ τ' οὐ ἐκπορευόμενον. βλέπεις, πῶς τὸ πηγάζειν τὸ ἐξηγᾶται ὁ ἅγι☉. καὶ ὅτι ἕνα ἐστὶ τὸ πηγάζειν καὶ τὸ ἐκπορεύεσθαι ὅπερ τῦ πνεύματ☉, ἐπειδὴ ἐκπορευτὸς ὑπάρχει, καὶ ἐκπορευτὸς ἔχει τὴν ὕπαρξιν, ὁ σοφὸς Κύριλλ☉ εἰς τὸν λόγον τῆς τῦ Μονογενοῦς, ἀφόντης ☪ εἶπεν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πηγάζει, παρευθὺς ἐπήγαγεν, ἤγουν ἐκπορεύεται. Τὸ πνεῦμα πηγάζει μὲν, ἤγουν ἐκπορεύεται, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τῦ Θεῦ καὶ πατρός. ☪ ὁ ἅγι☉ Μάξιμ☉ εἰς τὴν Διάλεξιν τῦ Ὀρθοδόξυ ☪ Ἀνομοίως, ὡς ἐκ πηγοῦ πως τῦ Ὀρθοδόξυ. Ὁ πατὴρ ἐκπέμπει τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκπορεύει. μὴν ἐμποδὼν ἡμᾶς καὶ τὸ πεῖ ἐναργῶς καὶ τῦ γράμματος, ἐπειδὴ δὲν δείκνει αὐτὸ ἡ χρῆσις, ἀλλαξε τὴν λέξιν εἰς τὸ ἐκπέμπειν ὡς ταυτοσήμαντον. ☪ δ' ἐκείνης ἐφανέρωσε τὴν ὕπαρξιν τῦ πνεύματ☉.

Θέλεις ἀκόμη ἀπόδειξιν πλέον καθάρια; ὁ Κύριλλ☉ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Θησαυρῶν. Νομοθετοῦντ☉ τοιγαροῦν τῦ Χριστῦ, ὡς ἐν αὐτῷ καὶ ἐξ αὐτῦ φυσικῶς ὑπάρχον τὸ πνεῦμα αὐτὸ νομοθετεῖ. ☪ πάλιν

πνεύματος εἰπὲ καὶ λέγων, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. Εἰ γὰρ σοῦ διδασκάλους ἦν ἀληθείας φανερούς, καὶ σύ μου προφέρης ἄλλους ἦν ἀσεβείας ἐλέγχους. Καὶ μὲ ταῖς ἐλπίσι σου παρεξηγήσης συγχύζῃς ἐκεῖνα, ὅπου ἐδογμάτισε καθαρά. Τίς Σατὰν σε πλανᾷ τόσον, φιλόνικε.

Ὅτι ἡ ἔκβλυσις, ἡ προέχυσις, ὁ πηγασμὸς καὶ τὰ ὅμοια σημαίνουσιν ἰσοδύναμα ἐκπόρευσιν, καὶ ὑπαρκτικῶ.

Κεφάλ. ιά.

Καὶ εἰς ἑτέρα τὰ ῥητὰ ἡ ἔκβλυσις, καὶ προέχυσις, καὶ ὁ πηγασμὸς ναίαι ἡ ἐκπόρευσις, ἃς τὸ μέθυμα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Πατέρας. ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ Διαλέξει Ὀρθοδόξου καὶ Μακεδονιανοῦ. Μὴ γένοιτό μοι εἰπεῖν ἔκπτωσιν ὑπὸ τὸ πνεῦμα, ἤτε γὰρ τὸ ἅγιον, ἤτε τὸ ἄφθαρτον, ἤτε τὸ ἀθάνατον, ἤτε τὸ ἀγαθὸν, ἤτε ἄλλό τι τῶν περὶ Θεὸν θεωρουμένων, λέγω εἶναι ἔκπτωσιν τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ἀλλὰ φύσει ἅγιον, φύσει ἀγαθὸν, φύσει ἄφθαρτον, φύσει ἀθάνατον, ὡς πνεῦμα Θεοῦ, καὶ ἐξ

αὐτοῦ

μα. καὶ εἰς τὸ ῥητὸν, Ὅτι πεθέαμαι τὸ πνεῦμα. Ἀλλαχοῦ ἡ τῦ Χριστοῦ ὁμοιότης φησὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ φύσιν προχέομενον πνεῦμα. καὶ πάλιν, Νοεῖν ὑπάρχειν Χριστοῦ τὸ πνεῦμα πάντα τὰ ἐν αὐτῷ διαλέγεσθαι τοῖς μαθηταῖς, οὐκ ἐν ἰδίᾳ τινὶ θελήσει, οὐδὲ μιᾷ ἀλλοτρίᾳ τινὶ βελήσει τῆς ἐν ᾧ καὶ ἐξ οὗ ἔστιν ὁμιλοῦν, ἀλλ' ὡς ἂν τοῦ οὐσίας αὐτοῦ φυσικῶς προῒὸν. ὁ αὐτὸς εἰς τὸ, Οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ. Οὐ γὰρ ἀλλότριον τῦ μονογενοῦς οὐσίας τὸ ἅγιον νοεῖται πνεῦμα. φησὶ γὰρ φυσικῶς ἐξ αὐτῆς, οὐδὲν ἕτερον παρ' αὐτὸν ὑπάρχον, ὅσον εἰς ταυτότητα φύσεως, εἰ καὶ νοοῖτο τοῦ γὰρ ἰδιοουσίτου. καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ τῦ πρὸς Ἑρμίαν, Ἀθρεῖ δὴ οὖν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξ ἰδίε πληρώματος προϊέντα τὸν υἱὸν τὸ ἴδιον αὐτοῦ καὶ ἀναποβλήτως ἐμπεφυκὸς ἅγιον αὐτοῦ πνεῦμα, δι' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ. καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ πρὸς Ἑρμίαν. Τοι γάρτοι καὶ ὅτε γέγονεν ὁ μονογενὴς ἄνθρωπος ἐρήμῳ τῷ πάλαι, καὶ ἐν ἀρχαίᾳ ἁγαθῇ τινὶ ἀνθρωπίνῃ φύσει δίκην, πάλιν αὐτῷ πρὸς ἐκεῖνο μεταδιδόναι ἐπείγετο, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τῦ ἰδίε πλη-

ὐσιώδης ὑπαρκτικὴ καὶ ἐνυπόστατος, ἡ αὐτὴ ἔννοια καὶ τὸ λόγια εἶναι τοῦ Κυρίλλου. ὁ αὐτὸς εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ Βασιλέως Θεοδόσιον. Ἀπολύων ἁμαρτίας τὸ αὐτῷ προσκείμενον, τῷ ἰδίῳ λοιπὸν καθαιρέτῳ πνεύματι. ὅπερ ἐνίοτε μὲν αὐτὸς ἐκ Θεοῦ πατρὸς λέγει, καὶ ἐξ ἰδίας ἡμῖν ἀναπηγάζει φύσεως. ἐνίοτε αὐτὸς ὁ υἱὸς, καὶ ἐξήκοντις τὸ ἐνίοτε, ἀναπηγάζει ἐξ ἰδίας φύσεως. καὶ ὅτι ἐστὶ τοῦτο ὁ πηγασμὸς ὄντως ὐσιώδης καὶ φυσικός. καὶ οὐ ὀνομαστὶ ὁμωνυμίας ἄτυχες, καὶ παραδόσεις ἐκ ἐνυσίους οὐδὲ φυσικὰς. ὁ αὐτὸς Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Παλλάδιον. Τρεπτὸν ἢ ὅτι πνεῦμα ἐστὶ. εἰ ὅπερ τὸ τρεπτὸν νοσεῖ ἐπ' αὐτῷ ὁ μῶμος τὴν θείαν ἀναδραμεῖται φύσιν, εἴπερ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ μὲν καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ ὐσιωδῶς ἐξ ἀμφοῖν, ἤγουν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχέομενον πνεῦμα. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Θησαυροῦ. Οὕτω τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἡμῖν γνώμενον, συμμόρφους ἡμᾶς ἀποδείκνυσι Θεοῦ, πρόδηλον δὲ ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, πρόδηλον ὅτι τῆς θείας ἐστὶν ὐσίας ὐσιωδῶς ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς προϊὸν, ὥσπερ οὖν ἀμέλει καὶ τὸ ἐξ ἀνθρωπείου σώματος ἐκρέον ἐμφύσημα.

εἰς τὴν ἀνθρωποτόκον αὐτοῦ. Ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς δύο Διαθηκῶν. Διὰ γὰρ τὸ γενέσθαι ναὸν τῆς θείας δυναμεως τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ θεοφόρον, γίνη καὶ σὺ ναὸς καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ, δέχη γὰρ ἐκπεμπόμενον παρ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα. Οὐδὲ οἱ ἀμαθέστατοι βάζουσι διαφοράν ἀνάμεσα εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ. ἔσονται καὶ εἷς τὸ αὐτό. ὁ σοφὸς Κύριλλος εἰς πολλοὺς ἄλλους λόγους, καὶ μάλιστα εἰς τὸν λόγον περὶς Νεστόριον. Εἰ ἔστι τὸ πνεῦμα ἐν ὑποστάσει ἰδικῇ, καὶ δὴ καὶ νοεῖται καθ' ἑαυτό, καθ' ὃ πνεῦμα ὄντι ἔχ υἱός. ἀλλ' οὐδ' ὄντιν ὑκ ἀλλότριον αὐτοῦ πνεῦμα γὰρ ἀληθείας ὠνόμασεν, ἔστι Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, καὶ παρέχει παρ' αὐτοῦ, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐκ τοῦ πατρός. Μάθε δὲ πῶς, ἔστι δὲ ὁμοιοσύμμετον. ἔστιν παρέχουσιν τὸν παρεικλῆτον, καὶ τὸν υἱὸν, ἢ παρέχεται τὸ πνεῦμα ναὶ μία ἔστιν αὐτὴ, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ πνεῦμα ἐκχεῖσθαι πῶς τοῦ υἱοῦ, καθ' ὃν ἐκχεῖται πῶς τοῦ πατρός. ἀλλὰ μὲν ἡ ἔκχυσις πῶς τοῦ πατρός ὄντιν ὑσιώδης, ἔστι ὑπαρκτικὴ ἔστι ἐνυπόστατος. Θέλει ἦσαν τοίνυν ἔστιν ἡ ἔκχυσις ἐκ τοῦ υἱοῦ

ὑσιώ-

ὑσωσδῶς ὑπάρχειν ἐξ τοῦ υἱοῦ. Ἔχομεν εἰς
ἐτοῦτο πολλαῖς μαρτυρίαις τοῦ Πατέρων,
ταῖς ὁποίαις ἐξ νὰ μὴν βαρυώμεν τὸν
ἀναγνώστην ταῖς σιωπῶμεν. θέλωμεν μ'
ὅλην τὴν ἐδὼ ἀναφέρει κάποιαις δ' ὀπί-
γνωσιν τ' ἀληθείας, καὶ τ' τῶν ἐναντίων ἐθε-
λοβέλου καινοτεχνίας ὀπόδειξιν. ἡ ἐν Νι-
καίᾳ Συνόδ☩, καὶ οἱ Πατέρες ἐκείνης οἱ
θεοφόροι ἀπολογούμενοι ἐξ Λεοντίου τοῦ
Ἐπισκόπου τῷ Φιλοσόφῳ λέγουσιν. Εὗρη)
Τὸ πνεῦμα ἐκπορευόμενον μὴν ἐκ τ' πατρὸς,
ἴδιον ἢ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀναβλύζον.
Ποῖοι εἶν οἱ δογματίζοντες ἴδιον εἶν τ' υἱοῦ ☩
ἐξ αὐτοῦ ἀναβλύζειν. παλαιοὶ οἱ τ' θεοφό-
της Συνόδου Πατέρες, θεοῖτοι τ' Ὀρθο-
δοξίας κήρυκες, καὶ τῶν ὀρθὰ φρονούντων
δογματιστά. καὶ οὐ ζητᾷς ἄλλο τι σαφεστό-
τερον; ἔχετο. ὁ μέγας Ἀθανάσι☩ ἑνὸς
ἀπὸ ταύτην τὴν Συνόδον, ὑψηλὸς τὴν γνώ-
μην καὶ τὴν σοφίαν εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς
ἐνσάρκου ἐπιφανείας τ' Θεοῦ γράφει φανερὰ
περὶ τοῦ πνεύματ☩. Αὐτὸς γὰρ αὐτὸ ἄνω-
θεν ἔπεμπεν ὡς Θεὸς, καὶ αὐτὸς αὐτὸ κά-
τωθεν ὑπεδέχετο ὡς ἄνθρωπ☩. ἐξ αὐτοῦ
γὰρ εἰς αὐτὸν κατήει, ἐκ τῆς θεότητ☩ αὐτοῦ

εἰς

δὲν ἔπεσεν εἰς ἀκολυθίαν ἀνθρώπων. Τολμηρὸν ἀνίσως. καὶ τὸ ὁμοούσιον καὶ τὸ ὁμοιούσιος ἀπὸ τὴν ῥῆσιν ὁπῦ λέγει, τὸ νὰναι τῦτο ἐκ τῆς ὐσίας τῦ Πατρὸς, ἐσημαίνετο, ἐπειδὴ ὁμολογᾶι εἰς τὸν Ἀγγέλους καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῆς αὐτῆς ὐσίας εἶναι τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, καὶ τὸ ἐναντίον εἰ, φανέρωσιν τῦ καὶ τὸ ὁμοιούσιος ὁμοούσιε, πῶς σου φαίνετ' ὁλότελα νάναι ἀδυνάτων νὰ λέγετ' ἕνας Ἄγγελος ἐκ τῆς ὐσίας ἀλλυνῦ Ἀγγέλου, καὶ μία ψυχὴ ἐκ τῆς ὐσίας ἀλλυνῆς ψυχῆς. καὶ τῦτο τὸ ἀδυνάτον εἶναι ὄχι ἀπ' ἄλλο ἢ μὴ ὅτι εἰς τὸν Ἀγγέλους καὶ εἰς ταῖς ψυλαῖς δὲν εἶναι τὸ ὁμοούσιον αἰπατόν.

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶναι παραδικῶς δηλ τῦ υἱῦ, ἀλλ' ἐπισωδῶς ὑπάρχι δηλ τῦ υἱῦ. Κεφάλ. ι'.

ΑΛΛΟΙ πάλιν πλέω ἀδηλ τύτων ἀσεβέστερα βλασφημῶντες ἀποκτῶσι καὶ λέγυσι, Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νάναι παραδικῶς δηλ τῦ υἱῦ, τὸ ὁποῖον οἱ ὀρθὰ ποτὲ φρονήσαντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ τὼ σήμερον φρονοῦντες κρατῦσιν καὶ λέγυσιν ἐπισω-

εἴη ἐκ τῆς οὐσίας & φύσεως τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ λέγομεν καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, αὐτὸ θέλομεν νὰ μιλοῦμεν καθὼς θεολογοῦσιν οἱ Πατέρες.

Ἔχομεν εἰς ἀπόδειξιν τούτου & μεικρὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέροντας & εἰς ἄλλον κεφάλαιον, τόρα θέλομεν ἀκαριαῖα εἰς ἕνα καὶ μόνον, εἰς τὸ ὁποῖον, δὲν ἠξεύρω αὐτὸς ὁ Σατανᾶς θέλει ἐαυτόν θῆ. ἡ οὐσία τῶν Ἀγγέλων Γαβριὴλ & Μιχαὴλ εἶναι μία καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας & φύσεως, καὶ ἡ ψυχὴ Πέτρου καὶ Ἰωάννου, & τὸ ἀνάπαλιν. δὲν πορεύεσαι αὐτὰ δὲν εἶσαι λαλὸς νὰ τ' ἀρνηθῆς, διατὶ αὐτὰ μεσά του, ὅλοι οἱ Ἄγγελοι εἶναι ὁμοειδεῖς, καὶ αἱ ψυχαὶ ὅλαι τῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν τὸ αὐτὸ εἶδος καὶ τὸν αὐτὸν λογαριασμόν. & διατὶ τοῦτο δίχως καμίαν ἀμφισβήτησιν θέλεις ὁμολογήσῃ τὸ ὁμοούσιος & τὸ ὁμοούσιον. καὶ δὲν σφάλλεσαι. Ἀμὴ αὐίσω; & πάλιν σε ἐρωτήσω; εἶναι καμεὶς Ἄγγελος ἐκ τῆς οὐσίας ἄλλουνοῦ Ἀγγέλου, ἢ καμία ψυχὴ ἐκ τῆς οὐσίας ἄλλης ψυχῆς; ἠξεύρω το πολλὰ καλά, πῶς θέλῃς λυπηθῆς εἰς τοῦτο, & θέλῃς φωνάξῃ. ἐπειδὴ καὶ παράμοιον παράγγελμα, ἢ νόημα ποτὲ

δὲν

λου Βασιλείυ θέλεις καὶ ἐξακούσῃς τὸ ζήτημα, εἰπέ, ὅτι ὅτε μὲν νοεῖται τὸ πνεῦμα ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον τῦ υἱῦ, λέγεται ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τῦ υἱοῦ, ἀμὴ δὲ γεννᾶται ἐκ τῆς φύσεως & τῆς οὐσίας τῦ υἱῦ, λέγε) ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυὲς τῦ υἱῦ. & πάλιν ὁ θαυμασὸς Βασίλειος. Οὐ γὰρ ἀδελφὰ λέγομεν τὸν πατέρα & τὸν υἱὸν, ἀλλὰ πατέρα & υἱὸν ὁμολογοῦμεν, τὸ δὲ τῆς οὐσίας ταυτὸν, ἐπειδὴ ἐκ τῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, ἀ προστάγματι ποιηθείς, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως γεννηθείς. & ὁ μαθητὴς τοῦ Κυρίλλου ἐν τῷ ζ' τῷ πρὸς Ἑρμείαν. Τὸ ἀπειρον οὖν ἆρα παντελῶς ἐστὶν αἰσθάνεσθαί τε & φρονεῖν ἀληθῶς, ὡς ἐπείπερ ἡμῖν ἐξ αὐτῆς αὐξέφυ τῆς τῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς οὐσίας ὁ υἱὸς, οὐκ ἄλλην ἂν νοοῖτο παρ' αὐτὸν ὑπάρχειν, ὅσον εἰς ταυτότητα φυσικὴν. & εἰς τὸ ῥητὸν τῦ Ἰωάννου. Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τῦ οὐρανῦ. Τὸ γὰρ ἐκ τῦ πατρὸς γεγεννῆσθαι τὸν υἱὸν, ἀναγκάσῃ δὴ πάντως καὶ οὐχ ἑκόντας ἡμᾶς ἀποδοῦναι τὸ ὁμοούσιον αὐτῷ. Συμπεραίνεται τοίνυν φανερὰ, ὅτι τὸ αὐτὸν κατ' οὐσίαν, τῷ αὐτῷ ἐξ ὑπάρχει, ἐστὶν ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυές. καὶ δὴν ξαναστρέφῃ τὸ ὁμοφυὲς & ὁμοούσιον

εἰ

πρὸς τὰς Καινοτομὰς λέγω. Εἰ γὰρ ὁμοῦ ἐστὶν ἀΐδιος ὁ πατὴρ, γέννητος ὁ υἱὸς, φῶς ὁ πατὴρ καὶ φῶς ὁ υἱὸς, φῶς ὁ καὶ φῶς ἑκάτερον, ὁμόφυτον εἰκότως ἂν δικαίως, ἵνα τὸ τῆς φύσεως ὁμότιμον ἐπιδείξωσιν. ὃ γὰρ τὰ ἀδελφὰ ἀλλήλοις ὁμοούσια λέγει, ὥσπερ τινὲς ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' ὅταν καὶ τὸ αὐτὸν, καὶ τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸ ὑπάρξιν ἔχον τῆς αὐτῆς ὑπάρχῃ φύσεως, ὁμοούσια λέγει. Λογάδιασαι καλῶς ὁ μέγας Βασίλειος τὸ ὁμόφυτον, πεῖναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ὁμοφυὲς τὸ ἑρμηνεύσειν. τὸν ὁποῖον ἀκολουθῶντας τὸν σὺν Δεδάσκαλον, καὶ μυσταγωγὸν ὁ θεῖος Κύριλλος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς πρὸς Ἑρμείαν λέγει. Ὁμόσιος γὰρ εἴπερ ἐστὶν ἀληθῶς ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, ἐξ αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ κατὰ φύσιν, καὶ ἀσυγχύτως ἐστίν. Βλέπεις; διὰ αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ὁμόσια καὶ ὁμοφυῆ, ὅτι τὸ ἕνα εἶναι ἀπατὸν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, καὶ ἕτερα ἔχειν τὸ ὑπάρξιν. καὶ πρέπον φαίνεται νὰ μυρδώσωμεν ἐδῶ ποῖον ἀπὸ τὰ δύο ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐπειδὴ καὶ φανερὰ δογματίζουσιν οἱ πατέρες, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Τολοιπὸν εἴτε κατὰ τὰς λογικὰς ὑποθέσεις, εἴτε κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ μεγά-

λου

καίως καὶ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τοῦ πνεύματος. ἀλλέως δὲ ὁ πατὴρ ἡ ἀρχικωτάτη ἀρχὴ θελεῖ ἦναι ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, ἐπειδὴ εἷς αὐτοῖς ὁμοούσιος καὶ ὁμοφυὴς. παράγμα ἐν Χαλκηδόνι ἀτοπώτατον. ἔστω δὲ εἷς φανερὸν, ὅτι ἐστὶν ὁμοούσιος καὶ ὁμοφυὴς τῷ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματι, ἐπειδὴ καὶ ἔχει τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ. ἀμὴ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα εἷς ὁμοούσια καὶ ὁμοφυῆ, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο ἔχει τὸ εἷς ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τοῦ πατρός. εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον συλλογιζόμεθα καὶ διὰ τὸν υἱόν. ὁ υἱὸς εἷς ὁμοούσιος τῷ πνεύματι καὶ ὁμοφυὴς, διότι ἔχει, καὶ κέκτηται τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς αὐτοῦ οὐσίας καὶ φύσεως. καὶ τὸ πνεῦμα ἐστὶν ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον. διότι εἷς ἐκ τῆς τοῦ υἱοῦ οὐσίας καὶ φύσεως.

Καὶ τοῦτο εἷς καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς λογικῆς ἐπιστήμης, καὶ ἢ ὑψηλότερον νοεῖν καὶ θεολογικώτερον ἄλλον λόγον, εὑρίσκομεν ἐν τῇ θεαρχικῇ Τριάδι τὸ ὁμοούσιον καὶ τὸ ὁμοφυὲς, καὶ τοῦτο ἔχομεν διδάσκαλον τὸν μέγαν Βασίλειον, ὁ ὁποῖος ἐξηγῶντας τὸ ὁμοούσιον ὅτι παρὸς καὶ υἱοῦ, ἐν τῇ ἐπιστολῇ

πρὸς

λοιῶς. ὅθεν συλλογῇ, φανερὰ. διὰ τοῦτο τὸ πνεῦμα ναίαν οἰκεῖον τοῦ υἱοῦ, διατὶ ἔχει τὴν ὕπαρξιν, καὶ θεωρεῖται διὰ τοῦτο, ὄχι ὡς συμπαθολογᾷς, διατὶ εἶναι ὁμοούσιον· καὶ οἰκεῖον, διὰ τοῦτο καὶ δι' αὐτό.

Καὶ ἡ αἰτία φανερὴ. ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ ὁμοούσιον, καὶ ὁμοφυὲς, καὶ ἄλλο τὸ ναὶ εἶναι ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως. διατὶ τὸ ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον καταγράφεται ὅτι πλέον καὶ πλατύτερον, ἀμὴ τὸ ἐξ οὐσίας καὶ φύσεως εἶναι ἐπ' ὀλιγοτέρων, καὶ κατορθοῦται στενότερα. καὶ ναὶ τοῦ ἀκριβεστέραν ὑπόσκεψιν. ὅπου λείπει τὸ ὁμοφυὲς ἢ ὁμοούσιον, λείπει παντελῶς ἢ τὸ ναίαν ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως. ἀμὴ ὅπου λείπει τοῦτο, ἐνδέχεται ναίαν τὸ θεῖον. καὶ εἶναι ἀνάγκη ναίαι τὸ ὁμοφυὲς τοῦτο καὶ ὁμοούσιον, ὅπου δύναται τὸ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως φυσικῶς. καὶ πάλιν δὲν εἶναι ἀνάγκη, ὅπου εἶναι τὸ ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον, ἐκεῖ ναίαι καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως. καὶ διὰ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχοντας ναίαν ἀπὸ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως, ἐξ ἀνάγκης αὐτὸ εἶναι καὶ ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον. ἀμὴ ὁ υἱὸς αὖ καλεῖται ναίαι ὁμοούσιος τῷ πνεύματι καὶ ὁμοφυὴς, δὲν ἀκολουθᾷ ἀνάγκη

καὶ-

σως πατέρα οἰκεότητα νοῶ, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τῦ παιδὸς ἐκπορεύε, τὸν σως υἱὸν δὲ, ἐπεὶ δι' ἐκείνου ὧν, εἴ τις πνεῦμα Χριστῦ ἔχει οὐκ ἔστιν αὐτῦ. καὶ πάλιν ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῷ σως Ἀμφιλόχιον κεφαλαίων. Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα Χριστῦ λέγε, ὡς ὠκειωμένον αὐτῷ κατὰ φύσιν. τοιπὸν ἔχει τὸ ὁμόσιον, διὰ τί ὅτι πνεῦμα διὰ τὸν υἱοῦ, τὸ διὰ τῦτο ἐκ αἰτιατέον ται. καὶ τῦτο τὸ δογματίζει ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον τῷ σως Ἀμφιλόχιον, ἀφέντας τὸ ἐμέλησε σως τῆς ὑπάρξεως τῦ πνεύματος ἐκ τῦ παιρός. Ἐκ τῦ Θεῦ εἶ λέγε, ἐχ ὡς τὰ πάντα ἐκ τῦ Θεῦ, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ σωελθὸν, ἀ γεννητῶς ὡς ὁ υἱός, ἀλλ' ὡς πνεῦμα στόματος αὐτῦ, τῆς πρὸς οἰκειότητος δηλουμένης ἐντεῦθεν, τῦ ἢ τρόπυ τῆς ὑπάρξεως ἀῤῥήτυ φυλαττομένης. Βλέπεις. ἡ οἰκειότης τῦ πνεύματος σως τὸν πατέρα τῷ συμπεραίνει ὁ Βασίλειος ἐκ τῦ σωελθεῖν ὡς πνεῦμα στόματος ἐξ αὐτῦ. καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον σημαίνεται ἡ οἰκειότης τῦ πνεύματος σως τὸν υἱόν. διὰ τί; διὰ τῦτο λέγε οἰκεῖον τῦ υἱοῦ, καθότι διὰ τῦ υἱοῦ τῦτο πέφυκεν, ἐ ὄχι ἀλ-

πνεύματος. θέλεις μου τ' ἀλλάξῃς & ἀντιστρέψεις & τὰ μετ' αὐτὰ σε τὴν ὁμοουσιότητα. & θέλεις μου καλέσῃς τὸ πνεῦμα πηγὴν τοῦ υἱοῦ, & ἐκεῖνο ὅπου εἶναι χειρότερον πηγὴν τοῦ πατρὸς. καὶ πῶς σοι ὁ πατὴρ ὁ ἀγέννητος, ὡς ὁ υἱὸς γέννητος ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς. ἐσταμὴ καὶ μὴ δογματίζῃς πηγὴν δ' ἀρχὴν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἄλαλε ἔστω σου τὰ χείλη τὰ δόλια. ἐματαιώθης ἐν ταῖς διανοίαις, φάσκων εἶναι σοφὸς, ἐμωράνθης.

Ἄκουε φρόνιμα. εἶναι ὁμοουσιότης εἰς τὴν Τριάδα, καὶ τὰ ἅγια πρόσωπα ὁ πατὴρ & ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα ἀναμεσά των εἶναι ὁμοούσια. ἀμὴ ἐτούτη ἡ ὁμοουσιότης δὲν κάμνει, ὅτι ὁ υἱὸς ναύαι πηγὴ & πρωτότυπον τοῦ πνεύματος, ἀμὴ εἶναι ἄλλη χέσις τὴν ὁποίαν ἐσὺ παιέργως δὲν τὴν ὁμολογᾷς. διατί ἔτζι σου φαίνεται νὰ φύγῃς τὴν δυύαμιν τοῦ ὀπιχαρημάτων, ὅπου τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καὶ τὴν οἰκείωσιν τοῦ πνεύματος πρὸς τὸν υἱὸν, διατὶ τὴν ὁποίαν λέγεται ὁμοούσιον, μάθε τον, αἰ δὲν τὴν ἐξέρῃς. ἀπὸ τὸν μέγαν Βασίλειον εἰς τοὺς λόγους κατὰ Ἀρείου, & Εὐνομίου περὶ τοῦ πνεύματος. Τὴν μὲν πρὸς

τὸν

δίκαν; ἴδες τόλμαν; ἴδες βλασφημίας; Πῶς ἐσὺ δημοσιεύεις ἐκεῖνα ὁπὸ ἐσιώπησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας; ὦ σώματα πονηρά, ἄλλων ἔχεσιν αἰάμεσον τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος χώρας. ἐζήτει ἡ ὁμοουσιότης δὲν σοῦ ὠφελᾷ τίποτες. μετὰ τούτων συγχωρᾷς τὴν Τελάδα καὶ τὰς ὑποταγάς. καὶ ὐδὲ ὁ πατὴρ θέλει ἦναι πατὴρ, ὐδὲ υἱὸς υἱὸς, ὐδὲ τὸ πνεῦμα πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ θέλει ἦναι υἱὸς & πνεῦμα, καὶ ὁ υἱὸς πατὴρ καὶ πνεῦμα, & τὸ πνεῦμα πατὴρ καὶ υἱὸς. καὶ μὲ τούτως συντᾶς παρεξηγήσεις ξανασαίνεις ἡ χλεύτερα τὰ Σαβελλίου φρονήματα.

Καὶ διὰ νὰ τὸ καταλάβῃς καλλίτερα, & γνωρίσῃς πῶς κακούργως παίζεις τοῦ ἁμαθεῖς, καὶ ξεβγάζεις τοῦ αὐτὸν νοῦν των, νὰ καὶ τοῦτα τὰ ἄλλα. οἱ τῆς ἀληθείας κήρυκες; Ἀθανάσιος καὶ Χρυσόστομος, ἐτοῦτος εἰς τὸν λόγον εἰς τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, ἐκεῖνος τὸν λόγον περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, κράζει φανερὰ τὸν υἱὸν πηγὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ὁ Θαυματουργὸς Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τῆς κατὰ μέρος Πίστεως, φανερότατον τοῦ

πνεύματος. ἴδιον τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ὁ υἱὸς τοιοῦτον ἴδιον τοῦ πνεύματος.

Καὶ θεωρότερον, θέλῃ δοῦναι ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα, θέλῃ δώσῃ καὶ τὸ πνεῦμα τὸν υἱόν. χορηγεῖ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα, θέλῃ χορηγηθῇ καὶ ὁ υἱὸς ὑπὸ τοῦ πνεύματος. ἐκ τοῦ υἱοῦ λαμβάνῃ τὸ πνεῦμα, θέλῃ λάβῃ καὶ ὁ υἱὸς ἀπὸ τοῦ πνεύματος. ὅσα ἔχῃ τὸ πνεῦμα καὶ διὰ τοῦ λόγου ἔχῃ, καὶ ὁ υἱὸς ὅσα ἔχῃ, τοῦτα θέλῃ τὰ ἔχῃ ἀπὸ τὸ πνεῦμα. διὰ τοῦ πνεύματος ὁ υἱὸς ἐνεργᾷ, ἐνεργήσῃ τοιοῦτον ὁ υἱὸς διὰ τοῦ πνεύματος. ἀποστέλλῃ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα, θέλῃ ἀποσταλθῇ καὶ ὁ υἱὸς ὑπὸ τοῦ πνεύματος. δοξάζῃ τὸ πνεῦμα τὸν υἱόν, θέλῃ δοξάσῃ καὶ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα. ἐκεῖνα λαλεῖ τὸ πνεῦμα ὅσα αὐ ἀκούσῃ παρὰ τοῦ υἱοῦ, θέλει λαλήσῃ καὶ ὁ υἱὸς ὅσα αὐ ἀκούσῃ ὑπὸ τοῦ πνεύματος. ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ πέμπει τὸ πνεῦμα παρὰ πατρός, θέλῃ πεμφθῇ καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πνεύματος. τοιαύτην τάξιν καὶ φύσιν ἔχει τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν υἱόν, ὁποίαν ἔχῃ ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὁ υἱὸς θέλῃ ἔχῃ τοιαύτην φύσιν καὶ τάξιν πρὸς τὸ πνεῦμα, ὁποίαν ἔχῃ πρὸς τὸν πατέρα. Ἴδες αὐθάδειαν,

νομίε γεάφοντας, ἐκ τῦ παζὸς διὰ τῦ υἱῦ δηὶ τὸ πνεῦμα χωρεῖμλν.

Διατὶ εἴη ὁμοούσιον τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα, διὰ τῦτο, ὅσα καὶ ἀειθμήσαμλν ἐπαίνω ἴχῃ ἀπὸ τὸν υἱὸν ☪ εἰς τὸν υἱὸν. ☪ ἀνίσως καὶ τὸ ὁμοούσιον εἴη) αἴπον, ὅτι τὸ πνεῦμα νάχῃ, ὅσα εἴπαμλν, καὶ δὲν εἴη) ἄλλη καμία χέσις πὸς τὴν ὁμοουσιότητα, διὰ μέσου τῆς ὁπόιας λέω), ☪ οἰκεῖ) τῷ παζὶ, ἔσονται ☪ τὸ ὁμοούσιον ἀνπρέφῃ ☪ εἰς ἐκεῖνον τὸν ζόπον ὁπῦ ὁ υἱὸς λέγε) ὁμοούσι☉ τῦ πνεύματ☉, εἰς τὸν ἀυτὸν ☪ τὸ πνεῦμα λέγε) ὁμοούσιον τῦ υἱῦ, ἔτζι καὶ τ' ἄλλα ὅσα εἰσφέψαμλν, θέλουσιν ἀνπρέψῃ.

Καὶ διὰ θεισότεζλν ξεκαθάζουσιν, ἄκουε. εἰκὼν τῦ υἱῦ τὸ πνεῦμα, ☪ ὁ υἱὸς θέλῃ ἦσαι εἰκὼν τῦ πνεύματ☉. μοζφὴ τῦ υἱῦ τὸ πνεῦμα, ἀκόμη καὶ ὁ υἱὸς θέλῃ λεχθῆ μοζφὴ τῦ πνεύματος. θεόσωπον τῦ υἱῦ τὸ πνεῦμα, ☪ ὁ υἱὸς θέλῃ κεαχθῆ θεόσωπον τῦ πνεύματ☉. ἐνέργεια τὸ πνεῦμα τῦ υἱῦ, καθὼς τὸ ἀποδείξαμλν, θέλῃ ἦσαι εἰς ἐτῆτον τὸν ζόπον καὶ ὁ υἱὸς ἐνέργεια τῦ πνεύματ☉. ῥῆμα τῦ υἱῦ τὸ πνεῦμα, θέλῃ λεχθῆ καὶ ὁ υἱὸς ῥῆμα τῦ

ὑπομιμνῆσκον πάντα ὅσα αὐ ἀκούῃ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ.

Τὰ ῥητὰ, ὅπου ἐφωνεγράφησ τὸν Πατέρων εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξηγηθοῦνται διὰ τὸ ὁμοούσιον. Κεφάλ. Θ'.

ΚΑΙ τοῦτα ὅλα νὰ τὰ εἴπανε διὰ τὸ ὁμοούσιον, θέλεις εἰπῆ, ὦ πολλὰ παρ' ἐκείνους σοφώτερε. αὐ μὲ ἀπηλογηθῆς, ναὶ, ἐκινδύνευσαν εἰς τὴν ἀρχὴν του ὁ πατὴρ, καὶ ἐγκρίθησαν ὅλα τῆς Τειάδος ταραχῆς καὶ συγχύσεως. Ἀνίσως καὶ ὅσα ἔχῃ τὸ πνεῦμα ἀποβλέποντας τὸν υἱὸν ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὅλα τὰ ἔχῃ διὰ τὸ ὁμοούσιον, εἰπὲ ἀκόμη, ὅσα ἔχῃ ὁ υἱὸς ἀποβλέποντας πρὸς τὸν πατέρα ἀπὸ τὸν πατέρα, τὰ ἔχῃ διὰ τὸ ὁμοούσιον. ἐπειδὴ εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ Πατέρες ἔξέκλιναν τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, καὶ μὴ αὐτὰ λόγια. ἐχάθηκεν τὸ Παρεικὸν ἀξίωμα, καὶ ἡ τόση ἐπαγγελμένη τάξις, καὶ τὴν ὁποῖαν ἀρχινίζοντας ἀπὸ τὸν Πατέρα, καθὼς πρέπῃ, παίρνομεν εἰς τὸν υἱὸν, καὶ ἔτζι διαβαίνομεν εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. καὶ ἐβαπτολόγησεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ πρώτῳ κατ' Εὐνό-

Ὅσα ἔχῃ τὸ πνεῦμα, ταῦτα ϖαρὰ τῦ λόγου ἔχῃ. καὶ πάλιν. Αὐτὸς λέγ☉ ὢν τῦ Θεῦ, ὡυτὸς δἰ τῦ πνεύματ☉ ἐνεργεῖ τὰ ϖαύτα. καὶ εἰς τιὼ ὑπεροχὼ ϖερὶς Σεϐαπίωνα. Ὁ μὲν υἱὸς ϖαρὰ τῦ ϖατρὸς ἀποστέλλει, αὐτὸς ἢ τὸ πνεῦμα ἀποστέλλῃ. καὶ ὁ μὲν υἱὸς τὸν πατέρα δοξάζῃ λέγων, πάτερ ἐγὼ σε ἐδόξασα, τὸ ἢ πνεῦμα δοξάζῃ τὸν υἱὸν, ἐκεῖν☉ γάρ, φησιν, ἐμὲ δοξάσῃ. καὶ ὁ μὲν υἱός, φησιν, ἃ ἤκουσα ϖαρὰ τῦ ϖατρὸς ταῦτα καὶ λαλῶ εἰς τὸν κόσμον, τὸ ἢ πνεῦμα ἐκ τῦ υἱοῦ λαμϐάνῃ, ἐκ τῦ ἐμῦ γάρ, φησι, λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. καὶ ὁ μὲν υἱὸς ἐν τῷ ὀνόματι τὸ ϖατρὸς ἦλθεν, τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον, φησὶν, ὃ ϖέμψει ὁ ϖατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μυ. Τοιαύτιω ἢ τάξιν καὶ φύσιν ἔχοντ☉ τῦ Πνεύματ☉ ϖρὸς τὸν υἱὸν (σημειῶδες καλὰ τοῦτα τὰ λόγια) οἵαν ὁ υἱὸς ἔχῃ ϖρὸς τὸν ϖατέρα, ϖῶς ὁ τῦ☉ κτίσμα λέγων, ὁ τὸ αὐτὸ καὶ ϖερὶ τῦ υἱοῦ ἐξ αἰτίας φρονήσῃ. καὶ ὁ ἅγι☉ Βασιλῇ☉ εἰς τὰ Ἀσκητικὰ, ἐν τῷ ϖερὶ Πίστεως, Τοῦ μὲν ϖατρὸς ϖέμϖοντ☉ τὸν υἱὸν, τοῦ ἢ υἱοῦ ϖέμϖοντος τὸ ἅγιον Πνεῦμα. καὶ ϖάλιν. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ διδάσκον, καὶ

Ἀθανάσιος ἐν τῇ ὑπατολῇ πρὸς Σεραπίωνα. Πρόσωπον τοῦ παιδὸς ὁ υἱὸς, πρόσωπον τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα. ἔχομεν εἰς ἑτοῦτο διδάσκαλον τὸν ἅγιον Κύριλλον ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ κῆ Ἰωαννίου Εὐαγγελίου, εἰς τὸ ῥητὸν, Εἰ ὃ μὴ διὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ πίστευε. Τὸν ὅμοιον τρόπον ἐνέργειαν τὸ παιδὸς λέγει ὁ υἱὸς, καὶ ἐνέργειαν τὸ υἱοῦ καλοῦσι τὸ πνεῦμα, ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῇ ὑπατολῇ πρὸς Σεραπίωνα, καὶ ὁ μέγας Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Ἑρμίαν, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ Θησαυροῦ. Λόγος θεοῦ λέγει ὁ υἱὸς, καὶ ῥῆμα υἱοῦ ὅτι τὸ πνεῦμα, καθὼς δογματίζει ὁ θεόπνευστος Βασίλειος. ἴδιον τοῦ παιδὸς ὁ υἱὸς, ἴδιον τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὸ διαβάζομεν εἰς τὰ προκτικὰ τῆς πρώτης Συνόδου, καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ Κυρίλλου εἰς τὸν Ἰεζεκιὴλ, καὶ εἰς τὸν λόγον εἰς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον, καὶ εἰς τὸ δεύτερον τῷ Θησαυροῦ.

Θέλεις περισσότερα; ὁ κήρυξ τῆς ἀληθείας Ἀθανάσιος εἰς τὸν ἕτερον λόγον κατ' Ἀρειανῶν γράφει, Εἰ τὸ πνεῦμα εἶδε πολλῷ μᾶλλον ὁ λόγος, ἢ λόγος ἐστὶν οἶδε παρ' οὗ καὶ τὸ πνεῦμα λαμβάνει. καὶ πάλιν.

Ὅσα

Ρήσεις καὶ παρομοιώσεις πολλαὶ Πατέρων αἱ ὁπαῖας αἰαλήπως δείκνυσιν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορευόμενον καὶ ἐκ τῦ Υἱῦ. Κεφάλ. ή.

Ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸν βίον Γρηγορίυ τῦ Θαυματουργῦ ἐν τῇ Ἀποκαλυφθείσῃ μυσταγωγίᾳ ὑπὸ Ἰωάννυ τῦ Εὐαγγελιστῦ κεφάλ. εἰκόνα τῦ μὲν Πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Ἀθανάσιος εἰς τὴν ὁπιστολὴν πρὸς Σεραπίωνα, καὶ τὸ ἀποδίδωσι μετὰ Ἀποστολικὴν ῥῆσιν, Οἷς γὰρ προέγνω, τούτυς καὶ προώρισε συμμόρφυς τῆς εἰκόνος τῦ Υἱῦ αὐτῦ. καὶ αὖθις ἐξ ὑρῆς τὶ σημαίνει εἰκὼν εἰ τῦ πνὸς, μάθε τὸ ἀπὸ τὸν Ναζιανζηνὸν Γρηγόριον, ἐν τῷ πρὸς τὸν Υἱῦ δευτέρῳ λόγῳ. Εἰκὼν ἡ τῦ πατρὸς ὁ Υἱὸς ὡς ὁμοούσιον, καὶ ὅτι τῦτο ἐκεῖθεν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτυ πατήρ. σοφῶς εἰκὼν δὲ Υἱῦ τὸ Πνεῦμα. δῆλος δοξάζων τῷ Θεῷ. ὁμοούσιον τοίνυν τῷ Υἱῷ, καὶ ἐκ τῦ Υἱῦ ἔχει τὸ εἶναι. καὶ οὐχ ὁ Υἱὸς ἐξ ἐκείνυ. ἀκολούθα μυ. Μορφὴ τῦ πατρὸς ὁ Υἱὸς, μορφὴ τῦ Υἱῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τό λέγει ὁ

σης, καὶ χαρίσματα, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐν ὑποστάσει ἰδικῇ, καὶ αὐτὸς ὁ Παράκλητος ὑποστάς, ὁ ὁποῖος ἐστὶ ποταμὸς καὶ αἴτιος χαρισμάτων, καὶ χύτης τῆς ἀγαθότητος προέρχεται ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ. ἄλλο εἶναι ἡ δόσις καὶ τὰ χαρίσματα τὰ ὁποῖα εἶναι ἐνέργεια τοῦ πνεύματος, καὶ ἄλλο τὸ πνεῦμα ὁ δοτὴρ τῆς ἀγαθότητος καὶ τῶν χαρισμάτων, καὶ ἕτοιμα διὰ τῆς ὥρας ἃς εἶναι ἀρκετὰ, ἐπειδὴ καὶ πάλιν εἰς ἕτερον Ἐγχείριδιον θέλομεν δώσει λόγον περὶ τῶν αὐτῶν χαρισμάτων τοῦ πνεύματος.

Ὅταν λέγουσιν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀναβλύζειν τὸν υἱὸν καὶ ὑπάρχειν, ἢ προέρχεσθαι, καὶ τὰ ὅμοια δὲν ἀρνοῦνται τὴν ἰσότητα ὑπάρξιν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅταν τὰ αὐτὰ λέγουσι περὶ τοῦ πνεύματος, ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐσὺ ἀπόκρισα λέγεις ὅτι δὲν σημαίνουσιν τὴν ὕπαρξιν τοῦ πνεύματος ἀλλὰ τὰς δωρεὰς καὶ τὰ χαρίσματα. πῶς ταῖς ἔμαθες τούταις ταῖς ὁμωνυμίαις καὶ παρεξηγήσεις; ποῖος ποτὲ τῶν Πατέρων τὰ φιλοσόφησε; τὶς λεξικογράφος τὰ ἐσημάδωσε, φεύγω τὴν πολυλογίαν. ἀλλὰ θέλω σου φέρει συχνὰς καὶ συχνὰς μαρτυρίας Πατέρων.

Ῥήμα

ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ δωρεά. δὲν βλέπεις φανερά, ὅτι ἄλλα λέγεις ἐσὺ καὶ ἄλλα ὁ Ἅγι☉; ἐκεῖν☉ λέγει, ὅτι αἰτιακῶς ἡ φύσις καὶ ὁ Παράκλητ☉, καὶ σύ με ἀναγκάνεις τὴν δωρεὰν καὶ τὰ χαρίσματα. καὶ ὁ Κύριλλ☉ ἐν τῷ τρίτῳ πρὸς Ἑρμείαν. Ἀθρεῖ δὴ οὖν καὶ ἀπὸ τούτων ὡς ἰδίυ πληρώματ☉ προϊέντα τὸν υἱὸν τὸ ἴδιον αὐτυ, καὶ ἀναποβλήτως ἐμπεφυκὼς ἅγιον αὐτυ Πνεῦμα, δι' ἧς πᾶσα δόσις ἀγαθή. Ἄλλο εἶ. Τὸ πνεῦμα ὃ προΐησιν ὁ υἱὸς, καὶ ἄλλο ἡ δόσις ἡ ἀγαθὴ ἡ προϊεῖσα διὰ τῦ πνεύματ☉, ὃ προΐεισιν ὁ υἱὸς εἶ ὁ Παράκλητ☉, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τὸ ἐνυπόσταθον. ἡ δόσις ἡ ἀγαθὴ ἡ προϊεῖσα διὰ τῦ πνεύματ☉, ἐτούτη εἶ ἀληθινὰ τὰ χαρίσματα τῦ πνεύματ☉. καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὰ Τεσσαρεσκαιδεκατα, ὅτε ψάλλει ἡ Ἐκκλησία, Ἱλεων νέμοις ἡμῖν πνεῦμα μεταδοτικὸν ἀγαθότητ☉ ἐκ πατρὸς διὰ σοῦ προερχόμενον. καὶ πάλιν εἰς τὸν κανόνα τῆς Πεντηκοστῆς, Σὺ γὰρ ποταμὸς θεότητ☉ ἐκ πατρὸς δι' υἱῦ προερχόμενον. Σημείωσαι φρόνιμα. ποταμὸς θεότητ☉, & πνεῦμα μεταδοτικὸν ἀγαθότητ☉, δὲν εἶ δό-

ρετον, ἅτε δὴ ἐκ τῆς ἀδιαιρέτου καὶ ἀμερίστου φύσεως προελθόν. ὄνομα δὲ αὐτῷ Πνεῦμα ἅγιον, Πνεῦμα ἀληθείας, Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, Πνεῦμα Κυρίου, Πνεῦμα τοῦ Παρὸς, Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ, Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. καὶ πάλιν. Λέγεται τίνων Πνεῦμα ἅγιον. αὐτη γάρ ἐστιν ἡ κυρία καὶ προφυτικὴ προσηγορία, ἡ ἐμφαντικωτέραν ἔχουσα τὴν δήλωσιν, καὶ παριστῶσα τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν φύσιν. καὶ πάλιν. Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῆς ἁγίας καὶ ἀγαθῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου ἐστὶ καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος. ἔστι γὰρ ἄλλα ὀνόματα ἐκ τῆς φύσεως προσήκοντα, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας. καὶ λέγεται δὲ πάλιν πνεῦμα ζωῆς, καὶ τὰ ἑξῆς. Ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῆς τῆς αὐθεντίας, αὐτῆς τῆς φύσεως. ἔστι γὰρ ἄλλα ὀνόματα, ἃ ἐκ προσγράφεται τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλὰ τῇ δωρεᾷ καὶ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ, οἷον αἱ δωρεαὶ αὐτοῦ. Πῶς τοιγαροῦν λέγῃς ἐσὺ, ὅτι ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται τὸ ὄνομα τοῦ πνεύματος μὴ τὰ τὰ ῥήματα ἐναβλύζειν, καὶ ὑπάρχειν, καὶ προχεῖσθαι τὰ παρόμοια ἐκ τοῦ ὑγροῦ, δὲν σημαίνει ἡ ὑποστάσης καὶ ὑποστατικὴ ὕπαρξις τοῦ πνεύματος, ἀλλ'

ἡ ἐν-

πνεῦμα ἐκ τῦ υἱοῦ λέγον) κὴ τὼ σάρκα καὶ τὸ σκάνδαλον τῦ Κυρίυ, & σημαίνουσι τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, & ὄχι τὼ ἐσιώδη & ὑπόστατον ὕπαρξιν τῦ πνεύματος, φέρουσί μυ εἰς μαρτυρίαν τ λόγον τῦ Χρυσοστόμυ περὶ τῦ παναγίυ Πνεύματος. ἀλλὰ εἰς τὸν αὐτὸν λόγον θέλεις εὕρη τὸν Πατέρα καὶ διαιρῇ τὸ ὄνομα τῦ πνεύματος τόσον εἰς φανέρωσιν αὐθεντίας & φύσεως τῦ πνεύματος τῦ συμπληρωτικῦ τῆς Τριάδος, ὅσον εἰς φανέρωσιν καὶ διαφορὰν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, & ἐκεῖ ἐξηγᾶται κὴ λεπτὸν εἰς οἷον τόπον τὸ τῦ πνεύματος ὄνομα σημαίνει τὸν Παράκλητον, & εἰς οἷον τὸ πνευματικὸν χάρισμα. κὴ σὺ ζαὶ νάσαι ὑψηλότερος τὸν νοῦν τῦ Χρυσοστόμυ ἀποκοτᾷς να δογματίζῃς, ὅτι ὅπυ δὲν εἶναι τὸ πνεῦμα ἐκβλύζῃ, καὶ ὑπάρχῃ κὴ πηγάζῃ ἐκ τῦ υἱοῦ, μόνον φανερόνῃ τὸ πνευματικὸν χάρισμα. νὰ τὰ λόγιατε. Ἀναγκαῖον δέ ἐστιν ὑπομεῖναι τὴν τῦ ἁγίυ & θεοπνευστῦ Πνεύματος ἐξήγησιν, & σαφέστερόν τι περὶ τ ἁγίας κὴ ἐνδόξυ δυνάμεως εἰπεῖν, ἐκ ἐξ ὧν λογιζόμεθα, ἀλλ' ἐξ ὧν διδασκόμεθα. τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὼ μὲν φύσιν ἐστὶν ἀδιαί-

ρετον

τοῦ πνεύματος ὑποστάσεως; ἢ ἐκείνου. Ὁ μὲν πατὴρ μείζων τοῦ υἱοῦ, ὁ δὲ υἱὸς μείζων τοῦ πνεύματος; ἐκείνου. Τὸ πνεῦμα δι' υἱοῦ συναπτόμενον τῷ πατρὶ; καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα εἴρηται καὶ δόγματα τῶν Πατέρων; Ὄψει μου ἓν Πατέρα, ὅπου νὰ λέγῃ τὸ πνεῦμα ναὶν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀμέσως, καὶ χαρίζομαί σου τὰ νικητήρια. ἀμὴ ὅλοι λέγουσι δι' υἱοῦ; τὸν ὁποῖαν φρόνησιν εἰς τὸν ἑβδόμην Σύνοδον κοινὰ ἐμεινὰ οἱ Πατέρες ἐκείνης τῆς Συνόδου τὸν ἐβεβαίωσε, καὶ ἐστερέωσε. καὶ ἡ ἀνατολικὴ ὅλη Ἐκκλησία τὸν ἐδέχθη, λέγοντας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπορεύόμενον.

Τὸ ἀναβλύζειν, τὸ πηγάζειν, τὸ προχεῖσθαι, καὶ ἄλλα παρόμοια δὲν σημαίνουσι τὴν πνευματικὴν χαρίσματα, ἀμὴ τὴν ὑποστατικὴν καὶ ὑπόστατον ὕπαρξιν τοῦ Πνεύματος.

Κεφάλ. ζ'.

ΚΑΙ μή μου λέγε, ὅτι τὸ ἀναβλύζειν, καὶ τὸ πηγάζειν, καὶ τὸ προχεῖσθαι τὸ πνεῦ-

φές τε καὶ ἀμέσιτον, ὡς μηδὲν εἶναι τὸ διὰ μέσου τούτων παρενδεόμενον. καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ. Οὐδὲ γὰρ ἡ ἄμεσ☩ αὕτη συνάφεια ἐκβάλλει τὴν βάλησιν τῦ πατρὸς, ὡς κατά τινα φύσεως ἀνάγκην ἀπροαιρέτως τὸν υἱὸν ἐκφαίνοντ☩. καὶ πάλιν. Ἄμεσός ἐστιν ἡ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα συνάφεια, καὶ οὐκ ἐξωθεῖται ἀπὸ τῆς ἀδιαστάτυ συναφείας βάλημα τὸ τῇ ἀγαθῇ φύσει ἐντὸς ὑπυπάρχον. Ὁ ἅγιος Κύριλλ☩ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Θησαυρῦ. Γεννᾷ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἀμεσιτεύτως. καὶ εἰς ῥητὸν, Οὗτ☩ ἦν ἐν ἀρχῇ. Ἄμέσως καὶ προσεχῶς ἐστιν ὁ υἱὸς ἐν τῷ Θεῷ Πατρὶ. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ εἰς ἄλλους τόπους, Ἔξω δὲ τὸν Κύριλλον ὁ Ἐπιφάνι☩, καὶ ὁ τῆς Ῥαϊθοῦ Πρεσβύτερ☩ Θεόδωρ☩. Διατὶ δὲ ἦν ἡτοῦν τὸ πνεῦμα ἐμμέσως διὰ τῦ υἱῦ ἐκ τῦ πατρὸς, πῶς ἤθελε νοῆσαι ἐκεῖνο, ὁ Κύρι☩ ἐστὶ πρωτότυπ☩ τῦ πνεύματ☩, εἰ ἴσως Τὸ πνεῦμα ἦν ἄμεσον ἐκ τῦ πατρὸς; καὶ ἐκεῖνο, Ὁ μὲν υἱός ἐστιν εἰκὼν τῦ πατρὸς, τὸ δὲ πνεῦμα εἰκὼν τοῦ υἱοῦ; Ἐκεῖνο, Ὁ μὲν πατὴρ προεπινοούμενο☩ τ☩ υἱοῦ τῇ αἰτίᾳ, ὁ δὲ υἱὸς τὸν τῆς αἰτίας λόγον προ-

ε π ι-

Ὁ Υἱὸς καὶ τοῦ Πατέρας λέγει ἀμέσως ἐκ τῦ Πατρὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα ποτὲ.

Κεφάλ. ε'.

ΚΑΙ τόσῳ θειοτέραν συμπεραίνει τὸ ἐπιχείρημα. ἐπειδὴ οἱ Πατέρες θεολογοῦντες περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῦ Πνεύματος, καὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ υἱοῦ, ὁμολογοῦσι τὸ υἱὸν τ' ὑπαρξιν ἀμέσως, ἐκ αἰχρείσως ἔχειν ἐκ τῦ πατρὸς, τὸ ὁποῖον φανερὰ ἀποδείκνυσι, ὅτι τὸ πνεῦμα ἔχει δι' υἱοῦ. διατὶ αἰδὲν ἦτον ἔτζι, διὰ τὶ οἱ Πατέρες δὲν εἶπαν καμιὰ φορὰ, τὸ πνεῦμα ἔχει ἀμέσως ἐκ τῦ υἱοῦ. Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Εὐνόμιον Ἀντιῤῥητικῶν. Πατὴρ μὲν ἀναρχος καὶ ἀγέννητος νοεῖται. ἐξ αὐτοῦ ὃ καὶ τὸ πρωτοτόκως ἀδιαστάτως ὁ μονογενὴς υἱὸς τῷ πατρὶ συνεπινοεῖται, δι' αὐτοῦ ὃ καὶ μετ' αὐτὸν, πρίν τι κενόν τι καὶ ἀδιάστατον διὰ μέσου παρεμπεσεῖν νόημα, οὕτως καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον συνημμένως καταλαμβάνεται. καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν κατ' Εὐνομίου. Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῖν ὁμολογεῖται τὸ υἱοῦ τὸ πρὸς τὸ πατέρα συνα-

φὲς

καὶ ἄλλο τι ὑπαρξιν ἔχειν, ὅταν λέγοντας τόσοι Πατέρες ἐκ τοῦ υἱοῦ ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα, λέγουσιν ἀκόμη ἐκ τοῦ υἱοῦ τὴν ὑπαρξιν ἔχειν ὅταν ποῖον εἴπῃ ἐκεῖνο, ὅπου ὑπάρχει ἀπὸ τῆς οὐσίας τινὸς, καὶ δὲν ἔχει τὴν ὑπαρξιν ἀπ' ἐκείνου, ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ ὁποίου λέγει ναύαι. βόδι εἴπῃ, ἐκεῖνο ὅπου εἴπῃ ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ βοϊδιοῦ, καὶ ἔχει ὁλότελα τὴν ὑπαρξιν ἀπὸ τὸ βόδι, ἀπὸ τὴν οὐσίας τοῦ ὁποίου εἴπῃ. καὶ ἄνθρωπος εἴπῃ ἐκεῖνο, ὅπου εἴπῃ ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔχει τὴν ὑπαρξιν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ ὁποίου εἴπῃ. Διὰ τοῦτο φυλαφοῦσιν ἐκεῖνοι, ὅπου λέγω ἄλλην καμίαν διαφορὰν λέγω ἄλλο εἴπῃ τὸ ὑπάρχειν καὶ ἄλλο, τὴν ὑπαρξιν ἔχειν λέγουσιν. διατὶ ἐκεῖνο ὅπου ὑπάρχει ἀπὸ τῆς οὐσίας τινὸς, κρατεῖται, ὅτι ἀνουσίως καὶ ἀνυποστάτως ἐξ ἐκείνου τὴν ὑπαρξιν ἔχει. καὶ ὄχι ἀλλέως.

τέρας δογματίζοντας εἰς τὸν πατέρα, ἰδιότης τοῦ παιδὸς γάρ ἡ ἀγεννησία, καὶ ὄχι ἡ αἰτία, ἔτζι λέγως ἄλλο δὲν ἀφιήσῃ νάχῃ πῆσιν, καὶ σύσημα τὸ Βιβλίον, εἰς τὸ ὁποῖον γράφει, πλεὶ τῆς αἰτίας. Καὶ ἐτέτλω τλῶ γεγραφλῶ τλῶ βεβαιώνῃ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν ὄγδοον τῆ Θεολογικῶν κεφαλαίων λέγοντας. υἱὸς ἢ καὶ χαρακτὴρ τῆς παγικῆς ὑποστάσεως λέγει τὸ τέλειον καὶ ἐνυπόστατον, καὶ κῆ πάντα εἴη ὅμοιον τῷ πατρί, πλεὶ τῆς ἀγεννησίας. καὶ πάλιν. Διὰ τὸν πατέρα ἔχει ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα πάντα ἃ ἔχει, τετέστι διὰ τὸν πατέρα ἔχειν αὐτά, πλεὶ τῆς ἀγεννησίας, καὶ τ γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως. διατὶ εἰς ἑτέτας καὶ μόνας ταῖς ὑποστατικαῖς ἰδιότητες διαφέρουσιν ἀναμεσάτους αἱ ὑποστάσις καὶ τὰ πρόσωπα, ὄχι τῇ οὐσίᾳ, ἀμὴ τῷ χαρακτηριστικῷ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως λέγω καμμίαν διαίρεσιν διαιρεύμενα.

Τὸ ὑπάρχειν, καὶ τὸ, τλῶ ὕπαρξιν ἔχειν, εἶη τὸ αὐτό. Κεφάλ. έ.

ΚΑΙ αἰ μὴ μοῦ τζαμπουνίζῃ κανεὶς, λέγοντας, ὅπ ἄλλο εἶη τὸ ὑπάρχειν, καὶ

τῆς ἐν ταῖς διαλέξεσιν ἀκριβείας γεγραφε. Θεὸν ἕνα Θεὸν πατέρα γινώσκομεν ἄναρχον, καὶ ἀγέννητον, καὶ ἕνα υἱὸν γεγεννημένον ἐκ τῦ πατρὸς, καὶ πνεῦμα ἓν ἐκ Θεῦ τὸ ὑπάρξιν ἔχον, ἀδιαχωρήτως πατρὶ μὲν ἀγεννησίας, υἱῷ δὲ γεννήσεως, τὰ δὲ ἄλλα καὶ συμφυὲς καὶ σύνθρονον. καὶ εἰς τὸν λόγον φησὶν Ἡρακλέα τὸν Φιλόσοφον. Ἴδιον μὲν τῦ πατρὸς μὲν ἡ ἀγεννησία, υἱοῦ δὲ ἡ γέννησις, πνεύματος δὲ ἡ ἔκπεμψις. καὶ πάλιν εἰς τὸν λόγον φησὶ τὸ ἁγίυ Πνεύματος. Τίς οὖν ἡ ἐκπόρευσις; εἶπε σὺ τὸ ἀγεννησίαν τὸ πατρὸς, κἀγὼ τὸ γέννησιν τὸ υἱοῦ φυσιολογήσω, καὶ τὸ ἐκπόρευσιν τὸ πνεύματος, καὶ σιγήσωμεν ἀμφότεροι εἰς Θεοῦ μυστήρια σιγὴν κρύπτοντες. καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν λόγον. Τί δὲ ὁ διώκας τὸν μεγάλων; ἢ δὲ ὁ θεοπαρρησιάζων ὢν Θεὸς, τὸ ἀγεννησίας, καὶ γεννήσεως. ἔδει γὰρ τὰς ἰδιότητας μένειν πατρὶ καὶ υἱῷ, ἵνα μὴ σύγχυσις ᾖ τῶν ἰδιοτήτων. καὶ εἰς τὸν λόγον εἰς τὸ Πνεύματος τό. Τί μοι μακρολογεῖν, πάντα ὅσα ὁ πατὴρ τῦ υἱοῦ, τὸ ἀγεννησίας. πάντα ὅσα ὁ υἱὸς τῦ πνεύματος, τὸ γεννήσεως. τέτοιος λογὴς εἰς τόσα ῥητὰ ὁ θεοφόρος ἐτῶτος Πα-

τέρας

τίας, & εἰς ἑτέτον τ̃ τρόπον αἰνιγμάζεται τ̃ Πατέρα νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὁποῦ ποτὲ δὲν τὸ ὠνομάσθηκε, δηλονότι, ὁ υἱὸς ἔχει πάντα τὰ τ̃ πατρὸς, ἀμὴ ὑπεξαιρεῖ τὸ αἴτιον, & ἀκολούθως ὁ υἱὸς δὲν εἶναι αἴτιος τ̃ πνεύματος, ὐδὲ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τ̃ υἱοῦ, ἀμὴ μόνον ἐκ τ̃ πατρός. & ἐτέτη ἡ κακουργία τ̃ χισματικῶν συλλογίζεται ἀπὸ ἄλλα αὐτίγραφα παλαιὰ καὶ ἀξιόπιστα, τὰ ὁποῖα ὠμολόγουν, πλὴν τ̃ ἀληθινοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχομεν αἰναμφιβόλως τὴν ἐκπορεύσιν τ̃ πνεύματος & ἐκ τ̃ υἱοῦ. ἐπειδὴ ἡ πνευσικὴ δυνάμις μὲν ὄντας μεσιακὴν ἰδίωμα τ̃ πατρὸς, γίνεται κοινὴ τ̃ πατρὶ καὶ τ̃ υἱ̃. & διὰ τ̃το ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, & ἐκ τ̃ υἱοῦ. & τόσον ὠφελιασότερον φανερεῦται ἡ κακουργία, ὅσον & τὸ μίλημα ἐτυγχανε τ̃ Θεολόγου, ὁ ὁποῖος εἶναι παίζα ὁμοιος τ̃ ἐκειτ̃τε & σύμφωνος, δὲν εἶναι κὴ πῶς τὸ ἠλλαξαν οἱ χισματικοὶ, ἀμὴ καθὼς ἐλαβάζει εἰς τὰ παλαιὰ αὐτίγραφα, & τὸ ἀναφέρουσιν οἱ ἐκλεκτοὶ τ̃ς ἀληθείας & πολλοὶ ἀπ' αὐτὲς τ̃ν χισματικοὶς. μιλῶντας τοιπὸν ὁ ἅγιος, & ἐξηγῶντας τέτοιαν ὑπόθεσιν, εἰς τὸν λόγον τ̃ς

τ̃ς

γνώμης, ὅτι νὰ μὴν ἐκπορεύε) τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, ἐκεῖ ὅπυ τὸ σημ φορᾶς ἔ-πε δίχα μόνυ τ̃ τεκεῖν καὶ τὰ ὅμοια, ἤθελε, καμία φορὰ συζαμόξῃ μ̃ τῦ τεκεῖν, κ̀ τὸ ωεχεῖν, ἢ ἄλλο παρόμοιον. φανερὸν ὅτι ἀρνιοῦνται τῦτο μόνον εἰς τὸν υἱὸν, καὶ μὴ δίδονταί τι τὸ ἄλλο, τῦ ἔδωκε τῦτο τὸ ωεχεῖν, Ϲ τὰ ὅμοια. Ἔ'σονται ναὶ τολοιπὸν κοινὰ τ̃ παζὸς καὶ τ̃ υἱῦ, Ϲ ὄχι ἰδιάζυσα τῦ ἑνὸς, εἰς οἷον ζόπον τὸ πνεῦμα ἐκπορεύε) ἐκ τῦ παζὸς, εἰς τὸν αὐτὸν ἐκπορεύε) καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ κ̀ τ̃ θ̃υ θείας Πατέρας μας.

Εἶναι τολοιπὸν τὸ χαεακτηεισικὸν ἰδίωμα τῦ παζὸς ἡ ἀγεννησία καὶ μόνον Ϲ ἡ παζότης. καὶ οἱ χισματικοὶ διατὶ ἐβλέπαν ἀπὸ τῦτο, νὰ μὴν μποεθῶ νὰ φύγωσι τ̃ ὁμολογίαν καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ ἔ) τὸ πνεῦμα αὐτὶς νὰ μάθουν τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ δυσαεισήσουσι τὸν Θεὸν, ἐγύεδυναν μὲ κακουεγίας νὰ τὴν σκοτινιάσωσι, καὶ ἔτζι τὸ ῥητὸν τ̃ Γεηγοείυ τ̃ Ναζιανζηνῦ ἐν τῷ λόγῳ, εἰς τ̃ κατάπλουν τ̃ Αἰγυπτίων, ὁπῦ λέγει, Παίζα ὅσα ἔχει ὁ πατὴε τῦ υἱοῦ, πλὴν τ̃ ἀγεννησίας, ἄλλαξαν καὶ τὸ ἔφεεαν εἰς ἄλλην διάνοιαν ἐξαλείφοντας ἀγεννησίας, Ϲ ἰεάφοντας, αὐ-

τίας

αὐτὸ συγγράμματα λέγοντα. τὸν υἱὸν γινώσκεσθαι καὶ πάντα ὅμοιον τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς πατρότητος. τὴν καὶ φύσιν ἀγαθῶν κοινωνὸν εἶναι τὸν υἱὸν, αὐτὸ μόνοτο τὸ τυγχάνειν πατήρ. τὴν φυσικῶς ἐνόντων τῷ πατρὶ κληρονομεῖν, ὡς ἐξ αὐτοῦ καὶ φύσιν ὑπάρχοντα, ὅμως δι' οὗ ὁ καθῆσθαι πατὴρ οὐκ ἔξω ποτέ. τὸν υἱὸν ὄντα καὶ γινωσκόμενον ὑπάρχειν ἀσιωπήτως, ὅπερ αἱ γοοῦτο ὁ πατὴρ δίχα μόνου τοῦ πατὴρ εἶναι. τοῦτον συναΐδιον ὄντα τῷ πατρὶ ἔχειν πᾶν ἰσόμετρον ὁποιῶν, δίχα μόνου τοῦ γεγεννῆσθαι. ὁμοούσιοι γὰρ αὐτοῦτο τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ μόνῳ. αὐτὸ ὅλα τὰ ἔχει ὅσα καὶ εἶναι εἰς τὸν πατέρα ἀσιωπήτως, μὴ συγκέλλοντας ἄλλο τίποτες, ἢ μὴ τὸ εἶναι πατέρα καὶ τὸ γεννᾶν. τὸλοιπὸν ἔχει κἠτέλειὰ ἐκπόρευσιν κοινὴν μὲ τὸ πατέρα. τὸλοιπὸν τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ. Δὲν θέλομεν εἰπῆ ποτὲ, ὅτι ὁ υἱὸς γίνεται υἱὸν, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πατέρας, ἀμὴ μόνον καὶ μόνο υἱὸς, ἀμὴ δὲν θέλομεν ἀρνηθῆ ποτὲ, ὅτι ἀποστέλλεται καθ' ὑπαρξιν, καὶ ἀναβλύζει καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμα, ἐπειδὴ καὶ ἔχει ὅλα τὰ τοῦ πατρὸς καὶ τὸν μέγαν Κύριλλον, δίχα μόνου τοῦ γεννᾶν. αὐτὸς ἴσως καὶ ὁ Κύριλλο ἤτονε

γνώ-

τας τὴν αὐτοῦ ἔννοιαν. Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ παρὸς ἀληθινῦ πατρηνόζα λέγνύων ἑαυτὸν ὁ μονογενὴς, πάντα, φησὶν, ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν. εἰ δὲ πάντων τῶν ὄντων τῶ παρὶ φυσικῶν ἰδιωμάτων κληρονόμος ὁ υἱὸς, ὡς ἐξ αὐτῦ τῆ φύσιν ὑπάρχων, ἀλλά τε τὸ εἶναι πατὴρ οὐκ ἔξει ποτὲ. καὶ τῦτο γὰρ αὖ τῶν θεσσόντων τῶ γεννήτορα. μένει ἂν ὁ υἱὸς ἀδελφὸς ἀποστερούμενος τῶν ὄντων τῶ παρὶ, κἂν μὴ νοῆ πατήρ. Πάντα ἂν ἐν ἑαυτῶ τελείως ἔχα τῆς τῦ παρὸς οὐσίας ἴδια καὶ ἐξαίρετα. καὶ εἰς τὸ ζῆτον τῶν πρὸς Παλλάδιον. Σωσαθεῖ ἂν μᾶλλον εἰς ὁμολογίαν ὁ λόγος τῦ χρεῶν νοεῖν ἐκ τῆς τῦ Θεοῦ καὶ παρὸς οὐσίας ἴδια τῆς ἀληθοῦς γεννήσεως ἀναφυλάττειν τὸν υἱὸν, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῦ, οὐκ εἰς ὀθνείαν τινὰ καὶ ἔκφυλον ἐκπεφυκότα φύσιν, ἀλλ' ὄντα τῦτο οὐσιωδῶς, ὅπερ αὖ νοοῖτο καὶ ὁ πατὴρ, ἴδια μόνα τῦ εἶναι πατέρα. καὶ πάλιν εἰς τὸ δεύτερον τῶν αὐτῶν. Σωσάτω πως δύναμιν τὸν υἱὸν τῶ παρὶ, καὶ πᾶν ὁπουῦν ἰσότιμον ἔχειν, ἴδια μόνα τῦ τεκεῖν. πεφυκὸς γὰρ αὖ τῦτο μόνῳ τῶ Θεῶ καὶ παρὶ.

Ἀκούεις καὶ τῦτον τὸν Πατέρα εἰς πολλὰ αὐτῶ

τὸ τέταρτον βιβλίον τῆς κ' Νεσορίου. Οἶδε γὰρ οἶδεν, ὡς ἔφην, ἑαυτὸν ὄντα φύσει Θεὸν ὁμοῦ τῷ γεγεννηκότι, καὶ πάντα ἔχοντα αὐτῷ, πλὴν μόνου τοῦ εἶναι πατέρα. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε πρὸς αὐτὸν, ὅτι πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά. καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς. Οὐκοῦν ὅπερ ἂν ὑπό τινος περὶ τοῦ πατρὸς λέγηται, τοῦτο πάντως καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ, πλὴν μόνου τοῦ, ὅτι πατήρ ἐστι, καὶ ὅπερ ἂν ἐφ' υἱοῦ τάττοιτο, τοῦτο κατὰ τοῦ πατρός, πλὴν μόνου πάλιν τοῦ, ὅτι υἱός ἐστιν.

Θέλεις φανερώτερα; ὁ αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Θησαυρῶν. Ὥσπερ γὰρ δίδωσι τὸ φυτὸν τῷ ἐξ αὐτοῦ προελθόντι καρπῷ, τὴν αὐτὴν τῇ φύσιν προσούσης ποιότητα φερεῖν. ἔστιν ὁ υἱὸς εἰληφέναι, παρὰ τοῦ πατρὸς τὰ αὐτῷ προσόντα νοεῖται, πάντα ὧν ὅσα καὶ ὁ πατὴρ, πλὴν μόνου τοῦ εἶναι πατέρα. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ. Ἓν υἱῷ λέγει μονογενεῖ τὰ πάντα ὁμοίως καὶ ἴσως τῷ πατρὶ χωρὶς τῆς πατρότητος. καὶ πάλιν. Πάντων τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν τοῦ πατρὸς κοινωνὸς ὁ υἱός ἐστιν. αὐτὸς τοῦ πατρὸς εἶναι. καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ Ἰωάννην εἰς τὸ ῥητὸν τὸ, Ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν, πλατύτερον ἑρμηνεύοντας

τας

τῦ γεννηθέντος. ὡς μὲν οὖν υἱὸς φυσικῶς κέκτηται τὰ τῦ πατρὸς, ὡς ἂν μονογενὴς ὅλα ἔχῃ ἐν ἑαυτῷ συλλαβών, ἀδένος καταμερίζομένυ πρὸς ἕτερον. ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τὸν Θησαυρόν. Πῶς ἂν εἴη τῷ γεννητῷ ὁ τῆς θείας τε καὶ πατρώας ἀσίας ἔχων ἐν ἑαυτῷ φυσικῶς τὰ τῦ πατρὸς ἴδια καὶ ἐξαίρετα καὶ πάλιν. Πῶς ἂν εἴη υἱὸς ζῶν ἐκ ζῶντος πατρὸς διαβαινούσης εἰς αὐτὸν φυσικῶς τῆς τῦ γεννήσαντος ἰδιότητος. καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τὸ. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ. Χαρακτῆρα πάλιν εἰλικρινῆ τε καὶ ἀληθέστατον τῆς ὑποστάσεως τῦ πατρὸς ἑαυτὸν ἡμῖν, καὶ ἂν τύπος δὲ μᾶλλα δείξειεν ὁ υἱὸς. δίδωσί τε δ' ὧν ἔφη νοεῖν, ὅτι καρπὸς ὑπάρχων τῆς ἀσίας αὐτῆς, πάντα τὰ αὐτῆς καὶ φύσιν ἐπάγεται, ἴδιά τε εἶναι φησὶ, καὶ μᾶλλα εἰκότως διατέμνοντος γὰρ, ἅτε διϊσάντος ἀδένος εἰς ἀλληλοιότητα τῦ πατρὸς τὸν υἱὸν, ὅσον ἦκεν εἰς τὸ καθ' ὁποιῶν ὅμοιόν τε καὶ ἴσον, δίχα μόνυ τῦ εἶναι πατέρα διαλαμπούσης τε τῆς ἀσίας ἐν ἀμφοῖν, ἀχ ἑτεροζόπως, πῶς ἂν εἴη ἤδη κοινὰ, μᾶλλον ἢ ταυτὰ ἐν ἀμφοῖν, ὡς εἶναι μὲν ἐν τῷ υἱῷ τὰ τῦ πατρὸς, ἐν ἢ τῷ πατρὶ τὰ τῦ γεννήματος. καὶ εἰς

βλέπῃς τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν προσώπων, ἡ ἀγεννησία τοῦ πατρὸς, ἡ γέννησις τοῦ υἱοῦ, καὶ ἡ ἐκπόρευσις τοῦ πνεύματος. ἐτερα εἶναι ἴδια καὶ δὲν κοινωνοῦνται. Εἶναι τοιπὸν ἡ ἐκπόρευσις χαρακτηριστικὴ ἰδιότης τοῦ πνεύματος, κοινὴ πατρὶ καὶ υἱῷ. ἐπειδὴ δὲν εἶναι χαρακτηριστικὴ ἰδιότης οὐδὲ τοῦ πατρὸς μόνου, οὐδὲ τοῦ υἱοῦ μόνου. καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες τί λέγουσιν; Τὰ ὅμοια. ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν λόγον περὶ Πίστεως γράφει. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, υἱὸς εἶπον καὶ πατήρ. φύλαξόν μου ταύτας τὰς ἰδιότητας. ἐκ γὰρ πολυλογίας οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτία. μένων οὖν ἐν τῷ εἶναι υἱὸς, πάντα ἔχει, ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ καὶ τὸ φωνεῖν αὐτὸ τὸν Κύριον εἰπόντος, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστι. τῷ ὄντι γὰρ τῆς εἰκόνος ἐστὶ πάντα ὅσα πρέσει τῇ προσωπικῇ μορφῇ. ἐθαυμάσαμεν γὰρ φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς, τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρη οὐκ ἐκ δωρεᾶς καὶ χάριτος δοξάντων αὐτοῦ τὴν θαυμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς κατὰ φύσιν κοινωνίας ἔχοντος τοῦ υἱοῦ τῆς παιδικῆς θεότητος τὸ ἀξίωμα. τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν κοινὸν καὶ πρὸς τὴν κτίσιν, τὸ δὲ ἔχειν ἐκ φύσεως ἴδιον

τοῦ

ξος Ϲ τῦ ἑαυτῦ τε, δὲν ἀξαιρεῖ τὸν ἑαυτόν τε ἀπὸ τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματ☩, καθὼς εἰς ἄλλους τόπους μιλῶντας εἰς κοινὸν σωᾶγμα, Ϲ μὴν ὀνομάζοντας τὸν ἑαυτόντε, δὲν ἐγβάζ τὸν ἑαυτόν τε ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἐνέργειαν τὴν ὁποίαν δίδ τῷ παρὶ. Καὶ ὅτι ἡ ἐκπόρευσις τ πνεύματ☩ ναὶ κοινὴ τῦ παρὸς Ϲ τῦ ὑοῦ, ἀποδείχε φανερὰ, ἐπειδὴ οἱ ἅγιοί μας Πατέρες, Ϲ οἱ διδάσκαλοι τῆ λογμάτων μιλῶντας περὶ τῦ κοινῦ Ϲ ἰδίυ τῆ σωσώπων, ὅλα τὰ τῦ παρὸς τὰ δίδω Ϲ τῦ ὑοῦ, ἕνα μόνον ἀξαιροῦσιν, τὴν πατρότητα, τὸ τεκεῖν, τὴν ἀγεννησίαν, Ϲ τὰ ὅμοια, τὰ ὁποῖα εἶ συσατικὰ τῆ σωσώπων, Ϲ κάμνουν διαφορὰν ὑποστάσεων. ἄκουε τὸν Πατέρας μας. ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἰς τὸ ὄγδοον τῆ θεολογικῶν Κεφαλαίων. Υἱὸς ἦ καὶ χαρακτὴρ τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως διὰ τὸ τέλειον καὶ ὑπόστατον, Ϲ καὶ πάντα ὅμοιον εἶ τῷ παρὶ, πλὴν τῆς ἀγεννησίας. καὶ πάλιν. Διὰ τὸν πατέρα ἔχ ὁ ὑὸς καὶ τὸ πνεῦμα πάντα ἃ ἔχ, τετέστι διὰ τὸ τὸν πατέρα ἔχειν αὐτά, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, καὶ τῆς γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως.

Ϲ προϊέναι Ϲ τὰ ὅμοια. Ϲ τόσον εἶ) νὰ πῇ καμεὶς ἐκ τῆς ὑποστάσεως τ̃ πατρὸς, Ϲ ἐκ τῆς οὐσίας τ̃ πατρὸς ὡς αὐ νὰ ἔλεγε μόνον, ἐκ τ̃ πατρὸς, Ϲ ἐκ τῆς ὑποστάσεως τ̃ υἱοῦ, Ϲ ἐκ τῆς οὐσίας τ̃ υἱοῦ, ὡς αὐ νὰ ἔλεγε, ἐκ τ̃ υἱ̃. διατὶ δὲν νοεῖ) ἡ ἐκπόρευσις ἐξαυτοσάτε οὐσίας, ἢ ἐξ ὑποστάσεως αὐτοσίως, ἀμὴ ἐξ οὐσίας συντοσάτε Ϲ ὑποστάσεως συνοσίως. Καὶ φανερὰ σοφαλογίζον) ἐκεῖνοι, ὁπ̃ ἐρωτ̃σι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡ ἐκπορεύε) ἐκ τῆς οὐσίας τ̃ υἱοῦ, ἢ ἐκ τῆς ὑποστάσεως; ἔσονται Ϲ παντοτε εἶ) τ̃τα τὰ δύο σωνημμένα. Ϲ ἡ ἔκπνευσις δὲν γίνε) μήτε ἀπὸ τ̃ οὐσίαν σεκεμμένω ὑποστάσεως, μήτε ἀπὸ τ̃ ὑπόστασιν σεκεμμένω οὐσίας. Τὸλοιπὸν ὅταν οἱ Πατέρες χρεάζον) τὰ αὐτὰ λόγια εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τ̃ πνεύματ☉ ἐκ τ̃ πατρὸς, Ϲ εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τ̃ πνεύματ☉ ἐκ τ̃ υἱοῦ, εἶ) γνώμης, ὅτι ἡ ἐκπόρευσις τ̃ πνεύματ☉ ἐκ τ̃ πατρὸς, Ϲ ἡ ἐκπόρευσις τ̃ πνεύματ☉ ἐκ τ̃ υἱοῦ εἶ) μία καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ ἀκολούθως κοινὴ, Ϲ μιλῶντας ὁ Χριστὸς διὰ τὴν ἐκπόρευσιν τ̃ πνεύματ☉ ἐκ τ̃ πατρὸς, μὴν ὀνομάζοντας τὸν ἑαυτόν τ̃, μιλῶντας διὰ σεᾶγμα κοινὸν τ̃ πα-

τρὸς

ζὸς & τῦ υἱοῦ, ὅταν δίδωσι τῷ παιδὶ δίχως μνήμη τῦ υἱοῦ, ἀγροικοῦται νὰ εἶπῃ καὶ τῦ παιδὸς καὶ τῦ υἱοῦ, & ὄχι μόνα τῦ παιδὸς. καὶ διατὶ ἡ ἐκπόρευσις τῦ πνεύματος εἶναι κοινὴ τῦ παιδὸς & τῦ υἱοῦ, διὰ τῦτο λέγοντας ὁ Χριστὸς, ὁ ὁποῖος ἐκπορεύεται, μιλᾷ ὀνομάζοντας τὸν ἑμαυτόντου, δὲν ἀρνεῖται τὴν ἐκπόρευσιν τὴν ἰδίαν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δίδοντας τὴν τῷ παιδὶ, δίδει τὴν καὶ τῷ ἑμαυτῷ τυ.

Ἡ ἐκπόρευσις δὲν εἶναι ἴδια τῦ παιδὸς ἀμὴ εἶναι ἀκόμη τῦ Παιδὸς καὶ τῦ Υἱῦ.

Κεφάλ. δ΄.

ΚΑΙ ἡ ἐκπόρευσις τῦ πνεύματος νάναι κοινὴ τῦ παιδὸς καὶ τῦ υἱῦ, εἶναι πολλὰ φανερὸν εἰς ταῖς διδασκαλίαις τῶν Πατέρων, οἱ ὁποῖοι μιλῶντας διὰ τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος, ἢ ὁμολογῦσιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸν υἱὸν, λέγοντας φανερὰ ἐκ τῆς ὐσίας τῦ παιδὸς, καὶ ἐκ τῆς ὐσίας τῦ υἱοῦ. ἐκ τῆς ὑποστάσεως τῦ παιδὸς, & ἐκ τῆς ὑποστάσεως τῦ υἱοῦ ἐκχεῖσθαι & προβάλλεσθαι

Τὶς σοῦ ἔδωκε τόσῳ ἐξουσίαν; ἐσὺ καταλείπεις τοὺς Λατίνους διὰ τῳ πνευματικῳ, τῳ, καὶ ἐξ ἡμοῦ, & δὲν καταλείπεις τὸν ἑμαυτόν σου, ὁποῖος βάζεις ἄλλῳ πνευματικῳ, ἐκ μόνε, εἰς τὸ μέσον. πέφτεις καὶ ἐσὺ εἰς τὰ αὐτὰ καταλείμματα, ὁποῦ λέγεις νὰ πέφτουν οἱ Λατῖνοι διὰ τὸ πνευματικῳ. καὶ φθειασότερον. τὶς πατέρας σᾶς τὸ εἶπεν, ὅτι ὅταν εἰς τῳ θέλαν γραφῳ ὀνομάζε) ὁ πατὴρ, δίχως νὰ ὀνομασθῇ ἄλλο πρόσωπον, ἀκόμε) μόνος ὁ πατὴρ; λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, ἀφήσῃ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν. & πάλιν. ὅστις αὐ ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἐκεῖνος ἀδελφός μου ἔστιν. διὰ νὰ ἀφήσουμεν τ' ἄλλα. τὶ λέγεις; ἐδῶ ὀνομάζε) ὁ πατὴρ μόνος. σιγᾶ) ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα, συμπέρανε σὺ διαλεκτικὲ, ὅτι εἰς αὐτὰς τὰς μυστυρίας εἶ) μόνος ὁ πατὴρ, ὁποῦ ἀφιώνῃ, & ὄχι ὁ υἱὸς, οὐδὲ τὸ πνεῦμα. καὶ ὁ ποῦ κάμνῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς & ὄχι τοῦ υἱοῦ, οὐδὲ τοῦ πνεύματος. τὶς τόσον ἐβλασφήμησε ποτὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἐκείνα ὁποῦ εἶ) κοινὰ τοῦ πα-

τρὸς

λα θέλω μὴν εἰπεῖν κάποια μικρὰ, ὁ ποῦ εἶ τὸ θαυμάλιον ὁλίνης τῆς ζητήσεως. καὶ ὁποιος θελ νὰ εἰδῇ τλὼ ἀχαμνοσυλίαν τῦ διαφερημάτων, ἐμπορεῖ νὰ διαβασῃ τόσους ἄλλους, ὁπῦ ἐσυνέδαξαν ἀπαίνω εἰ. ἐτῦτα, καὶ ἡμεῖς τὰ τυπώσαμὴν αὐτάμα διὰ ὄφελος τῦ καλῶν Χεισιανῶν.

Α'ν καλὰ καὶ λέγε) ὁκ Παζὸς δίχως νὰ μὴ μονοδῇ ὁ Υἱὸς, ὄχι διὰ τῦτο πρέπ νὰ χριτηθῇ, ὁκ μόνε τ Παζὸς.

Κεφάλ. γ'.

ΦΑΙνε) τῦ Φιλαδελφίας μεγάλο διαχείρημα καὶ ἀναζωνίσον. λέγ ὁ Χεισὸς καὶ οἱ σωσόδαις καὶ πολλοὶ τῦ Πατέρων, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁκ τῦ παζὸς ὁκπορεύε). καὶ τὶς τὸ ἀρνεῖται; τὰ λόγια τῦ Χεισῦ κὴ τῦ Πατέρων ἔτζι τὰ διαβάζ, τὰ κρατεῖ καὶ σέργ τὰ ἡ Ἐκκλησία τ Λατίνων, τὸν ὅμοιον τρόπον, ὁπῦ τὰ σέβεται ἡ Ἀνατολικὴ, διατὶ ἀληθινὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁκπορεύε) ὁκ τ παζὸς. ἀμὴ ἐσὺ αἰρεφέρνιας τὰ λόγια τῦ Χεισῦ καὶ τῦ Πατέρων συμπεραίν καλὰ καὶ ψυχρὰ, ὁκ μόνε τῦ παζὸς.

εἰς κοινὴ γλῶσσαν, καὶ ἔβαλε τὸ ἅγιον
τοῖς κυσί, καὶ τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν
τῶν χοίρων; δὲν εἶν' αἴσκημ, ὅπ τὰ θεῖα μα-
θήματα, καὶ τὰ μυστικώτερα τῆς θεοδότε
θρησκείας νὰ βάλλων' ὁμπρεὶς σοὺς αἰ-
σθεφόπους σοὺ ἀμαθεῖς καὶ ἀλογίκους, καὶ
λολὰ βλαφημάρια. Ϲ τοῦτο ἀκόμη ἐσάθηκε
τῦφ καὶ κόρυζα τὴ Φιλαδελφίας, ὁποῦος
ἐγύρδεν ἔπαγνον κοντὰ τέτοιας λογῆς αἰ-
θρωπάρια, Ϲ ἔτζη αἰσθάζ Ϲ ἡμᾶς νὰ γρά-
ψωμεν εἰς κοινὴ Ϲ τ' αὐτὴ γλῶσσαν, δι-
νὰ ἔχουν ἐκεῖνοι, ὁπὲ δι βάζουν τὸ σύγ-
γραμμά τε τὴ ἀπολογίαν εἰς ὅπ Ϲ ἐκεῖ-
νο ἀσυλλόγισα γράφ ἐναντίον τῦ Λα-
τίνων, Ϲ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴ
αὐτὴ Ϲ ὁμοίαν γλῶσσαν, εἰς τὴ ὁποῖαν
ἐκεῖνο ἔγραφεν τὰς αἱρετικάς. ἀμὴ ἂς ἔ-
γραφεν, ὡς Ϲ ἔγραφεν. τὰ δόγματά τε
Ϲ οἱ διδασκαλίας τε τὶ λογῆς εἶν'; καλὰς
καὶ ψυχωφελεῖς, ταῖς ὁποίαις αὐ ἠθέλαμεν νὰ
δι ἐκεῖνα μείνωμεν, καὶ νὰ δείξωμεν τ'
λολάδαις ὁποῦ φρονοῦν, τὸ σωθεμά μας
τὸ ὁποῖον θέλομεν, ὅπ νὰ εἶν' μηδὲν Ϲ ζαν
Ἐγκύκλιον, ἠθέλε γλωῆ πολλὰ μεγάλο,
καὶ βαρετό. Διὰ τοῦτο ἀφήνοντας ὅλα τὰ ἄλ-
λα

ἀπὸ τοῦ παλαιοτέρους εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν; ἀν εἴη ὄπιχείρημα, ἢ μαρτυρία πνὸς Ἁγίυ, νὰ μὴν τ' εἶπαν καὶ οἱ ἀπάφεραν οἱ ἄλλοι αὖ; δείξυσιν. ἢ αὖ ἐκεῖνο ὁπῦ ἔδοξαν ἐκεῖνοι ἀχαμνὰ καὶ ἀνεπιτηδείως, τῦτο τὸ ἔδειξεν αὐτὸς βεβαιότερα καὶ ὀπιτηδειότερα; αὖ τὸ φανερόσουσιν. ἀμὴ ἀπὸ τὰ δὲν δύεισες τίποτες. τί εἴη τὸλοιπὸν ἐκεῖνο, ὁπῦ θαυμάζυσιν; τί εἴη ἐκεῖνο ὁπῦ μαθένυσιν, ὁπῦ φερῶτα νὰ μὴν τὸ ἴξδυραν; Διατὶ αὖ ζέφερεν ἐθελοκακίαν, ἢ θέλουν ναύαι κακῆς γνώμης, δὲν συνζέχουν εἰς ἐκείνυς, ὁπῦ πολλὰ ἀπὸ τ' Φιλαδελφίας σοφώτερα τὰ ἐσυύθια; Ἀμὴ ὁ Φιλαδελφίας τὰ ἔβαλεν εἰς κοινὴν γλῶσσαν καὶ ἰδιωτικὴν. ἔβαλέν τα, διατὶ ἦ ἴξδυρε τὴν ἑλληνικὴν, καθὼς φαίνες φανερὰ ἀπὸ ἄλλο ἕνα βιβλίον, πῦ ἐτύπωσεν εἰς τὴν Βενετίαν φὲ τὴν Μελέτην καὶ τὴν κολλύβων καὶ ἄλλων, καὶ ἐτότην κοινὴν δὲν τὴν ἐμίλιε πολλὰ καλὰ, ἢ χλεότερα τὴν ἔγραφε, καθὼς ἐμπορεῖ νὰ τὸ κείνη ὁ ἀναγνώστων, ἀν ὁλότελα δὲν εἶη τυφλὸς. ποῖος ποτὲ τὴν Πατέρων τὴν παλαιῶν, καὶ τὴν νέων ἔγραψε τὰ μυστήρια τῆς Θεολογίας, καὶ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας

σεβεώνῃ τὰ δόγματά της, καὶ ταῖς γνώμαις καταφρονοῦται (ἐ γελῶν), καὶ δὲν ἐξεύρεθ ἕνας τις Φιλαδελφίας Σεβῆρος, καὶ Νεῖλος, ἐ Μελέτιος, καὶ κάποιοι ἄλλοι ἀμαθεῖς καὶ ἀπαίδευτοι, καὶ δι' νὰ εἰποῦμεν ἐκεῖνον, ὅτ' ἐν λόγῳ ἐναρίθμιοι ὅτ' ἐνὶ βελῇ, λύκοι καὶ ὄχι ποιμένες ἐσηκώσασι τὸ φορτεῖον, ἐ θέλουν νάναι σύλλογος καὶ ἑδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἑλλήνων. Μὲ ἀναφέρνουσι ἀπὸ τὰ Νησία, ὅτι κάποιοι κρατοῦσιν ἕνα Βιβλίο τυπωμένον, ἀμὴ πῶς νὰ ἐτυπώθηκε, δὲν τὸ γράφει, τὸ κρατοῦσιν λέγουνε κρυφά, καὶ τὸ δείχνουσι (αὐ μυστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον φθείρε) αὐτὰ μέσα ἄλλα μία ἔκθεσις ἐναντίον τῶν Λατίνων τ' Φιλαδελφίας. ὁποῖος γυρεύῃ μὲ πολλοὺς τρόπους νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εἰς ταῖς διαφοραῖς, ὁπῶς εἶ) αὐτὰ μέσα εἰς ἐκείνους ἐ τοὺς Λατίνους, οἱ γνώμαις τῶν Γραικῶν εἶ) αἱ ἀληθιναῖς καὶ αἱ βέβαιοι. Τὸ Βιβλίον καθὼς εἶπα εἶ) τυπωμένο, ἐ τὸ ἀπόδασμα τ' αὐθρὸς φαίνε). Ἤθελα ῥωτήσῃ αὐτοὺς τ' σημερινοὺς σοφοὺς, τὶ δυείσκουσιν εἰς αὐτὸ τὸ Βιβλίον τῆς Φιλαδελφείας, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν δυείσκε) εἰς τὰ ἄλλα βιβλία τὰ γραμμένα

ἀπὸ

Ἡ ἀφορμὴ καὶ αἰτία τῆς συγγραφῆς. Κεφάλ. β'.

Πολλαῖς φοραῖς λογαριάζοντας αὐτὰ μεσά μυ, & συγκρίνοντας τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ, ἐθαυμάσαμε ὄχι ὀλίγα, πῶς τὸ χρῦσο τῶν Ἑλλήνων ἕναν καιρὸν τόσο φρόνιμον, τόσο σοφὸν, & τόσον εἰς ταῖς τέχναις τὸ ὑπερέβαλλον, τόσα σὰν ἀλισμονῶνται τὴν ὑγείαν του, ἀφήνοντας τὰ καλὰ δόγματα καὶ ταῖς γνώμαις τῶν ἁγίων Πατέρων & διδασκάλων, ἀκούγ καὶ στέργ τὰ φλυαρίσματα καπηλῶν νέων, ὁπῦ κρέζον Θεολόγοι & διδάσκαλοι, δίχως ὑπομόνη & μάθησιν Θεολογίας. & ἐκεῖνο ὁποῦ εἶν χρεῖα νὰ ἐδιάβαζε τὰ συγγράμματα ἔτε τῶν Σωυόδων, ἔτε τῶν Πατέρων, & αὐ τὰ ἐδιάβαζε διὰ τὴν ἀμάθειαν τῆς γλώσσης δὲν τ' ἀπῆκαζε. Περίεργον ἀληθινὰ ὡς ξένον. ἐπρόβη καὶ ὁ Βασίλειος, & ὁ Ἀθανάσιος, καὶ ὁ Ναζιανζηνὸς, καὶ ὁ Νύσσης, & τόσοι ἄλλοι & ἄλλοι, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ὁποίων ἡ Ἀνατολικὴ & ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἐστερέωσε, καὶ

βλασφημία σου εἰ) εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐπειδὴ καὶ αὐ ἤλθανε δ' ἄλλο ἁμάρτημα, ἢ κρίσις εἰς τόσον καιρὸν ἤθελε τελειωθῆ. καὶ νὰ σοῦ τὸ λέγω καὶ μὶ πίκραν καρδίας πολλὴν. ὥστε ὅπου ἐσὺ κρατήσῃς τέτοιαν γνώμην καὶ δὲν θέλῃς ἀληθῆ καὶ σέρξης, ὅπ καὶ λέγουσιν οἱ Πατέρες σου, ὅπ ἐκπορεύε) καὶ ἐκ τοῦ ὑοῦ τὸ πνεῦμα, ποτὲ, ὡς καμμὴ ὁ Θεὸς, ὅπ ναμμὴ φύσης, δὲν θέλω τελειώσῃ τὰ βασανά σου, μηδὲ ἡ συγχώρησις σε. καὶ δι' νὰ εἰδῇς καὶ ἐσύ, πόσον ἄδικον ἔχουσιν ἐκεῖνοι, ὅπου χίζονται ἀπὸ τοὺς Λατίνες διὰ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ ὑοῦ, ἂς αὐτὰ κρίνωμεν εἰς κοντολογίαν, καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ ἐρωτῶ καλῶ σε ἀπαίτω σ' ὅλα νὰ σπουδάσῃς, ὅτι ἐγὼ ἐδῶ δὲν σου φέρνω λογαριασμοὺς ξένους, ἀμὴ δόγματα τοῦ Διδασκάλου τ' Ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους ἐσὺ σέβεσαι, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ λόγια αὐ δὲν τὰ δεχθῇς ἔχῃς τὴν κατάκρισιν, ὄχι τοῦ αὐτοῦ Πατέρου μόνου, ἀμὴ καὶ τοῦ ἁγίου Σιωάννου, καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.

τῦ πιωειῶν. ἡ πιωεία τῦ Ῥωμαίων εἰς τόσους χρόνους δὲν ἔχει τέλος. Ϛ νηςεύσω, Ϛ ὠδὴν καλοιῶ τὸν Θεὸν νύκτα καὶ ἡμέραν, Ϛ κάμνω ἄλλα ὀπτίμια, Ϛ μὲ πλανθμὸς, καὶ μὲ αἰχμαλωσίας, καὶ ἄλλας χαμαιωοιτίας ζητοῦσε συγχώρησιν, καὶ δὲν τὴν δείχνουσιν, ἀμὴ ὅλα παίνε ἀπὸ κακὸ εἰς χεῖτεον. πῦ εἶ τὸ αὐλάζι σου Κύριε; πῦ εἶ τὰ ἐλέη σου; ἐχάθηκαν ὅλα. δὲν φαίνον). ἡμάρτησες ἁμάρτημα, ὦ Ῥωμαῖε, ὅπῦ δὲν συμπαθᾶ) μηδὲ εἰς ἐτῦτον τὸν κόσμον, μηδὲ εἰς τὸν ἄλλον. Ϛ δὲν τὸ γιόνεις; εἶπεν τὸ ὁ Χριτὸς, ἡ ἀμὴ ἀλήθεια εἰς τὸ κτ Ματθαῖον. Καὶ ὃς ἂν εἴπη λόγον κτ τῦ ὑιῦ τῦ ἀνθρώπε ἀφεθήτε) αὐτῷ. ὃς δ' ἂν εἴπη κτ τῦ πνεύματος τῦ ἁγίυ, ὐκ ἀφεθήτε) αὐτῷ, ὔτε ἐν τύτῳ τῷ αἰῶνι, ὔτε ἐν τῷ μέλλονπι. καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον κτ Μάρκον. Ὃς δ' ἂν βλασφημήση εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐςιν αἰωνίυ κρίσεως. Ἂν τὸ κακὸν σου δὲν ἔχει ἄφεσιν. ἂν ἦσαι ἔνοχος αἰωνίυ κρίσεως. ἐπειδὴ Ϛ εἰς τόσον κακὸν δὲν βλέπεις κανένα τέλος τῆς πωρείας σου, εἰπὲ, ὁπ τὸ κρίμα σου καὶ ἡ

βλα-

ας, ὡς καθὼς ὁ αὐτὸς Ἀλεξανδρείας τὸ χεάφῃ εἰς μίαν τὰ ὄπισολὴ, ὁπὰ ἔπεμψεν τῷ Ῥώσων. Τὶ καλαδίκη εἶ τῦτο; τὸ ὀργὴ τὰ Θεοῦ; ξιαίτα χιλιάδες γλῶσσας εἰς μίαν ἡμέραν, δχὶ νὰ μὲν ὑπομείνῃ μνήμη μηδὲ τῆς γλώσσας τῷ Γραικῶν. καὶ ἐτέλα τὰ ἐξάυεσμεν. πόσα ἄλλα ἐγίνηκαν, καὶ χεότερα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐσώσανε εἰς τὶν ἔιδησίν μας; δὲν λέγω τὶν ἡμέραν τῆς Πεντηκοσῆς, τὶν ἑορτὴν τὰ ἁγίυ Πνεύμαλ Θ., εἰς τὶν ὁποῖαν ἐδώθηκεν ἡ Πόλις εἰς δχάκειοιν τῷ ἀμβρτωλῶν. τὶ δὲν ἐγίνη; τὶ ὑπὸ τὰ ἄγια δὲν ἐμιχάθη; τὶ δὲν ἔπαθεν ἡ δυσυχὴς Πόλις; οἱ σράταις ἔξεξαν αἵματα. εἰς κάθε τόπον φονικὰ Ϲνεκεφὶ τῷ Χεισιανῶν. Παρθένοι ἐξεπαρθενεύθηκαν. γυναῖκες ἐσύρθηκ᾽ εἰς τὶν δούλεψιν. οἱ Χεισιανοὶ ἐσκλαβεύθηκαν. οἱ ἐλεύθεροι ἐδέθηκ᾽, καὶ ἐδάρθηκ᾽. τὰ ἱεεὰ, τὰ μυσήεια, αἱ Ἐκκλησίαι, οἱ Μοναχοὶ, αἱ Μονάσριαι. καὶ πῶς ἐμποεῶ νὰ τὰ λογαειασῶ, καὶ νὰ μὴ σκάξω ὑπὸ τὶν πίκεα μες.

Βλέπῃς ἀῤχον τὰ μες; βλέπῃς Ῥωμαῖε, τιμωεᾷ ὁ Θεὸς ταῖς ἁμαρτίαις, Ϲ ἀκίμη ὡς ἐλεήμων ταῖς συχωεᾷ, καὶ κάμνῃ τέλ Θ

τῷ

χιλιάδες. εἰς τὸν καιρὸν τῦ Λέοντ@ τῦ Βασιλέως τῦ υἱοῦ τῦ Βασιλείυ τῦ Μακεδόν@, καθὼς φαίνε) ἀπὸ τὰ ἐξατύπωσιν, ὁπῦ ἐκεῖν@ ἔκαμψ διὰ τὸν Θεόγνως, ὁπῦ ὑπόκειν) τῷ Παξιαρχῃ τῆς Κωνσταντινυπόλεως, ἀριθμᾷ Μηξοπόλις ὀγδοήκοντα@ μίαν, Ἐπισκοπὰς ἑξακοσίαν, & Ἐπισκοπὰς πεντακόσιας ἐνενήντα δύο. αὐ σμίξης μὲ ταύτας τὸν Θεόγνως, ὁπῦ ὑπόκειν τοῖς Θεόγνοις Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, & Ἱεροσολύμων, θέλ ἦσεν, διὰ νὰ μὴ ψευδολογῶ, ἀπαύω σε χίλιας.

Κύριε καὶ Θεὲ τῶν ἀπάντων, τόση καὶ τόση χριστιανωσύνη, καὶ τόση Ἀρχιερατικὴ τάξις πῦ ἐκατάντησε; ξανὰ λέγω &. ἐντρέπομαι νὰ τὸ εἰπῶ. ἕνα μόνον θέλω εἰπῶ, σιγῶντας τ' ἄλλα, τὸ ὁποῖο καίζ τὰ δάκρυα καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰ πέτρας. τὸν καιρὸν τῶν Θεοφόρων μας, δὲν εἶ) πολὺς καιρὸς εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὴν Ἅγιον ὄρος νὰ χαθῇ ἀπὸ τὸ κοσμον ἡ γλῶσσα τῶν Γραικῶν, ἐπόπα ἑξακόσιαι χιλιάδες γλώσσας ὠθεόπνων, ὁπῦ ἐμιλοῦσ' ἑλληνικά. καὶ τὸ & ἐδιηγᾶτο ἕνας κάποι@ γέρων Ἰωακεὶμ τῦ Μελετίου Παξιαρχῃ Ἀλεξανδρείας,

ραγῆναι, συμέβη πᾶς ἐν τῷ βίῳ κακίαν πληθυθῆναι, καὶ τὸν σύμπαντα κόσμον ἔχειν κακῶς, & ὅπως αἱ βασιλεῖαι πᾶσαι τῆς γῆς πλατυσμὸν εἰσὶ, & παντοχόθεν θρήνου, καὶ κλαυθμοῦ πολὺ, καὶ λιμοὶ συνεχεῖς τὴν χώραν & πόλιν, & κόσμοι κόσμων ὡς ὅτε πᾶν τὸ ἡμίτεσσαρα δισμυριάδων στρατόπεδα. Τὰ ὁποῖα κακὰ σύγκλυδα & μεγάλα, μὴ ὄλλο τι ἀνταποδῶν βάλλῃ κανεὶς μὴ ἄλλα, ὅτι ἀκολούθησε ὕστερα ἀπὸ τὴν Κωνσταντίνου, θέλει εἰπῆ πᾶς ἦτανε ἕνας καπνὸς, εἶτε συμβάλλῃ τὸ σιαὶ, ὅτι ἐκατάκαψεν, & ἐχάλασεν ὅλον τὸ δυνασεῖαν τοῦ Ῥωμαίων.

Ἐ ἰξοπὶ εἶ μὰ τὸ ἀλήθειαν νὰ τὰ δικαιῶται κανεὶς, τὸ ἐκαταστάθηκαν τὰ στρατεύματα τοῦ Ῥωμαίων. εἰς μίαν Σωσόδον τοπικὸ εἰς τ' κομμὸν τὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιάρχου ἐσυμμαζώχθηκαν ἡ ὑστέρεσαν Ἀββάδες, ἡ Ἡγούμενοι τῶν μοναστηρίων κοντὰ ὁλοκόσιοι. & ὁ Παλλάδιος εἰς τὸ ἱστορίαν τοῦ κατ' Αἴγυπτον Μοναχῶν λέγει, ὅτι εἰς τὸ Ὀξύρυγχον, μίαν χώραν τῆς Θηβαΐδος εἰς τὸν κομμὸν τὸ ἐδούλεψαν τοῦ Θεοῦ Καλόγεροι δέκα Χιλιάδες, & Καλογριαῖς ἄπειρο

χιλι-

ζοντας εἰς τὰ ἄκρα, ☪ φεύγειν. ἀκέμη δὲν ἐδυναμώθη ὁ χίσμα, καὶ ἡ Ἐκκλησία τ Ῥωμαίων ἐγίνηκε σωέδριον, ☪ σαῦλ☉ τῦ Σατανᾶ. τοῖ☉ δὲν φείπῃ, καὶ εἰς μόνλω τὴν ἀκολὼ τῦ τοσούτων ἀτυχημάτων; ἡ ἀρχὴ τῦ χίσματ☉ ἐσάθηκεν ἀρχὴ τῦ χαλασμοῦ τῆς πολιτείας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Σκοτώνει) ὁ Μιχαὴλ. βασιλεὺς Βασίλει☉ ὁ Μακεδὼν. καὶ μὴ τὸν ξάνα τὸν τῦ ἁγίυ Ἰγνατίυ ξαναβιβάζει) ὁ Φώτ☉ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. καὶ τὶ κακὸν δὲν ἠκολούθησεν; Λέων ὁ Τριπολίτης, Συμεὼν ὁ Βούλγαρ☉, Λέων ὁ Φωκᾶς, ☪ χίλιοι ἄλλοι λοσοί) Ῥωμαῖοι, ☪ βάρβαροι τῆς ζωῆς τῦ Ῥωμαίων δήμοι ἀπωλέσατοι, καὶ τῦ καλῶν λυμεῶνες, καὶ τῆς δ' τυχίας. δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ ὁπῦ τὰ πλάσω, ☪ μάρτυρᾶ Πέτρ☉ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας, χαίφοντας τῷ Πατριάρχῃ Μιχαὴλ τῷ Κηρουλαρίῳ, ☪ αὐ ἀκούσωμεν τὰ λόγια τυ. Σκόπιμον δέ, εἰ μὴ φανερῶς ἐνταῦθα, ἤγουν ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης διηγήσεως, ☪ διηγονίας, ☪ τῦ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας Ἐκκλησίας τὸν μέγαν τῦτον καὶ θεῖον Ἀποστολικὸν θρόνον ἀπορ-

ῥα-

Εὐξείνου, καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτην οἱ Ἀγαρηνοὶ μέγα τὸ λοιπὸν θαλάσσιον ἔκαμαν καὶ ἐχάλασαν τὰς νήσους τὰς Κυκλάδας, καὶ τὴν Εὐβοίαν ὡς τὴν Περιπόντου. σφοδροὶ μεγάλοι, καὶ φοβεροὶ εἰς τὴν Πόλιν, καὶ ἕνας ἀπὸ τούτους πλέον ἔρχεται εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως, καὶ ἔμειναν εἰς τὴν Τετάρτην, ὅπου ἦτανε εἰς τὸ Ἐξωκιόνιον. εἰς ἄλλας χώρας ἀφανίσθησαν ποτάμια, ἐξεράνθησαν βρύσες, καὶ χίλια ἄλλα κακὰ ἐξολοθρεύουσι τὸ γένος. Καὶ πῶς νὰ κλαύσω τὴν ἀχημοσύνην τῆς Ἐκκλησίας; ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ μὲ τὴν φεραξίαν του τοὺς κυναίδων ἀνέστησε κακὴν αἵρεσιν Ἐκκλησίαν, παίζοντας τὰ ἅγια, καὶ τὰ ἱερά, καὶ ἐνδύοντας τοὺς βωμολόχους, καὶ ἀσελγεῖς μὲ ἱερατικά, καὶ χρυσᾶ ἐνδύματα, καὶ καταστήσας τὸν ἔξαρχον τούτων Γρύλλον Πατριάρχην, καὶ ἄλλους Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβύτερους, ἠνάγκαζεν εἰς τὰς στράτας νὰ μιμοῦνται τὰ ἱερά, καὶ πανάγια, μὲ γέλοια, καὶ φωναῖς ἀπίκτους, καὶ ἄλλας ἀχημοσύνας. ἐλεεινούσανε καὶ νὰ τοὺς ἱερεῖς οἱ μιαροὶ. ἐκοινωνοῦσε τοὺς ἀνθρώπους μὲ δισκοπότηρα ξύλινα, καὶ σινάπι, καὶ μοιχοδουλωτὰ ἱερὰ μυστήρια, καὶ πολ-

ζον.

μαῖοι μας ὕστερα ἀπὸ τ' ἅγιόν μα. Τότε λέγω τὸν Πατέρα, τὸν ὁποῖος θρονιάζει καὶ ζῇ μεσίτας κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν τὸν παρακαλεῖς, νὰ σοῦ δώσουν νοῦν, νὰ πλέ-κάσεις τὰ θεάγματα τῆς πίστεως, & δύ-ναμιν δι' νὰ κάμῃς ἔργα σωτήρια, διὰ μέ-σων τῶν ὁποίων νὰ ἀποκτήσῃς τὴν Βασι-λείαν τῶν οὐρανῶν. μετὰ σένα λέγω μιλᾶ βλέποντας σε καλῆς γνώμης, & φίλον τῆς ἀληθείας, & ἐχθρὸν τὸ ψεύδους.

Καὶ διὰ νὰ μὴν θεατολογῶ, βάζω σου ὁμπρὸς τὰ μάτια τὴν δαιμονίαν τῶν Ρ'ω-μαίων, τὸ Βασίλειον, τὴν Ε'κκλησιαστικὴν κατάστασιν πόσο μεγάλην καὶ πόσο θαυμα-σιὴν ὁμπρὸς σοῦ ἀπὸ τ' ἅγιόν μα, καὶ πόσον δυ-συχῆ, καὶ πόσον βασανισμένην ὕστερα, ἕως ὅτου ἐκατάντησεν ἐκεῖ, ὅπου ἐσὺ αὐτὸς σου τὴν βλέπῃς μὲ μάτια σου, & τὴν ἐλεη-μονᾶσαι, καὶ δὲν χρειάζεσαι μάρτυρίαν ξένην. καὶ διὰ νὰ μὴν ἀναγκάσω μὲ τὰ παλαιώτερα, ἂς ἔλθω μὲ εἰς αὐτὸν τὸν Φώτιον τὸν ἀρχηγὸν τῦ ἅγιόμα☩ς. Α'κόμη δὲν ἤθελε ξαπλωθῇ τ' κακὸν τοῦτο, καὶ οἱ Ρ'ῶσοι, ἔθν☩ Σκυθικόν, ἐκατέξεξαν καὶ ἐκούρσεψαν ὅλην τὴν Θεσσαλίαν τὰ

διὰ νὰ βάλῃς εἰς τὸν νοῦ σου μίαν γνώμην ἢ καλὴν, ἢ κακὴν. δὲν μελετᾷς, μηδὲ Θεὸν, μηδὲ σωτηρίαν ψυχῆς, ἀμὴ μὲ πεῖσμα καὶ φιλονικείας, & μὲ ἀλήθειαν, ἢ ψέμματα ζυρὰ ὡς νὰ τὴν σπείξῃς, καὶ νὰ τὴν βεβαιώσῃς. καὶ ἀπεκεῖ αἰ πάγη ὁ κόσμος αὐτὸ κάτω. Μιλῶ λέγω μὴ σύνα, ὦ καλὲ Χεισιανὲ, & Φιλόχριστε, ὅπου στέργῃς καὶ ἀγαπᾷς τὸν Πατέρας σου καὶ τὸν Διδασκάλους σου τὸν Ἀθανάσιον, τὸν Βασίλειον, τὸν Χρυσόστομον, τὸν Κύριλλον, τὸν Γρηγόριον τὸν Νύσσης, & τὸν Ναζιανζηνὸν, τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ τόσους ἄλλους & ἄλλους, αὐτὰ μέσα εἰς τοὺς ὁποίους εἶ καὶ οἱ Δυτικοὶ, δὲν λέγω τοὺς νέους, ἢ ἐκείνους ὁπού ἐγνωρίσθησαν ὕστερα ἀπὸ τὸ χίσμα, διὰ νὰ μὴν ἔχῃς ἀφορμὴ νὰ τοὺς κακολογᾷς, ἀμὴ ἐκείνους τοὺς παλαιοὺς, τοὺς ὁποίους αἱ Σύνοδοι αἱ οἰκουμενικαὶ τοὺς ἔστερξαν, καὶ ἀναθεμάτισαν ἐκείνους ὁπού δὲν δέχονται τὰ συγγράμματά τους. οἱ ὁποῖοι ἐξύρευαν πολλὰ καλὰ δόγματα, μιλῶντας διὰ τὸ πνεῦμα, ἐπίστευαν οἱ Πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καλλίτερα παρὰ πολλοὺς ἐξύρεσιν οἱ Ῥωμαῖοι

ΛΕΟΝΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΛΛΑΤΙΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

Περὶ τῆς Ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Πόσον ἐφ' ὕστερα ἀπὸ τὸ χίσμα διάφορος ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ ἐκείνους, ὁποῦ ἠθάνε ἑνωμένη μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης. Κεφάλ. ά.

ΜΙΛΩ μετὰ σένα, ὦ καλὲ Χελιανὲ, καὶ Φιλοσόφαγε, ὁποῦ ἀγαπᾷς τὸν Θεὸν καὶ δουλεύεις τὸν ὀρθὸ διὰ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ ὅλα μὲ σένα, ὁποῦ διὰ

ἀρνήσηται τὸν υἱὸν, καὶ ἐσυγχώρησε τὸν ἅγιον, καὶ ἰσοτιμία ἀκεραία, ὡς καὶ πρότερον. Κεφάλ. κθ'. σβ'

Ἡ αὐτὴ ἀπεφήνατο εἰς τὰ φαινόμενα τῆς πίστεως ἐκωλύετον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅχι ἀπὸ τὸν τρίτον Συνόδου, καὶ μὲ ὅλα τοῦτα ἐγίνηκαν πολλαὶ φροντίδαι εἰς τὸ Σύμβολον. Κεφάλ. λ'. σθ'

Ποῖα εἶναι ἡ φροντίδη, ἢ ἀφαίρεσις, ἢ ἐναλλαξις, ὁπού κωλύει ἀπὸ τὴν Συνόδους καὶ τοῦ Πατέρας. Κεφάλ. λά. σιθ'

Ἡ Προφήτη τῶν Λατίνων κὴ τὸν Ἰσοτιμίαν δὲν ἐσάθηκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφορμὴ τῆς διαιρέσεως. Κεφάλ. λβ'. σλέ

αλλὰ συμπεραίνει τὸ πνεῦμα ἐκπορεύε-
σθαι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. κβ'. ρλ'

Τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον ὅπου τῇ θεότητι ἐκφω-
νούμενον ἀπὸ τοῦ Πατέρας φανερὸν συμ-
περαίνει τὸν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος
ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. κγ'. ρλς'

Ἂν ὁ Βασίλειος, καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν,
ἤθελε γράψει, ἐκ μόνα τοῦ πατρὸς, οὐδὲ
ἔτζι ἀρνιοῦνται τὸν ἐκπόρευσιν ἐκ
τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. κδ'. ρμιβ'

Περιτάσις τοῦ Φωτίου ἀναπάλιν πρὸς ῥητοῖς
τοῦ Βασιλείου, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων
Κεφάλ. κε. ρξγ'

Ῥητὰ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐκ ὧν ὁποῖα
φαίνεται νὰ ἀρνεῖται τὸν ἐκπόρευσιν τοῦ
πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐκ ἡ ἀληθινὴ
ἔννοια τοῦ ῥητοῦ. Κεφάλ. κς'. ρος'

Ἐνώμιν βεβαίαν τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τῆς
ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ
ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦτο βεβαιοῖ πολλὰ πατέ-
των. Κεφάλ. κζ'. ρπ'

Τῶν προσθέσεων τῆς ἐκ, καὶ τῆς διὰ τοῦ ἰσο-
δυνάμου. Κεφάλ. κή. ρπδ'

Ἂν ἐκ εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ἰσοδυνάμον
τῶν προσθέσεων τῆς ἐξ ἐκ διὰ, διὰ τοῦ
ἀφ-

Ὅτι φανερὰ Ἐ δηλος καὶ μία ἀμφιβολία οἱ Πατέρες λέγουσιν ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα Ἐ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφαλ. ιέ. πδ'

Ἀπὸ ταῖς παρομοιώσεις ὅπου ἐσωπήθησαν οἱ πατέρες εἰς ἑτέρου τινὸς ὑπόθεσιν ἀποδείκνυσθαι, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται δι' υἱοῦ. Κεφάλ. ις'. πε'

Εἰς τὴν Τριάδα δεῖπνον καινὰ τῶν δύο προσώπων, ὅπου δὲν εἶναι καινὰ τοῦ ξένου. Ἐ ἔτζι εἶναι καινὰ Ἐ ἴδια τῶν δύο προσώπων. Κεφάλ. ιζ. πς'

Τὸ προβάλλειν Ἐ προφέρειν τὸ πνεῦμα ἅγιον ἔστι παρόμοιον ἐδῶμεν. Κεφάλ. ιή. πς

Τὸ ῥητὸν τοῦ Βασιλείου, ὅπου ἀναφέρουσιν οἱ ἐναντίοι νὰ λέγῃ, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς δὲν εἶναι τοῦ Βασιλείου. Κεφάλ. ιθ'. πζ'

Ἡ γνώμη τοῦ Βασιλείου εἶναι, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται Ἐ ἐκ τοῦ υἱοῦ αὐτὴ καλὰ καὶ οἱ ἐναντίοι ἔφθασαν τὸ ῥητόν. Κεφάλ. κ'. πιά

Εἰς τὴν Τριάδα εἶναι τάξις διακεκριμένη τῶν προσώπων καὶ τῆς ὑποστάσεως, ὄχι τῆς φύσεως, οὐδὲ κατὰ θέσιν. Κεφάλ. κά. πιγ

Ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Βασιλείου τὰ διεφθαρμένα

πνεύματος. Κεφάλ. ζ'. λβ'

Ρήσεις καὶ παρομοιώσεις πολλαὶ Πατέρων αἱ ὁποίαις ἀναιρέτως δείχνουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. η'. λζ'

Τὰ ῥητὰ, ὁπού ἐφανερώθησαν τοῖς Πατέρων εἰς ἀδυνάτου νὰ ξηγηθοῦσι διὰ τὸ ὁμοούσιον. Κεφάλ. θ'. μ'

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶναι παρωνύμως διὰ τοῦ υἱοῦ, ἀλλ' ἰδιαζόντως ὑπάρχει διὰ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. ι'. να'

Ὅτι ἡ ἔκβλυσις, ἡ φέρουσις, ὁ πηγασμὸς καὶ τὰ ὅμοια σημαίνουσιν ἰδιάζουσαν ἐκπόρευσιν, καὶ ὑπαρκτικῶς. Κεφάλ. ια'. νε'

Οἱ Πατέρες διδάσκουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καὶ διαφθορὰ τῶν ἐναντίων τοῖς ῥητοῖς τοῦ Νύσσης. Κεφάλ. ιβ'. νή

Ἀνακαλοῦσι καὶ τοῦ Πνεύματος ναίαν ὑπόθεσιν ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς, δὲν ἀκολουθοῦσι ναίαν δύο ἄρχα ἐν τῇ Τριάδι, καὶ δύο ἄρχα τοῦ πνεύματος. Κεφάλ. ιγ'. οέ

Μαρτυρίαις τῶν ἁγίων Πατέρων, ὅτι δὲν εἶναι δύο ἄρχα ἀναλαὶ καὶ ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. ιδ'. οθ'

ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ τὰ Κεφάλαια.

Ποσον ἐστὶ διάφορα ἀπὸ τὸ χίσμα διαφορᾶ ἡ ἑλλὰς ἀπὸ ἐκείνων ὅπου ἦτε ἑνωμένη μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης. Κεφάλ. ά. ά.

Ἡ αἰρεσις καὶ αἰτία τῆς συγγραφῆς. Κεφάλ. β'. βά.

Ἀνάλαβε καὶ λέγει ἐκ Παιδὸς, δίχως νὰ μνημονεύθῃ ὁ Υἱὸς ὅλως, διὰ τοῦτο φρέσκει νὰ χριστηθῇ, ἐκ μόνου τοῦ Παιδὸς. Κεφάλ. γ'. γί.

Ἡ ἐκπόρευσις δὲν εἶναι ἴδια τοῦ παιδὸς, ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ; δ'. δζ

Τὸ ὑπάρχειν, καὶ τὸ τὴν ὕπαρξιν ἔχειν, εἶναι τὸ αὐτὸ. Κεφάλ. έ. εή

Ὁ Υἱὸς καὶ ὁ Πατέρας λέγεται ἁμίλως ἐκ τοῦ παιδὸς. καὶ τὸ πνεῦμα ποτὲ. Κεφάλ. ς'. λ'

Τὸ ἀναβλύζειν, τὸ πηγάζειν, τὸ προχεῖσθαι, καὶ ἄλλα παρόμοια δὲν σημαίνουσιν τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, ἀλλὰ τὴν ὑποστατικὴν ὕπαρξιν τοῦ πνεύ-

Γ'ωαννε τε Πλουσιαδηνε Διαλεξις περι της διαφορας της ὕσης μεσον Γραικων και Λατινων. επι τε και περι της ιερας και αγιας Συνοδου της εν Φλωρεντια γενομενης.

Ελαιωνος Μοναχου Λογος διαλεκτικος περι αρτε μυστικου τε Ελλινων, και αζυμε τε Λατινων.

Νικηφορα Βυζαντιε Φιλοσοφε, και Διδασκαλου Ελεγχος, και Αναξεσις της σαλευσης Επιστολης επι τε Αρχοντος της Αρμενιας ὑπερ βεβαιωσεως της ορθοδοξε πιστεως, και της αγιας Ε οικουμενικης τεταρτης, Συνοδου. Εγραφη προς τ Αρχοντα επι πασχαλιου τε Παξιαφχου.

Ευθυμιε Πρεσβυτερου της αγιωτατης μεγαλης Εκκλησιας Κωνσταντινουπολεως Λογος αναζητικος προς τους λεγοντας, Μη ενεργειν τας τε ανθρωπων ψυχας μη τιν' ἁπτεσθαι τε ἑαυτων σωματων. Και ὅτι ὠφελιμον μη τε προσαγορευειν απ' αυτων ευχην τε και προσφορων τω Θεω. ὠφελιμον γαρ, ἠτοι χρησιμον, καθαπερ καπαν εν τω Τευχει τουτω διρηται.

Πέτρου Ἐπισκόπου Μεδιολανίων πρὸς τὸν Βασιλέα Κύριον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν Λόγος σωτηρίων τὸ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ὁμοίως καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ.

Γεωργίου τοῦ Παχυμέρη Περὶ τοῦ λέγοντας, διὰ τοῦτο λέγεσθαι Πνεῦμα Υἱοῦ διὰ τὸ ὁμόσπορον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἁγίοις.

Ἰωάννου τοῦ Κυπρίου γράμμα πρὸς Νικόλαον τὸν Σκλεφίαν Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἰωάννου τοῦ Ἀργυροπούλου τοῦ μεγάλου Δυκὶ σωτηρικώτατον, Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως. ἐν ᾧ καὶ αὐάπτυξις τοῦ ὅρου τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ γνωσθέντος.

Γρηγορίου τοῦ Περβενηνίτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Βασιλέα Τερπεζοῦντος.

Γεωργίου τοῦ Τερπεζουντίου πρὸς Ἰωάννην τὸν Κυβωνιήσιον περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Τοῦ αὐτοῦ Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ περὶ τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς Ἐκκλησίας, τοῖς ἐν Κρήτῃ θείοις ἀνδράσιν Ἱερομονάχοις τε καὶ Ἱερεῦσιν.

Ἰω-

τῆς νεοφανῶν αἱρέσεων αὐτὰ χειμαθεί-
Λόγ. β'.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀντιῤῥητικὰ πρὸς ὅτι ταῖς περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος γεγραφικαῖς χρήσεσιν Ἐπιφανίου Κυρίου Ἀνδρονίκου τοῦ Καμα-τηροῦ Δρυγαρίου τῆς Βίγλας.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιγεφαλαίωσις. εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ συνφλεγμένα ἐκ τῆς Ἁγίων βίβλου περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Κωνσταντίνου τοῦ Μελιτηνιώτου Χαρτοφύλα-κτος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, Περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἑνώσεως Λατίνων τε καὶ Γραικῶν, καὶ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, Λόγ. ά.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, Λόγ. β'.

Γεωργίου τοῦ Μετοχίτου Διακόνου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Ἀντίῤῥησις πρὸς ξιῶν κεφα-λαίων, ὧν ἐξέθετο Μάξιμος Μοναχὸς ὁ Πλανούδης.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀντίῤῥησις πρὸς ὧν συνεγέλασε Μανουὴλ ὁ τοῦ Κρήτης ἀνεψιός.

Μαξίμου τοῦ Χρυσοβέργη περὶ τῆς ἐκπορεύ-σεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς τοὺς τοῦ Κρῆτας, Λόγ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀγαλλιανὸν Κύριλλον Ἀλέξιον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Διάκονον.

Τοῦ αὐτοῦ Σημείωμα Σωσθενοῦς.

Τοῦ αὐτοῦ Διαθήκη.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιμελείωσις τῆς αὐτοῦ ἁπασῶν Βίβλων καὶ γραφῶν συμφωνίας.

Τοῦ αὐτοῦ Περὶ ἀδικίας, ἧς ὑπέσχετο τοῖς οἰκείοις θεράπουσι ἀπολαθεῖς.

Τοῦ αὐτοῦ Λόγος, πῶς μὲν ἐν δευτέρῳ Ἀλογιστικὸς ἐφ' ᾗ περὶ ἀδικίᾳ ὑπέσχετο, πῶς δ' Ἀντιῤῥητικὸς ὅτι παρεξηγήσεσι ῥήσεων τινῶν γραφικῶν.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰς αἵρεσιν τὴν ἡμετέραν ἐθνῶν δέξασθαι τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἕνωσιν, ἀλλ' εἰς εἰρήνην καὶ ἐν Χριστῷ, διὰ τὸ συμφωνεῖν αὐτὰς ἀλλήλαις εἰς τὸ τῆς δόγματος ἔννοιαν.

Τοῦ αὐτοῦ τῆς πρὸς τὸν Σελεύκου Θεόδωρον Βιβλία ξία.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Κωνσταντῖνον, Βιβ. δ'.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Τόμον τῆς Κυρίου καὶ κατὰ τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων αὐτοῦ χειρισθεὶς Λόγος ά.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Τόμον Κυρίου, καὶ κατὰ τῶν

Γρηγόριος θεολογῶν λέγων, Τῆς τὸ μὲν μισητέας καὶ ἑαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλαπτέσης, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς φυσικῆς πρὸς τὸν Πατέρα σχέσεως μὴ ἀπειρηκούσης.

Κεφάλ. ή. Πρὸς τοὺς μὴ δεχομένους τάξιν λέγειν ὅτι Τριάδος, μηδὲ δι' υἱοῦ ὑπάρχειν ἐκ Πατρὸς δεχομένους τὸ Πνεῦμα.

Κεφάλ. θ'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὡς, ἐπεὶ συμφερόμενα, καὶ συμπαρομαρτῶν λέγεται τὸ Πνεῦμα τῷ υἱῷ, οὐκ ἔστι δι' αὐτοῦ τὸ υἱός.

Κεφάλ. ί. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ἐπειδὴ τὸ ἀναβλύζειν, καὶ πηγάζειν λέγεται τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, διὰ τοῦτο μὴ ἐκπορεύεσθαι λέγειν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ;

Κεφάλ. ια'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, τὸ ἀναβλύζειν, καὶ πηγάζειν ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα οὐ κατὰ τὴν τοῦ Λόγου θεότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ψεύσλημμα εἶναι διὰ τὰ πνευματικὰ χαίσματα.

Κεφάλ. ιβ'. Πρὸς τοὺς παρεμβαλλομένους τὴν ῥῆσιν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τὴν λέγουσαν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς, ὡς ἀπὸ στόματος, πεφηνότι δὲ δι' υἱοῦ.

νεσθαι μόνον ἐν τῷ υἱῷ πρὸς λόγῳ τοῦ μεγάλου Βασιλέως διεσπομένου ῥῆσιν, τὴν λέγουσαν, πρὸς τὸν υἱὸν ἐν τῷ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Κεφάλ. β'. Πρὸς τοὺς ἀγαπεφωτας περὶ τῆς διεσπομένης ἐν ταῖς βίβλοις προφητείας τοῦ, Ἴσως, ἀσυμπτώτου ὑπερρήματος.

Κεφάλ. γ'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὡς ἐπεὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ Πίστεως αὐτοῦ λόγῳ εἶπε, χρήσασθαι ποτὲ λέξεσι πρὸς τὰς τῆς αἱρέσεως ἀγωνιζόμενον ἄλλοτε ἄλλαις, ὡς αὐτὴ ἡ χρεία αὐτὸν κατηνάγκασεν, ἃ δεῖ ἀποτείνειν πάσαις ταῖς θεολογίαις αὐτοῦ.

Κεφάλ. δ'. Πρὸς τοὺς ἀγαπεφωτας, εἰ πρὸς τὸ τοῦ υἱοῦ εἶναι λεγόμενον πρὸς τὸν Πατέρα τὴν ἀναφορὰν ἔχει.

Κεφάλ. ε'. Πρὸς τοὺς ἀγαπεφωτας, πῶς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα διὰ τοῦ υἱοῦ.

Κεφάλ. ς'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, εἰ δι' υἱοῦ ἐκπορεύεται, πῶς οὐχὶ δύο ὑπάρξεις τοῦ πνεύματός ἐστιν.

Κεφάλ. ζ'. Πρὸς τοὺς ζητοῦντας μαθεῖν, τίς ἐστὶν ἡ μεσιτεία τοῦ υἱοῦ, ὃν ὁ Νύσσης

Γρη-

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ἀνατολικοὶ τυποῦνται εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσυνέθησαν τὰς θεολογίας των, καὶ μεταγλωττισμοὶ εἰς τὸ Λατινικὸν ἀπὸ τὸ Λέοντα τὸν Ἀλλάτζη, περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἄλλων διαφόρων ζητημάτων καὶ ἀπόψεις Ἀνατολικαὶς, καὶ τὴν ἁγίαν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ τοῦ Βλεμμύδου Λόγος ἀ. πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας Ἰάκωβον, ἀποδεικνύων διὰ χρήσεων γραφικῶν, ὅτι ἐκ τοῦ, καὶ διὰ τοῦ θεολογεῖσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Τοῦ αὐτοῦ Λόγος β'. πρὸς Θεόδωρον Δᾶκαν τὸν Ἀσπαρεῖν, περί τινων δογματικῶν συζητήσεων.

Ἰωάννου τοῦ Βέκκου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τῆς ἑνώσεως, καὶ ἐριδῶν τῶν τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ῥώμης Ἐκκλησιῶν.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ λ. ἀ. Πρὸς τοὺς λέγοντας,

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. S. Pal. Apost.

M. A. Oddus Episc. Hierop.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capisuccus Ord. Præd. S. Pal. Apost. Mag.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΗ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Πίστιν ἡμεῖς ὅτε παρ' ἄλλων γεγραμμένην ἡμῖν νεωτέραν παρεδεξάμεθα, ὅτε αὐτοὶ τὰ τῆς ὑστέρας διανοίας γνωρίσματα παρεδιδόναι τολμῶμεν, ἵνα μὴ αἰθρόα τινα λογίζωνται τῆς δυσεβείας ῥήματα: ἀλλ' ὥσπερ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων δεδιδάγμεθα, ταῦτα τῆς ἐφοπτῶσιν ἡμᾶς διαγγέλλομεν.

ΛΕΟΝΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΛΛΑΤΙΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

LEONIS

ALLATII

De Processione

SPIRITVS SANCTI

ENCHIRIDION.

BIBL. DOM. PROF. ROM. IHS

ROMÆ,

Typis S. Congr. de Prop. Fide. 1658.

Superiorum permissu.

12.25 B. 4 Bayl

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
40 H
17